PUB. OVIDII NASONIS

Heroidum Epistolæ:

Una cum *A. Sabini* Epistolis tribus, ad totidem *Ovidianas* responsoriis.

Amorum, *De arte amandi* } Libri { III. III.
De remedio ameris. { II.

Aliáque quæ sequens pagella indicabit.

GUIDONIS MORILIONI
Argumenta in Epistolas.

LONDINI,
Ex typographia Societatis Stationariorum. 1668.

E Libris Thomae

Twissell Juniaris

January ye 16 1708/9

In time

E Libris Thomae

Twiss man

nd and

man

tem

m

m

Thomas Baker 1829

1606/979.

PUB. OVIDII NASONIS

Heroidum Epistolæ:

Una cum *A. Sabini* Epistolis tribus, ad totidem *Ovidianas* responsoriis.

Amorum, III.
De arte amandi } Libri III.
De remedio amoris. II.

Aliáque quæ sequens pagella indicabit.

GUIDONIS MORILIONI
Argumenta in Epistolas.

LONDINI,
Ex typographia Societatis Stationariorum. 1668.

15
71
MAY

OVIDII NASONIS
Epiſtolarum Heroïdum Liber.

In primam Epiſtolam
Argumentum.

Græcis ad Trojam, cum maximo bellorum apparatu, ob Helenæ raptum, proficiſcentibus; Ulyſſes, Laertis & Anticleæ filius, Penelopæ novæ uxoris detentus amore, inſaniam ſimulans, comitatum negat. Verùm tandem fraude viri à Palamede detectâ, cum cæteris in Trojanam expeditionem ire coactus eſt: ubi, quantum & fraude & virtute valeret, oſtendit. Tandem pluribus peractis certaminibus, poſt decennium Trojâ eversâ, cùm in patriam rediturus, cum reliquis Græcorum principibus naves conſcenderet, ob læſæ Minervæ indignationem, vaſtiſimis procellis omnes agitati ſunt. Inter quos Ulyſſes, acerbæ tempeſtatis impulſu, in longiſſimam, utpote decennem, peregrinationem agitatus eſt. Cùm igitur Penelope, Icarii & Polycaſtes filia, hactenus caſta, hujuſce tam longæ moræ cauſam ignoraret, ad illum hanc epiſtolam ſcripſit: in qua illum multis rationibus in in patriam reducere nititur, ſic inquiens:

Penelope Ulyſſi.

Hanc a tua Penelope b lento tibi mittit
** Ulyſſe:*
Nil mihi reſcribas; attamen ipſe veni.
Troja jacet certè Danais inviſa puellis:
c Vix Priamus tanti totaque Troja fuit.
O utinam tunc, cùm Lacedæmona claſſe petebat,
Obrutus inſanis eſſet adulter aquis!
Non ego deſerto jacuiſſem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:

a Scil. *Uxor.* Vel, *Tua, i.* quæ inter tot procos conjugium meum improbè petentes, & animo & corpore *tua* permanſi, *i.* tibi fida amica, &c.

b *i.* Tardo *ſeu* moram trahenti

* Ulyſſes. c &c. *i.* Tota jactura, quam Priamus cæterique Trojani acceperunt, non fuit tanti, quanti mea, quæ te tamdiu marito caream. *Vel,* Omnes Trojani non fuêre tanti valoris & virium, ut te retinerent nè in patriam redires (*Troja jacet:*). Atque ideò vereor nè Calypſo, vel alia quævis mulier, te laqueis amore irretitum retineat. Quod ipſa Penelope hiſce verbis inferiùs innuit,

Hæc ego dum ſtultè meditor, quæ veſtra libido eſt,
Eſſe peregrino captus amore potes.

Nec mihi, a quærenti spatiosam fallere noctem,
Lassaret b viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo c pallida semper eram
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum;*
Antilochus nostri causa timoris erat:
Sive d Menœtiadem falsis cecidisse sub armis;
Flebam successu posse carere dolos.
e Sanguine Tlepolemus f Lyciam tepefecerat hastam;
Tlepolemi letho cura novata mea est.
Denique quisquis erat castris jugulatus Achivis,
g Frigidius glacie pectus h amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori:
Versa est in cineres sospite Troja i viro.
Argolici redière duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios k Barbara præda Deos.
Grata ferunt nymphæ pro salvis dona maritis;
Illi victa suis Troïca fata canunt.
Mirantur justique senes, trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
** Atque aliquis posità monstrat fera prælia mensâ:*
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hâc ibat Simois: hîc est Sigeïa tellus:
Hîc steterat Priami regia celsa senis:
Illîc l Æacides, illîc tendebat Ulysses:
Hîc lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo, senior te, quærere misso
Rettulerat nato, Nestor; at ille mihi.
Rettulit & ferro Rhesumque Dolonaque cæsos:
Utque sit hic somno proditus, ille dolo:
Ausus es, ô nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo.
Totque simul mactare viros, adjutus ab uno.
At bene cautus eras, & memor autè mei.

a *i.* conanti.
b *i.* Penelopes viduæ.
c &c. *i.* semper timebam cùm audiebam nomen Hectoris qui omnium Trojanorum fortissimus dicebatur. *Pallidus* autem ponitur pro *Timido*, quoniam ex *timore* sequitur pallor
* Amphimachum. *Al.* Archilochum.
d *i.* Patroclum Menœti filium; qui armis Achilis indutus cum Hectore pugnans ab eodem confossus occubuit
e *Scil.* suo.
f *i.* Sarpedonis. Lycii.
g &c. Nam propter timorem homines frigidi sunt. Virg. Æn. 1 carm. *Extemplò Æneæ solvuntur frigore membra.* Quòd autem dixit, *Frigidius glacie*, Hyperbole est.
h *scil.* Mei Penelopes.
i *Scil.* Meo.
k *i.* Trojana. Nam priusquam Romani rerum potirentur,

Græci omnes præter se *Barbaros* appellabant: postea verò, Latinis Græcisq; exceptis, omnes dicti sunt *Barbari*.
* Jamque. l *i.* Achilles Æaci nepos, Ex Peco Æaci filio.

Usquè meta micuêre finus, dum victor amicum
Dictus es Ismariis ire per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disjecta lacertis
Ilios, &, murus quod fuit ante, solum;
Si maneo, a qualis Troja durante manebam;
Virque mihi dempto fine carendus abest?
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant:
b Incola c captivo quæ c bove b victor arat.
Jam seges est, ubi Troja fuit: resecandaque falce
Luxuriat d Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virûm curvis feriuntur aratris
Ossa: ruinosas occulit herba domos.
Victor abes: nec scire mihi, quæ causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quámque tibi reddat, si te modò viderit usquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui e Neleïa Nestoris arva,
Misimus: incerta est fama remissa Pylo.
Misimus & Sparten: f Sparte quoque nescia veri.
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Utilius starent etiam nunc mœnia Phœbi:
Irascor votis heu g levis ipsa meis.
Scirem ubi pugnares: & tantùm bella timerem:
Et mea cum h mulcis juncta querela foret.
Quid timeam, ignoro: timeo tamen omnia demens,
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
Tam longæ causas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stultè meditor, quæ vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narras, quam sit tibi rustica conjux:
Quæ tantùm lanas non sinit esse rudes.
k Fallar: & hoc crimen tenuis vanescat in auras:
Neve, revertendi liber, abesse velis!
Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usquè moras.

a *i.* Vidua, & sine marito.
bb *i.* Græci victores, qui post dirutam Trojam illic habitaverunt.
cc pro *bobus captivis*, *i.* bobus qui antè fuerant Trojanorum.
d *i.* Trojanorum sanguine illic effuso.
e &c. *i.* Terram Nestoris regnatam à patre ejus Neleo. Fuit enim Pylos urbs in Messenia, ubi Neleus pater Nest. regnavit.
f *i.* Spartani. Urbs ponitur pro hominibus in ea habitantibus.
g *i.* inconstans & mutabilis.
h *Scil.* aliis mulieribus, quæ & ipsæ conquererentur de absentia maritorum suorum. Unde fors mea tolerabilior esset: nam *Miserizum socie-tas solatii loco est.*
i *i.* impolitas.
k Optativi est modi, & subauditur *Utinam.*
l *scil.* tuo, à te derelicto, & in quo sum tanquam vidua.

Increpet usquè licet : tua sim, tua dicar oportet ;
Penelope conjux semper Ulyssis ero.
Ille tamen pietate meâ, precibúsque pudicis
Frangitur ; & a vires temperat ipse suas.
b *Dulichii, Samiique, & quos* c *tulit alta Zacynthos*
Turba ruunt in me luxuriosa, proci :
Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aulâ :
d *Viscera nostra,* d *tua dilacerantur* d *opes.*
Quid tibi Pisandrum, *Polybúmque, Medontaq; di-*
Eurymachíque avidas, Antinoíq; manus, (rum
Atque alios referam? quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis.
Irus egens, pecorísque Melanthius autor edendi,
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero : sine viribus uxor,
Laërtéque senex, Telemachúsque puer.
e *Ille per insidias penè est mihi nuper ademptus,*
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dii precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis,
e *Ille meos* f *oculos comprimat, e ille tuos.*
g *Hoc faciunt custóque boum, longæváque nutrix ;*
Tertius, immundæ h *cura fidelis haræ.*
Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis annis,
i *Hostibus in mediis regna tenere potest.*
Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas :
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis :
*Tu citiùs venias, portus & * ara tuis.*
Est tibi, sítque precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laërten, ut jam sua lumina condas :
Extremum fati sustinet ille diem.
Certè ego quæ fueram, te discedente, puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

a *i.* paternum jus quod habet in filiam.
b &c. Ordo est *Proci Dulichii Samiique, & quos &c.*
c *i.* procreavit.
ddd *i.* quas non minùs lacerari & absumi dolemus, quàm si nostra viscera dilaniarentur.
eee *i.* Telemachus.
f Qui erant genere propinquiores mortuorum claudebant oculos.
g *i.* Hoc idem precantur. Sunt tamen, qui hæc carmina sic transponenda existimant. *Tres sumus imbelles numero : sine viribus uxor, Laërtéque senex, Telemachúsque puer. Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis annis, Hostibus in mediis regna tenere potest.*
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis. Tu potiùs venias portus & ara tuis. Telemacho veniat (vivat modò) fortior ætas : Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.. Hoc faciunt, &c. i. Telemachum auxiliis suis tuentur. h Custos fidelis. i &c. *i.* inter tot procos. * aura.

In ſecundam Epiſtolam

Argumentum.

Demophoon, Theſei & Phædræ filius, à bello Trojano in patriam rediens, maris tempeſtatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi & Cruſtumenæ filia, quæ tunc Thraciæ imperabat, hoſpitio & lecto benignè ſuſceptus eſt: & cùm aliquandiu cum illa fuiſſet, auditâ morte Mneſthei, qui poſt ejectum ex urbe Athenarum patrem Theſea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fide datâ, ſe intra menſem rediturum, fingens ſe ad res ſuas componendas ire, refarcitis navibus, Athenas petiit, neque de reditu curavit. Quatuor ita q; exactis menſibus, Phyllis epiſtolam hanc ſcripſit, in qua ſuadet, ut beneficiorum memor, ſervatis ſponſionibus, in fide perſiſtat: quod ſi negligat, violatum pudorem crudeli morte compenſare minatur.

Phyllis Demophoonti.

a *Hoſpita, Demophoon, tua tibi Rhodopeïa Phyllis*
Ultra promiſſum tempus abeſſe queror.
Cornua cùm lunæ pleno ſemel orbe coiſſent,
Littoribus d *noſtris* e *anchora pacta tua eſt.*
f *Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit:*
Nec vehit e *Actæas* h *Sithonis unda rates.*
Tempora ſi numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non venit ante ſuam noſtra querela diem.
i *Spes quoq; lenta fuit: tardè, quæ credita læduut,*
Credimus: k *invitâ nunc & amante nocent.*
Sæpe fui mendax pro te mihi: ſæpe putavi
Alba procelloſos vela referre Notos.
Theſea devovi, qui te dimittere nollet:
Nec tenuit curſus forſitan ille tuos.
Interdum timui, nè dum vada tendis ad Hebri,
Merſa foret canâ nauſraga puppis aquâ.
Sæpe deos ſupplex, ut tu, ſcelerate valeres,
Sum prece l *thuricremis devenerata* l *focis.*

a &c. Ordo eſt *O Demophoon ego Phyllis Rhodopeia, hoſpita tua, queror*
b *i.* Threicia. Nam Rhodope mons eſt Thraciæ, ita dictus à Rhodope Thracum Reginâ, ibi ſepultâ.
c *ſcil.* mihi à te.
d *i.* Threiciis, ubi ego habito.
e &c. *i.* Navis tua promiſſa eſt à te.
f &c. Quartum menſem exactum ſignificat.
g *i.* tuas Athenienſes.
h *i.* Theicia.

Nam Sithon mons Thraciæ eſt. i *i.* metus: κατὰ ῥητικῶς. Juxta illud Virg. Æn. lib. 4. car. 420. *Hunc ego ſi tantum potui ſperare dolorem.* k &c. *i.* mihi invitæ nocent. *Antiptoſis.* l *i* apud aras, ubi thura cremantur.

Sa

Sæpe videns ventos cœlo pelagóque faventæ,
Ipsa mihi dixi, Si valet, ille venit.
Deniq; fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit : & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes : nec te jurata reducunt
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis & verba & vela dedisti :
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi ; Quid feci, nisi non sapienter amavi ?
Crimine te potui demeruisse meo.
Unum in me scelus estquòd te, scelerate, recepi :
Sed scelus hoc meriti pondus & a instar habet.
b*Jura, fides, ubi nunc? commissaq; dextera dextræ?*
Quíque erat in falso plurimus ore Deus ?
Promissus c *socios ubi nunc Hymenæus in annos,*
Qui mihi conjugii sponsor, & obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis ;
Per quod sæpe ieras, per quod iturus eras :
Pérque tuum mihi jurâsti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, d *avum :*
Per Venerem, e *nimiúmque mihi facientia tela ;*
Altera tela arcus, altera tela faces :
Junonémque, f *toris quæ præsidet alma* f *maritis ;*
Et per g *tædiferæ mystica sacra* g *Deæ.*
Si de tot læsis sua nomina quisque deorum
Vindicet : in pœnas non satis unus erit.
Ah laceras etiam puppes, furiosa refeci :
Ut quâ desererer, firma carina foret.
Remigiúmque dedi : quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis !
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis :
Credidimus generi, numinibúsque tuis.
Credidimus lacrimis ; an & hæ simulare docentur ?
Hæ quoque habent artes, quáque jubentur, eunt.

i. similitudinem scil. coniugii, quæ inviolabiliter sunt servanda. c Hypsipile ad Iasonem, *Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?* c i. in itam nostram socialem qualis debet esse vita conjugalis. d Neptunum intelligit, qui fuit proavus Demophoontis. Nonnulli ipsum Ægeum Demophoontis avum hoc in loco intelligunt, qui nave Thesei filii à Minotauro revertentis, cum velis nigris procul visâ, cùm crederet eum mortuum fuisse ab excelsa turri se dejicit in mare quod ab ipso vocatum est *Ægæum*, & in Deum marinum mutatus dicitur, unde hoc in loco dicitur, *Nisi fictus & ille est.* e &c, i. quæ me f i. lectis conjugalibus. ggi. Cereris, quæ cùm Proserpinam filiam à Plutone raptam nondum sciret, ut eam non solùm die, sed etiam nocte quæreret, in Ætna monte pineas faces accendit, quæ sibi lumen nocte præberent.

maximè infestant

Diis

Di quoque credidimus: quid jam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet indè capi.
Nec moveor quòd te juvi portúque locóque:
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulâsse jugali
Pœnitet, & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi: dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia [illegible] meruisse putavi.
Quæcunque ex merito spes venit, æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria: simplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis, & amans, & fœmina verbis.
Dii faciant laudis summa sit ista tuæ!
Inter & Ægidas mediâ flatuaris in urbe!
Magnificus titulis stet pater ante suis.
a *Cùm fuerit lectus* b *Scyron, torvúsq;* b *Procrustes,*
Et b *Sinis, &* c *tauri mistaque forma viri;*
Et domitæ bello Thebæ, fusíque d *bimembres,*
Et pulsata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua post illos titulo signetur imago,
HIC est cujus amans hospita capta dolo est.
e *De tanta rerum turba, factísque parentis,*
Sedit in ingenio f *Cressa relicta tuo.*
Quod solum excusat, solam g *miraris in illo.*
Hæredem h *patriæ perfide fraudis agis.*
i *Illa (nec invideo) fruitur meliore marito,*
Inque capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces,
Quòd feror externum præposuisse meis (thenas:
Atq, k *aliquis, jam nunc* l *doctas* m *eat, inquit,* l *A-*
Armiferam Thracem qui regat, alter erit.

a Enumerat Thesei gesta, ut tanto magis inpmuletur Demophoon, qui ab illius virtute degenerárit. bbb Latrones fuerunt crudelissimi, quos Theseus interfecisse dicitur. c &c. *i.* Minotaurus. *Periphrasis.* d *i.* Centauri. e &c. Sensus est: De tot factis tui patris remansit tibi tantummodò memoria fraudis, quá ille usus est in Ariadnen: non autem alicujus è supradictis præclarè rebus gestis. f *i.* Ariadne Cretensis. g *i.* pro re egregia ducis, atque præclarè factum existimas. h *i.* Paternæ. i *i.* Ariadne; quæ, à Theseo in Naxo insula relicta, Baccho nupsit. k *scil.* deridens me. ll Quoniam illic omnium liberalium artium florebant studia. Unde & Pallas dicitur ei urbi nomen dedisse. m *scil.* Phyllis.

Exitus acta probat : careat successibus opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescunt æquora remo ;
Jam mihi, jam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului, nec te mea regia tangit :
** Fessave* a *Bistoniâ membra lavabis aquâ.*
Illa meis oculis species abeuntis inhæret,
Cùm premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti : collóque infusus amantis
Oscula per longas jungere pressa moras :
Cúmq; tuis lacrymis lacrymas confundere nostras :
Quódque foret velis aura secunda, queri :
Et mihi discedens supremâ dicere voce,
Phylli, fac expectes Demophoonta tuum,*
Expectem, qui me nunquam visurus abisti ?
Expectem pelago vela negata meo ?
Et tamen expecto : redeas modò serus amanti ;
Ut tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix ? jam te tenet altera conjux
Forsitan, &, nobis qui malè favit, amor.
Utq; tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nôsti,
Hei mihi, si, quæ sim Phyllis, & unde, rogas :
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threïcios portus, hospitiúmque dedi :
Cujus opes auxêrẽ meæ : cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui :
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi ;
b *Nomine fœmineo vix satis apta regi :*
Quâ patet umbrosum c *Rhodophe glacialis ad *cÆ-*
*Et sacer** d *admissas exigit Hebrus aquas.*
Cui mea virginitas avibus libata sinistris.
Castaque e *fallaci* f *zona recincta manu.*
Pronuba g *Tisiphone thalamis ululavit in illis :*
Et cecinit mœstum devia carmina h *avis.*

* Fessaque.
a i. Threïcia: Nam Bistonis Thraciæ sta-[illegible] est.
* Face.
b i. A fœmina.
c Montes sunt Thraciæ.
* Hæmus.
* Emissas.
d i. Celeres; quas nimirum Hebrus exigit.
e propellit in mare. e i. Tui fallacis. f Mos erat, ut vir discingeret zonam mulieris sibi nubentis. g Una est ex furiis, dicta à τίσις ultio, & φόνος vel φόνη cædes, aut mortis. Nam ei curæ fuit mortis ultio. h i. Bubo, quem maximè abominabantur in nuptiis.

Effuit i Alecto brevibus torquata colubris:
Sùntque ſepulchrali lumina mota face.
Maſta tamen ſcopulis fruticoſaque littora calco,
Quáque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, ſeu frigida lucent
Sydera, proſpicio quis mare ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror eſſe deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quò magis accedunt, minùs & minùs utilis aſto:
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Eſt ſinus adductos modicè falcatus in arcus;
Ultima præruptâ cornua molle rigent:
Hinc mihi ſuppoſitas immittere corpus in undas
Mens fuit, & quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent:
Occurrámque oculos intumulata tuis.
Duritiâ ferrum ut ſuperes, adamantaque, téque;
Non tibi ſic, dices, Phylli, ſequendus eram.
Sæpe venenorum ſitiis eſt mihi: ſæpe cruentâ
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quæ ſe nectenda lacertis
Præbuerant, laqueis implicuiſſe juvat.
Stat nece maturâ teneram penſare pudorem:
In pœnis electis parva futura mora eſt.
Inſcribére meo cauſa invidioſa ſepulchro:
Aut hoc, aut ſimili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon letho dedit, hoſpes amantem:
Ille mali cauſam præbuit, ipſa manum.

i Quæ fuit alia ex Furiis, dicta quaſi *irrequieta*, & *nunquam ceſſans*; ab α privativa particula, & λήγω *quieſco, ceſſo*, quod nullum ſcelus inultum prætereat.

k *i.* circundata, & quaſi torquæ cincta.

In tertiam Epistolam

Argumentum.

Postquam Græci Phrygiam appulerunt, urbes Trojæ finitimas, & præcipuè quæ Lesbo insulæ erant oppositæ, hostili more cœperunt depopulari: inter quos Achilles, Pelei & Thetidis filius, utramque Ciliciam, & Thebanam atque Lyrnesiam, invasit. Expugnato itaque Chrynesio oppido duas insignes secum virgines abduxit; Astinomen Chrysæ sacerdotis Sminthei Apollinis filiam, & Hippodamiam Briseæ natam, quæ deinde à paternis nominibus fuerunt cognominatæ. Chryseida autem Agamemnoni Græcorum Principi concessit, & Briseida sibi reservavit. Sed cùm jam Deorum jussu cogeretur Agamemnon Chryseïda patri restituere, Briseïda Achilli surripuit. Quamobrem indignatus Achilles, diu bello abstinuit, nec ullius suasione vel precibus ad arma adversus Trojanos sumenda animari potuit: nec postea Briseïda accipere curavit, quamvis Agamemnon maximis muneribus ultro misisset. Quare Briseïs ad eum hanc epistolam mittit, in qua conqueritur de ejus nimiâ irâ, rogátque ut sumat arma adversus Trojanos dummodo eam priùs ab Agamemnone ultro oblatam recipiat.

Briseis Achilli.

Quam legis, à rapta Briseïde a *littera venit,*
Vix bene b *barbaricâ Græca notata manu.*
Quascunque aspicies, lacrymæ fecêre lituras:
Sed tamen hæ lacrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te dominóque viróque
Fas est; de domino pauca viróque querar.
Non ego poscenti quòd sum citò tradita c *regi,*
Culpa tua est: quamvis hæc quoq; culpa tua est.
Nam, simul Eurybates me Talthybiúsque vocârunt,
Eurybati data sum Talthybióque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultus,
Quærebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui: pœnæ mora grata fuisset.
Hei mihi! discedens oscula nulla dedi.
At lacrymas sine fine dedi, rupique capillos:
Infelix e *iterum sum mihi visa rapi.*

a *i.* Epistola ita enim licet poetis uti numero singulari cùm, in oratione soluta, pro *Epistola* utamur tantùm plurali numero.
b *i.* Mei Briseidis barbaræ.
c *i.* Agamemnoni.
d &c. *i.* præ stupore taciti, videbant amorem tuum erga me nullum esse. Nam si me verè amâsses, non tradidisses tam citò. e &c. *i.* ità dolui discedens à te, sicut cùm fui rataà patria meâ.

Sæpe ego decepto volui custode reverti :
Sed, me qui timidam prenderet, a *hostis erat.*
*Si progressa forem, caperer nè * nocte timebam,*
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
b*Sed data sum, quia danda fui.* c *Tot noctibus ab-*
Nec repetor ; cessas ; iraque lenta tua est. (*sum*
Ipse d *Menœtiades, tunc cùm tradebar, in aurem,*
Quid fles ? hîc parvo tempore, dixit, eris.
Non repetîsse parùm est : pugnas, nè reddar, Achille.
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te e *Telamone & Amyntore nati,*
(f *Ille gradu propior sanguinis, ille* g *comes*)
h*Lætéque satus : per quos comitata* i *redirem :*
Auxerunt * *blandâ grandia dona* * *prece.*
Viginti fulvos k *operoso ex ære* l *lebetas,*
Et m *tripodas septem* n *pondere & arte pares.*
Addita sunt illis auri bis quinque talenta :
Bis sex assueti vincere semper equi.
Quòdque supervacuum est formâ præstante puellæ
Lesbides, eversâ corpora capta domo :
Cùmq; tot his (sed non opus est tibi conjuge) conjax
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas ?
Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille ?
Quòd levis à nobis tam citò fugit amor ?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget ?
Nec venit incæptis mollior aura meis ?
Dirruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vidi :
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter genetrîsque necîsque,
Tres cecidisse : tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat fusum tellure cruentâ,
Pectora jactantem sanguinolenta virum.
Tot tamen amissis te compensavimus unum :
Tu nobis, tu vir, tu mihi frater eras.

a Pro *hostes*, *i.* Troiani.
* *forte*, quidam, *forte*.
b ὑποθορὰ sive *Objectio*.
c Responsio ad hanc objectionem
d *i.* Patroclus.
e &c. *i.* Ajax & Phœnix.
f *i.* Ajax, qui fuit Achillis patruelis. Nam Telamon pater Ajacis, frater fuit Pelei patris Achillis.
g *scil.* Phœnix, qui Achillis & comes, & monitor fuit.
h *i.* Ulysses:
i *scil.* ad te:
** blandas preces. *Al.* blandæ preces:
k *i.* magno opere & beneficio fabrefacto.
l Lebes est vas æneum, interdum coquinarium: sed hoc in loco accipitur pro vase in quod aqua dit dum manus abluuntur : in quo significatu accipitur etiam apud Homer. *Iliad.* 1.
m *i.* mensas,
n &c. *i.* ejusdem ponderis & ejusdem artificii ; *Vel*, quorum opus tantum valebat, quantum ipsa materia

tribus pedibus quibus sustentabantur.

Tu mihi juratus per numina matris aquosæ,
Utile, dicebas ipse, fuisse capi.
Scilicet, ut, quamvis veniam dotata, repellar:
Et mecum fugias quæ tibi dantur opes.
Quinetiam fama est, cùm crastina fulserit Eos,*
Te dare nubiferis linea vela Notis.*
Quod scelus ut pavidas miseræ mihi contigit aures,
Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ô miseram, cui me violente relinques?
Quis mihi desertæ mite levamen erit?
Devorer ante precor subito telluris hiatu,
Aut rutilo missi fulminis igne cremer;
Quàm sine me Phthiis canescant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditúsque placent, patriíque penates;
Non ego sum classi sarcina magna tuæ.
Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
Est mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achæïadas longè pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit, eátque tuos:
Digna nurus socero, Jovis Æginæque nepote,
Cuíque senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles, famulæque tuæ, data pensa trahemus;
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet nè me tantùm tua deprecor uxor,
Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo:
Neve meos coràm scindi patiare capillos:
Et leviter dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Vel patiare licet, dum nè contempta relinquar:
Hic mihi (væ miseræ!) concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ,
Et jacet ante tuos Græcia mœsta pedes.
Vince animos, irámque tuam, qui cætera vincis,
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Æacide; sed me tamen antè recepta:
Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota est, propter me desinat ira:
Símque ego tristitiæ causa modúsque tuæ.

* Hora.
* Lintea plena.

Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris:
Conjugis Oenides verſus in arma prece eſt.
Res audita mihi, nota eſt tibi: fratribus orba
Devovit nati ſpémque capútque parens.
Bello erat ille ferox: poſitis ſeceſſit ab armis:
Et patriæ rigidâ mente negavit opem.
Sola virum flexit conjux felicior illa:
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor, nec me pro conjuge geſſi;
Sæpius in domini ſerva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen oſſa viri ſubito malè tecta ſepulchro,
Semper judiciis oſſa verenda meis:
Pérque trium ſortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patriâ, cum patriâque, jacent:
Pérq; tuum, noſtrúmque caput quod junximus unà:
Perque tuos enſes, cognita tela meis:
Nulla Mycenæum ſociâſſe cubilia mecum
Juro: fallentem deſeruiſſe velis.
Si tibi nunc dicam, fortiſſime, tu quoque jura,
Nulla tibi ſine me gaudia facta neges.
At Danai mœrere patent: tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica ſinu.
Et ſi quis quærat, quare pugnare recuſes:
Pugna nocent; citharæ, nóxque venúſque juvant.
Tutius eſt jacuiſſe toro, tenuiſſe puellam,
Threïciam digitis increpuiſſe lyram;
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuſpidis haſtam,
Et galeam preſſâ ſuſtinuiſſe comâ.
Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant;
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantùm, dum me caperes, fera bella probabas?
Cúmque meû patriâ laus tua victa jacet?
Dii melius: validóque precor vibrata lacerto
Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus.
Mittite me, Danai: dominum legata rogabo;
Miſtaque mandatis oſcula multa feram.

Plus ego quàm Phœnix, plus quàm facundus Ulysses,
Plus ego, quàm Teucri (credite) frater, agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis,
Præsentesque oculos admonuisse sinu.
Sis licèt immitis, matrisque ferocior undis:
Ut taceam, lacrymis comminuêre meis.
Nunc quoque (sic omnes Peleus pater impleat annos
Sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Eriseïda, fortis Achille:
Nec miseram lentâ ferreus ure morâ.
At si versus amor tuus est in tædia nostrî,
Quam sine te cogis vivere, coge mori.
Utque facis, coges: abiit corpúsque colórque:
*Sustinet hoc * animæ, spes tamen una tui.*
Quâ si destituar, repetam fratréque, virúmque:
Nec tibi magnificum, fœmina jussa mori.
Cur autem jubeas? stricto pete corpora ferro:
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui si Deo passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potiùs serves nostram, tua munera, vitam:
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melùs possis, Neptunia præbent
Pergama: materiam cædis ab hoste pete.
Me modò, sive paras impellere remige classem,
Sive manes, domini more venire jube.

* Animi pes etc.

In quartam Epistolam

Argumentum.

Theseus Ægei filius, interempto Minotauro, Ariadnen Minois & Pasiphaës filiam, quam, ob opem sibi præstitam, uxorem accepturum promiserat, simul cum Phædrâ ejus sorore navi impositâ, secum abduxit. Verùm Bacchi admonitione in Naxo, sive, ut alii volunt, in Chio insula Ariadne relictâ, Phædram duxit: quæ deindè, absente Theseo, in Hippolyti privigni, quem ex Hippolyte Amazone acceperat, amorem exarsit. Qui cùm cœlibem ducens vitam, sese venando exerceret, nec posset uti illius colloquio, hac Epistolâ amorem suum indicavit. In qua illum callidis suasionibus ad sui amorem

rem flectere conatur. Et cùm turpe ſit, privignum à noverca de ſtupro interpellari, principium ex inſinuatione ſumpſit in hunc modum.

Phædra Hippolyto.

Quâ, niſi tu dederis, caritura eſt ipſa, ſalutem
Mittit Amazonio Creſſa puella viro.
Perlege quodcunque eſt: quid epiſtola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, eſſe poteſt.
His arcana notis terrâ pelagóque feruntur:
Inſpicit acceptas hoſtis ab hoſte notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæſit
Lingua: ter in primo deſtitit ore ſonus.
Quà licet, & ſequitur, pudor eſt miſcendus amori:
Dicere quæ puduit, ſcribere juſſit amor.
Quicquid amor juſſit, non eſt contemnere tutum:
Regnat, & in ſuperos, jus habet ille deos. * Dominos.
Ille mihi primò dubitanti ſcribere dixit,
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adſit, & ut noſtros avido fovet igne medullas,
Figat ſic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitiæ ſocialia fœdera rumpam:
Fama (velim quæras) crimine noſtra vacat.
Venit amor gravius, quò ſerius: urimur intus:
Urimur: & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet, ut teneros lædunt juga prima juvencos,
Frænaque vix patitur de grege factus equus:
Sic malè, vixque ſubit primos rude pectus amores:
Sarcinaque hæc animo non ſedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris primùm condiſcitur annis:
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova ſervatæ carpes libamina famæ,
Et pariter noſtrum fiet uterque nocens.
Eſt aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam diligere ungue roſam.
* *Sed tamen ille prior, quo me ſine crimine geſſi,* * Sic.
Candor ab inſolita labe notandus erit.
At bene ſucceſſit, digno quòd adurimur igne:
Pejùs adulterio turpis adulter obeſt.

Si mihi concedat Juno fratrêmque virúmque,
Hippolytum videor præpositura Jovi.
Jam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sævas impetus ire feras.
Jam mihi prima dea est, arcu præsignis adunco,
Delia: judicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet, pressísque in retia cervis,
Hortari celeres per juga summa canes:
Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto,
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe juvat versare leves in pulvere currus,
Torquentem fræxis ora fugacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleïdes actæ,*
Quæque sub Idæo tympana colle movent:
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuêre suo.
Námque mihi referunt, cùm se furor ille remisit,
Omnia: me tacitum conscius urit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Juppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro,
Enixa est utero crimen onúsque suo.*
Perfidus Ægides ducentia fila secutus,
Curva meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, nè fortè parum Minoïa credar,
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus:
Me tua forma capit; capta parente soror.
Thesides Theseúsque duas rapuêre sorores:
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inita est Cerealis Elusis,
Gnossia me vellem detinuísset humus.
Tunc mihi præcipuè, nec non tamen antè placebas;
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.

* Bacchæ sic dicuntur, ab Eleo, qui Bacchus est.

* Suum.

Quém-

Quémq; vocant aliæ vultum rigidúmque trucémque:
Pro rigido, Phædrâ judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, compti:
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iſte rigor, poſitique ſine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
Exiguo flexos miror in orbe pedes:
Seu lentum valido torques haſtile lacerto,
Ora ferox in ſe verſa lacertus habet:
Sive tenes lato venabula cornea ferro:
Denique noſtra juvat lumina, quicquid agis.
Tu modò duritiem ſylvis depone jugoſis:
Non ſum a materiâ digna perire tuâ.
Quid juvat incinctæ ſtudium exercere Dianæ,
Et Veneri numeros eripuiſſe ſuos?
Quod caret alternâ requie durabile non eſt:
Hæc reparat vires, feſſaque membra levat.
Arcus & arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ:
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus ſylvis, multsque per herbas
Conciderant illo percutiente feræ:
Nec tamen Auroræ malè ſe præbebat amandum:
Ibat ad hunc ſapiens à ſene diva viro.
Sæpe ſub ilicibus Venerem, b Cinyrâque creatum,
Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.
Arſit & Venides in Mænalia Atalanta:
Illa feræ ſpolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primùm turbâ numeremur in iſta:
Si Venerem tollas, ruſtica ſylva tua eſt.
Ipſa comes veniam: nec me ſalebroſa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina ſuis oppugnant fluctibus Iſthmon:
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hîc tecum Trœzena colam, Pittheïa regna:
Jam nunc & patriâ charior illa mea eſt.
Tempore abeſt, aberitque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora ſui.

a Cauſâ tuâ.

b i. Adonim Cinyræ filium.

Præpoſuit Theſeus (niſi nos manifeſta negamus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoumque tibi.
Nec ſola hæc ad nos injuria venit ab illo:
In magnis læſi rebus uterque ſumus.
Oſſa mei fratris clavâ perfracta trinodi
Sparſit humi; ſoror eſt præda relicta feris.
Prima ſecurigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna favore parens:
Si quæras, ubi ſit? Theſeus latus enſe peregit:
Nec mater tanto pignore tanta fuit.
At nec nupta quidem, tædâque accepta jugali:
Cur, niſi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi cauſa, ſed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
In medio nixu viſcera rupta forent!
I nunc, & meriti lectum revérere parentis:
Quem fugit, & factis abdicat ille ſuis.
Nec, quia privigno videar cœitura noverca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Iſta vetus pietas, ævo moritura futuro,
Ruſtica Saturno regna tenente, fuit.
Saturnus periit, perierunt & ſua jura:
Sub Jove nunc mundus; juſſa ſequare Jovis.
Juppiter eſſe pium ſtatuit quodcunque juvaret:
Et fas omne facit a fratre marita ſoror:
Illa cœit firmâ generis junctura catenâ,
Impoſuit nodos cui Venus ipſa ſuos.
Nec labor eſt celare: licet, pete munus ab illa:
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo;
Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reſeranda mariti
Janua, nec cuſtos decipiendus erit:
Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit:
Oſcula aperta dabas, oſcula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpâ,
Tu licèt in lecto conſpiciare meo.

* Niſu.

a *i. Cum fratre nupta*; ut ſubaudiatur præpoſitio. Vel *fratri* pro *fratre* ut ſit caſus pro caſu.

Tolle

Tolle moras tantùm, properataque fœdera junge:
Qui mihi nunc sævit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex humilisque precari:
Heus! ubi nunc fastus altaque verba jacent?
Et, pugnare diu, nec me submittere culpæ
Certa fui, certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibusque tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugusque pudor sua signa reliquit:
Da veniam fassæ, duraque corda doma.
Quidamihi, quòd genitor, qui possidet æquora, Mi- * *Quid mihi sit*
quòd veniunt pronvi fulmina torta manu? (nos? *genitor, &c.*
Quòd sit avus radiis frontem vallatus acutis, a Scil. *prodest?*
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas sub amore jacet: miserere priorum:
Et mihi si non vis parcere, parce meis:
Est mihi dotalis tellus Jovis insula Crete,
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos: potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro sævior ipse truci?
Per Venerem, parcas, oro, quæ plurima mecum est:
Sic, nunquam quæ te spernere possit, ames,
Sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
Sylvaque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
* *Sic cadat adversâ cuspide fossus aper.* * Et.
Sic tibi dent nymphæ quamvis odisse puellas
Diceris, arentem quæ levet unda sitim.
Addimus his precibus lacrymas quoque: verba precan-
Perlegis: & lacrymas fingi videre meas. (tis

In quintam Epistolam

Argumentum.

Cùm Hecuba Cissei filia, & Priami uxor, gravida esset, ardentem facem totam Troiam comburentem se parere somniavit. Territus itaque Priamus oraculum consuluit: à quo cùm accepisset, oriturum filium, qui patriæ esset exitio, quamprimùm partus ederetur, jussit interfici. Hecuba verò cùm puerum, qui postea Paris dictus

dictus est, peperisset; maternâ pietate mota, pastoribus regiis clàm alendum mandavit. Is autem, cùm jam adolesceret, Oenonem nympham adamavit, atque, ut aliquibus placet, in uxorem duxit. Sed cùm Juno, Pallas & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo scriptum erat, *Detur pulchriori*, à Jove ad Paridis arbitrium remissæ sunt. Cui cùm Juno regnum, Pallas sapientiam, Venus voluptatem & mulierum pulcherrimam promisisset, pro Venere sententiam tulit. Qui deinde à patre cognitus, & in gratiam susceptus, Spartam navigans, Helenam Menelai uxorem rapuit, eámque Troiam abduxit. Quod cùm Oenone resciviſſet, hac epistolâ de ejus perfidiâ conquerendo, Helenam Græcis reddi, & se recipi suadet.

Oenone Paridi.

Nympha suo Paridi, quamvis suus esse recuset,
Mittit ab Idæis verba legenda jugis.
Perlegis? an conjux prohibet nova? perlege: non est
Ista Mycenæâ littera scripta manu.
Pegasis Oenone Phrygiis celeberrima sylvis,
Læsa queror de te (si sinis ipse) meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
Nè tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.
Nondum tantus eras, cùm te contenta marito
Edita de magno flumine magna fui.
Qui nunc Priamides (absit reverentia vero)
Servus eras, servo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti;
Mixtaque cum foliis præbuit herba torum:
Sæpe super stramen, fœnóque jacentibus alto,
** Depressa est humili cana pruina casâ.*
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos quâ fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi;
Sæpe citos egi per juga summa canes.
Incisæ servant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tuâ.
Et quantum trunci, tantùm mea nomina crescunt:
Crescite, & in titulos surgite ritè meos.

*Nescio cur hoc rejiciendum, & cur substituant alii ex ver. lib. *Defossa*, quod nusquam legi.

Populus

Populus eſt (memini) fluviali concita ripæ:
Eſt in qua noſtrî littera ſcripta memor.
Populе vive, precor, quæ conſita margine ripæ,
Hoc in rugoſo cortice carmen habes.
Cùm Paris Oenone poterit ſpirare relictâ,
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe retro propera, verſæque recurrite lymphæ:
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatum miſeræ mihi duxit, ab illa
Peſſima mutati cœpit amoris hyems;
Quâ Venus & Juno, ſumptique decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuêre ſinus, gelidúſque cucurrit,
Ut mihi narrâſti, dura per oſſa tremor.
Conſulat (neque enim modicè terrebar) anúſque
Longævóſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæque trabes, & claſſe paratâ,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Elêſti diſcedens: hoc ſaltem parce negare:
Præterito magis eſt iſte pudendus amor.
Et flêſti, & noſtros vidiſti flentis ocellos:
Miſcuimus lacrymas mœſtus uterque ſuas.
Non ſic appoſitis vincitur viribus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cùm te vento quereremur teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quàm vix ſuſtinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis gelido pendentia linteа malo
Suſcitat, & remis eruta canet aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela,
Quà licet, & lacrymis humet arena meis.
Utque celer venias virides Nereïdas oro,
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture rediſti:
Hei mihi! pro dira pellice blanda fui.
Aſpicit immenſum moles nativa profundum:
(Mons fuit:) æquoreis illa reſiſtit aquis.

a *Iſte amor*, ſcilicet Helenæ, *eſt magis pudendus præterito*, i. turpior tibi quàm amor mei.

Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in ſumma fulſit mihi purpura prorâ:
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrâſque citâ ratis attigit aurâ:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non ſatis id fuerat (Quid enim furioſa morabar?)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
* Tunc fevi. * *Tunc verò rupique ſinus, & pectora planxi,*
Et ſecui madidas ungue rigente genas:
Implevíque ſacram querulis ululatibus Idam:
Illuc has lacrymas in mea ſaxa tuli.
* Ipſa. *Sic Helene doleat, deſertaque conjuge ploret,*
Quæque prior nobis intulit, illa ferat.*
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta ſequuntur
Æquora legitimos deſtituúntque viros:
At cùm pauper eras, armentaque paſtor agebas,
Nulla, niſi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes: nec me tua regia tangit;
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ ſoror eſſe recuſet,
Aut Hecubæ fuerim diſſimulanda nurus.
Dignaque ſum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas poſſunt ſceptra decere, manus.
Nec me, fagineâ quòd tecum fronde jacebam,
Deſpice: purpureo ſum magis apta toro.
Denique tutus amor meus eſt; tibi nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infeſtis fugitiva repoſcitur armis:
Hæc venit in thalamos dote ſuperba tuos.
Quæ ſi ſit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga:
Quid gravis Antenor, Priamus quid ſuadeat ipſe,
Conſule: queis ætas longa magiſtra fuit.
Turpe rudimentum eſt, patriæ præponere raptam:
Cauſa petenda tua eſt; juſta vir arma movet.
* Sapias. *Nec tibi, ſi* cupias, fidam promitte Lacænam,*
Quæ ſit in amplexus tam citò verſa tuos.

Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læsus amore dolet.
Tu quoque clamabis : nullâ reparabilis arte
Læsa pudicitia est ; deperit illa semel.
Ardet amore tuî : sic & Menelaon amavit :
Nunc jacet in vidno credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito :
Uxor ad exemplum fatris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cùm sine pondere succi
Mobilibus ventis aridafacta cadunt.* * Volant.
Et minùs est in te, quàm in summâ pondus aristâ.
Quæ levis assiduis soltibus usta riget.
Hæc tua (nam recolo) quondam germana canebat :
Sic mihi diffusis vaticinata comis :
Quid facis, Oenone ? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graia juvenca venit, quæ te, patriámque, domúmq;
Perdet : iô prohibê, Graia juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim :* * Dimergite.
Heu ! quantum Phrygii sanguinis illa vehit ?
Dixerat : in cursu famulæ rapuêre furentem :* * Incursu.
At mihi flaventes dirigueêre comæ.
Ah ! nimiùm miseræ vates mihi vera fuisti :
Possidet (en!) saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certè est :
Deseruit patrios hospita capta Deos.
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus, abstulit arte suâ.
A juvene, & cupido credatur reddita virgo ?
Unde hæc compererim tam bene, quæris ? Amo.
Vim licèt appelles, & culpam nomine veles :
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito :
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (sylvis ego tecta latebam)
Quæsierant rapido turba proterva pede :
Cornigerúmque caput pinu præcinctus acutâ
Faunus in immensis, quâ tumet Ida, jugis.

Me

Me fide conſpicuus Trojæ munitor amavit :
Ille meæ ſpolium virginitatis habet ;
* Ante: *Id quoque luctando : rupi tamen* ungue capillos,*
Oraque ſunt digitis aſpera facta meis.
Nec pretium ſtupri gemmas aurúmque popoſci ;
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipſe ratus dignam, medicas mihi tradidit artes :
Admiſitque meas ad ſua dona manus.
Quæcunque herba potens ad opem, radixque medendi
Utilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miſeram, quòd amor non eſt medicabilis herbis !
Deſtituor prudens artis ab arte mea.
* Dicitur, & noſtro. *Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas*
** Fertur, & à noſtro ſaucius igne fuit.*
Quod neque graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui : dignæ miſerere puellæ :
Non ego cum Danais arma cruenta fero :
Sed tua ſum, tecúmque fui puerilibus annis :
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

In ſextam Epiſtolam.

Argumentum.

Monitus erat oraculo Pelias Neptuni filius, Tunc illi propinquam fore mortem, cùm patri ſacrificanti aliquis pede nudo ſibi ſuperveniret. Itaq; cùm annua ſacra peragenti, Jaſon Æſonis filius, ejúſq; nepos, dimiſſo in limo Anauri fluvii calceamento, ad ſacra properans, altero pede exuto occurrit ; Pelias oraculi memor Jaſoni ſuaſit, ut Colchos iret, aureum vellus quæſiturus ; ſperans illic eum periturum, quod audiſſet, opus eſſe humanis viribus inſuperabile. Jaſon autem, veluti magnanimus expeditionem libenter aſſumens, ac multis Græciæ nobilibus convocatis, Argo navem ex Pegaſo Theſſaliæ ſinu ſolvens, in Lemnon inſulam delatus eſt : ubi cùm mulieres viros omnes communi conſilio unâ nocte interemiſſent, Hypſipyle Thoantis filia, quem ſub falſa mortis ſimulatione ſalvaverat, tunc imperium occupabat : quæ Jaſonem & hoſpitio & lecto liberaliſſimè excepit. Verùm jam duobus annis peractis, orantibus ſociis, & exigente tempore, ut prædictam expeditionem perficeret, Hypſipylen prægnantem relinquens, Colchos navigavit. Ubi arte Medeæ dracone ſopito, tantiſque ſuperatis, aureum illud

illud vellus adeptus, ipsam secum abduxit. Quare Hypsipyle Medeam sibi prælatam dolens, hac Epistolâ primùm Jasoni de prospera reditu gratulatur, deinde Medeæ crudelitatem atque incantationes execrans, eam in contemptum adducere nititur: postremò, in Jasonem & Medeam imprecatur.

Hypsipyle Jasoni.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carinâ
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum finis: a *hoc tamen ipso* a i. De hoc ipso
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, nè pacta tibi b *præter mea regna redires,* b *juxta.*
Cùm cuperes; ventos non habuisse potes.
* *Quamlibet adverso signetur epistola vento:* * Quolibet.
Hypsipyle missâ digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuncia littera, venit,
Isse sacros Martis sub juga panda boves?
Seminibus jactis segetes adolêsse virorum;
Inque necem dextrâ non eguisse tuâ?
Pervigilem spolium pecudis servâsse draconem:
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
Hæc ego si possem, timidè credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere; quanta forem!
Quid queror officium lenti cessâsse mariti?
Obsequium, manco si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte futura tori.
Credula res amor est: utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulâsse virum.
Nuper ab Hæmoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat, & tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agat meus? ille pudore
Hæsit in oppositâ lumina fixus humo.
Protinus exilui: tunicisque à pectore ruptis,
Vivit, an, exclamo, c me quoque fata trahum?
Vivit, ait: timidúmque mihi jurare coegi: c scil. *si ipse mortuus est.*
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Utque animus rediit, tua facta requirere cœpi;
*Rettulit, * ripedes Martis arâsse boves:* * Narrat & ætipedes.

Vipereos

Vipereos dentes in humum pro ſemine jactos,
Et ſubitò natos arma tuliſſe viros:
Terrigenas populos civili Marte peremptos,
Implêſſe ætatis fata diurna ſuæ:
* Devicto serpente. * *Devictum ſerpentem. Iterum, ſi vivat Iaſon,*
Quærimus: alternant ſpéſque timórque fidem.
*Suo. *Singula dum narrat: curſu ſtudióque loquendi,*
*Detegit ingenio vulnera facta * tuo.*
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Eáxque ſub arſuros dignior ire rogos?
Non ego ſum furtim tibi cognita: pronuba Juno
Adfuit, & ſertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, ſed triſtis Eriunys
Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria, navita Tiphi, meâ?
Non erat hîc aries villo ſpectabilis aureo:
Non ſenis Æetæ regia Lemnos erat.
Certa fui primò (ſed me mea fata trahebant)
Hoſpita fœmineâ pellere caſtra manu.
Lemniadéſque viros nimiùm quoq; vincere nõrunt:
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectóque animóque recepi:
Hîc tibi bíſque aſtas, bíſque cucurrit hyems.
Tertia meſſis erat, cùm tu dare vela coactus,
Implêſti lacrymis talia verba tuis:
Abſtrahor Hypſipyle: ſi dent modò fata recurſum;
Vir tuus hinc abeo, vir tibi ſemper ero.
Quod tamen è nobis gravidâ celatur in alvo,
Vivat, & ejuſdem ſimus uterque parens.
* falſa. *Hactenus: &, lacrymis in * falſa cadentibus ora,*
Cætera te memini non potuiſſe loqui.
* Argon. *Ultimus è ſociis ſacram conſcendit in * Argo:*
Illa volat, ventus concava vela tenet.
Cærula propulſæ ſubducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis aſpiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumſpicit undas:
Huc feror, & lacrymis ófque ſinuſque madent.

Per lacrymas ſpectо : cupidæque faventia menti
Longiùs aſſueto lumina noſtra vident.
Adde preces caſtas, immixtaque vota timori,
Nunc quoque te ſalvo perſoluenda mihi.
Vota ego perſolvam ? votis Medea fruetur ?
Cor dolet, atque * irâ mixtus abundat amor. * Ire.
Dona feram templis ? vivum quòd Jaſona perdam,
Hoſtia pro damnis concidet icta meis ?
Non equidem ſecura fui : ſempérque verebar,
Nè pater Argolicâ ſumeret urbe nurum.
Argolicas timui, nocuit mihi barbara pellex :
Non expectato vulnus ab hoſte tuli.
Nec facie meritiſque placet, ſed carmine movit :
Duraque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curſu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos :
Illa refrænat aquas, obliquâque flumina ſiſtit :
Illa loco ſylvas, vivaque ſaxa movet :
Per tumulos errat ſparſis diſcincta capillis,
Certaque de tepidis colligit oſſa rogis :
Devovet abſentes, ſimulachraque cerea fingit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus :
Et quæ neſcirim melius. Malè quæritur herbis ;
Moribus & formâ conciliandus amor.
Hanc potes amplecti ? thalamóque relictus in uno,
Impavidus ſomno nocte ſilente frui ?
Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coëgit :
Quâque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod aſcribi factis procerúmque tuíſque
Sè facit, & titulo conjugis uxor obeſt.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, & populum, qui ſibi credat, habet.
Non hæc Æſonides, ſed filia * Phaſias Æetæ * Phaſis.
Aurea Phryxeæ terga refulſit ovis.
Non probat Alcimide mater tua : conſule matrem :
Non pater ; à gelido cui venit axe nurus.
Illa ſibi à Tanais, Scythicæque paludibus undæ
Quærat, & à patria Phaſidis uſque virum.

Mollibus

Mobilis Æsonide, vernâque incertior aurâ,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, cur non meus inde redîsti?
Sim reducis conjux, sicut euntis eram.
Si te nobilitas, generosaque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi conjux redimita coronâ,
Præradiat stellis signa minora suis.
Dos mihi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti:*
Me quoque jam taleis inter habere potes.*
Nunc etiam peperi: gratare ambobus, Iasone:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum, prolemque gemellam,
Pignora Lucinâ bina favente dedi.
Si quæras cui sint similes, cognoscere illis:
Fallere non nôrunt; cætera patris habent.
Legatos quos penè dedi pro matre ferendos:
ed tenuit cæptas sæva noverca manus.
Medeam timui: plus est Medea novercâ:
Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchi sque ablate venenis,
Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, teque mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem, rapui de cæde Thoanta:
Deseruit Chalcon; me mea Lemnos habet.
Quid refert, scelerata piam si vincit, & ipso*
Crimine dotata est, emeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iasone:
Quælibet iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis, ut oportuit, actus iniquis
Intrâsset portus túque comésque meos,
Obviaque exissem fœtu comitata gemello;
(Hiscere nonne tibi terra roganda foret?*
Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?
Perfide, quo pretio, quâ nece dignus eras?

* Tibi.
* Res.
* Referam.
* Nempe.
* Perfidiæ pretio quâ nec dignus eras?

Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses ;
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implêssem sanguine vultus ;
Quòsque veneficiis abstulit illa suis.
Medeæ Medea forem. Quòd si quis ab alto
Fustus adest precibus Fuppiter ipse meis ;
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque succuba nostri
Mœreat, & leges sentiat ipsa suas :
Utque ego destituor conjux, matérque duorum ;
A totidem natis orba sit, atque viro :
Nec malè parta diu teneat ; pejúsque relinquat :
Exulet, & toto quærat in orbe fugam :
Quàm fratri germana fuit, miseróque parenti
Filia ; tam natis, tam sit acerba viro :
Cùm mare, cùm terras consumpserit, æra tenet ;
Erret inops, expes, cæde cruenta suâ.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro :
Vivite devoto nuptaque vírque toro.

In septimam Epistolam

Argumentum.

Trojâ à Græcis eversâ, Æneas Anchisæ & Veneris filius, raptis ex incendio secum penatibus, viginti navibus mare conscendit. Qui tempestate vexatus, magnâ parte maris pererratâ, in Lybiam quidem delatus est : ubi Tunc Dido, ut Virgilius finxit, Beli filia, & Sychæi Herculis sacerdotis uxor, Tyro urbe profecta, fratris Pygmalionis (qui incautum maritum ob ejus divitias interemerat) & sævitiam, & avaritiam fugiens, urbem novam Carthaginem condebat : à qua Æneas cum sociis liberalissimè susceptus, & amatus, cum ea concubuit. Verùm, cum Mercurii monitu in Italiam sibi ab oraculo Promissam navigare cogeretur, Dido præsentiens (veluti quæ ardentissimo amoris flagrabat incendio) illum à navigandi proposito revocare, aut saltem differre abitum persuadere tentans, post multas tandem frustrà effusas preces ad eum moribunda scripsit quem noverat mortis causam præbuisse.

Dido Æneæ.

**Accipe, Dardanide, morituræ carmen Elissæ :*
Quæ legis, à nobis ultima verba legis.

* Hi duo versus nothi habentur.

SIc ubi, fata vocant, udis abjectus in herbis
Ad vada Meandri concinit albus olor :

Nec, quia te noſtrâ ſperem prece poſſe moveri,
Alloquor: adverſo movimus iſta Deo.
Sed meriti famam, corpúſque animúmque pudicum
Cùm malè perdiderim, perdere verba leve eſt.
Certus es ire tamen: miſerámque reliquere Didô:
Atque iidem venti vela fidémque ferent.
Certus es, Æneа, cum fœdere ſolvere naves:
Quæque ubi ſint neſcis, Itala regna ſequi.
Nec nova Carthago, nec te creſcentia tangunt
Mœnia: nec ſceptro tradita ſummа tuo.
Facta fugis, * facienda petis: quærendo per orbem
Altera, quæſita eſt altera terra tibi.
Ut terram inventas, quis eam tibi tradet habendam?
Quis ſua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi reſtat, & altera Dido:
Quámque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas inſtar Carthaginis urbem?
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ſi veniant, nec te tua vota morentur:
Unde tibi, quæ te ſic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ ſulphure tedæ:
Ut pia fumoſis addita thura * rogis.
* Æneáſque. * Æneas oculis ſemper vigilantibus hæret;
* Æneámque. * Æneam animo nóxque dieſque refert.
Ille quidem malè gratus, & ad mea munera ſurdus,
Et quo ſi non ſim ſtulta, carere velim.
Non tamen Æneam, quamvis malè cogitet, odi:
Sed queror infidum; queſtaque, pejus amo.
Parce Venus nurui, durúmque amplectere fratrem
Frater amor, caſtris militat ille tuis.
* Aut ego quem cœpi (neque enim dedignor) amare, * Aut ego, quæ cœpi (neque enim dedignor) amare,
Materiam curæ præbuit ille meæ.
Fallor, & ipſa mihi falsò jactatur imago:
Matris ab ingenio diſſidet ille ſuæ.
Te lapis, & montes innataque rupibus altis
Robora te ſævæ progenuêre feræ.
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis;
Quò tamen adverſis fluctibus ire paras.

* Fugienda

* Focis.

* Æneámque.

* Aut ego quem cœpi (neque enim dedignor) amare. Materiam, &c.

Quò fugis? obſtat hyems: hyemis mihi gratia proſit:
Aſpice ut everſas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, ſine me debere procellis:
Juſtior eſt animo ventus & unda tuo.
Non ego ſum tanti,(quod non meditaris iniquè)*
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Excerces pretioſa odia, & conſtantia magno,
Si, dum me fugias, eſt tibi vile mori.
Jam venti ponent, ſtratâque æqualiter undâ,
** Cæruleis Triton per mare curret equis:*
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis eſſes:
Et, niſi duritiâ robore vincis, eris.
Quid, ſi neſcires inſana quid æquora poſſent?
*Expertæ toties, * jam malè credis aquæ?*
Ut pelago ſuadente etiam retinacula ſolvas,
Multa tamen latus triſtia pontus habet.
Nec violâſſe fidem tentantibus æquora prodeſt:
Perfidiæ pœnas exigit ille locus:
Præcipuè cùm læſus amor: quia mater amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
*Perdita nè peream timeo, * nocémve nocenti:*
Neu bibat æquoreas naufragus hoſtis aquas.
Vive, precor: ſic te melius quàm funere perdam:
Tu potiùs leti cauſa ferêre mei.
Finge (age) te rapido (nullum ſit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis evit?
Protinus occurrent falſæ perjuria linguæ,
Et Phrygiâ Dido fraude cacta mori:
Conjugis ante oculos deceptæ ſtabit imago
Triſtis, & effuſis ſanguinolenta comis.
Quicquid id eſt, totum meruì, concedite, dices,
Quæque cadunt, in te fulmina miſſa b putes.
Da breve ſævitiæ ſpatium pelagíque, tuique:
Grande moræ pretium, tuta futura via eſt.
Nec mihi tu parcas, puero parcat ut Iulo:
Te ſatis eſt titulum mortis habere meæ.
Quid puer Aſcanius? quid dii meruêre penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.

* Quamvis merearis iniquè.

* Cæruleus.

a ſcil. *faceres.*
* Tam.

* Nocúmque.

b Pro *putabis.*

Sed neque fers tecum : nec, quæ mihi perfide jactas,
Pressêrunt humeros sacra, patérque tuos :
Omnia mentiris : neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis, primaque plector ego.
Si quæras, ubi sit formosi mater Iüli :
Occidit, à duro sola relicta viro,
* Novêre. Hæc mihi narrabas : at me* movêre merentem :
Illa minor culpâ pœna futura meâ est. (mnent
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina da
Per mare, per terras septima jactat hyems.
Fluctibus ejectum tutâ statione recepi ;
Vixque bene audito nomine regna dedi :
His tamen officiis utinam contenta fuissem !
Et mihi concubitus fama sepulta foret !
Illa dies nocuit, quâ nos declive sub antrum
Cærulæus subitis compulit imber aquis.
Audieram voces : Nymphas ululâsse putavi :
Eumenides fatis signa dedêre meis.
a Exige pœnas violate* Sichæi,
Ad quem (me miseram !) plena pudoris eo.
Est mihi marmoreâ sacratus in æde b Sychæus ;
* Oppositæ frondes, velleraque alba tegunt :
Hinc ego me sensi noto quater ore citari,
Ipse sono tenui dixit, Elisa, veni.
Nulla mora est, venio quondam tibi debita conjux :
Sum tamen admissi tarda pudore meî.
c Da veniam culpæ : decepit idoneus auctor ;
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, seniórque pater, pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri ritè dedêre viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas :
Addde fidem ; nullâ parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque novissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit antè, tenor.
* In terras. Occidit* internas conjux mactatus ad aras,
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exul ago, cineréque viri, patriámque relinquo :
Et fero in duras hoste sequente vias.

a Exige pœnas Sichæi, i. Sume de me pœnas, quas Sichæus deberet exigere * Sichæo.
b i. Sichæi statua * Appositæ.
c Sichæum alloquitur.

Ap

Applicor ignotis : fratríque elapſa, fretóque,
Quod tibi donavi, perfide, luctus emo.
Urbem conſtitui, latéque patentia fixi
Mœnia, finitimis invidioſa locis.
Bella tument : bellis peregrina & fœmina tentor :
Vixque rudes portas urbis, & arma paro.
Mille procis placui, quæ in me coîêre querentes* *Qui me coîere querentes.
Neſcio quem thalamis præpoſuiſſe ſuis.
Quid dubitas vinctam Getulo tradere Hiarbæ ?
Prævertem ſceleri brachia noſtra tuo.
Eſt etiam frater, cujus manus impia poſcit
Reſpergi noſtro, ſparſa cruore viri.
Pone Deos, & quæ tangendo ſacra profanas : a Apoſtrophe ad Æneam.
Non bene cæleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapſis igne futurus,
Pœnitet elapſos ignibus eſſe Deos.
*Forſitan & gravidam Dido, ſcelerate, * relinquis ;* * Relinquas.
*Párſque tui * latitat corpore clauſa meo.* * Lateat.
Accedet fatis matris miſerabilis infans ;
Et nondum nati funeris autor eris.
Cumque parente ſua frater morietur Iüli :
Pœnaque connexos auferet una duos. b *Pœna una*, i. Mors una.
Sed jubet ire Deus : vellem vetuiſſet adire ;
Punica nec Teucris preſſa fuiſſet humus.
Hoc duce nempe c deo, ventis agitaris iniquis, c ſcil. *Apolline.*
Et teris in rapido tempora longa freto.
Vergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore ſi vivo quanta fuêre forent.
Non patriam Simoenta petis, ſed Tybridis undas :
Nempe ut pervenias quò cupis, hoſpes eris.
Utque latet, refugítque tuas abſtruſa carinas, * Utque.
Vix tibi continget terra petita ſeni.
*Nos populos potiùs in dotem, ambage * remotâ,* * Remotâ.
Accipe, & advectas Pigmalionis opes.
Non in Tyriam transfer felicìùs urbem,
*Inque loco regis, * ſceptra ſacrata tene.* * Sceptraque ſacra.
Si tibi mens avida eſt belli, ſi quærit Iüli
Unde ſuo partus Marte triumphus eat :

Quem ſuperet, nè quid deſit, præbebimus hoſtem:
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modò per patrem, fraternaque tela ſagittas,
Perque fugæ comites, Dardana ſacra, Deos.
(*Sic* a *ſuperent quoſcunque tuâ* ¦*de gente reportas,*
Mars ferus, & damni ſit b *modus* c *ille tui*:
Aſcaniúſque ſuos fœliciter impleat annos:
Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent:)
Parce, precor, domui, quæ ſe tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis præter * *amâſſe meum?*
Non ego ſum Phthiâ, magniſque oriunda Mycenis
Nec ſteterunt in te virque patérque meus.
Si pudet uxoris, non nupta, ſed hoſpita dicar:
Dum tua ſit Dido, quidlibet eſſe feret.
Nota mihi freta ſunt, Afrum * *tangentia littus*:
Temporibus certis dántque negántque viam.
Cùm dabit aura viam, præbebis carbaſa ventis:
Nunc levis e *ejectam continet* f *alga ratem.*
Tempus ut obſervem, manda mihi: * *certiùs ibis*:
Nec te, ſi cupias, ipſa manere ſinam.
Et ſocii requiem poſcunt: *laniataque claſſis*
Poſtulat exiguas ſemireſecta moras.
Pro meritis, & ſi qua tibi debebimus ultrà:
Pro ſpe conjugii tempora parva peto.
Dum freta miteſcunt, & gamor dum temperat uſu
Fortiter ediſcam triſtia poſſe pati.
Sin minus, eſt animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes eſſe diu.
Aſpicias utinam, quæ ſit ſcribentis imago:
Scribimus, & gremio Tróïcus enſis adeſt.
Pérque genas lacrymæ ſtrictum labuntur in enſem
Qui jam pro lacrymis ſanguine tinctus erit.
Quàm benè conveniunt fato tua munera noſtro
Inſtruis impensâ noſtra ſepulchra brevi.
Nec mea nunc primùm feriuntur pectora telo:
h *Ille locus ſævi vulnus amoris habet.*
Anna ſoror, ſoror Anna, meæ malè conſcia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.

a *i.* Vincant.
b *i.* Finis.
c *Ille Mars,*
i. illud bellum,
ſcil. Trojanum.
* Amare.
d *i.* Contra te.
* Frangentia.
e *i.* Ad littus ſubductam.
f herba maris, quæ in tempeſtate tollitur.
ſuper undas, & rur naves,
* Seriùs.
g Hypallage *dum uſus temperat amorem.*
h *i.* Pectus meum.

Nec consumpta rogis inscribar Elisa a *Sichai;*
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas & causam mortis, & ensem:
Ipsa suâ Dido concidit usa manu.

a Stil. uxor.

In octavam Epistolam

Argumentum.

Hermione Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro avo materno cui domum commendârat, Menelaus, dum iret ad Trojam, Oresti, Agamemnonis & Clytemnestræ filio, desponsata est. Quam eandem Menelaus, hujusce rei inscius, Pyrrho Achillis filio promisit: qui tandem à bello Troiano reversus Hermionem rapuit. Sed cùm Pyrrhi connubium maximo odio haberet, & Orestem adamaret, clàm per nuncium monuit, facilè se posse à Pyrrhi vinculis liberari. Quod quidem est assecuta. Nam Orestes post Ægysthi matrisque cædem furore purgatus, Pyrrho in templo Apollinis interfecto, eam recipit.

Hermione Oresti.

ALloquor Hermione nupera fratrémq; virúmque,
Nunc fratrem: nomen conjugis alter habet.
Pyrrhus * *Achilleïdes, animosus* b *imagine patris,*
Inclusam contrà jùsque piumque tenet.
Quod potui, renui, nè non invita tenerer:
Cætera fœmineæ non valuêre manus.
Quid facis, Æacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino est, Pyrrhe, puella suo.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius captâ Lacedæmone serva tulissem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parciùs Andromachen vexavit Achaïa victrix,
Cùm Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura meî si te pia tangit, Oreste,
Injice non timidas in tua jura manus.
Aut, siquis rapiat stabulis armenta recluſis,
Arma feras? raptâ conjuge, lentus eris?
Sit c *socer exemplo nuptæ repetitor ademptæ:*
Cui pia militiæ causa puella fuit.
Si socer ignavus vacuâ stertisset in aulâ,
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.

a *i.* Patruelem.

* Achillides.

b Ad exemplum patris.

c Menelaus, socer tuus.

Non tu mille rates, sinuosaque vela parabis,
Nec numerum Danai militis: ipse veni.
Sic quoq; eram repetenda tamen: nec turpe marito est
Aspera pro caro bella tulisse a toro.
Quid, quòd avus nobis idem Pelopéius Atreus?
Et, si non esses vir mihi, b frater eras.
Vir, precor, uxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis autor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater c Æacidæ promiserat, inscius acti:
*Plus quoque, qui prior est ordine, * possit avus.*
Cùm tibi nubebam, nulli mea tadà nocebat.
Si jungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis d præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero concedat amorem:
Proderit exemplo e mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
Dardanius partes adven, Pyrrhus agit.
Ille licèt patriis fine fine superbiat actis:
Et tu, quæ reseras, facta parentis habes.
f Tantalides omnes, ipsúmque regebat Achillem:
Hic pars militiæ; dux erat ille ducum.
Tu quoq; habes proavum Pelopem, Pelopisq; parentem;
Si melius numeres, à Jove quintus eris.
Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti:
*Sed tu quid faceres? induit illa * pater.*
Materiâ vellem fortis meliore fuisses:
Non lecta est operi, sed data causa, tuo.
Hanc tamen implesti: jugulóq; Ægisthus aperto
Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudémque in crimina vertit:
Et tamen aspectus sustinet ille meos..
Rumpor: & ora mihi pariter cum mente tumescunt
Pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquámne objecit Oresti?
Nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest.

a *i.* Conjuge.
b *i.* Patruelis.
c *v.* Pyrrho.
* potest.
d *i.* Cupidinis alati.
e Scilicet Mea, *i.* Helena.
f *i.* Agamemnon.
* Patrem.

Her

Flere licet : ſtendo certé diffundimus iras,
Pérque ſinus lacrymæ fluminis inſtar eunt.
Has ſemper ſolas habeo, ſempérque profundo :
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum quod noſtros errat in annos :
Tantalides matres apta rapina ſumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni :
Nec querar in plumis delituiſſe Jovem.
Quà duo porrectos longè freta a diſtinet Iſthmos,
Vecta peregrinis Hippodamia ratis.
Caſtori b *Amyclæo & Amyclæo Polluci*
Reddita Mopſopiâ Tyndaris urbe ſoror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hoſpite rapta,
Argolicas pro ſe vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen omnia luctûs,
Omnia ſolliciti plena timoris erant.
Flebat avus, flebátque ſoror, fratréſque gemelli :
Orabat ſuperos Læda, ſuúmque Jovem :
Ipſa ego non longos etiam tunc ſciſſa capillos,
Clamabam, Sine me, me ſine, mater, abis ?
Nam c *conjux aberat. Nè non Pelopeïa credar,*
Ecce d *Neoptolemo præda parata fui.*
Pelides utinam vitâſſet Apollinis arcus :
Damnaret nati facta proterva parens.
Nec e *quondam placuit, nec non placuiſſet Achiüi,*
Abductâ viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cæleſtes injuria fecit iniquos ?
Quídve mihi miſeræ ſydus obeſſe querar ?
Parva meû ſine matre fui : pater arma gerebat :
Et, duo cum vivant, orba duobus eram.
Non mea blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli :
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis ;
Non ſedi gremio ſarcina grata tuo :
Non cultû tibi cura mei : nec pacta marito
Intravi thalamos matre parante novos.
Obvia prodieram reduci tibi : (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.

a *i.* Separat.

b *i.* Qui eſt ex Amyclis, Peloponenti civitate. In hoc verſu reperitur ſpondeus in quinto loco : & in prima ſyllaba tertii pedis vocalis nec eliditur nec corripitur ſequente vocali.

c *Scil.* Matris mex, *i.* Menelaus.

d *i.* Pyrrho, qui ad bellum ductus eſt adoleſcentulus.

e Cùm abductâ Briſeide ipſe flevit.

Te tamen esse Helenam, quòd eras pulcherrima, sensi:
Ipsa requirebas, quæ tua nata foret.
a *i.* Sola. *Pars hæc a una mihi conjux benè cessit Orestes:*
Hic quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam, reducè & victore parente:
* Et minùs à nobis diruta Troja fuit b *i.* Mitiore, & me minùs urgente. * *Munus & hoc nobis diruta Troja dedit.*
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infelix b liberiore malo:
Nox ubi me thalamis ululantem, & acerba gerentem
Condidit, in mœsto procubuique toro;
Pro somno lacrymis oculi funguntur obortis;
Quæque licet fugio, sicut ab hoste, viro:
Sæpe malis stupeo; rerumq; oblita, locique,
Ignarâ tetigi c Scyria membra manu.
c *i.* Membra Pyrrhi, qui natus est in Scyro insula. *Utque nefas sensi, malè corpora tacta relinquo:*
Et mihi pollutas credar habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis
Exit, & errorem vocis, ut omen, amo.
* Oro. *Per genus infelix * juro, b generisque parentem,*
d *i.* Jovem, patrem Tantali: *Qui freta, qui terras, & sua regna quatit;*
Per patris ossa tui, patrui mihi, quæ tibi debent,
Quòd se sub tumulo fortiter ulta jacent:
e *i.* Moriar ante tempus. *Aut ego c præmoriar, primóque extinguar in ævo;*
Aut ego Tantalidæ Tantalus uxor ero.

In nonam Epistolam

Argumentum.

Herculem Jupiter ex Alcmenâ, sub forma Amphitryonis mariti oppressâ, tribus noctibus in unam junctis, genuit: quem Eurystheus rex Mycenarum, Junonis astutiâ, ut sic ille periret, ad arduos labores incitavit. Sed, cùm robore corporeo atque ingenio valeret, semper victor evasit. Inter quos Acheloium Ætoliæ fluvium, in varias sese vertentem figuras ob Deianiræ conjugium, in taurum tandem conversum debellavit. Et profectò, quamvis reliqua monstra viriliter superaverit, amori muliebri succubuit. Nam cùm Eurythus rex Oechaliæ Iolen filiam illi promissam denegâsset, urbe captâ, & Eurytho occiso Iolen, obtinuit: cujus amore ita cæcatus est, ut eâ jubente, leonis spolium & clavam deposuerit: &, quod turpius est, inter Ioles pedissequas cultu

fœmineo

formineo indutus, nere non erubuerit. Et deniq; quicquid prùs sub Omphale Lydiæ reginæ, ex qua genuerat Lamum, toleraverat, ea sub Iole perpessus est. Cùm igitur Deianira Oenei regis Calydoniæ filia, ejus uxor, illum tam illecebri amore captum resciviſſet, ex voluntate adverſariorum factum vituperans, ad eum ſcripſit. Ponit autem illi ante oculos egregia illa ipſius priora facinora; ut comparatione infamiam apertiorem faciat. Sed cùm inter ſcribendum accepiſſet nuntium de Herculis calamitate, ob veſtem Neſſi Centauri ſanguine intoxicatam à ſe miſſam, in qua vim revocandi ab alienis amoribus ineſſe credebat (id enim Neſſus illi in traiectu Eveni fluvii ſuaſerat, cùm ab Hercule ſagittâ Lyrnæo veneno infectâ confoſſus eſſet) gravißimo dolore compreſſa, facinus ſuum purgando, ut non ultro ſed ut illum in ſui amore retineret, feciſſe videatur, de ſuſpendio deliberat.

Deianira Herculi.

* a *Mittor ad Alciden à conjuge, conſcia mentis*
Littera, ſi conjux Deïanira tua eſt.

* *Hi duo verſus nothi habentur*

Gratulor Oechaliam a *titulis accedere noſtris:*
Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgaiadas ſubitò pervenit in urbes
Decolor, & factis inficianda tuis.
Quem unquam Juno, ſeriéſque immenſa laborum
Fregerit, huic Iolen impoſuiſſe jugum.
Hoc velit Euriſtheus: velit hoc germana Tonantis:
Lætaque ſit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille venis, cui nox (ſi creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperêre, fuit.
Plus tibi, quàm Juno, nocuit Venus: illa premendo
b *Suſtulit, hæc humili ſub pede colla tenet.*
Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Quà latam c *Nereus cærulus ambit humum.*
Si tibi pax terræ, tibi ſe tota æquora debent:
Impleſti meritis Solis d *utramque domum.*
Quod te laturum eſt, cælum priùs ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito ſydera e *fulſit Atlas.*
Quid niſi notitia eſt miſero quæſita pudori,
Si cumulas ſtupri facta f *priora notâ?*

a *i.* Victoriis & laudibus *noſtris* autem dixit, quia laudes maritietiam ſuas exiſtimat.

b *i.* Exaltavit.

c Oceanus: poſuit enim deum pro mari.

d *i.* Orientem & occidentem.

e *i.* Suſtentavit.

f *i.* Macula.

Tene

Tēne ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cum tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpiſti melius, quàm deſinis: ultima primis
Cedunt: diſſimiles, hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ; quem non a Thaumantius hoſtis
Non potuit Juno vincere, vicit amor.
At bene nupta ſoror, quia nomino Herculis uxor:
Sitque ſocer, b rapidis qui tonat altus equis.
Quàm malè inequales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge c nupta d minor.
Non honor eſt, ſed onus, e ſpecies læſura furentes:
Siqua voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi ſemper abeſt, & conjuge notior hoſpes:
Monſtraque terribiles perſequiturque feras.
Ipſa domo viduâ, votis f operata pudicis
Torqueor infeſto nè vir ab hoſte cadat.
Inter ſerpentes, aprōſque, avidōſque leones
Fallor: & hæſuros cerno per oſſa canes.
Mic pecudum fibræ, ſimulachraque inania ſōmni,
** Ominaque arcanâ nocte petita movent.*
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Speque timor dubiâ, ſpēſque timore cadit.
Mater abeſt: queritúrque deo placuiſſe potenti:
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adeſt:
Arbiter Euriſtheus iræ Junonis iniquæ
Sentitur nobis: iraque longa Deæ eſt.
*Hæc * mihi ferre parùm eſt: peregrinos addis amores;*
Et mater de te quælibet eſſe poteſt.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos:
Nec tibi crimen erunt g Teuthrantia turba ſorores,
Quarum de populo nulla relicta tibi eſt.
Una recens crimen defertur h adultera nobis,
Unde ego ſum Lydo facta noverca Lamo.
Mæander, toties qui terris errat in iiſdem,
Qui lapſas in ſe ſæpe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo ſuſpenſa monilia collo:
Illo, cui cœlum ſarcina parva fuit.

a *i.* Euryſtheus Sthenelī filius

b Periphraſis Jovis, cui fulgura aſſignantur.

c *i.* Uxor.

d *i.* Inferior conditione generis & fortunæ.

e *i.* Dignitas.

f *i.* Sacrificans: nam *Operari* eſt rem ſummā veneratione ſacrificiis litare

Ominaque.

* Me.

g *i.* Quinquaginta filiæ Theſpii, Teuthrantis filii, ab Hercule compreſſæ.

h *i.* Omphale.

Non puduit fortes auro cohibere lacertos :
Et a *ſolidis gemmas appoſuiſſe* b* *toris.*
Nempe ſub his animam c *peſtis Nemæa lacertis*
Edidit : unde humerus tegmina lævus habet.
Auſus es hirſutos mitrâ redimire capillos :
Aptior Herculeæ d *populus albа comæ.*
Nec te e *Mæoniâ laſcivæ more puellæ,*
Incingi zonâ dedecuiſſe pudet.
Non tibi ſuccurrit f *crudi Diomedis imago,*
Efferus humanâ qui dape pavit equos.
Si te vidiſſet cultu Euſiris in iſto,
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo :
Nè pigeat molli ſuccubuiſſe viro.
Inte Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Diceris, & dominæ pertimuiſſe minas.
Non pudet Alcide victricem mille laborum,*
Raſilibus calathis impoſuiſſe manum.
Craſſaque robuſto deducis pollice fila :
Æquaque formoſæ penſa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques ſtamina duris,
Prævalidæ fuſos g *comminuêre manus !*
Diceris infelix ſcutica tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuiſſe minas.
Eximiis pompis præconia ſumma triumphi,
Factaque narrabas diſſimulanda tibi :
Scilicet immanes eliſos faucibus hydros
**Infantem & nudâ dilacerâſſe manu :*
Vt Tygetius aper cupreſſifero Erymantho
Incubat, & vaſto pondere lædit humum :
Non tibi h *Threïceis affixa penatibus ora,*
Non hominum pingues cæde tacentur equæ :
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi
Geryones ; quamvis in tribus unus erat :
Inque canes totidem trunco digeſtus ab uno,
Cerberus implicitis angue minante comis :
Quæque i *redundabat fœcundo vulnere ſerpens*
Fertilis, & damnis ditior ipſa ſuis.

a Fortibus.
b *i.* Brachiis.
* Toris ?
c *i.* Leo Nemæus.
d *i.* Corona populea.
e *Mæonea zona*, *i.* Zona ipſius Omphales.
f *i.* Crudelis.
* Fugis.
g *i.* Fregêre.
* Infantem & caudis involuiſſe manum.
h Diomedes Thraciæ rex capita hoſpitum, quæ apponebat equis devorandos poſtibus affigebat.
i *i.* Abundat, & validior efficiebatur.

Quidque

*a Cui dq; inter lævúmq; latus, dextrúmq; lacertum,
*Pergrave compressâ fauce pependit onus:
Et, malè confisum pedibus formâque bimembri,
Pulsum Thessalicis b agmen equestre jugis.
Hæc tu Sydonio potes insignitus amictu
Dicere? num cultu lingua retenta silet?
Se quoque c nympha tuis ornavit Jardanis armis:
Et tulit è capto nota trophæa viro.
I nunc, tolle animos, & fortia facta recense:
Quòd tu non esses jure, vir ille fuit.
Qui tantò minor es, quantò te, maxime rerum,
Quàm quos vicisti, vincere majus erat.
dIlli d procedit rerum mensura tuarum:
Cede bonis; hæres laudis amica tuæ est.
O pudor! hirsuti cestis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris; & nescis: non sunt spolia ista Leonis,
Sed tua: tuque feræ victor es, illa tuî.
Fœmina tela tulit Lyrnæis atra venenis,
Ferre gravem lanâ vix satis apta colum.
Instruxitque manum clavâ domitrice ferarum:
Vidit & in speculo conjugis arma sui.
Hæc *tamen audieram: licuit non credere famæ:
En venit ad sensus mollis ab aure dolor:
Ante meos oculos adducitur e advena e pellex:
Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Non finis averti: mediam captiva per urbem
Invitis oculis aspicienda venit.
Non venit incultis captarum more capillis,
Fortunam vultus fassa tegendo suos:
Ingreditur latè multo spectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo sublimis, ut Hercule victo
Oechaliam vivo stare parente putes.
gForsitan, expulsâ Ætolide Deïanirâ,
Nomine depositò pellicis, uxor erit.
*Eurytidósque Ioles, atque insani Alcydæ
Turpia famosus corpora jungit Hymen.

Mens

a Quique. Antæum intelligit, inter lacertos Herculis suffocatum.
* Pergrave.
b Centauros intelligit, qui membra partim humana, partim equina habuisse credebantur.
cc *i.* Omphales Jardani filia.
dd Ad Omphales laudem accedit.
* Tantàm.
ee *i.* Iole.
ff Esse in statu suo.
g Ordo est. *Forsitan, Deïanira Ætolide*, id est Ætolia. (nam Deïanira ex Ætolia fuit) *expulsa*. Iole, *nomine pellicis depositò, erit uxor* tua.
* Habet hic versus spondeum in quinto loco, neque vocalis, sequenti vocali eliditur.

Mens fugit admonitu: frigúſque perambulat artus:
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, ſed me ſine crimine amiſti:
Nè pigeat, pugnæ b bis tibi cauſa fui.
Cornua flens legit rapidis Acheloïdis undis,
Truncaque limoſâ tempora merſit aqua.
c Semivir occubuit vi, Lerniferóque veneno
Neſſus, & infecit ſanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? ſcribenti nuntia venit
Fama, virum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi! quid feci? quò me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deïanira mori?
An tuus in media conjux lacerabitur Oetâ?
Tu ſceleris tanti cauſa ſuperſtes eris?
Et quid adhuc habeo facti,, cur Herculis uxor
Credar? conjugii mors mea pignus erit.
Tu quoque d cognoſces in me Meleagre, ſororem:
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Heu devota domus! ſolio ſedet e Agrius alto;*
Oenea f deſertum nuda ſenecta premit
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris:
g Alter fatali vivus in igne fuit.
Exegit ferrum ſua per præcordia mater:
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Deprecor hoc unum per jura ſacerrima lecti,
Nè videar thalamis inſidiata tuis.
Neſſus, ut eſt avidum percuſſus arundine pectus,
Hic, dixit, vires pectus amoris habet.
Illita Neſſeo miſi tibi texta veneno:
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Jámque vale ſenióque pater, germanaque Gorge,
*Et patria, & patriæ h frater adempte * meæ*
Et tu lux oculis hodierna noviſſima noſtris,
Virque (ſed i ô poſſis!) & k puer Hylle vale.

a *i.* Recordatione hujus facti.

b Semel adverſus Acheloum, & iterum adverſus Neſſum.

c Centaurus, qui ex inferiore parte erat equus, ex ſuperiore vir.

d *i.* In morte mea: nam ſicut tu propter amorem Atalantæ mortuus es, ità ego propter amorem Herculis moriar.

e Qui poſt diſperſum Oenei domum Ætoliæ regnum occupavit.

* Acrior alto.

f *i.* A filiis derelictum.

g *i.* Meleager.

h *i.* Tydeu, qui exul es.

* Tuæ.

i *i.* Utinam poſſes! *ſcil.* valere.

k *i.* Fili Hylle.

In decimam Epiſtolam

Argumentum.

Minos Jovis & Europæ filius, Cretenſis rex, ob Androgeum ſuum filium ab Athenienſibus doloſè occiſum, illos tandem poſt aeria bella coegit, ut ſibi pœnas penderent, & quidem quotannis pueros ſeptem, & totidem virgines mitterent, ut Minotauro, quem arte Dædali Paſiphaë ex tauro genuerat, dum ejus maritus Minos cum Athenienſibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cùm verò ſors Theſeo contigiſſet, ab Ariadne edoctus eſt, quonam pacto, interfecto Minotauro, ex labyrintheis ambagibus egrederetur *Errat unda regens tenui veſtigia filo*, ut ait Catullus. Theſeus autem Cretâ cum Ariadne & Phædra diſcedens, in Naxon inſulam delatus eſt, ubi à Baccho monitus eſt, ut Ariadnen relinqueret: qui Dei timore perculſus, dum altiſſimo ſomno preſſam animadverteret, puellam dimiſit. Quamprimum igitur expergefacta eſt, hanc epiſtolam ſcripſit: in qua de crudelitate & duritia Theſei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, eámque poſt multas lamentationes & querelas rogat, ut navem ad eam flectat.

Ariadne Theſeo.

**Illa relicta feris etiam nunc, improbe Theſeu,*
Vivit: & hæc æquâ mente tuliſſe velis.

* Hi duo verſus ſubdititii habentur.

Mitius inveni, quàm te, genus omne ferarum:
Credita non ulli, quàm tibi, pejus eram.
Quæ legis, ex illo, Theſeu, tibi littore mitto,
Unde tuam ſine me vela tulêre ratem:
In quo me ſomnuſque meus malè prodidit & tu,
(Pro facinus!) ſomnis inſidiate meis.
Tempus erat vitreâ quo primùm terra pruinâ
Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves;
Incertum vigilans, an ſomno languida, movi
Theſea prenſuras * ſemiſopita manus.

* Semiſepulta.

Nullus erat: refero que manus; iterúmque retento,
Pérque torum moveo brachia: nullus erat.
Excuſſêre metus ſomnum: conterrita ſurgo;
Membraque ſunt viduo præcipitata toro:
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis:
Utique erat è ſomno turbida, rapta coma eſt.
Luna fuit: ſpecto, ſi quid, niſi littora, cernam:
Quod videant oculi, nil niſi littus habent.

Nunc

Nunc huc, nunc illuc, & utroque fine ordine curro :
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theseu,
Reddebant nomen concava saxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat :
** Ille locus miseræ ferre volebat opem.* * Ipse.
Mons fuit : apparent frutices in vertice rari :
Nunc scopulus raucis pendet adesus aquis.
Ascendo : vires animus dabat : atque ità latè
Æquora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
Vidi præcipiti carbasa tensa Noto.
*Aut vidi, aut certè * cùm me vidisse putarem,* * Quia me vidisse putavi.
Frigidior glacie, semianimisque fui.
Nec languere diu patitur dolor : excitor illo :
Excitor, & summâ Thesea voce voco.
Quò fugis ? exclamo : scelerate revertere Theseu :
Flecte ratem ; numerum non habet illa suum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam :
*Verbera cum verbis * mixta fuêre meis.* * Mista.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
Factatæ latè signa dedêre manus :
Candidaque imposui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jámque oculis ereptus eras : tunc denique flevi :
Torpuerant molles antè dolore genæ.
Quid potiùs facerent, quàm me mea lumina flerent,
Postquam defierant vela videre tua ?
Aut ego diffusis erravi sola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo : a a *i.* Baccho Thebano. Nam Ogyges rex fuit Thebanorum : Bacchus autem ex Semele filiâ Cadmi, qui Thebas condidit, natus est.
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi :
Quámque lapis sedes, tum lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos :
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ possum, pro te vestigia tango :
Strataque, quæ membris intepuêre tuis.
Incumbo : lacrymisque toro mænante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo ; redde duos.

Venimus huc ambo : cur non deſcedimus ambo ?
Perfide pars noſtri lectule major ubi eſt ?
Quid faciam? quò ſola ferar ? vacat inſula cultu,
Non hominum video, non ego facta boûm.
Omne latus terræ cingit mare : navita nuſquam eſt,
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitéſque mihi, ventóſque, ratémque ;
Quid ſequar ? acceſſus terra paterna negat.
Vt rate felici pacata per æquora labar,
Temperet & ventos Æolus, exul ero.
Non ego te Crete a centum digeſta per a urbes
Aſpiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, & tellus juſto regnata parenti,*
Prodita ſunt facto nomina chara meo.
Cùm tibi, nè victus tecto morerêre recurvo,
Quæ regerent paſſus, pro duce fila dedi ;
**Tu mihi dicebas, Per ego ipſa pericula juro,*
Te fore, dum noſtrûm vivet uterque, meam.
Vivimus : & non ſum, Theſeu, tua ; ſi modò vivit
Fœmina, perjuri fraude ſepulta viri.
Me quoque, quâ fratrem, bmactâſſes improbe clavâ!
*Eſſet, quam dederas, morte * ſepulta fides.*
Nunc ego, non tantùm, quæ ſum paſſura, recordor :
Sed quæcunque poteſt ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ :
Mórſque minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hàc, aut ſuſpicor illàc,
Qui lanient avido viſcera dente, lupos.
Forſitan & fulvos tellus alit iſta leones :
Quis ſcit, an hæc ſævas inſula tigres habet ?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas.
Quis vetat & gladios per latus ire meum ?
Tantùm nè relegar durâ captiva catenâ,
Néve traham ſervâ grandia penſa manu :
Cui pater eſt Minos, cui mater filia Phœbi ;
Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, ſi terras, porrectaque littora vidi :
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.

Cœlum

a a Habebat olim Creta centum urbes : unde *Hecatompolis* appellatur.
* Parente.

*Cum

b b. Utinam mactâſſes.
* Soluta.

Cœlum reſtabat : timeo ſimulachra deorum,
Deſtituor rapidis præda cibúſque feris.
Sive colum, habitántque viri, diffidimus illis :
Externos didici læſa timere viros.
Viveret a Androgeos utinam, nec fata luiſſet :*
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis :
Nec tua mactâſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
b Ardua c parte virum dextera, d parte bovem ;
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem,
Fila per adductas ſæpe recepta manus.
Non equidem miror, ſiſtat victoria tecum,
Strataque Cretæam bellua ſtravit humum :
Non poterunt figi præcordia ferrea e cornu ;
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc tu ſilices, illuc adamanta tuliſti :
Illic qui ſilices Theſea vincat habe.
Crudeles ſomni, quid me tenuiſtis inertem ?
At ſemel æternâ nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles venti, nimiúmque parati,
Flumináque in lacrymas officioſa meas :
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit ;
Et datâ poſcenti nomen inane fidei.
In me jurârunt ſomnus, ventúſque, fidéſque :
Prodita ſum cauſis una puella tribus.
Ergò ego nec lacrymas matris moritura videbo ;*
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit :
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras ;
Nec poſitos artus unget amica manus :
Oſſa ſuper ſtabant volucres inhumata marinæ :*
Hæc ſunt officiis digna ſepulchra meis,
Ibis Cecropios portus : patriſque receptus,
Cùm ſteteris turbæ celſus honore tuæ,
Et benè narrâris letum tauríque viríque,
Nec taque per dubias ſaxea tecta vias ;
Me quoque narrato ſolam tellure relictam :
Non ego ſum titulis ſarripienda tuis.
Nec pater eſt Ægeus, nec tu Pittheïdos Æthræ
Filius : autores ſaxa fretúmque tui.

a Eſt Nominativus ôrticus, cujus ultima ſyllabâ longa eſt, quia ejus vocalis eſt ω.
* Facta fuiſſes.
b *Dextera tua ardua, ſ.* in altum ſublata, ad inferendum majorem ictum
c *ſcil.* unâ.
d *ſcil.* alterâ.
e *ſcil.* Minotauri.

* Matris lacrymas.

* Superſtabant.

Dii facerent, ut me ſummâ de puppe viderès!
Moviſſet vultus mœſta figura tuos.
Nunc quoq; non oculis, ſed, quæ potes, aſpice mente
Hærentem ſcopulo, quem vaga pulſat aqua.
Aſpice demiſſos lugentis more capillos:
Et tunicas lacrymis, ſicut ab imbre graves.
Corpus, ut impulſæ ſegetes a Aquilonibus, horret:
Litteraque b articulo c preſſa b tremente d labat.
Non te per meritum, quoniam malè ceſſit, adoro:
Debita ſit facto gratia nulla meo;
Sed nec pœna quidem: ſi non ego cauſa ſalutis;
Non tamen eſt, cur tu ſis mihi cauſa necis.
Has tibi plangendo lugubria pectora laſſas
Infelix tendo trans freta longa manus:
Hos tibi, qui e ſuperant, oſtendo mœſta capillos:
Per lacrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem, Theſeu; verſoque relabere vento:
Si priùs occidero, tu tamen oſſa l feres.

a *i.* Ventis: Species pro genere.
b b *i.* Digitis tre mentibus Synecdoche.
c *i.* ſignata, & ſcripta.
d *i.* vacillat, ſeu non habet rectum ordinem.
e *i.* ſuperſunt.
f *i.* efferes & ſepelies.

In undecimam Epiſtolam

Argumentum.

Macareus & Canace, Æoli regis ventorum filii, cùm turpiter ſe amarent, & conſanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent; Canace filium peperit: quem dum clàm è regia per nutricem emitteret, ut aleretur; infelix infans ſuo vagitu ſe avo prodidit: qui filiorum incenſus ſcelere, innocuum infantem juſſit canibus exponi; &, per ſatellitem Canacæ gladium miſit, quo illa pro meritis uteretur: quo ſe interfeciſſe creditur. Sed priùs quàm moreretur, Macareo, qui jam in templum Apollinis Delphici fugerat, hâc epiſtolâ caſum ſuum exponit, precatúrq; ut expoſiti infantis oſſa legat, & una cum ſuis urnâ componat.

Canace Macareo.

† Hi duo verſus à ro nullis pro adulterinis habentur.

† *Æolis Æolidæ, quam non habet ipſa, ſalutem*
Mittit, & armata verba notata manu.
Siqua tamen cæſis errabunt ſcripta lituris,
Oblitus à dominæ cæde g libellus erit.

g Epiſtola.

Dextra

Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum:
Et jacet in gremio charta a ſolata meo.*
Hæc eſt 4olidos fratri ſcribentis imago:
Sic videor duro poſſe placere patri.
bIpſe necis cuperem noſtræ ſpectator adeſſet,
Autoriſque oculis exigeretur opus.
Ut ferus eſt, multóque ſuis truculentior Euris,
Spectaret ſiccis vulnera noſtra genis.
Scilicet eſt aliquid cum ſævis vivere ventis:
Ingenio d populi convenit ille d ſui.
Ille Noto, Zephyróque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat heu ventis, tumid e non imperat iræ:
Poſſidet & vitiis regna minora ſuis.
Quid juvat e admotam per avorum nomina e cælo,
Inter cognatos poſſe referre Jovem?
Num minùs infeſtum funebria munera ferrum
Fœmineâ teneo, non mea tela, manu?
O utinam, Macareu, quæ nos conjunxit in unum,
Veniſſet leto ſerior hora meo!
Cur unquam plus me frater, quàm frater amâſti?
Et tibi, non debet quod ſoror eſſe, fui?
Ipſa quoque incalui: qualemque audire ſolebam,
Neſcio quem ſenſi corde tepente f Deum,
Fugerat ore color, macies g adduxerat artus:*
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec ſomni faciles, & nox erat h annua nobis:
Et gemitum nullo læſa dolore dabam:
Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere cauſam:
Nec nôram, quid amans eſſet; at illud eram,
Prima malum nutrix animo præſenſit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremióque pudor dejecit ocellos:
Hæc ſatis in tacitâ ſigna fatentis erant.
Jámque tumeſcebant vitiati pondera ventris:
Ægraque i furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit, audaci ſuppoſuitque manu;

a *i.* Aperta.
* Notata.
b *ſcil.* pater.
c *ſcil.* patris.
cauſâ mortis meæ.
d d *i.* Ventorum.
e e *i.* Cognatam cœleſtibus.
f Cupidinem ſignificat.
g *i.* Contraxerat.
* Obduxerat
h *i.* Anni inſtar.
i *i.* Occultum; vel ſarto, *i.* ſine pro conceptu.

Ut penitus noſtris (hoc te celavimus unum)
Viſceribus creſcens excuteretur onus ?
* Ah. *At nimiùm vivax admotis reſtitit infans*
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.
Jam novies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi :
a *i.* Decima. b *i.* lucem ferentes. *a Denique b luciferos Luna* premebat equos :*
* Vehebat. *Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,*
Et rudis ad partus, & nova miles, eram.
Nec tenui voce : Quid (ait) tua carmina prodis ?
Oraque clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infelix ? gemitus dolor edere cogit :
Sed timor & nutrix & pudor ipſe vetant.
* Continuo. * *Continuò gemitus, elapſaque verba reprẽndo :*
Et cogor lacrymas combibere ipſa meas.
Mors erat antè oculos, & opem Lucina negabat ;
Et grave, ſi morerer, mors quoque crimen erat :
Quum ſuper incumbens ſciſſâ tunicâque comâque ;
Preſſa reſoviſti pectora noſtra tuis :
Et mihi, Vive ſoror, ſoror ô chariſſima, dixti,
Vive ; nec unius corpore perde duos :
Spes bona dat vires : fratri nam nupta futura es :
* Et uxor. b *ſcil.* ut videbar mihi. *Illius de quo mater * es, uxor eris.*
b Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi :
Et poſitum eſt uteri crimen, onuſque mei.
Quid tibi gratarís ? mediâ ſedet Æolus aulâ :
Crimina ſunt oculis ſurripienda patris.
Frondibus infantem, ramiſque albentis olivæ,
Et levibus vittis ſedula celat anus :
Fictaque ſacra facit, dicítque precantia verba :
Dat populus ſacris, dat pater ipſe viam.
c *i.* paternas. *Jam prope limen erat : c patrias vagitus ad aures*
Venit, & indicio proditur ille ſuo.
Eripit infantem, mentitaque ſacra revelat
Æolus : inſanâ regia voce ſonat.
Ut mare ſit tremulum, tenui cùm ſtringitur aurâ,
Ut quatitur tepido fraxina virga Noto :
Sic mea vibrari pallentia membra videres :
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.

Irruit,

Irruit, & noſtrum vulgat clamore pudorem:
Et vi à miſero continet ore manus.
Ipſa nihil præter lacrymas, pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jámque dari parvum canibúſq; avibúſq; nepotem
Juſſerat, in ſolis deſtituíque locis.
Vagitus dedit ille miſer: ſenſiſſe putares:
Quâque ſuum poterat voce rogabat avum,
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuiſſe,
(Nam potes ex animo colligere ipſe tuo)
Cùm mea me coram ſylvas inimicus in altas
a *Viſcera montanis ferret edenda lupis?*
Exierat thalamo: tunc demum pectora planxi:
Contigit ínque meas unguibus ire genas.
Interea b *patrius vultu mœrente ſatelles*
Venit, & indignos edidit ore ſonos;
† *Æolus hunc enſem mittit tibi, (tradidit enſem)*
Et jubet ex c *merito ſcire quid iſte velit.*
† *Scimus; & utemur violento fortiter enſe:*
Pectoribus condam d *dona paterna meis.*
His mea muneribus e *genitor connubia donas?*
Hac tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces Hymenæe maritas;
Et fuge f *turbato tecta nefanda pede.*
Ferte faces in me, quas fertis Erinnyes atræ:
Ut meus ex iſto luceat igne rogus.
Nubite felices g *Parcâ meliore ſorores:*
Admiſſi memores ſed tamen eſte mei.
Quid puer admiſit tam paucis additus horis?
Quo læſit facto vix bene natus avum?
Si potuit meruiſſe necem, meruiſſe putetur.
Ah miſer admiſſo plectitur ille meo!
Nate dolor matris, rapidarum præda ſerarum,
Hei mihi natali dilacerate tuo,
Nate parùm fauſti miſerabile pignus amoris;
Hæc tibi prima dies, hæc tibi ſumma fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere juſtis,
*In tua * nec* h *tonſas ferre ſepulchra comas:*

a *i.* filium meum.
b *i.* paternus.
† Sunt verba ſatellitis ad Canacem.
c *ſcil.* tuo. *i.* ex eo quod feciſti.
† Sunt verba Canaces ad ſatellitem.
d *i.* gladium à patre miſſum.
e Apoſtrophe ad patrem.
f *i.* celeri. Conſequens ponitur pro Antecedente: nam ex turbatione & metu fit aliquis celer.
g *i.* Meliore forte, vel fortunatiori auguriis.
* non.
h Alludit ad morem Græcorum, quo comas reſecabant, & in rogum ardentem, aut ſepulchrum mittebant.

Non ſuper incubui ; non oſcula frigida carpſi :
Diripiunt avidæ viſcera noſtra feræ.
Ipſa quoque infantis cum vulnere perſequar umbras
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô fruſtrà miſeræ ſperate ſorori,
Sparſa precor nati collige membra tui :
Et refer ad matrem, ſocióque impone ſepulchro :
Urnáque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor noſtri ; lacrymiſq; in funere funde ;*
Neve reformida corpora amantis amans.
Tu (rogo) a projectæ nimiùm mandata ſororis
b *Perfer : mandatis perfruar ipſa patris.*

* Funera.

a *i.* abjectæ & infelicis.
b *i.* effice.

In duodecimam Epiſtolam.

Argumentum.

Cùm floridâ juventute & formâ valeret Iaſon, quamprimum Colchon attigit, à Medea Æetæ Colchorum regis & Hecates filiâ receptus eſt, & amatus : quæ acceptâ conjugii ſponſione, illum edocuit, quonam pacto in optatam deveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clàm cum Medea fugam arripuit. Quos cùm inſequeretur Æëta, illa Abſyrti fratris, quem ſecum ducebat, membra diſperſit : ut ità patrem oſſa filii legentem remoraretur. Et ſic incolumes in Theſſaliam tandem devenerunt : ubi Æſonem Iaſonis patrem, annis jam decrepitum, in robuſtiorem ætatem reduxit. Medea præterea in Peliæ mortem filias ipſius armavit : fingens enim ei juventutem reſtituere velle, quemadmodum Æſoni fecerat, filiabus perſuaſit, ut omnem ſanguinem frigidum atque veterem cultris exhaurirent, ut novum atque floridum poſſet infundere. Quod cùm feciſſent puellæ, ſtatim expiravit Pelias. Iaſon verò, ſeu criminis enormitate, ſeu ex alia cauſa, Medeam repudiavit : Creüſam Creontis regis Corinthiorum filiam in uxorem aſſumpſit. Furibunda igitur Medea ad Iaſonem ſcripſit, ingratitudinem in eo expoſtulando, præſentémque ultionem, niſi recipiatur, minitando.

Medea Iaſoni.

* *Exul, inops, contenta novo Medea marito*
*Dicit, * An à regno tempora nulla vacant ?*
* *Ah tibi Colchorum (memini) regina vocavi,*
Ars mea, cùm peteres, ut tibi ferret opem ;

* Hoc diſtichon pro adulterino habetur.
* *& an regno.*
* ut *i.* quum.

Tum

Tunc, quæ dispensant mortalia fata sorores,
Debuerant fusos evoluisse suos.*
Tunc potui Medea mori benè : quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore pœna fuit.
Hei mihi ! cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxeam petiit a *Pelias arbor ovem ?*
Cur unquam Colchi b *Magnesida vidimus Argô ?*
Turbaque Phasiacam Graia bibistis aquam ?
Cur mihi plus æquo flavi placuêre capilli?
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ ?
**Aut saltem (in nostras quoniam nova puppis arenas*
Venerat, audaces attulerátque viros)
Isset anhelatus non præmedicatus in ignes
Immemor Æsonides, oraquè adunca boum :
Semina jecisset, totidem sumpsisset & hostes,
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum, scelerate, perîsset !
Dempta forent capiti quàm mala multa meo ?
Est aliqua ingrato meritum exprobare voluptas :
Hac fruar, hæc de te gaudia sola feram.
Jussus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intrâsti patriæ regna beata meæ:
Hoc illîc Medea fui, nova nupta quod hîc est :*
Quàm pater est illi, tam mihi dives erat.
Hic c *Ephyren bimarem, Scythiâ tenus ille nivosâ*
Omne tenet Ponti, quà plaga læva jacet.
Excipit hospitio juvenes Æëta Pelasgos :
Et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi ; tunc cœpi scire, quis esses :
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
**Et vidi, & perii : nec notis ignibus arsi ;*
Ardet ut ad magnos pinea teda deos.
Et formosus eras, & me mea fata trahebant :
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti : quis enim bene celat amorem ?
d* *Eminet indicio prodita flamma suo*
Dixerat interea tibi e *rex, ut dura ferorum*
Insolito premeres vomere colla boum,

* Meos.

a *i.* Thessalica: á Pelio, monte Thessaliæ; ubi incisæ arbores, ex quibus Argo-navis fabricata est.
b *i.* Ex Magnesia, ubi Argo-navis fabricata fuit.
* At)semel, &c.
* Præmeditatus.

* illi.

c *i.* Corinthum inter Ionium & Ægæum mare positam.
* Pater Æta.

* Ut vidi, ut perii.

d *i.* Apparet:
* Enitet.
e .. Æta pato meus.

Martis

Martis erant tauri plus quàm per cornua ſævi :
Quorum terribilis ſpiritus ignis erat.
Æreipedes ſolidi : prætentaque naribus æra :
Nigra per aſſlatus hæc quoque facta ſuos.
Semina prætereà populos genitura juberis
Spargere devota lata per arva manu,
Qui peterent natis ſecum tua corpora telis :
Illa erat agricolæ meſſis iniqua ſuo.
Lumina a cuſtodis ſuccumbere neſcia ſomno,
Ultimus eſt aliquâ decipere arte labor.
Dixerat Æetes : mœſti conſurgitis omnes :
Menſaque purpureos deſerit alta toros.
Quàm tibi nunc longæ regnum dotale Creuſæ,
Et ſocer, & magni nata Creontis erat !
Triſtis abis : oculis abeuntem proſequor udis :
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Vt poſitum tetigi thalamo malè ſaucia lectum,
Acta eſt per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Antè oculos tauríque meos, ſegetéſque nefandæ :
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor eſt : ipſum timor auget amorem.
Manè erat ; & thalamo chara recepta ſoror :
Diſſectámque comas, averſaque in ora jacentem
Invenit, & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis (petit altera, & altera habebit)*
Æſonio juveni, quod rogat illa, damus.
Eſt nemus, & hpiceis, & frondibus ilicis atrum ;
Vix illuc radiis Solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certè) delubra Dianæ :
Aurea barbaricâ ſtat Dea facta manu.
Neſcio an i exciderint kmecum loca : venimus illuc :
Auſus es infido ſic prior ore loqui :
Jus tibi & arbitrium noſtræ fortuna ſalutis
Tradidit : in que tua eſt vitaque mórſque manu.
Perdere poſſe ſat eſt, ſi quem juvat iſta poteſtas :
Sed tibi ſervatus gloria major ero.
Per mala noſtra precor, quorum potes eſſe levamen,
Per genus, & numen cuncta videntis l avi,

a *i.* Draconis pervigilis qui aureum vellus cuſtodiebat.

b *i.* poſtquam.
c *i.* tanta quanta fuit, *i.* tota.
d *Scil.* mea *i.* Chalciope.
e *i.* vobis Theſſalicis.
f *i.* Chalciope, ſoror mea.
g *i.* Creuſa.
* Habebat. Et tunc *ſtatua* immediatè præcedens refertur ad ipſam Medeam.
h Picea eſt ſpecies arboris
i Scil. tibi, *vel* e memoria tua.
k ... ſicut ego excidi tibi.
* Ambo.
l *i.* Phœbi, avi mei.

Per

Per triplices vultus, arcanaque sacra Dianæ,
*Et si fortè * aliquos gens habet ista Deos;*
O virgo miserere mei, miserere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quòd si fortè virum non dedignare Pelasgum,
*(b Sed mihi tam faciles unde * meósque Deos?)*
Spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno sacris præfecta maritis,
Et Dea marmoreâ cujus in æde sumus.
*Hæc animum, & c quota pars * horum movêre puellæ*
Simplicis; & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrymas, an & est pars fraudis in illis?
Sic citò sum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes d inadusto corpore tauros;
Et solidam jusso vomere findis humum.
Arva venenatis pro semine dentibus imples:
Nascitur & gladios scutaque miles habens.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi,
Cùm vidi subitos arma tenere viros:
Donec terrigenæ (facinus miserabile!) fratres
In se constrictas conseruêre manus.
Pervigil ecce draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore verrit humum.
*Dotis opes ubi erant? ubi erat * tua regia conjux?*
Quique maris gemini sustinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens.
Flammea e subduxi f medicato lumina f somno;
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor: regnum patriámque reliqui:
*Munus, in exilio * quòd licet esse, g tuli.*
h Virginitas facta est peregrini præda latronis:
Optima cum chara matre relicta soror.
*At * non te fugiens sine me, i germane, reliqui:*
Deficit hoc uno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere, dextra.
*Sic ego, * sic tecum dilaceranda fui.*

a Triplici vultu depingitur Diana, quia ipsa est Luna in cœlo, Diana in terris, & Proserpina apud inferos.
* alios.
b Sensus est, *Sed unde Deos tam faciles mihi,* scil. sperem, vel habeam? Et unde habeam Deos tam *meos*: i. tam faventes mihi?
* deosque meos.
c i. minima pars.
* etiam..
d i. non usto: quia licet semper efflarent ignem, nunquam tamen eo igne urebantur.
* tunc.
e i. removi, vel clausi
f f i. somno quem medicamine quodam conciliavi.
* quodlibet.
g i. accepi.
h scil. mea.
* te non.
i Apostrophe ad Absyrtum fratrem.
* Sed.

Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago fœmina, jámque nocens
Numen ubi est? ubi dii? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compressos utinam Symplegades elisissent,
Nostraque adhærerent ossibus ossa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos!
(Debuit ingratis Scylla nocere viris)
a Quæq; vomit totidem fluctus, totidémq; resorbet,
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ!
Sospes ad Amonias victórque reverteris urbes:
Ponitur ad patrios b aurea lana deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
Cæsáque virgineâ membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare necesse est,
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es, ô! (justo desunt sua verba dolori)
Ausus es Æsoniâ, dicere, Cede domo.
Jussa domo cessi, natis comitata duobus,
Et, qui me sequitur semper, amore tuî.
At subitò nostras ut Hymen c cantatus ad aures
Venit, & accenso lampades igne micant;
Tibidque effudit d socialia carmina d vobis,
At mihi e funestâ flebiliora e tubâ;
Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam;
Sed tamen in toto pectore frigus erat. (quentant:
Turba ruunt; & Hymen clamant, * Hymenæe fre-
Quo propior vox est, hoc mihi pejùs erat.
g Diversi flebant servi, lacrymásque tegebant;
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque, quicquid erat, potius nescire juvabat:
Sed, tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cùm minor è pueris, jussus, studióque videndi,
Constitit ad geminæ limina prima foris:
h Hinc mihi, Mater abi, pompam pater, inquit, Iason
Ducit, & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abscissâ planxi mea pectora veste:
Tuta nec à digitis ora fuêre meis.

a i. Charybdis.
b i. aureum vellus.
c i. cantibus celebratus.
d d i. Tibi & uxori tuæ præbentia signum societatis, i. matrimonii.
e e i. quæ funeribus adhiberi solet: nam est etiam militaris tuba quâ ad acuendos animos militum ad pugnam uti solemus.
f Ἐλεπτικῶς dictum pro Te Hymenæe fretant. Aut Frequentant Hymenæe i. hanc vocem Hymenæe: perinde ut in eodem versu dicitur, Clamant Hymen.
* Hymenæa.
g i. in diversis locis.
h i. ex limine domûs.

Ire

Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ,
Raptaque compoſitis demere ſerta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, Meus eſt; injiceréque manus:
Læſe pater gaude: Colchi gaudete reliqui:
Inferias umbra fratris habete mei.
Deferor (amiſſis regno, patriâque, domóque)
Conjuge, qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui, tauriſque furentes;
Unum non potui perdomuiſſe virum.
Quæq; feros populi doctis medicatibus ignes,* * repuli.
Non valeo flammas effugere ipſa meas.
Ipſi me cantus, artéſque, herbæque relinquunt:
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt.
Non mihi grata dies; noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire draconem:
Utilior cuivis, quàm mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſervavi, pelle amplectitur artus:
Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forſitan & ſtultæ dum te jactare maritæ
Quæris, & injuſtis auribus apta loqui.
In faciem morésque meos nova crimina fingis;
a *Rideat, & vitiis læta* b *ſit illa meis.* a provideb.
b pro erit.
c *Rideat, & Tyrio jaceat ſublimis in oſtro:*
d *Flebit, & ardores vincet* c *aduſta meos.* c Hoc concedentis eſt per indignationem.
Dum ferrum flammæq; aderunt ſuccuſque veneni;
Hoſtis Medeæ nullus inultus erit. d ſubauditur tamen.
Quòd ſi forte preces præcordia ferrea tangunt;
Nunc animis audi verba minora meis. e Medea enim Creuſa nuram patre & domo excuſſit.
Nam tibi ſum ſupplex, quòd tu mihi ſæpe fuiſti:
Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis, communes reſpice natos:
Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimium ſimiles tibi ſunt: & imagine tangor:
Et quoties video, lumina noſtra madent. f &c. i. per radios avi mei Solis.
Per ſuperos oro, f per avitæ lumina flammæ,* * Numina.
Per meritum, & natos pignora noſtra duos:* * Tuos.

Redde

Redde torum, pro quo tot res insana reliqui :
Adde fidem dictis, auxiliúmque refer.
Non ego te imploro contra taurósque virósque,
Utque tuâ serpens victa quiescat ope :
Te peto, quem merui ; quem nobis ipse dedisti ;
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris ? campo numeravimus illo,
Qui tibi a *laturo vellus arandus erat.*
Aureus ille aries villo spectabilis aureo,
Dos mea : quam, dicam si tibi Redde, b *neges.*
Dos mea, tu sospes : dos est mea Graia juventus :
I nunc, c *Sisyphias improbe confer* c *opes.*
Quòd vivis, quòd habes nuptam socerúmq ; potentem
Hoc ipsum, ingratus quòd potes esse, meum est.
Quos equidem d *actutum. Sed quid prædicere pœnam*
Attinet ? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira, sequar : facti fortasse pigebit :
Et piget e *infido consuluisse* e *viro.*
Viderit ista f *deus, qui nunc mea pectora versat :*
Nescio quid certe mens mea majus agit.

a *i.* ablaturo.
b *i* Nolis mihi reddere.
cc *i.* opes.. Creontis filii Sisyphi, qui suis latrociniis maximas opes cumulavit, quarum hæres fuit Creon.
d *scil.* ulciscar. Apostopesis.
e e *i.* Tibi, qui non servasti mihi fidem.
f *i.* Cupido.

In decimam tertiam Epistolam

Argumentum.

Protesilaus Iphicli filius ad Troiam quadraginta navibus, ut ait Homerus, navigans cum cæteris Græcis Aulide portu Bæotiæ ob tempestatem clausus est. Quod dum intellexisset Laodamia Acasti ex Laodathea filia, coniux eius, sincerè maritum amans, multis somniis solicitata, hanc Epistolam ad eum scripsit : quâ suadet, ut oraculi memor, a belli periculis abstineat : Datum enim Græcis fuerat responsum, eam, qui primus ex classe in terram Troianorum descendisset, periturum. At protesilaus magnanimus, primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est.

Laodamia Protesilao.

Mittit, & optat amans quò mittitur ire, salutem
Æmonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari,
Ah, me cum fugeres, hic ubi ventus erat ?

Tunc

Tunc freta debuerant vestris obsistere remis:
Illud erat sævis utile tempus aquis.
Oscula plura viro, mandataque plura dedissem:
*Et sunt quæ volui dicere * plura tibi.* * multa.
Raptus es hinc præceps: & qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti;
Solvor ab amplexu, Protesilaë, tuo:
*Linguaque * mandatis verba imperfecta reliquit:* * mandantis
Vix istud potui dicere triste, Vale.
Incubuit Boreas; arreptaque vela tetendit:
Jámque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat:
Súmque tuos oculos usque secuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuêre meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
Et, quod spectarem, nil nisi pontus erat;
Lux quoque tecum abiit, tenebrisq; exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix ne grandævus Acastus,
Vix matera gelidâ mœsta refecit a aquâ. a a *i.* aspersione aquæ frigidæ in faciem: quod solet fieri aliquo languore deficientibus.
Officium fecêre pium, sed inutile nobis,
Indignor miseræ non licuisse mori.
Utque animus rediit, pariter redêre dolores:
Pectora legitimus casta momordit amor,
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
Nec libet auratâ corpora veste tegi.
Ut quas pampineâ tetigisse b bicorniger hastâ b Bacchus cornibus effigiatur ob elationem quam fervor vini inducit.
Creditur, huc illuc, quâ furor egit, eo.
Conveniunt matres c Phylacidas, & mihi clamant,
Induc regales Laodamia sinus.
Scilicet ipsa feram saturatas murice vestes; c *i.* ex Phylace, quæ fuit. urbs Thessaliæ in qua Protesilaus regnavit.
*Bella sub Iliacis mœnibus illa * geret?*
*Ipsa comas pectam; galeâ caput ille * premetur?*
*Ipsa novas vestes, dura vir arma * feret?*
Quo possim squalore tuos imitata labores * gerat.
Dicar: & hæc belli tempora tristis agam. * premitur.
* ferat.

Dux

Dux Pari Priamide, damno formose tuorum,
Tam sis hospes iners, quàm malus hospes eras.
Aut te a Tænariæ faciem culpâsse a maritæ,
Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimiùm, Menelaë, laboras,
Hei mihi quàm multis flebilis ultor eris!
Dii, precor, à nobis b omen removete b sinistrum:
Et sua dat c reduci vir meus arma Jovi.
*Sed timeo: * quotiésque subit miserabile bellum,*
More nivis lacrymæ Sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoísque, & Xanthus, & Idæ,
Nomina sunt ipso penè timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro:
Quique suo Phrygias corpore ferret opes.
Classe virísque potens, per quæ fera bllo a geruntur:
Et sequitur regni pars d quota quemque sui.
His ego te victam, e consors f Lædæa e gemellis,
Suspicor: hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
Ferrea sanguineâ bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi chara, caveto,
Signatum hoc memori pectore nomen habe.
Hunc tibi vitáris, alios vitare memento:
Et multos illîc Hectoras esse puta.
Et facito, ut dicas, quoties pugnare parabis;
g Parcere me jussit Laodamia g sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam,
Te quoque non ullum vulnus habente, cadat.
Pugnet, & adversos tendat Menelaus in hostes,
Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat; &, causâ quem vincet, vincat & armis:
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
*Causa * tibi est dispar: tu tantùm vivere pugna,*
Inque pios dominæ posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot (precor) hostibus uni:
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.

a a i. Laconicæ Helenæ: nam Tænarus promontorium fuit Laconiæ, ex qua Helena fuit.
b b i. futuri mali præsagium: Nam cùm ad Trojam exire voluit Protesilaus pedem in limine offendisse traditur.
c i. reducenti ipsum: per Antimeriam. Vel *Reduci* pro *Redux* per Hypallagen.
* & quoties.
d i. Minima.
e e i. sanguine conjuncta Castori & Polluci qui fuerunt fratres gemelli.
f i. Helena filia Ledæ. Possessivum pro Patronymico
g g i. habere respectum sui, & ut me ei servem.

* Tua.

Non

Non eſt, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sævaque in oppoſitos pectora ferre viros.
Fortiùs a *ille poteſt, multo qui pugnat amore :*
Bella gerant alii, Proteſilaus amet.
Hunc, fateor, volui revocare, animúſque ferebat :
Subſtitit auſpicii lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis,
b*Pes tuus offenſo limine ſigna dedit.*
Ut vidi, ingemui : tacitóque in pectore dixi,
Signa reverſuri ſint, precor, iſta viri.
Hæc tibi nunc refero, nè ſis animoſus in armis :
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
c*Sors quoque neſcio quem fato deſignat iniquo,*
Qui primus Danaûm Troada tanget humum.
Infelix, quæ prima virum lugebat ademptum !
Dii faciant, nè tu ſtrenuus eſſe velis !
Inter mille rates tua ſit milleſima puppis :
Ædmque fatigatas ultima verſet aquas.
Hoc quoque præmoneo, de nave noviſſimus exi :
Non eſt, quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remóque move, velóque carinam ;
Inque tuo celerem littore ſiſte gradum.
Sive d *latet Phœbus, ſeu terris altior extat ;*
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis :
Nocte tamen quàm luce magis : nox grata puellis,
Quarum ſuppoſitus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces e *cælibe ſomnos ;*
Dum careo veris, gaudia falſa juvant :
f *Sed tua cur nobis pallens occurrit imago ?*
Cur venit à verbis multa querela tuis ?
Excutior ſomno g *ſimulachraque noctis* g *adoro :*
Nulla caret h *fumo Theſſalis ara meo.*
Thura damus, lacrymáſque i *ſuper : quæ ſparſa relu-*
Ut ſolet à fuſo ſurgere flamma mero. (cent,
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
l *Languida lætitiâ ſolvar ab ipſa meâ ?*
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno,
Militiæ referas ſplendida facta tuæ ?

a *i.* Menelaus, qui bellum gerit pro erepta conjuge.

b Pedum offenſiones ſemper infauſti ominis fuerunt. Vide Alex. lib. 2. genial. cap. 26.

c *i.* Oraculum.

d *i.* ſub terris eſt.

e *i.* Viduo.

f Proteſilai interitum præſagit.

g *i.* Somnia, vel nocturnas umbras, ſupplicationibus placare nitor nè me terreant.

h Sacrificio.

i *ſcil.* thura.

k *i.* lacrymis aſperſa.

l &c *i.* langueſcam ni mio gaudio, & emoriar ?

Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit,
Multa tamen rapies oscula, multa dabis.
Semper in a *his aptè narrantis verba resistunt:*
b *Promptior est dulci lingua referre morâ.*
Sed cùm Troja subit, subeunt ventíque fretúmque;
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quòd venti prohibent exire carinas,
Me movet invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria Pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem:
Quò ruitis? vestras quisque redite domos.
Quò ruitis Danai? ventos audite vetantes,
Non subiti casûs, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, c *Inachiæ vertite vela rates.*
Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abesto:*
Blandaque compositas aura secundet aquas.
d *Troadas* d *invideo, quæ sic lacrymosa suorum*
Funera conspicient: nec procul hostis erit.
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaráque arma dabit.
Arma dabit: dúmq; arma dabit, simul oscula sumet:
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producétque virum: dabit & mandata reverti:
*Et dicet, Referas * arma fac ista Jovi.*
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit cautè, respiciétque domum.
Exuet & reduci galeam, clypeúmque resolvet,*
Excipiétque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare, timor.
Dum tamen arma geris e *diverso miles in orbe;*
Quæ referat vultus, est mihi f *cera, tuos.*
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus; amplexus accipit illa meos.
Crede mihi, plus est, quàm quod videatur, imago:
Adde sonum ceræ; Protesilaus erit.

a *scil.* Osculis.
b &c. *Sensus est*, Lingua recreata hac osculorum intercapedine promptior est ad narrandum.
c *i.* Græcæ: ab Inacho vetustissimo Argivorum rege.
* hæc revoco.
dd Jac. Mlcyll. Ἐλλειπτικῶς dictum putat; ut sit sensus, *Invideo Troadas hac fortuna sive sorte uti ut sic lacrymosa maritorum suorum funera conspiciant:* Sed alii ἀρχαϊσμὸν esse volunt: nam veteres verbum *Invideo* etiam cum accusativo solent construere.
† Ista face arma Jovi.
*Clypeum, galeámque.
e Asiam significat, quæ ab Europa diversa est.
f Imago cerea.

Hanc

Hanc ſpecto, teneóque ſinu pro conjuge vero:
Et, tanquam poſſit verba referre, queror.
Per reditus corpúſque tuum, mea numina, juro,
Pérque pares animi conjugiique faces,
Pérque, quod a ut videam canis albere capillis,
Quod tecum poſſis b ipſe referre, caput;
Me tibi venturam comitem, quocunque vocâris:
c Sive, quod (hei!) timeo; ſive ſuperſtes eris:
*Ultima mandato * claudatur Epiſtola parvo:*
Sit tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

a i. Utinam.
b Non alius. Nam virorum fortium cadavera, ſi bello occubuerint, in patriam referebantur.
c *ſit.* morieris.
* claudetur.

In decimam quartam Epiſtolam
Argumentum.

Danaus Beli priſci filius, ex pluribus coniugibus quinquaginta filias ſuſcepit: quas, dum Ægyptus ejus frater cui totidem erant filii, poſtulâſſet in nurus. Danaus, cùm ex oraculi reſponſo cognoviſſet, ſe manibus generi moriturum, volens periculum evitare, conſcenſis navibus Argos venit. Indignatus autem Ægyptus, eò quod ſpretus eſſet, filios cum excercitu ad illum oppugnandum miſit, hac lege, ut non, niſi interempto Danao, ad ſe redirent, aut filiarum connubiis iniiſſent. Ille autem obſidione coactus, filias ſe daturum ſpoſpondit. Sed puellæ, accepto à patre gladio, ut juſſum erat, primâ nocte, cum vino lætitiâque calentes juvenes in profundiſſimum ſoporem deſcendiſſent, unaquæque ſuum jugulavit, ſolâ Hypermneſtrâ exceptâ, quæ Lino, quem Euſebius Lynceum appellat, marito ſuo miſerta pepercit, ſuaſitque, ut ad patrem Ægyptum detecto facinore quamprimum fugeret. Sed cùm pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexiſſet, præterquam ab Hypermneſtra, eam crudeliſſimè vinctam in carcere ſervandam tradidit. Quare Linum patruelem eundémque maritum, quem ſervaverat, hac epiſtolâ rogat, ut vel opem ferat, captivitatéque liberet: vel ſi mori contingat, ut ſepulturæ honore non careat. A Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata.

Hypermneſtra Lino.

Mittit Hypermneſtra de tot modò fratribus unî:
Cætera nuptarum crimine turba jacet.

Clauſa domo teneor, gravibuſque coercita vinclis:
Eſt mihi ſupplicii cauſa, fuiſſe piam.
Quòd manus extimuit jugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, ſi ſcelus auſa forem.
Eſſe ream præſtat, quam ſic placuiſſe parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater aigne licèt, quem non violavimus, urat;
Quæque aderant b *ſacris, tendat in ora faces;*
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, enſe;
Ut, quâ non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet ora,
Efficiet: non c *eſt, quam piget eſſe piam.*
Pœniteat ſceleris Danaum, ſævâſque ſorores:
Hic ſolet d *eventus facta nefanda ſequi.*
Cor pavet admonitu temeratæ ſanguine noctis:
Et ſubitus e *dextræ* f *prapedit* * *oſſa tremor.*
Quam tu cæde putes fungi potuiſſe mariti,
Scribere de g *factâ non ſibi cæde timet:*
Sed tamen experiar, modò facta crepuſcula terris;
Ultima pars lucis, primaque noctis erat:
Ducimur h *Inachides ſub magni tecta* i *Pelaſgi,*
Et k *ſocer armatas accipit ipſe nurus.*
Undique collucent præcinctæ lampades auro:
Dantur in invitos impia thura focos:
Vulgus Hymen Hymenæe vocat: fugit ille vocantes:
Ipſa Jovis conjux ceſſit ab l *urbe ſua.*
Ecce mero m *dubii comitum clamore frequentes,*
Flore novo madidas impediente comas.
In thalamos læti, thalamos ſua buſta, feruntur:
Strataque corporibus funere digna premunt.
Jámque cibo vinóque graves, ſomnóque jacebant:
Securúmque quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientum audire videbar;
Et tamen audieram; quódque verebar, erat,
Sanguis abit: mentémque calor corpúſque reliquit:
Inque novo jacui frigida facta toro.
Utique levi Zephyro graciles vibrantur ariſtæ;
Frigida populeas ut quatit aura comas:

a Quem in limine poſitum unà cum aqua ſponſus & ſponſa tangebant.
b *ſcil.* Nuptiæ libus.
c *ſcil.* Hypermneſtra.
d *ſcil.* pœnitendi.
e *i.* digitos.
f *i.* impedit.
* Orſa, *i* incepta
g *Non facta ſibi,* pro *à ſe*: *i.* quem non fecit.
h *i.* proneptes Inachi.
i Danaus arcem à Pelaſgo priùs inhabitatam incoluit.
k *i.* Ægyptus.
l *i.* Argis; ubi Junonem natam ſcribit Strabo.
m *ſcil.* ſponſi: quo ſuerunt *mero dubii, i.* præ ebrietate titubantes.

Aut

Aut sic, aut etiam tremui magìs. Ipse jacebas;
Quæque tibi dederant vina, n soporis erant.*
Excussere metum violenti jussa parentis:
Erigor, & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquor: ter acutum sustulit ensem,
Ter malè sublato decidit ense manus.
At rursus monitis jussúque coacta parentis,
Admovi jugulo a tela paterna tuo.
Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis:
Castaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos:
Exiguo dixi talia verba sono:
Sævius Hypermnestra pater est tibi; jussa parentis
Effice, germanis sit comes iste suis.
Fœmina sum, & virgo, naturâ mitis & annis:
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin agè, dúmque licet fortes imitare sorores:*
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hæc aliquem posset committere cædem,
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quid? meruêre necem b patruelis regna tenendi;
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ!
Quo mihi commisso non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colúsque meis.
Hæc ego: dúmq; queror, lacrymæ sua verba sequuntur,
Deque tuis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitaque brachia jactas,
Penè manus telo saucia facta tua est.
Dúmque patrem, famulósq; patris, lucémq; timebam,
Expulerant somnos hæc mea verba tuos:
Surge agè, Belide, de tot modò fratribus unus:
Nox tibi, ni properes, ista perennis erit.
Territus exsurgis: fugit omnis inertia somni:
Aspicis in tumida fortia tela manu.
Quærenti causam, Dum nox sinit, effuge, dixi.
Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa moror.

* Dederant.
n *i.* soporifera.
a *i.* ensem à patre traditum.
* jacet.
bb *i.* regna *scil.* Danai.

Manè erat ; & Danaus generos ex cæde jacentes
Dinumerat : a *ſummæ criminis unus abes.*
Fert malè cognatæ jacturam mortis in uno :
Et queritur factum ſanguinis eſſe parùm :
Abſtrahor à patriis manibus : raptámque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex b *illo Junonia permanet ira,*
Quo bos ex homine c *eſt, ex bove* c *facta Dea.*
Ah ſatis eſt pœnæ teneram mugiſſe puellam :
Nec, d *modò* d *formoſam poſſe placere Jovi.*
Aſtitit in ripa e *liquidi nova vacca* e *parentis,*
Cornuaque in patriis non ſua vidit aquis ;
Et conata * *loqui, mugitus edidit ore :*
Territaque eſt formâ, territa voce ſuâ.
Quid fugis infeli c *? quid te miraris in unda ?*
Quid numeras factos ad nova membra pedes ?
f *Ipſa Jovis magni* g *pellex, metuenda* h *ſorori,*
Fronde levas nimiam ceſpitibúſque famem.
Fonte bibis, ſpectáſque tuam ſtupefacta figuram :
Et, te nè feriant, quæ geris, arma times.
Quæque modò, ut poſſes etiam Jove digna videri,
Dives eras, nudâ nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris :
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi cauſa fugæ ? quid, Io, freta longa pererras ?
Non poteris vultus effugere ipſa tuos.
Inachi, quò properas ? eadem ſequeriſque fugíſque :
Tu tibi dux comiti, tu comes ipſa duci.
Per ſeptem Nilus portus demiſſus in æquor
Exuit inſanæ pellicis ora bovis.
i *Ultima quid referam, quorum mihi cana ſenectus*
Autor ? dant anni, quod querar, ecce mei.
Bella pater patruúſque gerunt : regnóque domóque
k *Pellimur : ejectas ultimus orbis habet.*
l *Ille ferox ſolus ſolio ſceptríſque potitur :*
Cum ſene nos inopi turba vagamur inops.
m *De fratrum turbâ pars exiguiſſima reſtat :*
Quíque dati leto, quæque dedêre, fleo :

a *i.* Numero occiſorum : quia ſi tu fuiſſes interfectus, omnes fuiſſent interfecti.
b *ſcil.* tempore.
cc Subauditur *Io* Inachi filia.
dd quæ paulò antè erat pulcra.
ee *i.* Inachi amnis.
* queri:
f *ſcil.* Tu.
g *ſcil.* ante.
h *i.* Junoni, quæ ſoit & ſoror & uxor Jovis.
i *i.* quæ à noſtra memoria ſunt remotiſſima.
k *ſcil.* pater, & nos filiæ.
l *i.* patruus.
m &c. *i.* ex quinquaginta unicus.

Nam mihi quot fratres, totidem periè re ſorores :
Accipiat lacrymas utraque turba meas.
En ego, quòd vivis, pœnæ crucianda reſervor:
Quid fiet ſonti, a cum rea laudis agar ?
Et conſanguineæ quondam centeſima turbæ
Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, ſiqua piæ remanet tibi cura ſororis,
Quæque tibi tribui b munera, dignus habes ;
Vel fer opem, vel dede neci : defunctaque vitâ
Corpora c furtivis inſuper adde rogis.
Et ſepeli lacrymis perfuſa fidelibus oſſa :
Sculptaque ſint titulo noſtra ſepulchra brevi :
Exul Hypermneſtra, pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipſa tulit.
Scribere plura libet : ſed pondere laſſa catenæ
Eſt manus ; & vires ſubtrahit ipſe timor.

a &c. cùm accuſer de eo quod mihi laudi vertendum eſt.

b &c. vitam.

c &c. Clàm rogo injice.

In decimamquintam Epiſtolam
Argumentum.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus, ob Helenam ſibi à Venere promiſſam, Lacedæmona navigans à Menelao honorificentiſſimè ſuſceptus eſt, & honoratus. Sed cùm per id tempus oportuiſſet Menelaum, omniſque Minois pronepotes ad dividendas Atrei opes Cretam adire, Paridem domi dimittens, Helenæ mandavit, ut non minorem hoſpitis, quàm ſuiipſius, curam gereret. Verùm Paris, dum datam ſibi opportunitatem videret, Helenam in amorem ſui quantum potuit, ſollicitare conatus eſt. Hac autem artificioſa epiſtola detegit quanto amoris æſtu ardeat, ſe ab omnibus commendando, quibus amatores laudari ſolent. Et quia noverat muliebrem ſexum eſſe fragilem, glorieque & laudis à formâ atque genere cupidiſſimum, omnia affert Paris, quæ ſibi Helenes animum conciliare poſſint, & quæ odium mariti atque contemptum excitent. Fugam itaque ſuadet, quam Trojanis, viribus ſe tueri poſſe aſſerit.

Paris Helenæ.

Hanc tibi Priamides mitto, a Ledæa, ſalutem :
Quæ tibi, ſolâ te mihi dante, poteſt.

a &c. Helena filia Ledæ. Poſſeſſivum ponitur pro patronymico.

Eloquar ? an flammæ non eſt opus indice notæ ?
Et plùs, quàm vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
Lætitiæ mixtos non habitura metus.
Sed malè diſſimulo: quis enim celaverit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo ?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam
Vror : habes animi nuncia verba mei.
Parce precor faſſo : nec duro cætera vultu
Perlege, ſed formæ conveniente tuæ.
Jamdudum gratum eſt, quòd epiſtola noſtra recepta
Spem facit hoc recipi me quoque poſſe modo. (eſt
Quæ rata ſit : nec te fruſtrà promiſerit, opto,
Hoc mihi quæ ſuaſit mater Amoris iter.
Namque ego divino monitu, nè veſcia pecces,
Advehor, & cæpto non leve numen adeſt.
Præmia magna quidem, ſed non indebita poſco :
Pollicita eſt thalamo te Cytherea meo
Hac duce, a Sygæo dubias à littore feci
Longa b Phereclеâ per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventóſque ſecundos :
In mare nimirum jus habet orta mari.*
Periſtet : &, ut pelagi, ſic pectoris adjuvet æſtus :
Deferat in portus & mea vota ſuos.
Attulimus flammas ; non hîc invenimus illas :
Hei mihi, tam longæ cauſa fuêre viæ.
Nam nec triſtis hyems, nec nos huc appulit error :
c Tænaris eſt claſſi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carinâ
Findere : quas habeo, dii tueantur opes !
Nec vemo Graias veluti ſpectator ad urbes :
Oppida ſunt regni divitiora mei :
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea noſtro :
Te prius optavi, quàm mihi nota fores.
Antè tuos animo vidi, quàm lumine, vultus :
Prima fuit vultûs nuntia fama tui.
*Nec tamen eſt mirum, ſi, ſicut * oporteat, d arcu*
d Miſſilibus telis omnus ictus, amo :

a Troiano : nam Sygæum promontorium eſt Troiæ.
b i. Fabricâ à Phereclo.
* nil mirum.
c Laconiam intelligit, à Tænaro promontorio.
* oportuit.
d d'arcu emiſſis.

Sic placuit fatis : quæ nè convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar :
Jam gravidus justo pondere venter erat.
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit : metuendaque noctis opacæ
Visa semi Priamo, vatibus ille refert.
Ausurum Paridis vates cani Ilion igni.
Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma, vigórque animi, quamvis de plebe videbar, a &c. nam inter pastores enutritus fuit, & pro pastoris filio habitus.
Indicium tectæ nobilitatis erant.
Est locus in mediæ nemorosis vallibus Idæ
Devius, & piceis, ilicibúsque frequens ;
Qui nec ovis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis :
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsaque tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moveri :
*Vera loquar ; *verùm vix habitura fidem.* *Verò.
Constitit ante oculos actus velocibus alis,
b Atlantis magni Pleionéque nepos : b &c. Intelligit Mercurium, cujus mater Maia fuit filia Atalantis & Pleionès.
(Fas vidisse fuit ; fas sit mihi visa referre)
Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Tréque simul divæ, Venus, & cum Pallade Juno,
Graminibus teneros imposuêre pedes :
Obstupui, gelidúsque comas erexerat horror :
Cùm mihi, Pone metum, c nuncius c ales ait. c c *i.* Mercurius cui alata talaria tribuuntur.
Arbiter es formæ : d certamina sistе Dearum,
Vincere quæ formâ digna sit una duas. d pro *Certamen* : per Enallagen numeri.
Néve recusarem, verbis Jovis imperat : & se
Protinus æthereâ tollit in astra viâ.
Mens mea convaluit : subitóque audacia venit : e *Scil.* pronunciando.
Nec timui vultu quámque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ : judéxque verebar f &c. *i.* ut facilè cognoscerem hanc esse Venerem.
Non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat :
f *Hanc esse ut scires, unde movetur amor.*

Tantaque

Tantaque vincendi cura est : ingentibus ardent
Judicium donis sollicitare meum.
Regna Jovis conjux, a *virtutem filia jactat :*
Ipse, potens, dubito, fortis an esse velim.
b *Dulce Venus risit : Nè te, Pari, munera tangant,*
Utraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames : & pulchræ filia Ledæ
*Ibit in amplexus pulchrior * illa tuos.*
Dixit, : &, c ex æquo donis formâque probata,
d *Victorem cœlo rettulit illa pedem.*
Interea (credo, versis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
e *Læta domus, nato f per tempora longa recepto :*
Addit & ad festos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, sic me cupiêre puellæ :
Multorum votum sola tenere potes,
Nec tantùm regum natæ petiêre, ducúmque :
Sed g nymphis etiam curaque amórque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
Conjugii spes est, Tyndari, facta mei.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
Lumina cùm placido victa sopore jacent.
Quid facies præsens, qua nondum visa placebas ?
Ardebam quamvis hic procul ignis erat.
h *Nec potui debere mihi spem longiùs istam :*
i *Cæruleâ peterem quin mea vota i viâ.*
Troïa cæduntur Phrygiâ pineta securi,
Quæque erat k *æquoreis utilis arbor aquis.*
Ardua proceris spoliantur Gargara sylvis :
Innumerâsque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves :
Texitur & costis panda carina suis.
Addimus antennas, & vela sequentia malos :
Accipit & pictos puppis adnusa Deos.
Quâ tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
l *Sponsor conjugii stat Dea picta * mei.*
Imposita est factæ postquam manus ultima classi,
Protinus ægais ire jubebar aquis.

a *i.* fortitudinem seu virtutem bellicam. Pallas enim belli Dea habita est.
b *i.* Suaviter. Nomen ponitur pro Adverbio.
* Ipsa.
c &c. *i.* Cùm parirur dona sua mihi & formam probâsset.
d *i.* Ipsa victrix in cœlum rediit Hypallage.
e *scil.* fuit.
f *i.* post tempora longa.
g Nam ab Oenone amatus est. dum in sylvis & inter pastores degeret.
h &c. *i.* non potui spem istam amoris potiundi longiùs deferre
i i *i.* Per mare.
k &c. *i.* Navibus fabricandis i doneæ.
l *Sponsor* generis communis est, sicut *autor*, & alia pleraque verbalia.
* sui.

Et pater, & genetrix inhibent mea vota rogando ;
Propositúmque viæ l *voce morantur iter :*
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cùm vellent nostræ jam dare vela rates,
Quò ruis ? exclamat : referes incendia tecum :
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates : dictos invenimus ignes ;
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior : ventisque ferentibus usus,
Applicor in terras, a *Oebali nympha, tuas.*
Excipit hospitio vir me tuus : hic quoque factum
Non sine consilio numinibúsque Deûm.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone totâ
Ostendi dignum, conspicuúmque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obstupui : præcordiaque intima sensi
Attonitus curis intonuisse novis.
His similes vultus (quantum reminiscor) habebat,
Venit in arbitrium cùm Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud,
* *In dubium Veneris palma futura fuit.*
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullaque de facie nescia terra tuâ est.
Nec tibi par b *usquam Phrygiæ, nec Solis ab ortu,*
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis ? minor est tua gloria vero :
Famaque de formâ penè maligna tuâ est.
Plus hîc invenio, quàm quod promiserat illa :
Et tua materiâ gloria victa suâ est.
Ergò arsit meritò qui noverat omnia, Theseus :
Et visa est tanto digna rapina viro.
More c *tuæ gentis* d *nitidâ dum nuda palæstrâ*
Ludis, & es nudis fœmina mixta viris :
Quòd rapuit, laudo; miror, quòd reddidit unquam:
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Antè recessisset capat hoc cervice cruentâ,
Quam tu de thalamis abstraherêre meis.

l *Vie* redundat, per Pleoasmum.

a Apostrophe ad Helenam repetens Oebali, qui fuit pater Tyndari.

* Mallem, *in dubio.*

b *i.* Usquam in Phrygia : Sicut *Usquam locorum* vel *gentium.*

c *i.* Laconiæ ; nam Lacedæmonii, mistis cum puellis pueris, palestriæ exercebantur.

d *i.* unctâ. Nam athletæ ungebantur.

Tu ne

Tēne manus unquam noſtræ dimittere vellent ?
Tēne meo paterer vivus abire ſinu ?
Si reddenda fores, a *aliquid tamen antè tuliſſem :*
Nec Venus ex toto noſtra fuiſſet iners.
Vel tua virginitas eſſet libata : vel illud,
Quod poterat ſalvâ virginitate rapi.
Da modò te ; quæ ſit Paridis conſtantia, noſces :*
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præpoſui regnis ego te, quæ maxima quondam
Pollicita eſt nobis nupta ſorórque Jovis :
Dúmque tuo poſſem circundare brachia collo,
Contempta eſt virtus, Pallade dante, mihi.
†*Cùm Venus, & Juno, Pallàſque in* montibus Idæ*
Corpora judicio ſuppoſuêre meo.
Nec piget : haud unquam ſtultè elegiſſe videbor ;
Permanet in voto mens mea firma ſuo.
Spem modò nè noſtram fieri patiare caducam,
Deprecor, ô tanto digna labore peti !
Non ego conjugium generoſæ degener opto :
Nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.
b *Pleïda, ſi quæras, in noſtra gente, Jovémque*
Invenies : medios ut taceamus avos.
c *Sceptra* d *parens Aſiæ, quâ nulla beatior ora eſt ;*
Et e *finibus immenſis vix obeunda tenet.*
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis :
Quæque ſuos dicas templa decere deos.
Ilion aſpicies, firmataque turribus altis
Mœnia Phœbeæ ſtructa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeróque virorum ?
Vix populum tellus ſuſtinet illa ſuum.
Occurrent denſo tibi Troades agmine matres :
Nec capient Phrygias atria noſtra nurus.
O quoties dices, Quàm pauper Achaïa noſtra eſt !
Una domus quævis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere veſtram :
In quæ tu nata es, terra beata mihi eſt.
Parca ſed eſt Sparte : tu cultu divite digna :
Ad talem formam non facit iſte locus.

a &c. *i.* non te intactam dimiſiſſem.

* te Paridis quæ ſit conſtantia noſces.

* Vallibus.
†Hoc diſtichon redundare putat Scaligerus.

b *i.* Electram Atlantis ex Pleione filiam, ex qua Juppiter genuit Dardanum Trojanorum progenitorem.
c *i.* regna.
d *i.* Priamus.
e *i.* propter magnos ambitus.

Hanc

Hanc faciem largis ſine fine parabitis uti,
Deliciiſque decet luxuriare novis.
Cùm videas cultus noſtrâ de gente virorum,
Quales Dardanias credis habere nurus?
Da modò te facilem: nec dedignare māritum,
Rure a Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat, & noſtro genitus de ſanguine, b qui nunc
Cum diis potando nectare miſcet aquas.
Phryx erat c Auroræ conjux: tamen abſtulit illum
Extremum noctis quæ dea finit iter.
Phryx etiam Anchiſes, volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuiſſe jugis.
*Nec puto collatis formâ Menelaus & * annis*
Judice te nobis anteferendus erit.
Non dabimus certè d ſocerum tibi clara fugantem
Lumina; qui trepidos à dape vertit equos.
eNec pater eſt Priamo ſocerī de cæde cruentus,
Et qui Myrtoas crimine ſignet aquas.
Nec f proavo Stygiæ noſtro cantantur in unda
Poma: nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? ſi te tenet ortus ab illis,
Cogitur huic domui Juppiter eſſe ſocer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conſpiceris poſitâ vix denique mensâ:
Multaque quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero!
Pœnitet hoſpitii, cùm me ſpectante lacertos
Imponit collo ruſticus ille tuo.
gRumpor: & invideo (quid nunc tamen omnia nar-
Membra ſuperjectâ cum tua veſte fovet. (rem?)
Oſcula cùm verò coràm non dura daretis,
Ante oculos poſui pocula ſumpta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet arctiùs ille;
Creſcit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus; & te, laſciva, notavi
In gemitu riſum non habuiſſe meo.

Sæpe

f i. ornatibus.

a Therapnæ Laconiæ oppidum.

b *ſcil.* Ganymedes.

c *i.* Tithonus Laomedontis frater & Memnonis pater.

* armis.

d *ſcil.* Atreum Et ſenſus eſt, *Non dabitis tibi talem ſocerum qualis fuit Atreus, qui carnes humanas fratri comedendas appoſuit.* Quod ſcelus nè Sol videret, dicitur ſe avertiſſe.

e &c. Senſus eſt *Nec pater Priami avus meus, ſocerum ſuum interfecit ſicut Pelops avus Menelai.* Is enim Oenomaum ſocerum ſuum interfecit, & Myrtilum auriga in mare præcipitavit: à quo mare Myrtoum.

f Tantalum inquit, Pelopis patrem, proavum Menelai *ſcil.* dolore.

* meam.

*Sæpe * mero volui flammam compescere : at illa*
Crevit ; & ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque nè videam, versâ cervice recumbo :
Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam dubito : dolor est meus ista videre ;
Sed dolor à facie major abesse tuâ est.

* luctor.

*Quà licet, & possum, * nitor celare furorem :*
Sed tamen apparet dissimulatus amor.
Nec tibi verba damus : sentis mea vulnera, sentis :
Atque utinam soli sint ea nota tibi !
Ah quoties lacrymis venientibus ora reflexi,
Nè causam fletûs quæreret a ille mei.
Ah quoties aliquem narravi potus amorem,
Ad vultus referens singula verba tuos !
Indiciúmque mei ficto sub nomine feci :
Ille ego, si nescis, verus amator eram.

* petulantiùs.

*Quinetiam ut possem verbis * petulantiùs uti,*
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt, memini, tunicâ tua pectora laxâ,
Atque oculis aditum nuda dedêre meis :
Pectora vel nivibus puris, vel lacte tumque
Complexo matrem b candidiora Jove.
Dum stupeo visis (nam pocula fortè tenebam)
Tortilis à digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas ego protinus illæ
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres resupinus amores :
Et modò per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenēque ; Æthramque ; tuarum
Ausus sum blandis nuper c adire sonis.
Quæ mihi non aliud, quàm d formidare, locutæ,
Oramis medias deseruêre preces.
Dii facerent pretium magni certaminis esses :
Tēque suo posset victor habere toro !
Ut tulit Hippomenes e Schœnēida præmia cursûs ;
† Quæ propero cursu vicerat antè procos :
Sic & tu Phrygias venies regina per urbes :
Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus.

a *i.* Menelaus.

b Alludit ad cygnum in quem Jupiter versus cum Leda concubuit.
c *i.* compellare.
d *i.* se timere.
e *i.* Atalantam Schœnei filiam.
† Hic versus cum sequenti subditicii videntur.
f *i.* Pelopis, qui cùm ex Phrygia in Peloponnesum navigaret, Hippodamiam cursu vicit, eámque duxit uxorem.

Vt ferus Alcides Acheloïa cornua fregit :
Dum petit amplexus Deïanira tuos.
a*Noſtra per has leges audacia fortiter iſſet ;* a ſubauditur *Si.*
Tèque mei ſcires eſſe laboris opus.
Nunc mihi nil ſupereſt, niſi te, formoſa, precari ;
Amplectique tuos, ſi patiare, pedes.
O decus, ô præſens b *geminorum gloria* b *fratrum !* bb *i.* Caſtoris & Pollucis.
O Jove digna viro, ni Jove nata fores !
Aut ego c *Sigæos* repetam te conjuge portus :* c *i.* Trojanos.
Aut hîc d *Tænariâ contegar exul humo.* d *i.* Laconicâ.
Non mea ſunt ſummâ leviter diſtricta ſagittâ
Pectora : deſcendit vulnus ad oſſa meum.
*Hoc mihi, (*nam* *recolo) fore ut à* e *cæleſte ſagittâ* * repeto. Pro *cæleſti :* more veterum
Figar, erat veræ vaticinata ſoror.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem :
Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem ſubeunt : ſed coràm ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.
An pudet ? & metuis Venerem temerare maritam ?
Caſtaque legitimi fallere jura tori ?
Ah nimium ſimplex Helene, nè ruſtica dicam ;
Hanc faciem culpæ poſſe carere putas ?
Aut faciem mutes, aut ſis non dura neceſſe eſt :
Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.
Jupiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis :
Hæc tibi nempe patrem furta dedêre Jovem.
Vix fieri, ſi ſint vires in ſemine amorum,
Et Jovis & Ledæ filia, caſta potes ?
Caſta tamen tunc ſis, cùm te mea Troja tenebit :
Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora jugalis :
Si modò promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet rebus, non voce, maritus :
Néve ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
f*Non habuit tempus quo Creſſia regna videret,* f dictum Ironicè.
Aptius : O mirâ calliditate virum !
**Exit : & , Idæi, mando tibi, dixit iturus,* * Ille ab : Idæi.
Curam pro nobis hoſpitis, uxor, agas.

Neglig

Negligis absentis (testor) mandata * mariti:
Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Huncciné tu speras hominem sinu pectore dotes
Posse satis formæ, Tyndari, nósse tuæ?
Falleris; ignorat: * nam si bona magna putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro?
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor,
Cogimur ipsius a commoditate frui.
Aut erimus stulti, sic, ut superemus & ipsum;
Si tam securum tempus abibit iners.
Penè suis manibus ad te dedu\it amantem:
Vtere mandantis simplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili:
In viduo jaceo solus & ipse toro.
Te mihi, mique tibi communia gaudia jungant:
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina: méque
Astringam verbis in b sacra jura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostrî,
Efficiam præsens ut mea regna petas.
Si pudet, * aut metuis nè me videare secuta:
Ipse reus, sine te, criminis hujus ero.
Nam sequar c Ægidæ factum, d fratrúmq; tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus, e geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troïca classis adest armis instructa virisque;
Jam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias, ingens regina, per urbes:
Teque novam credet aulgus adesse Deam.
Quique feres gressus, adolebunt cinnama flammæ;
Cæsaque sanguineam victima planget humum.
Dona pater fratrésque, & cum genetrice sorores,
Iliadésque omnes, totaque Troja dabit.
Hei mihi, vix à me pars dicitur illa futuri;
Plura feres, quàm quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, nè nos fera bella sequuntur,
Concitet & vires Græcia * tota suas:

* Tyranni i. regis.

* nec.

a i. facilitate.

b scil. matrimonii.

* Et.

c i. Thesei.
d i. Castoris & Pollucis.
e i. Phœcen, Elairam puas. filiae Leucippi.

* magna.

Tot priùs abductis, * *quænam est repetita per arma?*
Crede mihi, vanos res habet ista metus:
Nomine ceperunt Aquilonis a *Erechthida Thraces:*
**Tuta tamen bello* b *Bistonis ora fuit.*
Phasida puppe nouâ vexit c *Pegasæus Iason:*
Læsa nec est Colchâ Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit d *Minoïda Theseus:*
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso major solet esse periclo:
Quæque timere libet, pertimuisse pudet,
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm vestræ copia terræ:
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quàm Paris; aut armis anteferendus erit.
Penè puer cæsis abducta armenta recepi
Hostibus: & causam e *nominis inde tuli.*
Penè puer juvenes vario certamine vici,
In quibus Iolaeus, Deïphobúsque fuit.
Néve putes, non me, nisi comminus esse timendum:
Figitur in jusso nostra sagitta loco.
Non potes hoc f *illi primæ dare facta juventæ:*
Instruere Atridem non potes arte meâ.
Omnia si dederis, nunquam dabis Hectora fratrem:
Unus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam nescis; & te mea robora fallunt:
Ignoras cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetére tumultu:
Aut cedent Marti g *Dorica castra meo.*
*Nec tamen *indignor pro tanta sumere bella*
Conjuge: certamen præmia magna movent.
Tu quoque, si totus h *de te contenderit orbis,*
Nomen ab æternâ posteritate feres.
Spe modò non timidâ Diis hinc egressa secundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

* Ecquæ.
a *i.* Orithyam Erechthei filiam
* Et tuta à.
b *i.* Bistonia. Patronymicum ponitur pro Possessivo. Est autem Bistonis civitas vel stagnum Thraciæ: & hoc in loco ponitur pro ipsa Thracia.
c *i.* Thessalicus: nam Pagasa est oppidum Thessaliæ.
d *i.* Phædram, & Ariadnen.
e Nam & Alexander dictus est ἀπὸ τῆς ἀλεξήσεως τῶν ἀνδρῶν, quod opem tulerit hominibus. Nam, hostibus armenta abducentibus, auxilium suis tulit & armenta recuperavit.
f *i.* Menelao.
g *i.* Græca.
* indigner.
h *i.* propter te.

In decimamſextam Epiſtolam.

Argumentum.

Multi hanc epiſtolam non eſſe Ovidii contendunt, aſſerentes Sabinum omnes reſponſales literas confinxiſſe. Quod ipſius Ovidii teſtimonio comprobare nituntur, cum in 2. amorum. Eleg. 8. ità ad Macrum ſcribat.

Quam citò de toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptáque diverſis rettulit ille locis!
Candida Penelope ſignum cognovit Ulyſſis:
Legit ab Hippolyto ſcripta novercа ſuo.
Iam pius Æneas miſeræ reſcripſit Eliſæ:
Quódque legat Phyllis, ſi modo vivit, habet.
Triſtis ad Hypſipylen ab Iaſone littera venit:
*Dat * votam Phœbo * Lesbis amica lyram.*

* notam.
* Lesbia.

Quod quidem nihil ad rem facere videtur, cum nullam interim de Helena mentionem faciat. Verùm ſtatim ſubjungit hos duos verſus,

Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.

Quibus facilè convincuntur, niſi ad Sabinum referre malint. Sed cùm Ovidianis Epiſtolis reſponderit, quomodo poſſunt eſſe Sabini? Non enim Paris, nec Laodamia reſpondent, ſed ſcribunt. Nimirum hæ quoque Ovidianæ ſunt, & eodem penè ſtylo ſcriptæ, quo reliquæ. Helena autem, lectâ Paridis epiſtolâ, quaſi offenſa, primùm reſpondens objurgat. Deinde ut pudorem tutetur Paridis ſuaſiones infringere conatur, quædam ſemina ſpargendo, nè omnino illius amorem negligere videatur. Et ſic apertè oſtendit, muliebre ingenium varium eſſe atque mutabile, juxta illud Ovidianum in arte amandi,

Forſitan & primò veniet tibi littera triſtis;
Quæque roget, nè ſe ſollicitare velis.
Quod rogat illa, timet; quod non rogat, optat ut inſtes.

Poſtremò, Paridis voluntatem impletura, ut honeſtius, ità tutius viſum eſt, ſi quid in deſiderio erit, non literis mandare: ſed, ut Clymene & Æthra comites fidiſſimæ exponerent. Idque cum feciſſent, cum Paride & Helena ad Trojam advectæ ſunt.

Helena Paridi *reſpondet.*

NUnc oculos tua cùm violârit epiſtola noſtros,
Non reſcribendi gloria viſa levis.

Auſu

Ausus es hospitii a *temeratis advena sacris*
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventosa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora suo;
Nec tibi diversâ quamvis à gente venires,
Oppositas habuit regia nostra fores;
Esset ut officii merces injuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes an hostis eras?
Nec dubito, quin hæc, cùm sit tam justa, vocetur
Rustica judicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè, dum non oblita pudoris,
Dúmque tenor vitæ sint sine labe meæ.
Si non est ficto; * *vultus mihi tristis in ore,*
Nec sedeo duris torva superciliis:
Fama tamen clara est; & adhuc sine b *crimine* **vixi;*
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magis admiror, quæ sit fiducia cæpto,
Spémque tori dederit quæ tibi causa mei.
An, quia vim nobis c *Neptunius* * *attulit* c *heros,*
Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum si d *delicta fuissem:*
Cùm sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen ex facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redii passa timore nihil.
Oscula luctando tantummodo pauca protervus
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset.
Dii melius! similis non fuit ille tui:
Reddidit intactam: minuitque modestia crimen:
Et juvenem facti pœnituisse patet.
Thesea pœnituit, Paris ut succederet illi:
* *Nequando nomen non sit in ore meum?*
Nec tamen irascor: (quis enim succenset amanti?)
Si modò quem præfers non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: nos quòd fiducia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi;
Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
Verbaque dicuntur vestra cavere fide.

a &c. Violato jure hospicii, quod sub tutela erat Jovis τῦ ξενίε.

* tristis mihi vultus.

b *i.* adulterii nota.

* lusi.

c c. Theseus. Neptuni nepos.

* intulit.

d *i.* blanditiis captata & illecta:

*&c. *i.* ut semper homines de me malè loquantur.

At peccant aliæ; matronaque rara pudica est:
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quòd visa est tibi mater idonea, cujus
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso a *falsâ sub imagine lusæ*
Error inest: plumâ tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescîsse: nec ullus
Error, qui facti crimen obumbrat, erit.
Illa bene erravit, vitiumque autore redemit:
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
Et genus, & proavos, & regia nomina jactas:
Clara domus satis hæc nobilitate suâ est.
Juppiter & soceri proavus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndareique genus;
Dat mihi Leda Jovem cygno decepta parentem,
Quæ falsam gremio credula fovit avem.
I nunc; & Phrygiæ * *claræ primordia gentis,*
Cùmque b *suo Priamo Laomedonta refer.*
Quos ego c *suspicio: sed, qui tibi gloria magna est*
Quintus, d *is à nostro sanguine primus erit.*
Sceptra tua quamvis rear esse potentia Trojæ:
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeróque virorum
Vincitur: ac certè barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola dives,
Ut possint ipsas illa movere deas:
Sed si jam vellem fines transire pudoris:
Tu e *major culpæ causa futurus eras.*
Aut ego perpetuò famam sine labe tenebo:
Aut ego te potius, quàm tua dona, sequar.
Utque ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit.
Plùs multò est quòd amas, quòd sum tibi causa labo-
Quòd per tam longas spes tua venit aquas. (ris
Illa quoque, appositâ quæ nunc facis improbe mensâ,
Quamvis experiar dissimulare, noto.
Tu modò me spectas oculis lascive, protervis,
Quos vix f *instantes lumina nostra ferunt.*

a &c. *i.* sub imagine cycni.

* latè.
b *scil.* filio:
c *i.* veneror.
d Quintus à Jove Priamus: Nam Jupiter Dardanum, Dardanus Erichthonius Troen, Tros Laomedonta Priami patrem genuit.
e *scil.* quàm muneera à te promissa.

f *i.* fixè aspicientes.

Et modò ſuſpiras : modò pocula proxima nobis
Sumis : quâque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa ſupercilio penè loquente dari !
Et ſæpe extimui, nevir meus illa videret :
Non ſatis occultis erubuíque notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi ;
Nil pudet hunc. Nec vox hæc mea falſa fuit.
Orbe quoque in menſæ legi ſub nomine noſtro,
Quod deducta mero littera fecit, AMO.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi,
Hei mihi, jam didici ſic quoque poſſe loqui,
His ego blanditiis, ſi peccatura fuſſem,
Flecterer : his poteram ſæpe Iora noſtra capi.
Eſt quoque, confiteor, facies tibi rara : poteſque
Velle ſub amplexus ire puella tuos.
Altera ſed potiùs felix ſine crimine fiat,
*Quàm cadat * e terno noſter amore pudor.* * extremo.
Diſce meo exemplo formoſis poſſe carere :
Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.
*Quàm multos credis juvenes * optare quod optas ?* * optâſſe.
Qui ſapiunt, oculos an Paris unus habes ?
Non tu plus cernis : ſed plus temerarius audes :
** Non tibi plus cordis, ſed minùs oris * ineſt.* * Nec. * adeſt.
Tunc ego te vellem celeri veniſſe carinâ,
Cùm mea virginitas mille petita procis.
Si te vidiſſem, primus de mille fuiſſes :
Judicio veniam vir dabit ipſe meo.
*Ad poſſeſſa venis, * præreptaque gaudia ſervus :* * præceptaque.
Spes tua lenta fuit, quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tua Troïca conjux,
Invitam ſic me non Menelaus habet.
Deſine, molle, precor, verbis convellere pectus :
Nêve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed ſine, quam tribuit ſortem fortuna, tueri :
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta eſt, & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi ſe nudas exhibuêre deæ.

Unáque cùm regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridis conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœlestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Utque sit hoc verum, certè pars altera ficta est;
Judicii pretium quâ data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis, ut me
Maxima, teste deâ, dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus est insidiosa mihi.*
Sed nihil infirmo; faveo quoque laudibus istis:
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense a nimium mihi creditus ægrè:
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
Proxima, ne visam præmia summa tibi;
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditis Helenes præposuisse bonis.
Ergò ego sum virtus? ego sum tibi nobile regnum?
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum: sed amare recuso
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quis bibulum curvo proscindere littus aratro;
Spémque sequi coner, quam locus ipse negat?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fidelem
(Dii mihi sunt testes) lusimus arte virum.
Nunc quoque, quòd tacito mandо mea verba libello,
Fungitur officio littera nostra novo.
Felices, quibus usus adest: ego nescia rerum
Difficilem culpæ suspicor esse viam.
Ipse malo metus est; jam nunc confundor, & omnes
In nostris oculis vultibus esse reor.
Nec reor hoc falsò: sensi mala murmura vulgi;
Et quasdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu dissimula, nisi tu desistere mavis:*
*Sed cur desistas? dissimulare *potes.*
Lude, sed occultè: major, non maxima nobis
Est data libertas, quòd Menelaus abest.

* Invidiosa.

a &c. *i.* quòd ægrè adhuc dum verbis tuis fidem habuerim.

* si.
* licet.

Ille

Ille quidem procul eſt, ità te cogente, profectus :
Magna fuit ſubitæ juſtaque cauſa viæ. * Viſum.
At mihi ſic juſſum eſt : ego, cum dubitaret an iret,*
Quamprimùm, dixi, fac rediturus eas.
Omine lætatus, dedit oſcula ; Reſque, domúſque,
Et tibi ſit curæ Troïcus hoſpes, ait.
Viæ tenui riſum : quem dum compeſcere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, ERIT.
Vela quidem ventis Creten dedit ille ſecundis :* *Creten ventis.
Sed tu non ideò cuncta licere puta.
Si meus hinc vir abeſt, ut me cuſtodiat abſens :
An neſcis longas regibus eſſe manus ?
Fama quoque eſt oneri : nam quo conſtantiùs ore
Laudamur veſtro, juſtiùs ille timet.
Quæ juvat, ut nunc eſt, eadem mihi gloria damno eſt :
Et melius famæ verba dediſſe fuit.
Nec quòd abeſt, hîc me tecum mirare relictam :
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit : & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora né pereant ultro data præcipis : útque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet, & timeo : nec adhuc exacta voluntas
Eſt ſatis : in dubio pectora noſtra labant.
Et vir abeſt nobis : & tu ſine conjuge dormis :
Inque vicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes : & jam ſermone cœimus :
Et tu (me miſeram !) blandus, & una domus.
Et peream, ſi non invitent omnia culpam :
Neſcio quo tardor ſed tamen ipſa metu.
Quòd malè perſuades, utinam bene cogere poſſes !
Sic mea ruſticitas excutienda foret.
Utilis interdum eſt ipſis injuria paſſis :
Sic certè felix ipſa coacta forem.
Dum novus eſt, cæpto potiùs pugnemus amori :
Flamma recens parvâ ſparſa reſedit aquâ.
Certus in hoſpitibus non eſt amor : errat in ipſis
Cúmque nihil ſperes firmius eſſe, fugit.

a Ariadne.

Hypſipyle teſtis, teſtis a Minoïa virgo,
In non exhibitis utraque iuncta toris.
Tu quoque dilectam multos infide per annos
Diceris Oenonen deſeruiſſe tuam.
Nec tamen ipſe negas: & nobis omnia de te
Quærere, ſi neſcis, maxima cura fuit.
Adde, quòd, ut cupias conſtans in amore manere;
Non potes: expedient iam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox ſperata paratur,
Qui ferat in patriam iam tibi ventus erit.
Curſibus in mediis nouitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, ut ſuades, laudataque Pergama viſam?
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ità contemno volucris præconia famæ,
Vt probris terras impleat illa meis:
Quid de me poterit ſparte, quid Achaïa tota,
Quid gentes Aſiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid ſentiet uxor,
Tòtque tui fratres, Dardanïæque nurus;
Tu quoque quî poteris fore me ſperare fidelem,
Et non exemplis anxius eſſe tuis!
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi ſolliciti cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties iratus, Adultera, dices;
Oblitus noſtro crimen ineſſe tuum?
Delicti fies idem reprenſor, & autor.
Terra, precor, vultus obruat antè meos.
b *i*, dicite. *At fruar Iliacis opibus, cultúque* b *beato,*
Donaque promiſſis uberiora feram:
Purpura nempe mihi pretioſaque texta dabuntur:
Congeſtóque auri pondere dives ero.
Da ventum faſſæ: non ſunt tua munera tanti:
Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, ſi ladar, Phrygiis ſuccurret in oris?
Vnde petam fratris, unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promiſit Iaſon:
Pulſa eſt Æſoniâ non minùs illa domo.

Non

Non erat Æêtes, ad quem despecta* veniret;
Non Ipsea parens, Chalciopéque soror.
Tale nihil timeo. Sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio spes bona sæpe suo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
Navibus in portu lene fuisse fretum.
Fax quoque me terret, quam se peperiße cruentam
Ante diem partûs est tua visa parens.
Et a vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Utque favet Cytharea tibi, quia vicit, habétque
Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
Sic illas * timeo, quæ, si tua gloria vera est,
Judice te causam non tenuere duæ.
Nec dubito quin, te si persequar, arma parentur:
Ibit per gladios (hei mihi!) noster amor.
An fera Centauris indicere bella coegit
b Atracis Æmonios Hippodamia viros;
Tu fore tam lentum justâ Menelaon in irâ,
Et geminos fratres, Tyndare ùmque putas?
Quod bene te jactes, & fortia facta loquaris;
A verbis facies dissidet ista tuis.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti.
Bella gerant fortes, tu Pari semper ama.
Hectora, quem landas, pro te pugnare jubeto:
c Militia est d operis c altera digna * tuis.
e His ego, si saperem paulóque audacior essem,
Uterer: utetur, siqua puella sapit.
Aut ego deposito faciam fortasse * pudore,
Et dabo * convictas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præsentes ista loquamur.
Scimus, quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimiùm properas; & adhuc tua messis in herba est:
Hæc mora * sic voto forsan amica tuo.
f Hactenus arcanum, furtivæ conscia mentis
Littera, jam lasso pollice, sistat opus.
Cætera per socias Clymenen Æthrámque loquamur,
Quæ mihi sunt comites consiliúmque duæ.

* rediret.

a i. Cassandræ. Enallage.

* vereor.

b i. Thessalica; ab Atrace Thessaliæ urbe, ex qua fuit Hippodamia.

c c Scil. amoris Nam, *Militat omnis aman, & habet sua castra Cupido.*

d i. excercitiis & factis tuis.

* tui.

e Scil. operis.

* timore.

* conjunctas.

* fit.

f Ordo est, *Litera hactenus conscia mentis furtiva sistat opus arcanum.*

In

In decimam septimam Epistolam

Argumentum.

Hellespontiacum mare septem tantùm stadiis, teste Plinio, Europam ab Asia dividens, Sestos in Europa, Herûs patriam, Abydos in Asia, ex qua fuit Leander, adversas urbes habet. Cùm autem Leander Abydenus Sestiam puellam Herô miserè deperiret, per Hellespontum noctu ad eam natare consueverat. Sed maris tempestate intercluſus, jam præteritis septem diebus, ad amicam Herô, per audacem nautam ei tempestate Sestos navigantem hanc epistolam misit. In qua primùm amorem suum firmum & stabilem esse ostendit. Deinde queritur quòd natandi facultas, ob ferventissimum maris æstum, sibi sit ablata. Demum verò pollicetur, se brevi iturum: &, quamvis mare non fuerit tranquillum, se tamen periculis potiùs commissurum, quàm illius jucundissimo conspectu atque colloquio caritarum. Unde de eo sic cecinit Martialis.

Cùm peteret dulces audax Leander amores,
Et fessus tumidis jam premeretur aquis;
Sic miser ingentes affatus dicitur undas;
Parcite dum propero, mergite dum redeo.

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallem ferre, salutem,
Si cadat undæ maris, a Sestæ puella, tibi.
Si mihi dii faciles & sunt in amore secundi,
b Invitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non sunt faciles: nam cur mea vota morantur?
Currere me notâ non patiuntur aquâ?
Ipsa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida, perque cavas vix adeunda rates.
Unus, & hic audax, à quo tibi littera nostra
*Redditur, à portu navita * movit iter.*
Ascensurus eram: nisi quòd, dum vincula proræ
Solveret in speculis c omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut antè, parentes:
Quemque tegi volumus, non latuisset amor.
Protinus hæc scribens, Felix, inquam, littera dixi:
Jam tibi formosam porriget illa manum.

a Pro *Sestia.*

b *i.* Non libenter. Quia si me amas malles me videre quàm legere hanc meam epistolam: Juxta illud, (epist. 1) *Nil mihi rescribas: attamen ipse veni.*

* Fecit.

c *i.* Omnes Abydeni.

Forsitan

Forsitan admotis etiam tangêre libellis,
Rumpere dum niveo vincula dente voles.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea est.
Ah quantò mallem, quàm scriberet, illa nataret,
Méque per assuetas sedula ferret aquas?
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Est tamen & sensûs apta ministra mei.
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
Sollicitum raucis ut mare fervet aquis.* *quod.
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
Noctibus, insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliquâ specto tua littora tristis:
Et, quò non possim corpore, mente fero.
Lumina quin etiam summâ vigilantia turre
Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in ficca vestis arena:
Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum juvenilibus æquor;
Mersit & adversis ora natantis aquis.
At a tu de rapidis immansuetissime ventis,
Quid mecum b certâ prælia b mente geris? a Ad Boream. Aeostrophe.
In me, si nescis, Borea, non æquora, sævis: bò *i.* animo deliberatio.
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cùm sis non te tamen improbe quondam
c Ignibus Actæis incaluisse negas. c *i.* amore Orithuyæ Athenientis.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
Aërios aditus, quo paterêre modo?
Parce, precor; facilêque move moderantiùs auram:
Imperet d Hippodates sic tibi triste nihil. d *i.* Æolus, nepos Hippotæ Trojani
Vana peto, precibúsque meis obmurmurat ipse:
Quássque quatit, nullâ parte coercet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas,
Icarium quamvis hîc propè littus adest.
Quicquid erit, patiar: lleat modò corpus in auras
Tollere, quòd dubiâ sæpe pependit aquâ.
Interea dum cuncta negant ventíque fretúmque,
Mente agito furti tempora prima mei.

Vox

Nox erat incipiens (namq; est meminisse voluptas)
Cùm foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: depositò pariter cum veste timore,
Fastabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Ut comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, Faveas, ô candida, dixi:
Et subeant animo e Latmia e saxa tuo.
ee i. mons Latmius ubi Lunam cum Endymione concubuisse, in fabulis est.
Non sinit Endymion te pectoris esse severi:
Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos:
Tu Dea mortalem cœlo delapsa petebas,
(Vera loqui liceat) quam sequor ipsa Dea est.
Neu referam mores cœlesti pectore dignos;
Forma nisi in veras non cadit illa Deas:
A Veneris facie non est prior ulla, tuâque:
Neve meis credas vocibus, ipsa vide.
* quantum. *Quantò cùm radiis fulges argentea puris,*
Concedunt flammis sydera cuncta tuis:
Tantò formosis formosi or omnibus illa est.
Si dubitas, cæcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diversa locutus
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercussæ radiabat imagine lunæ;
Et nitor in tacitâ nocte diurnus erat.
Nullaque vox unquam nostras vexerat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones solæ, memores Cæycis amati,
Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
Jámque fatigatis humero sub utroque lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Ut procul aspexi lumen, Mensiguis in illo est;
*Illa meum, dixi, littora * lumen habent.*
Et subitò lassis vires redière lacertis:
Visaque, quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora nè posîm gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.
Quò magìs accedo, propioraque littora fiunt,
Quæque minus restat, plus libet ire mibi.

Cùm

Cùm verò possum cerni quoque, protinus addis,
Spectatrix animos, ut valeámque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro;
Atque oculis jacto brachia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nurus descendere in altum:
Hoc quoque enim vidi; nec mihi verba dabas.* * etenim vidi.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Nè fieret primâ pes tuus udus aquâ.
Excipis amplexu, felicíaque oscula jungis:
Oscula Diis magnis trans mare digna peti.
Déque tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera vox, & nos, & turris conscia novit;
Quódq; mihi monstrat per vada lumen iter:
Non magis illius numerari gaudia noctis,
a Hellespontiaci quàm maris alga potest.* a Sic dicta ab Helle Phryxi sorore istic submersâ: * Unda.
Quò brevius spatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis est cautum, nè foret illud iners.
Jámque fugaturâ b Tithoni b conjuge noctem, b bi. Aurorâ.
Prævius Auroræ Lucifer ortus erat:
Oscula congerimus properata sine ordine raptim,
Et querimur parvas noctibus esse moras.
Atque ita cunctatus monitu nutricis amaro,* * contactus monitu, &c.
Frigida desertâ littora turre peto.
Digredimur flentes: repetóq; ego c virginis æquor, cc i. mare Hellespontiacum.
Respiciens dominam, dum licet, usque meam.
Siqua fides vero est; veniens huc, esse natator;
Cùm redeo videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credis; ad te via prona videtur;
A te cùm redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus patriam repeto, quis credere posset?
Invitus certè nunc moror urbe meâ,
Hei mihi! cur animis junctí, secernimur undis,
Unaque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumet Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa levis ventus obesse potest?

Jam

Jam noſtros curvi nôrunt delphines amores,
Ignotum nec me piſcibus eſſe reor.
Jam patet attritus ſolitarum limes aquarum,
Non aliter d multâ quàm via preſſa rotâ.
Quòd mihi non eſſet, niſi e ſic f iterare, querebar
At nunc per ventos hoc quoque deeſſe queror.
Fluctibus immodicis h Athamantidos h æquora i cæ-
Vixque manet portu tuta carina ſuo. (nent:
Hoc mare, cùm primùm de virgine nomina mersâ,
Quæ tenet, eſt naſtum tale fuiſſe puto.
Eſt ſatis amiſsâ locus hic infamis ab Helle:
Utque mihi parcat, nomine crimen habet.
Invideo a Phryxo, quem per freta triſtia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium a pecoris naviſque requiro:
Dummodo, quas findam corpore, detur aquæ.
Arte egeo nullâ: detur modò copia nandi:
Idem navigium, navita, vector ero.
Nec ſequar aut b Helicen, aut quæ Tyrus utitur c Ar-
d Publica non curat d ſydera noſter amor. (ctos:
Andromedon alius ſpectet, clarámque f coronam,
Quæque micat gelido g Parrhaſis g urſa polo.
At mihi h quod Perſeus, & cum Jove Liber amârunt,
Indicium dubiæ non placet eſſe viæ.
Eſt aliud lumen multò mihi certius iſtis,
Non erit in tenebris quo duce noſter amor.
Hoc ego dum ſpectem, Colchos atque ultima ponti,
Quique viam fecit i Theſſala puppis eam.
Et juvenem poſſem ſuperare Palæmona nando:
Mirâque k quem ſubitò reddidit herba Deum.
Sæpe per aſſiduos languent mea brachia motus:
Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cùm dixi, Pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad ſua præmia tendunt,
Ut celer l Eleo carcere miſſus equus.

ad *Pro* multis rotis.
e *i.* natando.
f *i.* iterum ad te venire.
g *ſcil.* ante.
h *i.* Pontus Helles, quæ fuit filia Athamantis.
i *i.* Arietis, quo i *i.* ſpumeſcunt vectus eſt Phryxus.
* fiat.
b *i.* Urſam majorem quam Græci inter navigandum obſervare ſolebant.
c *i.* Urſam minorem quam Tyrii ſolebant obſervare.
dd *i.* Quibus omnes vulgo utuntur e *i.* ſtellam Andromedæ.
f *i.* ſtellam Ariadnes.
gg *i.* Arcadica Caliſto: vel Urſa major.
h &c. ſignificat Andromeden quam amavit Perſeus, quæque Minervæ beneficio inter aſtra collocata dicitur: Et Ariadnen quam amavit Bacchus: Et Caliſtò quam amavit Jupiter de quibus antè
i *i.* Argo. k Glaucum ſignificat, in deum maris converſum.
l *i.* carceribus propè Elidem, ubi curulia certamina celebrari ſolent.

Ipſe

Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores ;
Teque magis cælo digna puella sequor.
Digna quidem cælo, sed adhuc tellure morare :
Aut dic, ad superos hinc mihi quâ sit iter.
* *Hîc es, & exiguum misero contingis amanti :*
Cúmque meâ fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non separer æquore prodest ?
Non minùs hæc nobis tam brevis obstat aqua.
Num malim dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longè spem quoque habere meam.
*Quò propiùs nunc * es, flammâ propiore calesco :*
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Penè manu quod amo, tanta est vicinia, tango :
Sæpe sed (heu!) lacrymas hoc mihi penè movet.
a *Velle quid est aliud fugientia prendere poma ?*
Spémque suo refugi fluminis ore sequi ?
Ergò ego te nunquam, nisi cùm volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit b *hyems ?*
Cùmq; minùs firmum nil sit, quàm ventus & unda;
In ventis & aquâ spes mea semper erit ?
Æstus adhuc tamen est, quid cùm mihi læserit æquor
c *Pleias, & Arctophylax, Oleniúmque pecus ?*
Aut ego non novi, quàm sim temerarius : aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet amor.
Néve putes id me quod abest promittere tempus,
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor :
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi contingt felix audacia salvo :
Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas :
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim : tactúque meum dignabere corpus :
Et mortis dices, huic ego causa fui.
Scilicet interitûs offenderis omine nostri :
Litteraque invisa est hac mea parte tibi.
Desine parte queri : sed, ut & mihi finiat iram,
Accedant quæso fac tua vota meis.

* Hinc est quòd raro misero.

* est.

a Alludit ad Tantali fabulam de quo alibi, *Quærit aquas in aquis, & poma fugacia capta: Tantalus, &c.*

b *i.* Tempestas.

c &c. Pleiades ortu & occasu tempestates cient, ticut & Bootes & C. pella.

a *i.* tranquillitate maris.
b *i.* exigui temporis.
* Illic.
* Illic.

a *Pace* b *brevi nobis opus eſt, dum transferor iſtûc :*
Cùm tua contigero littora, perſtet hyems.
* *Iſtîc eſt aptum noſtræ navale carinæ,*
Et meliùs nullâ ſtat mea puppis aquâ.
* *Iſtîc me clandat Boreas, ubi dulce morari eſt :*
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam ſurdis convitia fluctibus ulla :
Triſte nataturo nec querar eſſe fretum.
Me pariter venti teneant, teneríque lacerti :
Per cauſas iſtîc impediárque duas.
Cùm patietur hyems, remis ego corporis utar :
Lumen in aſpectu tu modò ſemper habe.
Interea pro me pernoctet epiſtola tecum :
Quam precor ut minimâ perſequar ipſe morâ.

In decimam octavam Epiſtolam

Argumentum.

Non ſatis conſtat, cujus hæc ſit epiſtola cum præcedente duabúſque ſequentibus. Nam nec quæ legitur Leandri ad Heronem, nec quæ Herûs ad Leandrum, nec quæ Acontii ad Cydippen, nec quæ Cydippes ad Acontumi, ab Ovidio unquam ſcriptas fuiſſe, aut à Sabino, ipſemet comprobat in ſecundo Elegiarum, ſic ſcribens ad Macrum.

Aut quod Penelopes verbis reddatur Ulyſſi,
Scribimus & lacrymas Phylli relictа tuas :
Quod Paris, & Macarem ; & quod malè gratus Iaſon,
Hippolytique parens, Hippolytúſque legant : &c.

Reliqua ſtudioſis illic legenda relinquimus : ſatis eſt admoniſſe.

Hero acceptâ Leandri epiſtolâ reſpondet, id agens ut ſe ardenter redamare ſignificet, & ad mutuos amplexus amatorem advocet. Deſidiam verò interdum accuſat, ut oſtendat, quàm ſincero & continuo amore ſemper amet. Aliquando in mare invehitur. Nonnunquam timet, nè ob aliam fuerit deſtituta. Verùm ſtatim amoris ſuſpicionem in amantium conſuetudinem, qui omnia timent, transferendo, conjecturam imminuit. Demum ſuadet, ut non niſi tranquillo freto ſe committat.

Hero Leandro.

QVam mihi miſiſti verbis, Leandre, ſalutem,
Ut poſſim miſſam rebus habere, vevi.

Longa

Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam fassæ: Non patienter amo.
Urimur igne pari: sed sum tibi viribus impar:
Fortius ingemium suspicor esse viris.
Ut corpus teneris sic mens infirma puellis:
Deficiam, parvi temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,
Ponitis in variâ tempora longa morâ.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæstræ:
Flectitis aut fræno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo:
Diluitur posito serior hora mero.
His mihi submotis, vel si minùs acriter urar,* * semotis.
**Quod faciam, superest, præter amare, nihil.* * Quid faciam?
Quod superest, facio: téque, ô mea sola voluptas,
Plus quoque, quàm credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum chara de te nutrice susurro
Quæque tuum miror causa moretur iter:
Aut mare suspiciens, odioso concita vento * penè.
*Corripio verbis æquora * sæpe tuis.* * Sevitiæ.
*Aut, ubi * sævitiam paulùm gravis unda remisit,*
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dumque queror lacrymæ per amantia lumina manant:
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui spectò si sint in littore passus;
Impositas tanquam servet arena notas.
Utque rogem de te, & scribam tibi; si quis Abydo
Venerit, aut, quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties do vestibus oscula, quas tu a Pro *deponis*
Hellespontiacâ a ponis iturus aquâ? Exuebat enim se, cùm erat natatu-rus: & relinque-bat vestes apud Herô, quas dicit se sæpe oscula-ri propter amo-rem eius.
Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora
Exhibuit pulsâ sydera clara die;
Protinus in summa vigilantia lumina turre
*Ponimus assuetæ signa * notámque viæ.* * notâsque.
Tortaque versato ducentes stamina fuso.
Fœmineâ tardas fallimus arte moras.
Quid loquor interea tam longo tempore, quæris?
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.

† Sunt verba Herûs ad nutricem.

a a i. Oleo, cujus inventrix fuit Pallas.

* minimum.

b b Producendo fila usque ad terram.

c i. ventus secundus.

† Jámne putas exîsse domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes, & timet ille suos?
Jámne suas humeris illum deponere vestes;
Tingere jam a pingui a Pallade membra putas?
Annuit illa ferè; non nostra quòd oscula curet;
Sed movet obrepens somnus anile caput.
Postque moræ nimium, jam certè navigat, inquam:
Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
Paucaque cum b i actâ perfeci stamina b terrâ,
An medio possis quærimus esse freto.
Et modò prospicimus: timidâ modò voce precamur,
Ut tibi det faciles c utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Adventûs strepitum credimus esse tui.
Sic ubi deceptæ pars est mihi maxima noctis
Acta, subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
Et quamvis non vis ipse venire, venis.
Nam modò te videor propè jam spectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis:
Nunc dare, quæ soleo, madidis velamina membris:
Pectora nunc juncto nostra fovere sinu:
Multaque prætereà linguâ reticenda modestâ,
Quæ fecisse juvat, facta referre pudet.
Me miseram! brevis est hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmiùs ô cupidi tandem coëamus amantes:
* Nec careant verâ gaudia nostra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur toties à me, lente natator, abes?
Est mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
Nocte sed hesternâ lenior aura fuit.
Cur ea præterita est? cur non ventura timebas?
Tam bona cur periit, nec tibi* rapta via est?
Protinus d ut similis detur tibi copia cursûs;
e Hoc melior certè, f quò prior, illa fuit.
* At citò mutata est jactati forma profundi.
* Tempore, cùm properas, sæpe minore venis.

* Nè.

* capta.
d i. quamvis.
e i. Tantò.
f i. quanto.
* Objectio.
* Responsi Herûs ad hanc objectionem.

Hîc

Hîc (puto) a deprensus, nil quod querereris, haberes:
Meque tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certè ego tunc ventos audirem læta sonantes:
Et nunquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen evenit cur sis metuentior undæ?
Contemptúmque priùs, nunc vereare fretum?
Nam memini cùm te sævum veniente mindxque
Non minùs, aut multò non minùs, æquor erat:
Cùm tibi clamarem, Sic tu temerarius esto,
Ne miseræ virtus sit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic? quòque illa b audacia fugit?
Magnus ubi est spretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc pòtiùs, quàm quod priùs esse solebas:
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dummodo sis idem, dum sic, ut scribis, amemur,
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quàm similis vento nè tuus erret amor.
** Et nè sim tanti, superéntque pericula causam,*
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, c patriâ nè lædar, & impar
Dicar Abydeno Sesta puella viro.
Ferre tamen possum patientiùs omnia, quàm si
Otia nescio quâ pellice captus agas.
In tua si veniant alieni colla lacerti,
Sítque novus nostri finis amoris amor:
Ah potiùs peream quàm crimine vulnerer isto:
Fataque sint culpâ nostra priora tuâ.
Nec, quia venturi dederis mihi signa doloris,
Hæc loquor, aut famâ sollicitata novâ:
Omnia sed vereor, (quis enim securus amavit?)
*Cogit & absentes multa timere * locus.*
Felices illas, sua quas præsentia nôsse
Crimina vera jubet, falsa timere vetat.*
Nos tam vana movet, quàm facta injuria fallit:
Incitat & d morsus error uterque pares.
O utinam venias: aut hic ventúsve, patérve,
Cansaque sit tantæ fœmina nulla moræ!

a *i.* Tempestate detentus huc possis redire.

b *i.* animositas vel natandi audacia.

* Nè non sim.

c *i.* Nè noceat mihi patriæ humilitas.

* *scil.* remotus

* juvat. *i.* adjuvat.

d *i.* curas vel cruciatus.

Quòd si quam sciero; moriar, mihi crede, dolendo.
Jamdudum peccas, si mea fata petis.
Sed neque peccabis: frustráque ego terreor istis:
Quóque minùs venias, invida pugnat hyems.
Me miseram! quanto planguntur littora fluctu!
*Ut latet obscurâ condita nube dies!
Forsitan ad *pontum a mater pia venerit Helles,
Mersáque b roratis nata fleatur aquis:
Aut mare ab invíso privignæ nomine dictum
Vexat in æquoream versa c noverca deam.
Non favet, ut nunc est, teneris locus iste puellis:
Hac Helle periit, hac ego lædar aquâ.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum,
Nullus erat ventis impedientibus amor.
*Sed neque Amymone, nec laudatissima forma
dCrimínis est e Tyro fabula vana tui:
Lucidaq; Alcyone,* f Ceyceque & * Alymone f nata,*
Et nondum nexis g angue Medusa comis:
Flaviaque Laodice, cælóque recepta h Celæno,
iEt quarum memini nomina lecta mihi.
Has certè, plurésque canum, Neptune, poetæ
Molle latus lateri conseruisse tuo.
Cur igitur toties vives expertus amoris,
Assuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox: latéque mari tua prælia misce:
kSeducit l terras hæc brevis unda l duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas:
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe deo pelagi juvenem terrere natantem:
mGloriáque est stagno quolibet ista minor.
Nobilis n ille quidem est, & clarus origine, sed non
A tibi *suspecto duxit Ulyssè genus.
Da veniam, servúque duos: natat ille; sed iisdem
Corpus Leandri, * spes mea, pendet aquis.
Interea lumen (posito nam scribimus illo)
*Perstrepit, & nobis prospera signa dedit.
Ecce merum nutrix faustos * distillat in ignes:
Cras erimus plures inquit, & * ipsa bibit.

Effice

* Et.
* Portum.
a i. Nephele, maris Nympha.
b i. effusis.
c i. Ino, Athamantis uxor, Helles noverca.
*Si i. liquidem.
d Stupri.
e Formosissima fuit puella, & à Neptuno compressa.
* Circeque.
* Antone.
f Quæ puellæ hæ fuerint, non satis constat.
g i. anguibus.
h Una fuit ex Pleiadibus.
i Scil. aliæ.
k i. separat.
l i. Asiam & Europam.
m &c. Sensus est, ista gloria quam quæris in hoc brevi mari turbando, est minor quolibet stagno, i. est minor quàm quodlibet stagnum turbando possis habere.
n i. Leander.
*Despecto.

* Et spes mea

*Strertuit Sed potius, Sternuit.
* instillat,

*Effice nos plures evicta per æquora * lapsus,* * Vectus.
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua castra redi, socii desertor amoris:
*Ponuntur * medio cur mea membra toro?* * Vilus.
Quod timeas, non est: auso Venus ipsa favebit:
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipsi mihi sæpe per undas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
Nam cur huc veltis Phryxo Phryxique sorore,
Sola dedit vastis fœmina nomen aquis.
Forsitan ad reditum metuis nè robora desint,
**Ac nequeas gemini ferre laboris onus.* * Aut.
**At nos diversi medium coeamus in æquor:* * Aut.
Obviaque in summis oscula demus aquis?
Atque ità quisque suas iterum redeamus ad urbes:
Exiguum, sed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hîc utinam, qui nos clam cogit amare;
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc malè res junctæ, calor & reverentia, pugnant:
Quid sequar in dubio est: hæc decet, ille juvat.
Ut semel intravit Colchos Pagasæus Iason,
Impositam celeri a Phasida puppe tulit: a *i.* Medeam à Phaside Colchorum flu io.
Ut semel b Idæus Lacædæmona venit b adulter,
Cùm prædâ rediit protinus ille suâ. b b *i.* Paris Trojanus; ab Ida monte Phrygiæ.
Tu quàm sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
Et, quoties grave sit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis timidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, ut vereare, fretum.
*Arte laboratæ * merguntur in æquore puppes:* * vincuntur ab.
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare:
c *Exitus hic fractis puppibus esse solet.* c *scil.* natandi per mare turbatum.
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
Sisque, precor, monitis fortior ipse meis.
Dummodo pervenias, excussaque sæpe per undas,
Injicias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas, * *Nescio quid pavidum frigore pectus habet.*
**Nescio quid pavidum pectora frigus habent.*

Nec minùs hesternæ confundor imagine noctis,
Quamvis est sacris illa a piata meis.
Numque sub Aurora, jam dormitante lucernâ,
Tempore quo cerni somnia vera solent;
Stamina de digitis cecidêre sopore remissis:
Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
Hîc ego ventosas nantem delphina per undas
Cernere non dubiâ sum mihi visa fide.
Quem postquam bibulis* injecit fluctus arenis,
Unda simul miserum vitaque deseruit.
Quicquid id est, timeo: nec tu mea somnia vide:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est b fractis c vicinæ c pacis in undis:
Tu placidas * tuto pectore finde vias.
Interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
Leniat invisas littera missa moras.

a i. expiata. Solebant enim somniantes, ad tristia sua somnia expianda, hostias aliquas diis sacrificare.

* illisit.

b i. ventis agitatis.
cc i. proximæ tranquillitatis.
* toto.

In decimam nonam Epistolam

Argumentum.

Profectus ad sacra Dianæ Acoutius, quæ in Delo, insula maris Ægæi omnium Cycladum clarissima, ex frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem visæ Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cum illam ob generis imparitatem non auderet in suum amorem sollicitare, novam commentus fraudem, in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus.

Juro tibi sanè per mystica sacra Dianæ,
Me tibi venturam comitem, sponsámq; futuram.

Atque illud ad pedes puellæ projecit: quæ fraudis insciа, cùm imprudens legeret, visa est se uxorem Acontio paciſci. Nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse debere, lex erat. Cùm autem paulò post pater, hujusce rei inscius, illam alii desponderit, subitâ febre correpta est, Quare hac epistolâ Acontius conatur persuadere, hunc morbum à Diana immissum esse, eo quod non impleverit, quæ deâ præsente promiserat. Nè verò dubitet iterum decipi, ab ea exorditur parte, quâ

quâ maximè hæsitare poterat. Adducit deinde eum in odium, cui desponsata fuerat; cùm dicat, omnem ægritudinem accidere illius causâ.

Acontius Cydippæ.

* *Accipe Cydippe despecti nomen Aconti,*
Illius, in pomo qui tibi verba dedit.

Pone metum: nihil hîc iterum jurabis amanti:
Promissam satis est te semel esse mihi.
Pelege: discedat sic corpore languor ab isto;
Qui meus est, ullâ a parte dolente, dolor.*
Quid pudor ora subit? nam sicut in æde Dianæ,
Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Conjugium, pactamque fidem, non crimina posco:
Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
Verba licèt repetas, quæ b demptus ab arbore fœtus
Pertulit ad castas me jaciente manus:
Invenies illîc id te spondere, quod opto,*
Ni tibi cum verbis excidit illa fides.
*Id metui, * ut divæ diffusa est ira: decebat*
Te potiùs, virgo, quam meminisse c Deam.
Nunc quoq; idem timeo: sed idem tamen acrius illud
Aßumpsit vires: auctaque flamma morâ est.
Quique fuit nunquam parvus vel tempore longo,
Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor:*
Non potes hoc factum teste negare Deâ.
** Me tibi nupturum, felix eat omen, Aconti,*
Juro, quam colimus, Numina magna Deæ.
d *Adfuit: &, præsens ut erat, tua verba notavit:*
Et visa est e motâ dicta f tulisse e comâ.
Deceptam dicas nostrâ te fraude licebit,
Dum fraudis nostræ causa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi uti tibi jungerer uni?*
Id me, g quod quereris, h conciliare potest.
Non ego naturâ, nec sum tam callidus usu:
Solertem tu me, crede puella facis.

* Hi versus inter nothos recensentur.

a Scil. tui.
* dolere.

b Periphrasis pomi.
* jurâsse.
* Hic versus cum sequenti plerisque libris non extant.
* divæ.
c i. Dianam; quæ memor illius promissionis quam non præstas, immittit tibi morbum.
* Creditur.
* Etiam hi duo versus sequentes in plerisque libris non extant: & pro adulterinis habentur merito.
d Scil. Dea.
e e i. capite moto, in signum consentientis.
f i. accepisse.

* quo. g i. de quo quereris. h Scil. tibi.

Te mihi compositis, si quid tamen egimus arte,
Astrinxit verbis ingeniosus amor.
Dictatis ab eo feci a *sponsalia verbis:*
Consultòque sui juris amore vafer.
Sit fraus huic facto nomen, dicárque dolosus:
Si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.
En iterum scribo, mittòque rogantia verba:
*Altera fraus hæc est, *quódque queraris, habes.*
Si noceo, quòd amo, fateor, sine fine nocebo:
Teque petam; caveas tu licèt, ipse petam.
*Per gladios alii * placitas rapuêre puellas:*
Scripta mihi cautè littera crimen erit?
Dii faciant, possim plures imponere nodos:
Ut tua sit nullâ libera parte fides.
Mille modi restant: clivo sudamus in uno:
Ardor inexpertum nil sinit esse meus.
Sit dubium postí sne capi; captabere certè:
Exitus in Diis est; sed capiêre tamen.
**Ut partem effugias, non omnia retia falles:*
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma:
Inque tui cupido rapta ferêre sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum:
Nec quenquam, qui, d vir posset ut e esse, d fuit.
f Nos quoque: sed taceo. Mors hujus pœna rapinæ
g Ut sit; erit, quàm te non habuisse, minor.
**Si tu esses formosa minùs, peterêre modestè:*
Audaces facie cogimur esse tuâ.
Tu facis hoc, oculique tui, quibus ignea cedunt
Sydera: qui flammæ causa fuêre meæ.
Hoc faciunt flavi crines, & eburnea cervix,
Quæque precor veniant in mea colla manus:
Et decor, & vultus sine rusticitate pudentes,
Et, h Thetidis quales vix reor esse, pedes.
Cætera si possem laudare, beatior essem:
*Nec dubito, i totum quin * tua pars sit opus.*

a *i.* solennia verba nuptiarum.
b &c. in consilium adhibito amore, fui juris peritus.
* quoque.
* Rigidas.
c *i.* Etiamsi est dubium.
* Et.
d *i.* fortis fuit.
e *Scil.* vir *i.* maritus. *Vir* hoc in loco sumitur ambiguè.
f *Scil.* rapiemus. Apotiopesis.
g *i.* quamvis.
* aut esses.
h Quæ ab Homero (II. 1.) dicitur ἀργυρόπεζα! *i.* argenteos pedes habens.
i &c. *i.* quin totum opus corporis tui sit tale, quales sunt partes quæ apparent. * Tibi.

Hac ego compulsus, non est mirabile, formâ,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique dum captam tu te cogente fateri;
Insidiis esto capta puella meis.
Invidiam patiar: passo sua præmia dentur:
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseïda cepit Achilles:
Utraque victorem nempe secuta virum,
Quamlibet accuses, & sis irata, licebit;
Iratâ liceat dum mihi posse frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram:
Sit modò placandæ copia parva tui.
Ante tuos flentem liceat consistere vultus:
Et liceat lacrymis addere verba meis:
Utque solent famuli, cùm verbera sæva verentur,
aTendere submissas bsub tua crura manus.*
Ignoras tua jura: vaca: cur arguor absens?
Jamdudum dominæ more venire jube.
Ipsa meos scindas licèt imperiosa capillos,
Oraque sint digitis livida nostra tuis:*
Omnia perpetiar; tantum fortasse timebo,
Corpore lædatur nè manus ista meo.
Sed neque compedibus, nec me compesce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cùm bene se, quantúmque volet, satiaverit ira:
Ipsa tibi dices, Quam patienter amat!
Ipsa tibi dices, cùm videris omnia ferre;
Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
Cur reus infelix absens agor? & mea, cùm sit
Optima, non ullo causa tuente perit?
Hoc, quod amor jussit, scriptum, est injuria nostra:
Quod de me solùm nempe queraris, habes,
Non meruit falli mecum quoque Delia: si non
Vis mihi promissum reddere, redde Deæ.
Affuit, & vidit: cùm tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
c*Omina re careant: nihil est violentius illâ,*
Cùm sua, quæ nolit, numina læsa videt.

* Seum

a Subauditur *liceat*.
* sub.
b *i* ad tua genua

* facta.

c *i* Omina sint falsa; vel, Sim falsus vates.

Testis

Testis erit Calydonis a *aper : nam scimus ut illo*
Sit magis in natum sæva reperta b *parens.*
Testis & Actæon, quondam c *fera creditus* d *illis.*
Ipse dedit letho cum quibus ante feras.
e *Quæque superba parens, saxo per corpus aborto,*
Nunc quoque f *Mygdoniâ flebilis astat humo.*
Hei mihi ! Cydippe, timeo tibi dicere verum,
Nè videar causâ falsa monere meâ.
Dicendum tamen est : hoc est, mihi crede, quòd ægra
Ipso nubendi tempore sæpe jaces.
Consulit ipsa tibi : neu sis perjura laborat :
Et salvam salvâ te cupit esse fide.
Inde fit, ut, quoties existere perfida tentas,*
Peccatum toties g *corrigat illa tuum.*
Parce movere feros animosæ virginis arcus :
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus :
Servetur facies ista fruenda mihi.
Serventur vultus ad nostra incendia nati :
Quique subest niveo lenis in ore rubor.*
Hostibus, &, si quis nè fias nostra repugnat,
Sic sit, ut invalidâ te solet esse mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente, vel ægrâ :
Dicere nec possum, h *quid minùs esse velim.*
Maceror interdum, quòd sim tibi causa doloris :
Téque meâ lædi calliditate puto.
Inque caput nostrum dominæ perjuria quæso
Eveniant : pœnâ tuta sit illa meâ.
Nè tamen ignorem quid agas, ad limina crebrò
Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim, famulúmque, requirens
Profuerint somni quid tibi, quidve cibi.
Me miserum, quòd non medicorum jussa ministro,
** Astringoque manus, insideóque toro!*
Et rursus miserum, quòd me procul inde removi !
i *Quem minime volui, forsitan alter adest.*

a Quem nimirum Diana Oeneo irata ad Calydonios agros vastandos immisit.
b i. Althea, quæ filium suum Meleagrum, torre in quo ejus vita fataliter consistebat in ignem injecto, interemit.
c i. cervus.
d scil. canibus.
e Nioben significat, quæ ob fœcunditatem suam insolens, Latonam, quod duos tantùm filios peperisset, aspernata est. Quare Diana omnes Niobes liberos sagittis transfixit : ipsámque in saxum transformavit.
f Regio est minoris Asiæ, quæ Bithynia dicitur.
* Obsistere al. insistere.
g Efficiendo ut graviùs ægrotes.
* lævis.
h i. utrum horum.
* Effingoque. Sicut in 5. Fast. *Sæpe manus ægras manibus fingebat amicis.* i Illum suspicatur cui Cydippe erat nuptura.

Ille manus istas astringit, & assidet ægræ,*
Invisus superis, cum superisque mihi.
Dúmque suo tentat a salientem pollice a venam,
Candida b per b causam brachia sæpe tenet.
Contrectátque sinus, & forsitan oscula jungit:
Officio merces plenior ista suo est.
c *Quis tibi permisit nostras* decerpere messes?*
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis:
A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus: quam tangis, nostra futura est:
Postmodò si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vendicet alter:*
Si nescis, dominum res habet ista suum:
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti,
Neu falsum dicas esse, face ipsa legat.*
Alterius thalamos (tibi nos, tibi dicimus) exi:
Quid facis hîc? exi: non vacat iste torus
Nam quòd habes & tu d humani verba altera pacti,
Non erit idcirco par tua causa meæ.
Hæc mihi se pepigit, pater hanc tibi: e primus ab illa,
Sed propiùs certè, quàm pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc: hæc adjuravit amanti:
Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax, sed & hæc perjura vocari:
Num dubitas hic sit, major an ille metus!
Denique ut amborum conferre pericula possis,
Respice ad eventus: hæc f cubat, ille valet.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus:
Nec spe, par nobis, nec timor g æquus adest.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est:
Idque ego jam quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi justitiæ, si recti cura fuisset;
Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
h *Ad quid Cydippe littera nostra redit?*
Hic facit ut jaceas, & sis suspecta Dianæ:
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.

* effingit.
a a i arteriam.
b b i hoc prætextu, scil. tentandi venam salientem.
c Apostrophe ad illum cui Cydippe erat nuptura
* præcerpere.
* vindicet.
* fac illa.
d &c. Annuit desponsationem paternam.
e scil. Pater est.
f scil. In lecto, & febri laborans
g i. Æqualis. Catachrestice.
h i. In quem usum.

Hoc

Hoc faciente ſubis tam ſæva pericula vitæ.
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem ſi repulleris, nec, quam Dea damnat, amâris
Ex tu continuò, certe ego ſalvus ero.
Siſte metum virgo: ſtabili potiêre ſalute:
Fac modò polliciti a conſcia templa colas.
b NON *bove mactato cœleſtia numina gaudent:*
Sed, quæ præſtanda eſt & ſine teſte, fide.
Ut valeant, aliæ ferrum patiuntur & ignes:
Fert aliis triſtem ſuccus amarus opem.
Nil opus eſt iſtis: tantùm perjuria vita;
Tèque ſimul ſerva, mèque datámque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
*Exciderant animo fœdera * lecta tuo.*
Admonita es modò voce meâ, modò caſibus iſtis,
Quos toties tentas fallere, ferre ſoles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
Ut tibi luciferas afferat d illa manus.
Audiet hæc: repetens quæ ſunt audita, requiret
Ipſa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum, ; ſcit te promittere falsò:
Jurabis ; ſcit te fallere poſſe deos.
Non agitur de me: curâ majore laboro;
Anxia ſunt e vitæ pectora noſtra tuæ.
*Cur modò te g * dubii pavidum flevêre parentes,*
Ignaros culpæ quos facis eſſe tuæ?
Et cur ignorant? matri licèt omnia narres:
Nil tua Cidyppe facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut ſis mihi cognita primùm,
Sacra pharetratæ dum facis ipſa Deæ.
Ut, te conſpectâ, ſubitò, ſi fortè notâſti,
Reſtiterim fixis in tua membra g genis,
Et, te dum nimium miror, nota certa h furoris,
Decideranr humero pallia lapſa meo.
Poſtmodò, neſcio qua, veniſſe volubile malum,
Verba ferens doctis inſidioſa notis.
Quod quia ſit lectum ſanctâ præſente Dianâ,
Eſſe tuam vinctam, numine teſte fidem.

a a i. Deam jurisjurandi tui conſciam.
b Gnome apophantica.
* Noſtra.
c i. adverſâ valetudine.
d i. Diana, quæ & Lucina dicta eſt, & parturientibus præeſt.
e & i. angor majore curâ, quàm de me.
f i. do tua ſalute aucipites.
* dubiam pavividi.
g oculis.
h i. amoris inſani.

Nè

Nè tamen ignoret scripti sententia quæ sit,
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet cui te bona numina jungunt:
Quem fore ut sti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat; quoniam placet ante Dianæ
Talis erit mater, si modò mater erit.
Si tamen & quæras quis sim, qualisque, videto:
Inveniesᵃ nobis a consuluisse deam.
Insula b *Coryciis quondam celeberrima Nymphis,*
Cingitur Ægæo, nomine Cea mari:
Illa mihi patria est: nec, si generosa probris
Nomina, despectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis: sunt & sine crimine mores:
Amplius útque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem, vel non jurata maritum:
Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis jaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans scribere jussit Amor.
E quibus c *alterius mihi jam nocuêre sagittæ:*
d *Alterius noceant ne tibi tela, cave.*
Juncta salus nostra est: miserere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit: cùm jam data e *signa sonabunt,*
Tinctaque votivo sanguine Delos erit;
Aurea ponetur mali felicis imago;
Causaq; versiculis scripta duobus erit.
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo scripta fuisse rata.
Longior f *infirmum nè lassèt epistola* f *corpus,*
g *Clausaque consueto sit tibi fine: Vale.*

ª vobis.
a *i.* prospexisse.
b ita dicta à Corycio, antro in Parnasso Musis sacrato. Unde Ovidius, Meram. 1. cùm Deucalion & Pyrrha Parnassum conscendunt, *Corycidas Nymphas, & numina montis adorant.*
c *i.* Amoris, sive Cupidinis.
d Dianæ
e Tubarum sonitu convocabantur ad sacra Dianæ
f *i.* te ægrotantem.
g &c. *i.* Et ut epistola clausa sit consueto fine.

In vicesimam Epistolam.

Argumentum.

Cùm accepisset Cydippe, hanc sibi febrem Dianæ indignatione contigisse, in Acontii vota contra paternam voluntatem condescendere maluit, quàm diutiùs torqueri. Imprimis respondet, se non ausam fuisse epistolam ipsius clarâ voce exprimere, nè, ut in pomo, iterum juraret.

raret. Deinde narrando, qualiter insidiosum illud pomum acceperit, in ipsum Acontium invehitur. Verùm illud non duxi silentio prætereundum, in hac epistola addidisse aliquem, quicquid sequitur post illum versiculum. *Quos vereor paucos ne velit esse mihi.*

Quanquam non in solùm, sed & tota epistola adulterina videatur: cùm nusquam constet, ut jam diximus, Ovidium vel Sabinum scripsisse epistolas Leandri, Heronis, Acontii, Cydippes. Quas si Ovidius composuisset, ne suo labore privaretur, certè meminisset, sicut de reliquis. Si de Sabino contendas, videas quæso, si bene cum Sabini stylo conveniant.

Cydippe Acontio.

Pertimui: scriptúmque tuum sine murmure legi:
Juraret nè quos insecia lingua Deos.
Et puto captâsses iterum: nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed. si tibi dura fuissem,
Aucta foret sævæ forsitan ira Deæ.
Omnia cùm faciam, cùm dem pia thura Dianæ:
Illa tamen a justâ plus tibi parte favet.
Utque cupis credi; memori te vindicat irâ:
b*Talis* c *in Hippolyto vix fuit illa suo.*
At melius virgo favisset virginis annis:
**Quos vereor paucos nè velit esse mihi.*
Languor enim causis non apparentibus hæret:
Adjuvor & nullâ d fessa medentis ope.
Quàm tibi nunc gracilem vix hæc rescribere, quámq;
Pallida vix cubito membra levare putas?
Nunc timor accedit, nè quis, nisi conscia nutrix,
e*Colloquii nobis sentiat esse* e *vices.*
Ante fores sedet hæc: quid agámq; f rogantibus f *inter,*
Ut possim tutò scribere, Dormit, ait.
Mox ubi secreti longè causa optima somnus
Credibilis tardâ desinit esse morâ,
Jámq; venire videt, quos non admittere durum est;
Excreat, & fictâ dat mihi signa notâ.
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera g *cauta sinu.*

a &c. *i.* plùs æquo tuetur partes tuas.
b *i.* tam propitia.
c Pro *in Hippolyti*; more veterum. Æsculapius, à Diana exoratus, Hippolytum ab equis suis interfectum pristinæ incolumitati restituit.
*Qui post hunc sequuntur versus, non extant in antiquis libris.
d *i.* vi morbi defatigata, atq; exhausta.
e e *i.* vicissitudines colloquii per mutuas literas.
f f pro interrogantibus. Vnus g *i.* cuiusquemodi.
Accipitur posteà.

Inde

Indè meos digitos iterum repetita fatigat:
*Quantus * sis nobis, aspicis ipse, labor.*
a *Quæ, peream, si dignus eras, (ut vera loquamur, :)*
Sed melior justo quámque mereris, ero.
Ergò te propter toties incerta salutis,
b *Commentis pœnas dóque, dedíque tuis.*
Hæc nobis, formæ te laudatore superbæ,
Contingit merces; & placuisse nocet.
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem;
Culpatum nullâ corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me c *certamine vestro*
Proditis: & proprio vulneror ipsa bono.
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum:
Tu votis obstas illius, ille tuis.
Ipsa velut navis jactor, quam certus in altum
Propellit Boreas, d *æstus & unda refert.*
Cúmque e *dies charis* e *optata parentibus instat,*
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi conjugii tempus f *crudelis ad ipsum*
f *Persephone nostras pulsat* g *acerba fores.*
Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conscia non sim,
h *Offensos videar nè meruisse Deos.*
Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
Acceptum superis i *hunc negat esse virum.*
Neve mihi credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat ista meis.
Causa latet, mala nostra patent: vos pace movetis
Aspera summotâ prælia; plector ego.
Dicam nunc: solitóque tibi nè despice more:
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis quod amas; hostem sapienter amabis?
Me, precor, ut serves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla est speratæ cura puellæ,
Quam ferus k *indignâ* k *labe perire sinis:*
Aut, Dea si frustrà pro me tibi sæva rogatur,
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
Elige quod fingas: non vis placare Dianam;
Immemor es nostri: non potes; illa tuî est.

* sit.
a &c. Oratio verbis deficiens: cujus hic est sensus, *Quæ si dignus eras* ut tuâ causâ sustineam, *peream.*
b *i.* dolis & imposturis.
c *i.* Dum uterque vestrum magnâ me ambit contentione.
d *i.* undæ recursus.
ee *i.* Dies nuptialis.
ff *i.* ipsa mors.
g pro *acerbe.*
h &c- *i.* Ne videar deos offendisse.
i *scil.* Cui parantur nuptiæ.
k k *i.* Febre.

Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Esset in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.
Quo pede processi? quo me pede limine a *movi?*
Picta meæ tetigi quo pede texta ratis?
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento:
b *Mentior ah demens; ille secundus erat:*
Ille secundus erat, qui me referebat euntem;
Quique parùm felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam visere Delon:
Et facere c *ignavâ puppe videbar iter.*
Quam sæpe, ut tardis, feci convitia remis!
Questaque sum vento lintea parca dari!*
Et jam transieram Myconen, jam Tenon, & Andron;
Inque meis oculis d *candida Delos erat.*
Quam procul ut vidi, quid me fugis, insula, dixi?
e *Laberis in magno nunquid, ut ante, mari?*
Institeram terræ, cùm jam propè luce peractâ
f *Demere purpureus Sol juga vellet equis.*
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
Comuntur nostræ, matre jubente, comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura merúmque damus.
Dúmque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes;
Erramúsque vago per loca sacra pede.
Et modò porticibus spatior, modò munera regum
Miror, & in cunctis stantia g *signa locis.*
Miror & innumeris structam de cornibus h *aram,*
Et de qua pariens i *arbore nixa Dea est.*

a i. Domo egressum? Synecdoche.
b More amantium mentem variat.
c i. tardâ: Metaphora.
* dare.
d videtur ad nomen alludere Significat enim δῆλος *manifestum* vel *clarum*: qualia quæ candida sunt, esse solent e. Sub undis [illegible]: unde & [illegible] dicta est.
e Delos autem appellatur, quod repentè se ostenderit è mari emersa. Δηλόω enim significat *ostendo*: unde δῆλος *manifestus*, ut antea dictum est
f &c Periphrasis est vespertini temporis
g i. effigies, seu statuas deorum
h Intelligit Apollinis aram in Delo, quam κεραπῶνα appellat Plutarchus. i Palmam intelligit. cui innixa Latona Apollinem & Dianam peperit.

Et

Et quæ præterea (neque enim memini ve, libétve,
Quicquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans à te spectabar, Aconti:
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ:
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi! juravi nunc quoque penè tibi.
Sustulit hoc nutrix: mirataque, Perlege, dixit.
Insidias legi, magne poeta, tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis.
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina proposiii facta ministra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve viri elusâ virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumptâ a peltata secure,
Qualis in Iliaco b Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta, præda relata tibi est.
Verba, quid exsultas, tua si mihi verba dederunt,
Sumque parùm prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneïda cepit:
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te c puer iste tenebat;
Quem tu nescio quas dicis habere faces,
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cùm peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potiùs quàm persuadere volebas,
Si poteram auditâ conditione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
Linguaque præsentem testificata Deam?
d *Quæ jurat mens est: nil conjuravimus illâ:*
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium, prudénsque animi sententia jurat:
Et, nisi judicii, vincula nulla valent.

a *i.* peltâ armatæ. Fuit autem pelta scutum quo peculiariter Amazones utebantur.

b Quæ fuit Amazonum regina: primaque (ut ait Plinius) securim invenit: cúmque Trojanis opem ferret, ab Achille occisa est.

c *i.* Cupido: quem, ut virgo, ignorare se fingit.

d Cic. 3. Offic. *Juravi linguâ mentem injuratam gerens.*

e &c. 4. Non valet juramentum quod temerè & inprudenter profertur, ad quod judicium & voluntas animi non accedit.

Si tibi conjugium volui promittere nostrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem:
Verba suis frustrà viribus orba tenes.
Non ego juravi, legi jurantia verba:
Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias: succedat epistola pomo;
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac jurent reges tibi se sua regna daturos;
Sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsâ multò (mihi crede) Dianâ:
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cùm tamen hæc dixi, cùm me tibi firma negavi,
Cùm bene promissi causa peracta mei est;
Confiteor, timeo sævæ Latoïdos iram:
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties a socialia a sacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
b *Ter c mihi jam veniens c positas Hymenæus c ad*
Fugit, & è thalami limine terga dedit. (*aures*
Vixque manu d pigrâ toties infusa resurgunt
Lumina: e vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco:
Cùm tetigit limen, lacrymas mortisque timorem
Cernit, & à cultu multa remota suo:
Projicit ipse suas f deductâ fronte coronas,
g Spissaque de nitidis tergit amoma comis:
Et pudet in tristi lætum consurgere turbâ;
Quique erat in palla transit in ora rubor.
At mihi (væ miseræ!) crepitant febribus artus:
Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes:
Et face pro thalami fax mihi mortis adest.
h *Parce laboranti pictâ Dea læta pharetrâ:*
Dúque salutiferam jam mihi i fratris opem.
Tu pe tibi est, illum causas depellere lethi,
Te contra titulum mortis habere meæ.

* Eris.

a a *i.* Nuptiæ.
b &c. Prosopopœia venientis & refugientis Hymenæi.
c c c *i.* ad me decumbentem.
d *i.* defatigatâ toties accendendo, ac subinde resuscitando lumina extincta.
e &c. Pro, *vix corripuit ignem motâ face.* *Hypallage.*
f *i.* Demissâ, & tristi.
g ex quibus corona sumta erat. Intellipit autem florem amomi, unde corona conserta erat.
h Apostrophe ad Dianam.
i *i.* Apollinis fratris tui.

Nunquid

Nunquid in umbroſo cùm velles fonte lavari,
a Imprudens vultus ad tua labra tuli?
b Præteriine tuas de tot cæleſtibus aras?
Atque tua eſt c noſtrâ ſpreta c parente parens?
Nil ego peccavi, niſi quod perjuria legi,
Inque parùm fauſto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, ſi non mentiris amorem,
Thura feras; proſint, quæ nocuêre manus.
Cur, quæ ſuccenſet, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua ſit, fieri nè tua poſſit, agit?
Omnia de viva tibi ſunt ſperanda: quid aufert
Sæva mihi vitam, ſpem tibi diva meî?
Nec tu credideris illam, cui deſtinor uxor,
Ægra ſuperpoſitâ membra fovere manu.
Aſſidet ille quidem, quantùm permittitur ipſi:
Sed meminit noſtrum virginis eſſe torum.
Et quoque neſcio quid de me ſenſiſſe videtur:
Nam lacrymæ cauſâ ſæpe latente cadunt.
Et minùs audacter blanditur, & oſcula rara
Accipit; & timido me vocat ore ſuam.
Nec miror ſenſiſſe, notis cùm prodar apertis:
In lævum verſor, cùm venit ille, latus:*
Nec loquor, & tecto ſimulatur lumine ſomnus:
Captantem tactus ejicióque manum.
Ingemit, & tacito ſuſpirat pectore: méque
Offenſam, quamvis non mereatur, habet.
d Si mihi, quòd gaudes, & te juvat iſta voluptas,
Si mihi, quòd ſenſus ſum tibi faſſa meos,
Si mihi lingua foret; tu noſtrâ juſtiùs irâ,
Cui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi viſere corpus:
Es procul à nobis, & tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius eſſet,
e Quod faciat longè vulnus, & acumen habes.
Certè ego convalui nondum de vulnere tali,
Vi jaculo ſcriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? ſanè miſerabile corpus,
Ingenti videas bina f trophæa tui.

a Sicut Actæon.
b Quod Oeneus fecit.
c Sicut à Niobe.
* Dextrum.
d &c. Oratio ob defectum verborum admodum obſcura, & Ovidianæ diſſimillima.
e ἀκόντιον ſignificat jaculum, quod à longè vulnerat.
f Alterum; ſcil. quòd me ſcripto decepiſti: alterum, quòd nunc tuâ cauſâ morbo torqueor.

Concidimus macie : color eſt ſine ſanguine, qualem
In pomo a refero a mente fuiſſe tuo.
Candida nec mixto ſublucent ora rubore :
Forma b nostra talis b marmoris eſſe ſolet.
c*Argenti color eſt inter convivia talis,*
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, viſam priùs eſſe negabis :
Arte nec eſt, dices, iſta petenda meâ.
Promiſsique fidem, nè ſim tibi victa, remittes :
Et cupies illud non meminiſſe Deam.
Forſitan & facies jurem ut contraria rurſus :
Quæque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen aſpiceres vellem, prout ipſe rogabas ;
Et diſcas ſponſæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cùm ſit tibi pectus, Aconti,
Tu veniam d noſtris d vocibus ipſe petas.
Nè tamen ignores, ope quâ revaleſcere poſſim
Quæritur e à Delphis fata canente deo.
* *Et quoq; neſcio* quam nunc, ut vaga fama ſuſurrat,*
Neglectam queritur f teſtis habere fidem.
Hoc Deus & vates, hoc & mea g carmina dicunt,
Si deſunt voto carmina nulla tuo.
Unde tibi favor hic? niſi quòd nova fortè reperta eſt,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Tèque tenente Deos, numen ſequor ipſa deorum,
Dèque libens victas in tua vota manus.
Faſſaque ſum mœſtri deceptæ fœdera linguæ :
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
i*Cætera cura tua eſt. Plus hoc quoq; virgine factum,*
Non timuit tecum quòd mea charta loqui.
Jam ſatis invalidos calamo laſſavimus artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, niſi quòd cupio me jam conjungere tecum,
Reſtat ut aſcribat littera noſtra ? Vale.

an *i.* Recordor.
bb *i.* marmoris nuper politi, aut fecti.
c *i.* poculorum argenteorum.
dd *i.* meis verbis *vel* meo nomine.
e &c. *i.* Ab Apolline Delphico *ſcil.* ab oraculo Apollinis Delphici.
* Hi quatuor versûs ſequentes fatis impediti ſunt & inexplicabiles.
* quantum nunc vaga.
f Forſan refertur ad Apollinem, quaſi ejus teſtimonium de Cydippe datum, nullam fidem apud parentes puellæ habeat.
g Forſan intelligit oracula Cydippæ ab Apolline data.
h &c. *i.* At tu habes oracula ità ut cupis.
i *i.* Tuæ curæ mando, ut videas quo pacto tibi has nuptias conficias.
k *i.* Articulos.

In viceſimam primam Epiſtolam

Argumentum.

Tradunt Suidas & Ælianus Græci ſcriptores, duas hoc nomine Sappho extitiſſe: quarum altera Erexia, poetria perceleberis, quæ Alcæi, & Pittaci, atque Tarquinii Priſci tempore claruit, quæ etiam plectrum prima adinvenit. Huic nonnulli carmen Lyricum tribuunt. Altera Mitylenæa longè junior, quæ pſaltria & meretrix fuit. Scripſit multa & præclara apud Græcos poemata, adeò ut decima Muſa dicta ſit. Quare autem in Phaonis amorem inciderit, Plinius herbæ tribuit, lib. 23. Sed Baptiſta Egnatius, vir noſtræ tempeſtatis linguæ Græcæ atque Latinæ ſtudioſiſſimus, hanc fabulam ab eodem è Græco in Latinum nuper traductam recitat. Ælianus omnium de hiſtoriæ lib. 12. deſcribit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem à Venere olim lactucis occultatum: alii verò & alios aliter qui ſcripſerint; fuiſſe Phaonem ex eorum hominum genere, qui trajiciendis ultro citróque viatoribus navigiolis impenſiorem dantes operam, victum ſibi diurnum quæritarent. Accediſſe tandem & Venerem, quæ ſe ut in alteram tranſportaret ripam, nullâ interim promiſsâ ſtipe, rogaret. Quod cùm ille libentiùs effeciſſet, neſcius quam tranſveheret, deam eſſe: tum verò à Venere longè pretioſius accepiſſe munus, quam ſi vel ampliſſima manu pretium exegiſſet. Alabaſtrum namque cùm accepiſſet unguine quodam plenum, quo ſemel peruncto, formoſiſſimus repentè mortalium cunctorum apparuit; mulieres omnes Lesbias in ejus exarſiſſe cupidinem; præ cæteris verò impatientiſſimè atque ardentiſſimè à Sappho adamatum. Hæc ille. Cùm verò Phaon in Siciliam fortè diſceſſiſſet, Sappho amoris ignibus incenſa, & nè ab illa ſpernerentur timens, etiam capitis periculo furorem lenire ſtatuit, demiſſo in mare corpore ex Leucade Epiri promontorio. Sed antequam illùc accedat, per inconſtantiam muliebrem tentans quod deſperaverat, hac Epiſtolâ eum advocare ſtudet, faciens abſenti invidiam ſuæ conditionis, & calamitatis, quam omnibus incommodis miſerabilem oſtendit. Denique omnes miſericordiæ angulos excurrit: nec aliquid, quod moveat, prætermittit. Nulla autem in epiſtola mitiores ac laſciviores amoris affectus, quàm in iſta expreſſit Ovidius, eò quòd ſuprà muliebrem conditionem in amores arſerit Sappho: cùm non modo virum perditè amaverit, ſed aliarum quoque mulierum tribas fuerit, id eſt, inſultando illas fricatet. Unde ab Horatio *maſcula Sappho* vocata eſt. Multi tamen

men putant hanc esse Sapphô, quam Divinus Plato *sapientem* vocat. De ea autem sic cecinit Antipater Sidonius:

Dulcia Mnemosyne demirans carmina Sapphûs,
Quæsivit decima Pieris, unde foret.

Ausonius.

Lesbia Pieriis Sappho soror addita musis:
Εἰμ' αὐτὴ λυρικῶν αἰνιδῶν δεκάτη.

Papinius.

Stesichorúsque ferox, saltúsque ingressa viriles,
Non formidatâ temeraria Leucade Sappho.

Horatius.

Vivúntque commissi calores
Æoliæ fidibus puellæ.

Sappho Phaoni.

* Ecquid ut.
a *i.* Doctæ.

* *Nunquid ubi aspecta est studiosæ littera dextræ,*
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses autoris nomina Sapphûs,
Hoc breve nescires unde movetur opus?
Ersitan & quare mea sint alterna requiris
Carmina, cùm lyricis sim magìs apta modis.

* elegi quoque.
b *i.* Ullum carmen lyricum.

Flendus amor meus est: * *elegeîa flebile carmen:*
Non facit ad lacrymas d *barbitos ulla meas.*
Uror, ut indomitis ignem excercentibus Euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.

c *i.* remota, & procul posita.
d *i.* Cui subjectus est Typhoeus gigas.

Arva Phaon celebrat c *diversa* d *Typhoîdos Ætnæ:*
Me calor Ætnæo non minor igne tenet.
Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.

* De varia lectione hujus versûs consule Bersmannum.
* Anactorie.
* non.

* *Nec me Pierides subeunt, Dryadésque puellæ,*
Nec me Lesbiadum cætera turba juvat.
Vilis * *Amythone vilis mihi candida Cydno:*
Non oculis grata est Atthis, ut ante, meis:
Atque aliæ centum, quas hîc sine crimine amavi.
Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
Est in te facies, sunt apti lusibus anni,
O facies oculis insidiosa meis!

Sume

Sume fidem & pharetram; fies manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbus Daphen, & a Gnosida Bacchus amavit:
Nec nôrat Lyricos illa, vel illa modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Jam cantur toto nomen in orbe meum.
Nec plus b *Alcæus*, consors patriæque lyræque,
Laudis habet, quamvis grandisona ille sonet.
Sed mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formæ damna rependo meæ.
* *Sum brevis; at nomen, quod terras impleat omnes,*
Est mihi: mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cephea Perseo
Andromede, patriæ fusca colore suæ.
Et c *variis albæ turgescunt sæpe columbæ:*
Et niger & d viridi turtur amatur ave.
Si, nisi quæ facie potuit te digna videri,
Nulla futura tua est; nulla futura tua est.
At mea cùm legeres, etiam formosa videbar:
Unam jurabas usque decere loqui.
Cantabam: memini (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas; omnique à parte placebam,
Sed tunc præcipuè, cùm fit amoris opus.
Tunc te plus solito lasciva nostra juvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba joco.*
* *Et quòd, ubi amborum fuerat confusa voluptas,*
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Icelides veniunt nova præda puellæ:
Quid mihi cum Lesbo? Siculis esse volo.
* *Nec vos erronem telluve e admittite nostrum*
f *Nisiades matres,* * *Nisiadesque nurus.*
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras g *Erycina Sicanos,*
(Nam tua sum) vati consule diva tuæ.
An gravis incæptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in cursu semper acerba suo?

a *i.* Ariadnen.

b Alceus poëta lyricus Mitylenæus.

* *Nec me despicias, si sum tibi corpore parva, Mensuramque brevis nominis ipsa fero.*

c *i.* varietate colorum distinctis.

d d à Psittaco: nam *turtures & psittaci, pavones & columbæ, merulæ & turdi, aves amicæ inter se*, ut ait Plinius.

* loco.

* Atque ibi jam amborum.

* *Nec vos erronem telluve remittite nostrum.*

e *i.* recipite.

f *i.* Megarenses: à Nisо Megarensium rege.

* Siculi desque.

g *i.* Venus: ab Eryce Siciliæ monte.

Sex mihi natales ierant, cùm lecta parentis
Ante diem lacrymis ossa a bibêre meis.
Arsit inops b frater, victus meretricis amore:
Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærula remo:
Quæque malè amisit, nunc c male quærit opes.
Me quoque, quòd monui bene multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent,
Accumulat curas d filia parva meas.
Ultima tu nostris accedis causa querelis,
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce jacent collo sparsi sine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum;
Non Arabum noster * dona capillus olet.
Cui colar infelix? aut cui placuisse laborem?
Ille mihi cultûs unicus autor abest.
Molle meum levibus cor est violabile telis,
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Sive ità nascenti legem dixêre e sorores,
Et data sunt vitæ fila severa meæ;
Sive abeunt studia in mores, artesque magistras:
Ingenium nobis molle Thalia dedit.
Quid mirum, si me primæ lanuginis ætas
f Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?
Hunc nè pro Cephalo raperes Aurora timebam.
Et faceres: sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia, Phœbe:
g Jussus erat somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexisset h eburno:
Sed videt & Marti posse placere suo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer! utilis ætas!
O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades, i inque sinus formose relabere nostros:
Non ut ames oro, verùm ut amare sinas.
Scribimus; & lacrymis oculi rorantur obortis:
Aspice, quàm sit in i hoc multa litura i loco.

a &c. i. madefacta sunt meis lacrymis.
b i. Charaxus: qui Rhodopes amore captus ejus causâ opes suas omnes dilapidavit.
c piraticam excercendo.
d i. Cleis
* rore.
e i. Parcæ.
f i. In amorem pertraxit.
g Alludit ad Endymionem a Luna sopitum.
h Ebur Veneri, sicut argentum Lunæ, dedicatum est.
i i i. hac parte epistolæ.

Si

Si tam certus eras hinc ire, modeſtiùs iſſes,
** Et modò dixiſſes, Lesbi puella, vale.*
*Non tecum lacrymas, non oſcula *ſumma tuliſti:*
Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum eſt, niſi tantùm injuria: nec te
** Admonuit, quamvis pignus amantis habes.*
Non mandata dedi: neque enim mandata dediſſem
Ulla, niſi ut nolles immemor eſſe mei.
Per tibi qui nunquam longè diſcedit amorem,
Perque novem juro, numina noſtra, Deas;
Quum mihi neſcio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
Nec me flere diu, nec potuiſſe loqui.
*Et lacrymæ deerant oculis, & * verba palato:*
Aſtrictum gelido frigore pectus erat.
*Poſtquam ſe dolor imminuit, * nec pectore plangi,*
Nec puduit ruptis exululare comis.
Non aliter quàm ſi nati pia mater adempti
Portet ad extremos a corpus inane rogos.
Gaudet, & è noſtro b creſcit mœrore Charaxus
Frater: & ante oculos itque reditque meos.
Utque pudenda mei videatur cauſa doloris;
Quid dolet hæc? certè filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atq; amor: omne videbat
Vulgus: eram lacero c pectus c aperta ſinu.
Tu mihi cura Phaon: te ſomnia noſtra reducunt;
Somnia formoſo candidiora die.
Illîc te invenio, quanquam regionibus abſis:
Sed non longa ſatis gaudia ſomnus habet.
Sæpe tuos noſtrâ cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor ſuppoſuiſſe meos.
Oſcula cognoſco: quæ tu committere linguæ,
Aptaque conſueras accipere, apta dare.
Blandior interdum: veriſque ſimillima verba
Eloquor: & vigilant ſenſibus ora meis.
** Ulteriora pudet narrare: ſed omnia fiunt:*
Et juvat, & ſine te non licet eſſe mihi.
At cùm ſe Titan oſtendit, & omnia ſecum;
Tam citò me ſomnos deſtituiſſe queror.

* Si mihi dixiſſes.
* noſtra.
* admoneat quod tu munus amantis habes.
* lingua.
* nec pectora plangi.
aa *i.* Cadaver animæ expers.
b *i.* exhilaratur, vel ſumit animos.
c c *i.* habens pectus apertum. Synechdoche.
d *i.* Vigilare videntur.
* Ulterius pudet hîc narrare.

Antra nemúsq; peto, tanquam nemus antraq; prosint
Conscia deliciis illa fuêre meis.
Illûc mentis inops, ut quam furialis a *Erictho*
Impulit, in collo crine jacente feror.
Antra vident oculi scabro b *pendentia topho,*
Quæ mihi c *Mygdonii marmoris instar erant.*
Invenio sylvam, quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit, & d *multâ texit opaca* d *comâ:*
Sed non invenio dominum sylvæque, meúmque.*
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Cognovi pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui, tetigíque locum quâ parte fuisti:
Grata priùs lacrymas combibit herba meas.
Quinetiam rami positis lugere videntur
Frondibus: & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum e *non ulta* e ** piè mœstissima mater*
Concinit Ismarium f *Daulias* f *ales Ityn.*
Ales Ityn, Sappho desertos cantat amores:*
*Hactenus; * ut mediâ cætera nocte silent.*
Est nitidus, vitróque magis perlucidus amnis,
Fons sacer: hunc multi numen habere putant:
Quem supra ramos extendit aquatica lotos,
g Una g *nemus: tenero cespite terra viret.*
Hîc ego quum lassos posuissem flebilis artus,
** Constitit ante oculos Naïas una meos.:*
Constitit & dixit, Quoniam non ignibus æquis*
Ureris, Ambracia est terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit æquor:
Actæum populi, Leucadiúmque vocant.
Hinc se Deucalion Pyrrhæ succensus amore
Misit, & illæso corpore pressit aquas.
Nec mora: versus amor fugit lentissima mersi*
Pectora: Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. Pete protinus altam
Leucada: nec saxo desiluisse time.
Ut monuit, cum voce abiit: ego territa surgo;
Nec a *gravidæ lacrymas continuêre* a *genæ.*

Ibimus,

a Quæ fuit Thessaliæ venefica, sive maga. Sed hic Ovidius pro quavis venefica posuisse videtur, speciem pro genere usurpándo.
b *i.* Fornicata, vel arcuata.
c *i.* Phrygii.
d *i.* multis frondibus.
* sylvæ dominúmque meúmque.
ee *i.* impiè.
* prius.
f f *i.* Progne in lusciniam conversa.
* miseros decantat.
* Et.
gg *i.* Arbor illa sola instar nemoris est.
* *Formosus puer est visus adesse mihi.*
* Quid nunc.
h Urbs in Epiro; hanc Augustus Nicopolim nominavit.

* *jussus amans tetigit lætissima Pyrrhæ.*
a a *i.* Oculi rorantes.

Ibimus, ô b*Nymphe : monſtrataque ſaxa petemus :*
Sit procul inſano victus amore timor.
Quicquid erit, melius quàm nunc erit. Aura ſubito :
Et mea non magnum corpora pondus habent.
c *Tu quoque mollis Amor pennas ſuppone cadenti :*
Nè ſim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo communia munera ponam :
Et ſub ea verſus unus & alter erit.
Grata lyram poſuit tibi, Phœbe, d *poëtria Sappho :*
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miſeram me mittis ad oras,*
Cum profugum poſſis ipſe referre pedem ?
Tu mihi Leucadiâ potes eſſe ſalubrior undâ :
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô ſcopulis undâque ferocior illâ,
Si moriar, titulum mortis habere meæ ?
Ah quanto melius jungi mea pectora tecum
Quàm poterant ſaxis præcipitanda dari !
Hæc ſunt illa Phaon, quæ tu laudare ſolebas,
Viſaque ſunt toties ingenioſa tibi.
Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obſtat :
Ingenioſumque meis ſubſtitit omne malis.
Non mihi reſpondent veteres in carmina vires :
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra eſt.
Lesbides e *æquoreæ nupturaque nuptaque proles,*
Lesbides f *Æoliâ nomina digna lyrâ,*
Lesbides infamem quæ me feciſtis amatæ ;
Deſinite ad cytharas turba venire meas.
Abſtulit omne Phaon, quod vobis ante placebat :
Me miſeram, dixi quàm modò penè, Meus !
Efficite ut redeat ; vates quoque veſtra redibit ;
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus ? pectuſne arreſta movetur ?
An riget ? & Zephyri verba caduca ferunt ?
Qui mea verba ferunt, vellem tua verba referrent ;
Hoc te, ſi ſaperes, lente, decebat opus.
Sive redis, puppique tuæ votiva paramus
Munera : quid laceras pectora noſtra morâ ?

b Apoſtrophe ad Naia lem. * nymphæ.

c ad Cupidinem Apoſtrophe.

d i. Poetica, ſive ſtudiis poeticis dedita. * num.?

e i. inſulares. f i. Lesbii. Nam Lesbos inſula Æolicarum urbium eſt metropolis.

Solve

* cunti.

Solve ratem : Venus orta mari mare præstat amanti;*
Aura dabit cursum : tu modò solve ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido :
Ipse dabit tenerâ vela legétque manu.
Sive juvat longè fugisse a Pelasgada Sapphô :
(Non tamen invenies, cur ego digna fugâ)
** Hoc saltem miseræ crudelis epistola dicat,*
Ut mihi Leucadiæ fata petantur * aquæ.*

a i. Lesbiam.

* O.
**Leucadii aquâ.

FINIS.

AULI SABINI

Poetæ Epistolæ tres, ad *Ovidianas* Epistolas *responsoriæ.*

In primam SABINI Epistolam

Argumentum.

Aulus Sabinus, imperante Octavio, atq; Ovidii temporibus, claruit. Ad Trisenam amicam Elegiarum librum dedit, Fastorum inchoatos reliquit. Scripsit etiam epistolas, quibus Ulysses Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Æneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Jason Hypsipylæ, Phaon Sapphoni respondent. Quæ omnes, præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, seculorum ignaviâ perierunt. Ulysses, lectâ Penelopes Epistolâ, respondet, occurrens ad omnia, quæ objectaverat. Narrat insuper varios labores, quos omnes, mirâ fortitudine toleraverat. Demum à Tiresia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam sub mendici habitu se brevi venturum prædicit. Quod cùm fecisset, in propria domo incognitus, à procis amatoribus Penelopes ignomi-

ignominiosa quædam perpessus est. Verùm à Telemacho filio & duobus subulcis adjutus, gravi pugnâ eos omnes interemit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat, immisso in eum letifero telo, occisus est.

JUL. CÆS. SCALIG. *Poet. l. 6 c. 7.*

Tres epistolæ, Ulyssis, Demophoontis, Paridis ad Oenonem, sanè pari sunt momenti: quas propterea qui negant Sabini esse, ut Sabinus quantus fuerit nesciunt, quonam pacto negare audeant? Non meminere illo quoque seculo exstitisse Marsos, Sustenos, Volusios, Bavios, Mævios, Anseres. Cassii quoque Parmensis scripta minùs accurata fuisse prodiderunt.

Ulysses Penelopæ.

Pertulit ad miserum tandem tua casus Ulyssem,
Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi charimque manum, gemmasq; fideles:
Solamen longis illa fuêre malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forsitan esse,
Quàm tibi, quæque tuli, dicere, quæque feram.
Non hoc objecit mihi Græcia, cùm mea filius
Detinuit patrio littore vela furor:
Sed, thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
Causaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curas, properémque venire:
Dum propero, adversi vela tulêre Noti.
Non me Troja tenet, Grais odiosa puellis:
Jam cinis, & tantùm flebile Troja solum.
Deiphobúsque jacet, jacet Asius, & jacet Hector;
Et quæcunque tui causa timoris erant.
Evasi & Thracum cæso duce prælia Rhesо,
In mea captivis castra revectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce
a Fatalis a palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commissus equo; malè sedula quamvis
Clamabat b vates, Urite Troas equum:

Urite:

a a *i.* Fatalis victoriæ. In fatis enim erat tunc demum Trojam eversum iri, quum ablatum illinc esset. Palladis simulachrum.

b *i.* Cassandra.

Vrite : mendaci celantur a *robore Achivi ;*
Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles :
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuêre labori :
Erepti pretium corporis b *arma tuli.*
Quid refert ? pelago sunt obruta : non mihi classes,
Non socii superant : omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
Duravit, patiens ad mala perstat amor.
Illum non avidis canibus c *Nereïa* c *virgo*
Fregit : non timidis torta Charybdis aquis :
Non ferus d *Antiphates ; nec in uno corpore discors*
e *Panthenope, blandis insidiosa modis.*
Non quòd f *Colchiacas artes tentaverit herbis,*
Non quòd solennes altera g *diva toros.*
Utraque se nobis mortalia demere fila
Spondebat, Stygias utraque posse vias,
Te tamen hac etiam spretâ mercede petivi,
Passurus terrâ tot mala, tótque mari.
Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tecta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ fuit mihi causa Calypso,
Jamdudum ignoto sollicitêre metu.
Certè ego cùm Antinoüm, Polybúmq; Medóntaq; le-
Hica, toto sanguis corpore nullus erat. (gi:
Tot juvenes inter tot vina liquentia semper,
Hei mihi quid credam ? h pignore casta manes ?
Cûrve placent ulli, si sunt in fletibus ora ?
Deperit & lacrymis non decor iste tibi ?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
Et cœptum i *revocas pallida semper opus.*
Ars pia : sed quoties oculos frustrabere lanâ,
Successum toties ars dabit ista tibi.*
Ah melius Polypheme tuo superatus in antro,
Finissem ingratos ad mala tanta dies.
Threïcio melius cecidissem militis victus,
Ismaron errantes cùm tenuêre rates.

a *i.* Equo ligneo.

b *i.* Achillis.

c c *i.* Scylla Phorci filia.

d Antiphates Læstrygonum rex, unum ex sociis Ulyssis comedit, ac naves, virósque merit, præter eam quæ Ulyssem vehebat.

e *i.* Sirenes : Species pro p[illegible]

f *i.* magicas, quas Circe tentavit.

g *i.* Calypso.

h *i.* Cum pignore, *scil.* Telemacho filio.

i Noctu retexendo, quod interdiu texisti.

* quoties ars dabit ista tibi.

Crude-

Crudelem illo fatiâssem tempore Ditem,
Quo redit Stygiis fata moratus aquis.
a*Vidi ubi (nequicquam quod me tua littera celat)*
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domus eadem mala: néque querentem
Fugit ab amplexu ter resoluta meo.
b*Phylaciden vidi: contemptis sortibus ille*
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudatâ cum c conjuge! læta per umbras
Illa suum fortè sit comitata virum:
Nec dum illi Lachesis dictos numeraverat annos;
Sed juvat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuêre cadentes,
Deformem d Atriden (hei mihi!) cæde novâ:
Illum Troja virum non læserat; ille furentem
Nauplion, e Euboicos transierátque sinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci solvens debita vota Jovi.
Tyndaris hæc illi lætas pro fœdere pœnas
Struxerat, externos ipsa secuta viros.
At mihi quid prodest, captivas Teucridas inter
Cum staret f conjux Hectoris atque f soror?
Defectis Hecubam potui legisse sub* annis:*
Nè tibi suspectus pellicis esset amor.
*Prima meis omen * tenendum puppibus illa*
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finivit mœsta querelas:
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor;
Æolus infusis incubuitque Notis.
**Pervagus hinc toto non felix differor orbe:*
Et quacunque vocat fluctus & aura fero.
Sed si g Tyresias tam læti providus augur,
Quàm verax vates in mala nostra fuit;
Et terrâ & pelago quicquid mihi triste canebat,
Emensus, fato jam meliore vagor.
Jam mihi nescio quo comitem se in littore jungit
Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.

a *Scil.* matrem mortuam.

b Protesilaum intelligit, à Phylace urbe Thessaliæ, cui præfuit, sic dictum.

c *i.* Laodamia, quæ occiso marito superstes esse noluit.

d *i.* Agamemnonem.

e *i.* Caphareum Euboeæ promontorium, ubi Nauplius Palamedis pater, sublatis dolosè luminibus, in magnum discrimen Græcos attraxit.

f f *i.* Andromache & Cassandra.

* potius.

* annis.

* Per vagus hinc totum non felix differor orbem.

g Qui fuit Thebanus vates, cujus consulendi gratiâ ad inferos descendebat Ulysses.

Nunc primum Pallas verſæ poſt funera Trojæ
Viſa mihi : medium temporis ira tulit.
*Quicquid & * a Oilides commiſerat, omnibus unus*
Peccavit : Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modò noverat arma,
Eximit : errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone ſatum b capta de conjuge Teucrum,
Non ipſum pro quo mille fuêre rates.
Felix c Pliſthenides quacunque in ſorte fuiſti
Conjuge cum chara, non gravis illa fuit.
Seu venti fecêre moras, ſive æquora vobis ;
Ad nulla eſt veſter damna retentus amor.
Oſcula nec venti certè tenuêre nec undæ :
Promptaque in amplexu brachia ſemper erant.
Sic utinam errarem ! faceres tu mollia conjux
Æquora ; te ſociâ nil mihi triſte foret..
Nunc mihi Telemacho tecum mihi ſoſpite tecto
Omnia ſunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infeſtas rurſus queror ire per undas
Herculeam Sparten, Neſoreamque Pylon.
Ingrata eſt pietas, cui tanta pericula ſubſunt :
Nam malè commiſſus fluctibus ipſe fuit.
Sed labor in fine eſt : occurſum in littore vates
Dixit : in amplexus chare ferêre tuos.
d Noſcendus ſoli veniam tibi : tu preme ſolers
Lætitiam, & tacito gaudia conde ſinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum :
Sic cecinit e laurus ille monere ſuas.
Forſitan ante dapes, interque vacantia vina,
Ultoris phareiris utile tempus erit.
Et modò deſpectum ſubitò mirentur Ulyſſem.
Heu, precor, ut properet ille venire dies,
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti :
Et tandem incipias conjuge, chara, frui.

* Oenides.
a *i.* Ajax Oilei filius.
b &c. *i.* Heſione.
c Apoſtrophe ad Menelaum.
d Sui adventûs modum prædicit.
e *i.* Apollinem : Metonymicè.

In ſecundam SABINI Epiſtolam

Argumentum.

Hâc epiſtolâ Demophoon ſuam perfidiam purgare nititur, & reditum, quem longè ultrà promiſſum retardaverat, excuſare, varias cauſas afferendo. Interdum enim dicit, ſe à ſuis arceri; ob moram, quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui. Nonnunquam à navigandi inopportunitate ſe defendit. Se autem brevi, etiam contra omnem maris poteſtatem, ad Phyllida navigaturum promittit. Quod quidem adimplevit: ſed tamen Phyllis amoris impatientia, laqueo vitam finierat, eratque Deorum miſeratione in amygdalum ſine foliis converſa. Quæ Demophoontis amplexu, veluti ſponſi ſentiret adventum, folia emiſit. Quod ideo fingitur, quia amygdalus græcè **Phylla* vocatur, in qua morientis Phyllidis nomen remanſit. Quæ flante Zephyro, qui occidentalis eſt ventus, & in Thracam vadens per Atticam regionem tranſitum facit, floret: cùm Zephyrus dicatur, quaſi ζωοφόρος, id eſt, vitam ferens: eo enim plantæ omnes germinant & pullulant: & hinc fabulæ datus eſt locus, Phyllida ſcilicet lætari & florere redeunte ab Athenis Amaſio.

* Potiùs ob folia, quàm amygdali arborem, inditum nomen crediderim: nam φύλλα folia dicuntur.

Demophoon Phyllidi.

*PHyllidi Demophoon patriâ * dimittit ab urbe:*
Et patriam meminit muneris eſſe tui.
Nec face Demophoon aliâ, nec conjuge captus:
Sed tam non felix, quàm tibi notus erat.
Theſea, quo ſocero nequicquam, Phylli, timebas,
a Impuleritne ignes forſitan ille tuos.
(Turpe pati nobis) regno ferus expulit b hoſpes.
Hunc illi finem longa ſenecta dedit.
Qui modò peltiferas fudit c Mæotidas armis,
Alcidæ magni non minor eſſe comes.
Qui ſocerum Minoa gravi ſibi fecit ab hoſte,
Mirantem d monſtri cornua victa ſui.
Arguor auxilii, quem credis, cauſa fuiſſe:
Nec tacitum frater, nec ſinit eſſe reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos urges,
Et tuus externo ceſſit in igne furor;

* Demittit.

a *i.* ne fortè amores tuos averterit.

b Mneſtheus.

c *i.* Amazonas ad Mæotida Scythiæ paludem incolentes

d *i.* Minotauri.

Fluxêre interea pede tempora lapſa fugaci,
Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forſitan * *& nondum factis occurrere rebus,*
At poteras factis utilis eſſe tamen:
Cùm potiora tibi Rhodopeïa regna fuêre:
Quæque magis regnis chara puella fuit.
Intonat his Athamas; eadem mox objicit Æthra,
Infelix functæ jam propè ſortis anus.
Et quòd non condant a nati ſua lumina a palmæ,
Feciſſe hîc noſtras arguit uſque moras.
Non equidem inſiteor: multùm clamavit uterque,
Staret Threïciis quum mihi puppis aquis.
Poſcunt Demophoon, (quid ceſſas?) carbaſa venti:
Demophoon patrios reſpice jure Deos.
Reſpice: & exemplum, quâ gaudes, Phyllida ſume:
Sic amat, ut terrâ nolit abire ſuâ.
Utque redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat: & præfert barbara regna tuis.
Me tamen * *hîc inter tacitum convitia ſæpe*
Adverſis memini vota tuliſſe Notis:
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gaviſum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipſum coram genitore fateri:
Libertas meritis eſt mihi facta tuis.
Dices, Non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi, & flentem ſolando ſæpe remanſi,
Cùm ſtaret curſûs jam mihi certa dies.
Denique Threïciâ veni rate: non dare Phyllis
Quam potuit, juſſit tardiùs ire ratem.
Ignoſce & laſſo: memores b *Minoidos ipſe,*
Antiquus nec dum pectore ceſſit amor.
Et quoties oculis circumdat ſydera, dixit,
Quæ fulget cœlo, noſtra puella fuit.
Illum c *dilectâ Bacchus ſibi cedere juſſit*
Conjuge: deſertæ crimen at ille ſubit.
Exemploque patris perjurus dicor & ipſe:
Nec quæris cauſas, Scithoni dura, mora.

* ait.

a a Ariadne filii Theſei.

* hæc.

b i. Ariadnes.

c &c. Excuſat Theſeum quòd Ariadnen reliquerit.

Nec

Nec ſatis ampla putas redituri pignora, ſi me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatas, Phylli, penates
Theſeos, & miſeræ rettulit acta domûs?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi) cauſa ſubeſt.
Non fratrem Hippolytum? cecidit miſerabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuſo reditus, licèt undique fata
Accumulent cauſas: tempora parva peto.
Theſea, quod ſupereſt, patrem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non ſine honore decens.
Da ſpatium, veniámque peto: non perfidus abſum;
Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ eſt.
Quicquid mite fuit poſt diruta Pergama, quicquid
Aut bella, aut pelagi detinuêre moræ,
Sola fuit Thrace: patriâ quoque jactor in illâ:
Auxilium ſupereſt caſibus una meis.
Si modò meus eadem: nec quod ſit jam mihi dives,
Regia Cecropia non minor arce; movet:
Nec patris offendunt caſus, nec crimina a matris,
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid, ſi Phœbeam peterem te conjuge Trojam?
Perque annos ſequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis? toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ (ſic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & inſtantes diſtulit arte toros:
Cùm properata a palàm revocaret ſtamina* noctu;
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At, tua ne fugiant ſpreti connubia Thraces,
Phylli, times: ulli nubere dura potes?
Eſtque tibi pectus cujuſquam accedere tædæ?
Obſtat perfidiæ mecmetus iſte tuæ?
O tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, aſpicies cùm mea vela procul!
Damnabiſque tuos ſerò temeraria quæſtus:
Demophoon, dices, (hei mihi!) fidus erat.

a i. Phædræ, quæ ſeipſam interemit poſt accuſatum falſo Hippolytum.

b i. Interdiu, ſive coram procis.
* Noctis.

* Redit huc.

Demophoon rediit, & ſævos forſitan Euros*
Paſſus, & hybernas dum quoque currit aquas.
Ah cur neſcio quam properavimus (hei mihi) culpam?
Rupi, quam ruptam ſum mihi queſta, fidem.
Sic tamen; ah potiùs ſic perſtes, quàm mihi de te
Ulteriùs tangat pectora, Phylli, dolor.
Quos tibi (nec miſerum!) laqueos, quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet iſta Deos.
*Parce precor, * famámq; domûs mihi crimen habentis*
Perfidiæ, geminâ nè preme dura notâ.
** Accuſet patrem fatis prædæque relicta*
a Gnoſis: non merui, cur ferar ipſe nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui verba tulerunt.
Eſt animus reditûs: ſed pia cauſa tenet.

* flammamque

* Excuſet patrem fatis prædæque relicta, a i. Ariadne.

In tertiam SABINI Epiſtolam

Argumentum.

Epiſtola hæc reſponſiva Paridis non multum in rebus difficultatis habet, eò quòd argumentum ex Oenones epiſtola dependet. Paris autem, quia conjugii jura violaverat, dum, uxore dimiſſâ Helenam duxerat, in principio ſtatim iniuriam Oenone ſe feciſſe fatetur. Deinde, cum ſui excuſatione crimen rejicit in Cupidinem; cui non facile reſiſtitur; ſed qui ſine ulla ratione in ea quæ cupit amantes trahit: & in fatorum ſeriem, quæ ſibi Helenam, antequam illam noviſſet, deſtinaverant. Ferunt autem Oenonem tanto Paridis amore flagrâſſe, ut cùm à Philoctete ſagittis Herculeis confoſſus ad eam ferretur, ipſâ cadaver complexa fovens vulnera, exſpiraverit; & in Cebria Troadis urbe ſepultos fuiſſe.

Paris Oenonæ.

Quæ ſatis apta tibi tam juſſæ Nympha querenti
Reſcribam, fateor quærere verba manum.
Quærit: nec ſubeunt: ſentit ſua crimina tantùm;
Solvere quæ ſentit, non ſinit a alter amor.
Si levat hic iras, ipſo me judice damnor:
Quid refert? cauſâ tu meliore b cares.
Damnatúmque c tibi me ſub ſua jura Cupido
Retrahit: alterius ſic quoque præda ſumus.

a i. amor Helenæ.

b Forſaſſe cædes.

c i. à te.

Præda

Primus meis tu pacta toris : fassusque juventam
Te primùm acceptâ est con uge noster amor.
Nondum tantus eram ; quo me genitore superbum
*Arguis : * ac dominus tunc retinendus eram.* *hoc.
Non ego Deiphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
Cùm pastos agerem, te comitante, greges.
Reginámque Hecuben non matris nomine nôram :
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor : te consule, Nympha :
*Læsa es * & læsam scribis amare tamen.* *te.
Cùmque petant Satyri, connubia, cùm tua Panes,
Dejectæ memor es tu tamen usque facis.
Adde, quòd hic fatis amor est adjutus : & illum
Præscia venturi viderat ante a soror. *a scil. mea. i. Cassandra.
Nondum Tyndaridos nomen mihi fecerat aure :
Nec cecinit Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides, (superant mea vulnera tantùm)
Utque tuam supplex poscere cogar opem.
Te penes arbitrium nostræ vitæque necisque :
Victuri jam nunc pectora sume tibi.
Flevisti (memini tamen hac in voce canentis)
Et, Mala, dixisti, sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamvis,
Ut possim Oenone perdere læsa Parin.
Tot superare metus qui me, nec credere cogit :
(Ignoscas) idem te quoque fallit amor.
b *Imperat ille Deus : cùm vult, in cornua tauri ;* b &c. Cupidinis potentiam exprimit.
Cùm vult, in pennas instruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris, (heu flammis nata puella meis !
Si sua non cygno mutâsset Juppiter ora.
Fluxerat in Danaës c aureus ante sinus : c *i.* sub specie imbris aurei.
Piniferámque Iden d falsus lustraverat e ales : d *i.* in aquilam conversus. e *i.* pelle leonis Cleonæi. qui & Nemeeus appellatur.
Inter Agenoreas constiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere
Crederet ? at lanas nere coëgit amor.
Dicitur & Coæ sedisse in veste puellæ :
Illa e Cleonæo tecta e leone fuit.

Te memini Phœbum, Oenone, (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo: sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consolêre tamen dignâ tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove est.
Sed, quòd nata Jove est, minimum me tangit in illa
Quòd non est facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus essem
a Apostrophe ad Oenonen. *Creditur Id is,* a *Pegasi nympha, jugis.*
Non mihi Junonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quòd Cytharoea meis.
Dividit hæc aliis flammas celeréque parêsque:
b i. Cupidinis. *Ut libitum est,* a *nati temperat ipsa faces.*
Non tamen evaluit vitare domestica tela:
c Vulcanus. *Quos aliis arcus, & sibi dura tulit.*
Deprensam c *conjux illam in Mavorte dolebat;*
Testibus hic divis cum Jove questus erat.
Jam dolet & Mavors, terras ultrò qut reliquit;
* Hunc. *Prætulit Anchisen* * *hinc abitura suum.*
Anchisen propter voluit formosa videri:
Visaque post latam jacuit ulta Deam.
Quid mirum est potuisse pari succurrere amori,
* ipsa Parin. *Immunis sub quo non fuit* * *ipse Paris?*
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amavi:
Adjice non læso quòd comes ipsa fuit.
Et magnos video cogit mihi rapta tumultus:
Armataque petunt Pergama mille rates.
Non vereor, belli nè non sit causa probanda:
Est illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides, armatos respice Atridas.
d Ex Hecate Oceani filia Phœbus genuit Ætam & Circen, ut placet Hesiodo. Sed Homerus ex Persa Oceani filia natos scribit. *Quam sibi sic repetunt, sic retinenda mihi est.*
Quòd si vertendæ spem mentis concipis hujus,
Cur cessant herbæ? carmina curve tua?
Cùm te nec Phœbi solertior artibus ulla est:
d *Phœbeæque Hecates somnia vera vides.*
Tecum syderibus, tecum deducere Lunam,
Nubibus, & memini surripuisse diem.

Pascebam

Pvſcebam tauros : imérque armenta leones
Obſtupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retrò Xanthum, retrò Simoenta vocatum
Adjiciam curſus non tenuiſſe ſuos ?
Ipſe pater, ceu rem natæ male tutus haberet,
Cautatas quoties reſtitit inter aquas ?
*Nunc locus Oenone eſt, nunc illas tende : * paravis*
Sive tuos ignes pellere, ſive meos.

* para is.

Reſponſionum AULI SABINI
FINIS.

P. OVIDII NASONIS
ELEGIARUM SIVE AMORUM Liber I.

JUL. CAES. SCAL.
In *Hypercritico.*

Amores ipſe ſuos olim caſtigavit. Libros enim quinque ad trium redegit compendium. Multa arguta, multa culta, multa laſciva, luxuriantia, effuſa : multa in quibus omnia præter licentiam à nobis deſiderantur : noluimus tamen laborare, quum pigeret Libelli. Longè verò magis læſit animum ars illa amatoria. Nihil enim aliud, quàm nuga.

Qui modò Naſonis fueramus quinque libelli
Tres ſumus : hoc illi prætulit ipſe pater.
*Ut jam nulla tibi * nos ſit legiſſe voluptas ;*
At levior demptis pœna duobus erit.

* Sic Micyllus, qui priores hos quatuor verſus ritulum operis huius eſſe putat.

ELEGIA I.

Quemadmodum à Cupidine pro bellis amores scribere coactus sit.

a a i. versu heroico.

Arma a gravi anumero, violentaq;
bella parabam
Edere, materia conveniente modis.
Par erat inferior versus: risisse Cupido
Dicitur, atque unum surripuisse pedem.
Quis tibi, sæve puer, dedit hoc in carmine juris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid, si præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Vestibet accensos flava Minerva faces?
Quis probet in sylvis Cererem regnare jugosis,
b b i. Dianæ. *Lege b pharetratæ b virginis arva coli!*
c c i. intonsum. *c Crinibus c insignem quis acutâ cuspide Phœbum*
Instruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna,
Cur opus affectas, ambitiose, novum?
An, quod ubique, tuum est? tua sunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta sua est.
d numero *scil.* sublimiori. *Cùm bene d surrexit versu nova pagina primo;*
Attenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Questus eram: pharetrâ cùm protinus ille solutâ,
Legit in exitium spicula facta meum:
e i. in cornua curvavit. *e Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum:*
Quòdque canas vates, accipe, dixit, opus.
Me miserum! certas habuit puer ille sagittas:
Uror, & in vacuo pectore regnat amor.
f Sec. i. incipiat opus ab hexametro desinat in pentametrum. f *Sex mihi surgat opus numeris, in quinque residat:*
Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere littoreâ flaventia tempora myrto,
Musa per undenos emodulanda pedes.

ELEGIA

ELEGIA II.

Quod primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.

ESse quidhoc dicam, quòd tam mihi dura videntur
Strata, nec in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quàm longa, peregi?
Lassaque versati corporis ossa dolent?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore.
An subit? & tacitâ callidus arte nocet?
Sic erat: hæserunt tenues in corde sagittæ:
Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
Cedamus: leve fit, quod bene fertur onus.
Vidi ego jactatas motâ face crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quàm quos juvat usus aratri
Detrectant pressi dum juga prima boves.
Asper equus duris contunditur ora lupatis:
Fræna minùs sentit, quisquis ad arma facit.
Aeriùs invitos multoque ferocius urget,
Quàm qui servitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua sum nova præda, Cupido;
Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus est bello: veniam pacémque rogamus:
Non tibi laus, armis victus inermis, ero.
Nectè comam myrto: maternas junge columbas:
Qui deceant currus, a *vitricus ipse dabit.*
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis: & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur capti juvenes, captæque puellæ:
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego præda recens, factum modò vulnus habebo:
Et nova captivâ vincula mente feram.
b *Mens bona ducetur manibus post terga revinctis,*
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua brachia tendent:
Vulgus c *Io magnâ voce* c *triumphe canet.*

a i. Mars.

b προσω. ποποιΐα Mentis & [illegible]doris.

c c Verba [illegible]nia militu[illegible] Imperator [illegible]u apparenti [illegible]cla[illegible]tiu[illegible]

Blan-

Blanditiæ comites tibi erunt, Terrórque, Furórque,
Assiduè partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominésque Deósque:
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater Olympo
Plaudet, & appositas sparget in ora rosas.
Tu, pennâ pulchros geminâ variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures:
Tunc quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licèt ipse velis) cessare sagittæ:
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus a Gangetide terrâ:
Tu gravis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergò, cum possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere victor opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma:
Quâ vicit, victos protegit ille manu.

a Indiæ periphrasis: in non procul à Gange fluvio. devictis Indis, columnas duas erexit Bacchus.

ELEGIA. III.

Ad amicum.

Justa precor: quæ me nuper prædata puella est,
Aut amet, aut faciat cur ego semper amem.
Ah nimium volui: tantùm patiatur avari,
Audierit nostros tot Cytharea preces.
Accipe, per longas tibi qui deserviat annos:
Accipe, qui purâ nôrit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina; si nostri sanguinis autor eques;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;
Temperat & sumptus parcus uterque parens:
At a Phœbus, comiteſq; novem, vitiſque a repertor,
Hoc faciunt; & me qui tibi donat, amor;
Et non cessuri, nisi dîis, sine crimine mores;
Nudaque simplicitas, purpureúsque pudor.
Non mihi mille placent; non sum desertor amoris:
Tu mihi (siqua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,
Vivere contingat: téque dolente, mori?

a a i. Apollo, Musæ, & Bacchus, Poetarum numina.

Te

Te mihi materiam felicem in carmina præbe:
Provenient causâ carmina digna suâ.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io;
Et, quam flumineâ lusit a adulter ave;
b *Quæque super Pontum simulato vecta juvenco,*
Virgineâ tenuit cornua falsa manu.
Nos quoq; per totum pariter cantabimur orbem:
Fundaque semper erunt nomina nostra tuis.

* tuâ.

a *i.* Jupiter in cygnum conversus.
b *i.* Europa: quam Jupiter in taurum versus rapuit.

ELEGA IV.

Amicam, quâ arte, quibúsve nutibus, in cœna præsente viro, uti debeat, admonet.

VIr tuus et epulas nobiscum aditurus easdem:
Ultima cœna tuo sit, precor, illa viro.
Ergò ego dilectam tantùm conviva puellam
Aspiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriúsque sinu dextram subjecta fovebis?
Injiciet collo, cùm volet, ille manum?
Desine mirari, posito quòd candida vino
b *Artacis* c *ambiguos traxit in arma* c *viros.*
Nec mihi sylva domus, nec equo mea membra cohærent:
Vix à te videor posse tenere manus.
Quæ tibi sint facienda tamen, cognosce: nec Euris
Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Antè veni, quàm vir: nec quid, si veneris antè,
Possit agi video: sed tamen ante veni.
Cùm premet ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, ut accumbas; clàm mihi tange pedem.
Me specta, nutúsque meos, vultúmque loquacem:
Excipe furtivas, & refer ipse, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi succurret Veneris lascivia nostræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit de me tacita quod mente loquaris,
Pendeat extremâ mollis ab aure manus.
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicámve, placebunt,
Versetur digitis annulus usque tuis.

b *i.* Hippodamia, Artacis fluvii filia.
c c *i.* centauros, qui membra partim humana, partim equina habuisse credebantur.

Tange

Tange mana menſam, tangunt quo more a precantes,
Optabis merito cum mala multa vivo.
Quod tibi miſcuerit, ſapias, bibat ipſe jubeto:
Tu puerum leviter poſce, quod ipſa voles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula ſumam:
Et quâ tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos præguſtaverit ipſe:
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat * ille ſuis finito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec ſinus admittat digitos, habilésve papillæ:
Oſcula præcipuè nulla dediſſe velis.
Oſcula ſi dederis, fiam manifeſtus amator:
Et dicam, Mea ſunt, injiciámque manus.
Hæc tamen aſpiciam: ſed, quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci cauſa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miſer timeo, quia feci multa protervè;
Exemplique metu torqueor ipſe mei.
Sæpe mihi dominæque meæ properata voluptas
Veſte ſub injecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies, ſed nè feciſſe puteris,
Conſcia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat uſque roga: precibus tamen oſcula deſint:
Dùmque bibet, furtim (ſi potes) adde merum.
Si benè compoſitus ſomno vinóque jacebit;
Conſiltum nobis résque locúsque dabunt.
Cùm ſurges abitura domum; ſurgemus & omnes;
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris in illo:
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miſerum! monui, paucas quod proſit in horas:
Separor à domina, nocte jubente, mea.
Nocte vir includet: lacrymis ego mœſtus obortis,
Quà licet, ad ſævas perſequar uſque fores.
Oſcula jam ſumet: jam non tantùm oſcula ſumet:
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.

Verùm

a Precantibus mos erat, aras ſuis manibus tenere. Unde Virg. Æneid. lib. 6. carm. 124. *Talibus orabat dictis, arámque tenebat.*

* indignis.

Verùm invita dato (potes hoc) similisque coactæ:
Blanditiæ taceant: sitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil juvet opto:
Sin minùs, at certè te juvet inde nihil.
Sed quæcunque tamen noctem fortuna sequatur,
Cras mihi constanti voce a dedisse nega.

a *i.* Tui copiam fecisse.

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus.

Æstus erat, mediámque dies exegerat horam?
Appositi medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ:
Quale ferè sylvæ lumen habere solent:
Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo;
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
Quâ timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit tunicâ velata recinctâ,
Candida dividuâ colla tegente comâ.
Qualiter in thalamos formosa semiramis îsse
Dicitur, & multis a Lais amata procis.
Diripui tunicam, nec multùm rara nocebat:
Pugnabat tunicâ se tamen illa tegi.
Quæ cùm ità pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa est non ægrè proditione suâ.
Ut stetit ante oculos posito velamine nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi tetigíque lacertos!
Formosæ papillarum quam fuit apta premi!
Quàm castigato planus sub pectore venter!
Quantum & quale latus! quam juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
Et nudam pressi corpus b *ad usque meum.*
Cætera quis nescit? lassi requievimus ambo:
Provenant medii sic mihi sæpe dies!

a Meretrix fuit: de qua Propertius, *Ad cuius iacuit Græcia tota fores.*

b Pro usque ad: per Anastrophen.

ELEGIA

ELEGIA VI.

Ad janitorem, ut fores sibi aperiat.

JAnitor indigne durâ religate catenâ,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est: aditu fac janua parvo
Obliquum capiat semiadaperta latus.
Longus amor tales corpus tenuavit in usus:
Aptaque a *subducto* a *corpore membra dedit.*
Ille per excubias custodum leniter ire
Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulachraq; vana timebam:
Mirabar, tenebris si quis iturus erat.
Risit, ut * *audivit, tenerâ cum matre Cupido:*
Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor: non umbras nocte volentes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimium timeo lentum: tibi blandior uni:
Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
b *Aspice, ut invideas, inimicaque clausa relaxa,*
Uda sit ut lacrymis janua facta meis.
Certè ego, cùm positâ stares ad verbera veste,
Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergò quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
(Heu facinus!)pro me nunc valet illa parùm.
Redde vicem meritis: * *grato licet esse, quod optas.*
Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Excute: sic nunquam durâ religêre catenâ,
Nec tibi perpetuò c *serva bibatur aqua!*
Ferreus orantem nequicquam janitor audis:
Roboribus duris janua fulta riget.
Urbibus obscessis clausæ munimina portæ
Prosunt: in media pace quid arma times?
Quid faceres hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus, & armis:
Solus eram, si non sævus adesset amor.
Hunc ego, si cupiam, nunquam dimittere possem:
Ante vel à membris dividar ipse meis.

a a 1. mole carnis subtracta.

* audirem.

q &c. Micillus Hysterologiam, & Ironiam putat esse in hac oratione: ut sensus sit, *Claustra relaxa, & sinuda meis lacrymis, ut* scil. *invideas.*

* gratis licèt esse quod opto. e i. quæ servis bibenda est.

d Olim enim serè erant exemptiles.

Ergò

Ergò amor, & modicum circum mea tempora vinum
Mecum eſt, & madidis lapſa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.
Lentus es, an ſomnus, quæ te malè præbet amanti,
Verba dat in ventos aure repulſa tuâ?
At (memini) primo, cùm te celare volebam,
Pervigil in mediæ ſydera noctis eras.
Forſitan & tecum tua nunc requieſcit amica:
Heu melior quamò eſt ſors tua ſorte meâ!
Dummodo à ſic; in me duræ tranſite catenæ.
Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
Fallimur? an verſo ſonuerunt cardine poſtes,
Raucaque concuſſæ ſigna dedêre fores?
Fallimur: impulſa eſt animoſo janua vento:
Hei mihi, quàm longè ſpem tulit aura meam!
Si ſatis es raptæ, Borea, memor Orithuyæ;
Huc ades, & ſurdas flamine tunde fores.
Urbe ſilent totâ, vitréoque madentia rore
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.
Aut ego jam ferróque igníque paratior ipſe,
Quam, face, ſuſtineò, tecta ſuperba petam.
Nox, & amor, vinumque nihil moderabile ſuadent:
Illa pudore vacat, Liber & ore metu.
Omnia conſumpſi: nec te precibuſque minisque
Movimus, ô foribus durior ipſe tuis.
Nec te formoſæ decuit ſervare puellæ
Limina: ſollicito carcere dignus eras.
Jámque pruinoſos mollitur Lucifer axes:
Inque ſuum miſeros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura ſuper totâ limina nocte jace.
Tu Dominæ, cùm te projectam manè videbit,
Temporis abſumpti tam male, teſtis eris.
Qualiſcunque vale, ſentique abeuntis amorem:
Lente, nec admiſſæ turpis amante, vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine poſtes,
Duraque conſerta ligna valete fores.

a Supple *ſit*, ut *ſcil.* cum ſervo janitore cubet amica.

* potentior ipſo.
b Hyperbaton: *petam ſuperba tecta face quam ſuſtineo*, i. ædes ſuccendam.
* es.

ELEGIA

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberaverat.

Adde manus in vincla meas (meruêre catenas)
Dum furor omnis abest, si quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit:
Flet mea vesanâ læsa puella manu.
Tunc ego vel charos potui violare parentes:
Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & clypei dominus septemplicis Ajax
Stravit deprensos lata per arva greges?
Et vindex in matre, patris malus ultor Orestes,
Ausus in a arcanas poscere tela Deas?
Ergò ego digestos potui laniare capillos;
Nec dominam motæ dedecuêre comæ.
Sic formosa fuit: talem b Schœneïda dicam
Menalias arcu sollicitâsse feras.
Tales perjuri promissaque velaque Thesei
Flevit præcipites c Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quòd erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerva tuo.
Quis mihi non Demens, quis non mihi Barbare dixit?
Ipsa nihil: pavido lingua retenta metu est.
Sed taciti fecêre tamen convitia vultus:
Egit me lacrymis ore silente reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
Utiliùs potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires?
Et potui pœnam sortis inire meam?
Quid mihi vobiscum cædis sceleríque ministræ?
Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An si pulsâssem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit:
Ille Deam primus percolit, alter ego.
Et minus ille nocens: me quam profitebar amare,
Læsi: Tydides sævus in d hoste fuit
I nunc, magnificos victor move triumphos:
Cinge comam lauro, votaque redde Jovi.

a *ai.* Furias quas ipse solus videbat.

b Intelligit Atalantam Arcadicam, Jasii filiam, quæ venatrix fuit: nam altera Bœotica Schœnei filia cursu celebris exstitit. Sed more Poetico Ovidius hoc in loco confundit nomina. eamque quæ Jasii fuit, Schœneida appellat.

c *i.* Cretensis Ariadne.

d *i.* Venere inimicâ: quam dextrâ manu vulneravit, dum Æneam protegere vellet.

Quæque

Quæque tuos currus comitantum turba ſequetur,
Clamet, Io forti victa puella viro eſt.
Ante eat effuſo triſtis captiva capillo,
Si ſinerent læſæ, candida tota, genæ.
Aptius impreſſis fuerat livere labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Denique ſi tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcaque me prædam fecerat ira ſuam;
Nonne ſatis fuerat timidæ inclamâſſe puellæ?
Nec nimiùm rigidas intonuiſſe minas?
Aut tunicam ſummâ deducere turpiter orâ,
Vt mediam mediæ zonatuliſſet opem?
At nunc ſuſtinui, raptis à fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Aſtitit illa gemens albo & ſine ſanguine vultu,
Cæduntur Pariis qualia ſaxa jugis.
Exanimes artus & membra trementia vidi,
Vt cùm populeas ventilat aura comas:
Vtque levi Zephyro gracilis vibratur arundo:
Summave cum tepido ſtringitur unda Noto.
Suſpenſæque diu lacrymæ fluxêre per ora,
Qualiter a objectâ de nive manat aqua. al. ſoli appoſitâ.
Tunc ego me primùm cœpi ſentire nocentem:
Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere ſupplex:
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, nè dubita (miſuit vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec noſtris oculis, nec noſtris parce capillis.
* *Quamlibet infirmas adjuvat ira manus.* * Quaſlibet.
Néve mei ſceleris tam triſtia ſigna ſuperſint,
Pone recompoſitas in ſtationc comas.

ELEGIA VIII.

Execratur lenam, quæ puellam ſuam meritriciè arte inſtruebat.

ESt quædam (quicunq; volet cognoſcere lenam,
Audiat) eſt quædam nomine Dipſas anus.

Ev a *nomen habet* : b *nigri non illa* b *parentem*
b *Memnonis in roseis sobria vidit equis.*
Illa c *magas artes,* d *Æaque carmina novit* :
Inque caput liquidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat e *virus amantis equæ.*
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo :
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (siqua fides) stillantia sydera vidi :
Purpureus luna sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas versam volitare per umbras
Suspicor, & plumâ corpus anile tegi.
Suspicor : *& fama est* : f *oculis quoq; pupula duplex*
Fulminat, & geminum lumen ob orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavósque sepulchris :
Et solidam longo carmine findit humum :
Hæc sibi proposuit thalamos violare pudicos :
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit : *illa monebat*
Talia : (*me duplices occuluêre fores*)
Scis hera te, mea lux, juveni placuisse beato:
Hæsit, & in vultu constitit usque tuo.
Et cur non placeas? *nulli tua forma secunda est.*
Me miseram! *dignus corpore* g *cultus abest.*
Tam h *fœlix esses, quam formosissima, vellem* :
Non ego, te facta divite, pauper ero.
Stella tibi opposiii nocuit contraria Martis :
Mars abiit : *signo nunc Venus apta tuo est.*
Prosit ut adveniens, en aspice : *dives amator*
Te cupit ; *& curæ, quid tibi desit, habet.*
Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi :
Si te non emptam vellet, emendus erat.
i *Erubuit.* k *Decet alba quidem pudor ora* : *sed iste,*
Si simules, prodest ; *verus obesse solet.*
Cùm bene dejecti gremium spectabis ocellis,
Quantum quisq; ferat, respiciendus erit.
Forsitan inculta, Tatio regnante, Sabinæ
Noluerint l *habiles pluribus esse viris.*

a dipsas enim dicitur ἀπὸ τ̃ δίψης i. à site.
bbb *i.* Auroram matrem Memnonis Æthiopissc *i.* magicas.
d *i.* Medeæ incantationes, ab Æa Colchorum oppido.
e *i.* Hippomanes.
f Plinius l. 7 c. 2. scribit, Fœminas quidem omnes ubiqui situ nocere, quæ duplices pupillas habent.
g *i.* ornatus.
h *i.* dives.
i Puella *scil.* ad verba lenæ.
k Pergit lena postquam erubuisse vidit puellam.
l haberi à pluribus viris : Juxta illud Terentii, *quis heri Chrysidem habuit?*

Nunc

Nunc Mars externis animos excercet in armis :
Et Venus Æneæ regnat in urbe ſui.
Ludunt formoſæ : caſta eſt, quam nemo rogavit :
Aut, ſi ruſticitas non vetat, ipſa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas ;
Excute : de rugis crimina multa cadent.
Penelope vires juvenum tentabat in arcu :
Qui latus arguerat, corneus arcus erat.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas :
Et celer admiſſis labitur annus equis.
Æra nitent uſu : veſtis bona quærit a haberi :
Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.
Forma, niſi admittas, nullo excercente ſeneſcit :
Nec ſatis effectûs unus & alter habet.
Certior è multis, nec tam invidioſa rapina eſt ;
Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iſte tuus, præter nova carmina, vates
Donat ? amatoris millia multa leges.
Ipſe Deus vatum, pallâ ſpectabilis aureâ,
Tractat inauratæ conſona fila lyræ :
Qui dabit, ille tibi magno ſit major Homero,
(Crede mihi) res eſt ingenioſa dare.
Nec tu, ſi quis erit capitis mercede redemptus,
Deſpice b gypſati * nomen inane pedis.
Nec te decipiant veteris * quinquatria c ceræ.
Tolle tuos tecum pauper amator avos.
Qui, quia pulcher erit, poſcet ſine munere noctem :
Quod det, amatorem flagitet ante ſuum.
Parciùs exigito pretium, dum retia tendis ;
Nè fugiant : captos legibus ure tuis.
Nec nocuit ſimulatus amor : ſine credat amari :
Et cave, nè gratis hic tibi conſtet amor.
Sæpe nega noctem : capitis modò finge dolorem :
Et modò, quæ cauſas præbeat, d Iſis erit :
Mox, recipe : ut nullum patiendi colligat uſum,
Néve relenteſcat ſæpe repulſus amor.
Surda ſit oranti tua janua, laxa ferenti :
Audiat excluſi verba receptus amans.

a *i.* geri, vel geſtari.

b *i.* gypſo notati Venalium enim trans mare advectorum pedes gypſo vel creta notabant.
* crimen.
*cincta atria *al.* quiequam atria.
c *i.* imaginum cerearum.
d *i.* Iſidis ſacra : quibus mulieres ſecubare & à virorum conſuetudine tolebant abſtinere.

Et, quasi læsa priùs, nonnunquam irascere laso:
Vanescat culpâ culpa repulsa tua.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram:
Sæpe simultates ira morata facit.
Quinetiam discant oculi lacrymare coacti:
Et faciant udas ille vel ille genas.
Nec, si quem fallas, tu perjurare timeto:
Commodat illusis numina surda Venus.
Servus, & ad partes solers ancilla parentur,
Qui doceant aptè, quid tibi possit emi.
Et sibi pauca rogent: multi si pauca rogabunt,
Postmodo de stipula grandis acervus erit.
Et soror, & mater: nutrix quoque carpat amantem:
Hit ciò per multas præda petita manus.
Cùm tibi deficient poscendi munera causæ,
Natalem libo testificare tuum.
Nè securus amet nullo rivale caveto;
Non bene, si tollas prælia, durat amor.
Ille viri videat toto vestigia lecto,
Factaq; lascivis livida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miserit alter.
Si tibi nil dederit, a sacra roganda via est.
Cùm multa absstuleris: ut non tamen omnia donet,
Quod nunquam reddas, commodet ille, roga.
Lingua juvet, mentémq; tegat: blandire, nocéque:
Impia sub dulci melle venena latent.
Hæc si præstiteris usu mihi cognita longo;
Nec tulerint voces ventus & aura meas.
Sæpe mihi dices, Vivas bene: sæpe rogabis,
Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.
Nox erat in cursu, cùm me mea prodidit umbra.
At nostræ vix se continuêre manus.
Quin albam rarámque comam, lacrymosaque vino
Lumina, rugosas distraherémque genas.
Dii tibi dent, nullósque lares, inopémque senectam,
Et longas hyemes, perpetuámque sitim!

a &c.) i. interrogandus est quæ merces veneant in via sacra.

* Vox.

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse, sicuti nec militem.

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido:
Attice (crede mihi) militat omnis amans.
Quæ bello est habilis, Veneri quoq; convenit ætas:
Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petière duces annos in milite forti,
Hos petit in socio bella puella viro.
Pervigilant ambo: terrâ requiescit uterque:
Ille fores dominæ servat, at iste ducis.
Militis officium longa est via: mitte puellam;
Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
Flumina: congestas conteret ille nives.
Nec a freta pressurus tumidos caurabitur Euros, a i. navigaturus.
Aptaque vertendis sydera quæret aquis.
Quis, nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis
Et denso mistas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
In rivale oculos alter ut hoste tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe soporatos invadere profuit hostes:
Cædere & armatâ vulgus inerme manu.
Sic fera Threïcii cecidêrunt agmina Rhesi:
Et dominum capti deseruistis equi.
Nempe maritorum somnis utuntur amantes:
Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodum transire manus, vigilúmque catervas,
Militis & miseri est semper amantis opus.
Mars dubius; nec certa Venus: victique resurgunt:
Quósque neges unquam posse jacere, cadunt.
Ergò desidiam quicunq; vocabit amorem,
Desinat; ingenii est experientis amor.
Ardet in abductâ Eriseïde magnus Achilles;
Dum licet, Argivas frangite Troës opes.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
Et galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides visâ a *Priameïde fertur*
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit:
Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctaq; in otia natus:
Mollierant animos lectus & umbra meos:
Impulit ignavum formosæ cura puellæ,
Jussit & in castris æra merere suis.
Inde vides vigilem, nocturnaque bella gerentem.
Qui non vult fieri desidiosus, amet.

a Cassandrâ.

ELEGIA X.

Ad puellam, nè pro amore prœmia poscat.

Qualis ab Europa Phrygiis* a *advecta carinis,*
b *Conjugibus belli causa* b *duobus erat;*
Qualis erat Læde, quam plumis abditus albis
Callidus in falsa lusit adulter ave:
Qualis Amymone siccis errabat in agris,
Cùm premeret summi verticis urna comas:
Talis eras: aquilámque in te taurúmque timebam,
Et quicquid magno de Jove fecit amor.
Nunc timor omnis abest, animíque evanuit ardor:
Nec facies oculos jam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis:
Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex animum cum corpore amavi:
Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est, & nudus Amor: sine sordibus annos,
Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis?
Quo pretium condat, non habet ille suum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius, armis:
Non decet imbelles æra merere deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære,
Et miseras c *jusso corpore quærit opes.*
Devovet imperium tamen hæc lenonis avari;
Et quod vos facitis sponte coacta facit.

* Eurota: Laconiæ *sc.* fluvio.
a *Scil.* Helena.
bb Menelao & Paridi.
c *scil.* à lenone.

Sumi-

Sumite in exemplum pecudes ratione carentes :
Turpe erit, ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca popoſcit:
Non aries placidam munere captat ovem.
Sola viro mulier ſpoliis exſultat ademptis:
Sola locat noctes : ſola locanda venit.
Et vendit quod utrumq; juvat, quod uterq; petebat :
Et pretium quanti gaudeat, ipſa facit.
Quæ Venus ex æquo ventura eſt grata duobus,
Altera cur illam vendit, & alter emit ?
Cur mihi ſit damno, tibi ſit lucroſa voluptas,
Quam ſocio motu fœmina virque ſerunt ?
Non bene conducti vendunt perjuria teſtes :
Non bene a ſelecti judicis arca patet.
b *Turpe, reos emptâ miſeros defendere linguâ :*
Quod faciat magnas b turpe tribunal opes.
b *Turpe, tori reditu cenſus augere paternos,*
Et facium lucro proſtituiſſe ſuam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemptis :
Pro malè conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor ſolvit : mercede ſolutâ
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite formoſæ pretium pro nocte paciſci :
Non habet eventos ſordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigiſſe Sabinas,
Ut premerent c ſacræ c virginis arma caput.
Ex quibus exierat, trajecit viſcera ferro
d *Filius ; & pœnæ cauſa monile fuit.*
Nec tamen indignum eſt à divite præmia poſci :
Munera poſcenti quæ dare poſſit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas :
Præbeat e Alcinoi poma benignus ager.
Officium numerat pauper, ſtudiumque, fidémque :
Quod quis habet domino conferat omne ſuo.
Eſt quoque carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea : quam volui nota ſit arte meâ.
Scindentur veſtes, gemmæ frangentur & aurum :
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.

a *i.* ſeorſim ducti ut amoris arbitris pecuniam accipiat.

b *Scil.* eſt.

c *i.* Tarpeia quæ fuit virgo veſtalis

d *i.* Alcmæon qui Eriphylen matrem interfecit, quòd Amphiarum patrem ob aurcum torque n prodiderit:

e Proverbialiter dictum : ſcilicet & *Alcinoi menſa.*

Nec dare, ſed pretium poſci dedignor, & odi:
Quod nego poſcenti, deſine velle, dabo.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat.

Colligere incertos, & in ordine ponere crines
Docta, nec ancillas inter habenda Nape.
Inque miniſteriis furtivæ cognita noctis
Utilis, & dandis ingenioſa notis;
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laboranti ſæpe reperta mihi;
Accipe, & ad dominam peraratas mavè tabellas
Perfer: & obſtantes ſedula pelle moras.
Nec ſilicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi ſimplicitas a ordine major ineſt.
Credibile eſt & te ſenſiſſe Cupidinis arcus:
In me militiæ ſigna tuere tuæ.
Si quæret quid agam; ſpe noctis vivere dices:
Cætera fert blandâ cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit; vacuæ bene redde tabellas:
Verùm continuò fac tamen ipſa legat.
Aſpicias oculos, mando, frontemque legentis:
Ex tacito vultu ſcire futura licet.
Nec mora: perlectis reſcribat multa jubeto:
Odi, cùm latè ſplendida b cera vacat.
c Comprimat ordinibus verſus: oculóſque moretur
Margine in extremo littera raſa meos.
Quid digitos opus eſt graphium laſſare tenendo?
Hoc habeat ſcriptum tota tabella, VENI.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris mediâ ponere in æde morer.
Subſcribam, Veneri fidas ſibi Naſo tabellas
Dedicat: at nuper vile fuiſtis acer.

a *i.* Conditione ſervili: à qua aliena eſt ſimplicitas.

b Solebant in tabulis ceratis olim verba exarare.

c &c. *i.* linearum ſeriem coarctet ut tabula plures capiat.

ELEGA XII.

Tabellas, quas miserat, execratur, quòd amica noctem negabat.

Flete meos casus: tristes redîre tabellæ:
Infelix hodie littera posse negat.
Omina sunt aliquid: modò cùm discedere vellet,
Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum limen transire memento
Cautiùs, atque altè sobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ:
Tuque negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle sub ipsa mi Corsica misit apis.
At, tanquam minio penitus medicata, rubebas:
Ille color verè sanguinolentus erat.
Projecta in triviis jaceatis inutile lignum:
Vósque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
Convincam puras non habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo:
Carnifici duras præbuit illa cruces:
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
Vulturis in ramis, & strigis ova tulit.
His ego commisi nostros insanus amores?
Molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitus ore legat.
Inter ephimeridas melius tabulasque jacerent,
In quibus absumptas fleret avarus opes.
Ergò ego vos rebus duplices pro nomine sensi:
Auspicii numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos cariosa senectus
Rodat, & immundo cera sit alba situ.

* Corsicum mel invisum propter amaritudinem.

ELEGIA XIII

Ad Auroram, nè properet

Jam super Oceanum venit à senioxe marito,
Flava pruinoso quæ vehit axe diem.

Quò

Quò properas, Aurora? mane: sic Memnonis umbras
Annua solenni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuisse lacertis,
Si quando lateri nunc bene juncta meo est.
Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus aër:
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quò properas ingrata, virûs, ingrata puellis?
Roscida purpureâ supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sydera servat
Nauta, nec mediâ nescit an erret aquâ?
Te surgit (quamvis lassus) veniente viator:
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima subire vides oneratos arva colonos:
Prima vocas tardos sub juga panda boves.
Tu pueros somno frandas, tradisque magistris,
Ut subeant teneræ verbera sæva manus.
Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Unius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu jucunda diserto es:
Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, nè fœminei possint cessare lacerti,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer: sed surgere manè puellas
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quoties, nè nox tibi cedere vellet,
Nec fugerent vultus sydera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissâ nube retentus equus!
Invida quò properas? quòd erat tibi * filius ater,
Materni fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrâsset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono vellem de te narrare liceret:
Fœmina non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quòd marcet ab ævo:
Surgit ad invisas à sene manè rotas.
At si quem Cephalum manibus complexa teneres;
Clamares, Lentè currite noctis equi.

*Memnon. Virg. & nigri Memnonis arma.

Cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos somnos juveni donârit amato
Luna: nec illius forma secunda tuæ est.
Ipse deûm genitor (nè te tam sæpe videret)
Commisit nostres in sua vota duas.
Surgia finieram: scires audisse: rubebat:
Nec tamen est solito tardior orta die.

ELEGIA XIV.

Puellam consolatur, cui præ nimia cura comæ deciderant.

Dicebam, desiste tuos medicare capillos:
Tingere quam possis jam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat speciosius illis?
Contigerant imum, quâ patet usque, latus.
Quid, quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cùm leve desertâ sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus ille:
Sed quamvis neuter, mixtus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quòd & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos;
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata: nec unquam
Brachia direptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis manè capillis,
Purpureo jacuit semisopita toro.
Tam quoque erat neglecta decens: ut Thracia Bacche,
Cùm temerè in viridi gramine lassa jacet.
Cùm graciles essent tamen, & lanuginis instar,
Heu mala vexatæ quanta tulere comæ!
Quàm se præbuerant ferro patienter & igni,
Ut fieret torto mollis orbe sinus!

Cla-

Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines:
Sponte decent: capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remove: non est qui debeat uri:
Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ periêre comæ, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
Illis contulerim quas quondam nuda Dione
Pingitur humenti sustinuisse manu?
Quid malè compositos quereris periisse capillos?
Quid speculum mœstâ ponis inepta manu?
Non bene consuetis à te spectaris ocellis:
Ut placeas; debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ;
Non anus Æmoniâ perfida lavit aquâ,
*Nec tibi vis morbi nocuit, (*procul omen abesto)*
Nec minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ dispendia sentis:
Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quàm sæpe comas aliquo mirante rubebis!
Et dices, Emptâ nunc ego merce probor.
Nescio quam pro me laudat nunc iste Sicambram;
Fama tamen memini cùm fuit ista mea.
Me miserum! lacrymas malè continet, oraq; dextra
Protegit, ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio spectátque capillos.
Hei mihi non illo munera digna loco.
Collige cum vultu mentem: reparabile damnum est:
Postmodo nativâ conspiciêre comâ.

* Venus.

* His verbis averiabantur omina dira & tristia.

ELEGIA. XV.

Ad invidos, quòd fama poetarum sit perennis.

Quid mihi livor edax, ignavos objicis annos?
Ingeniíque vocas carmen inertis opus?
Non me, more patrum, dum strenua sustinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta sequi?
Nec me verbosas leges edíscere, nec me
Ingrato voces prostituisse foro?

Mar-

Mortale eſt, quod quæris opus : mihi fama perennis
Quæritur : ut toto ſemper in orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum ſtabit, & Ide :
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
*Vivet & * Aſcræus, dum muſtis uva tumebit :* * Heſiodus.
Dum cadet incurvâ falce reſecta Ceres.
a Battiades toto ſemper cantabitur orbe : * Callimachus.
Quamvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno :
Cum ſole & luna ſemper Aratus erit.
Dum fallax ſervus, durus pater, improba lena
Vixerit, & meretrix blanda; Menandros erit.
Ennius arte carens, animoſique Accius oris,
Caſurum nullo tempore nomen habet.
Varronem, primámque ratem quæ neſciet ætas?
Aureaq; Æſonio terga petita duci?
Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucretî,
Exitio terras cùm dabit una dies.
Tityrus, & Segetes, Æneîaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes, arcúſque Cupidinis arma,
Diſcentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus & Heſperiis, & Gallus notus Eoïs,
Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergò cùm ſilices, cùm dens patientis aratri
Depereant ævo : carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regúmq; triumphi :
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus : mihi flavus Apollo
Pocula Caſtaliâ plena miniſtret aquâ.
Suſtinedmque comâ metuentem frigora myrtum ;
Atque ita ſollicito multus amante legar.
Paſcitur in vivis livor : poſt fata quieſcit :
Tunc ſuus ex merito quémque tuetur honor.
Ergò etiam, cùm me ſupremus adueſſerit ignis,
Vivam : pàrſque mei magna ſuperſtes erit.

PUB. OVID. NASONIS ELEGIARUM SIVE AMORUM Liber II.

ELEGIA I.

Quòd pro gigantomachia amores scribere sit coactus.

Hæc quoq; composui Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso posta meæ.
Hoc quoque jussit Amor: procul hinc, procul este severi:
Non estis teneris apta theatra modis.
Me legat in sponsi facie non* frigida virgo,
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atq; aliquis juvenum, quo nunc, ego saucius arcu,
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratúsque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus iste poeta meos?
Ausus eram, memini, * cœlestia dicere bella,
Centimanúmque Gygen (& satis oris erat)
Cùm malè se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
Juppiter in manibus, & cum Jove fulmen habebam,
Quod bene pro cœlo mitteret ille suo.
Clausit amica fores: ego cum Jove fulmen omisi:
Exciùit ingenio Juppiter ipse meo.
Juppiter, ignoscas: nil me tua tela juvabant:
Clausa tuo majus janua fulmen habet.
Blanditias, elegósque leves, mea tela, resumpsi:
Mollierant duros mollia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ,
Et revocant vivos Solis euntis equos.
Carmine desiliunt abruptis faucibus angues:
Inque suas fontes versa recurrit aqua.

* Amore ardens: Liptota vel Antiphrasis.

* Gigantomachiam.

Car-

Carminibus cessêre fores: insertaque postis,
Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Ajaces alter & alter agent?
**Quinq; tot errando, quot bello perdidit annos?* * Periphrasis Ulyssis.
Raptus & Æmoniis flebilis Hector equis?
At facies teneræ ut laudata est sæpe puellæ;
Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces: heroum clara valete
Nomina; non apta est gratia vestra mihi.
Ad mea formosos vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Ad Bagoum, ut custodiam puellæ sibi commissæ laxiorem habet.

Quem penes est dominam servandi cura, Bagoê,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
Hesternâ vidi spatiantem luce puellam,
Illâ, quæ Danai porticus agmen habet.
Protinus ut placuit, misi noctemq; rogavi:
Rescripsit trepidâ, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita causa est:
Quòd nimium dominæ cura molesta tua est.
Si sapis, ô custos, odium (mihi crede) mereri
Define: quem metuit, quisque perîsse cupit.
Vir quoq; non sapiens: quid enim servare laboret,
Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
Et castam, multis quæ placet, esse putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur:
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis; domina est obnoxia servo:
Conscius esse times; dissimulare licet.
Scripta leget secum; matrem scripsisse putato:
Venerit ignotus; postmodo notus eat.
Ibit ut affectam, quæ non languebit, amicam
Visat, & indiciis ægra sit illa tuis.

Si

Si faciet tardè, nè te mora longa fatiget,
Impositâ gremio stertere fronte potes.
Nec tu Niligenam fieri quod possit ad Isim
Quæseris: nec tu curva theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores:
Quis minor est autem, quàm tacuisse, labor?
Ille placet, versátque domum, nec verbera sentit:
Ille potens dominæ: cætera turba jacet.
Huic, vera ut lateant causæ, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cùm bene vir traxit vultum, rugásque coegit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat:
Et lacrymas simulet, carnificémque vocet.
Tu contrà objicies, quæ tuto diluat illa:
In vero, falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic alta pecunia crescet:
Hæc face: & exiguo tempore liber eris.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
* Argus. *Dum nimiùm servat * custos Junonius Iô;*
Ante suos oculos occidit illa Dea est.
Vidi ego compedibus livencia crura gerentem,
Unde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito: nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit: famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamvis audiat illa, juvant.
Seu tepet, indicium securas prodis ad aures:
Sive amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur:
Judicis illa sui tuta favore venit.
Viderit ipse licèt, credet tamen ille neganti,
Damnabítque oculos, & sibi verba dabit.
Aspiciet dominæ lacrymas: plorabit & ipse:
Et dicet, Pœnas garrulus iste dabit.

Quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
Adsum, in gremio judicis illa sedet.
Non scelus aggredimur, non ad miscenda coimus
Toxica, non stricto fulminat ense manus.
Quærimus ut tuto per te possimus amare:
Quid precipus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

Ad Eunuchum, servantem dominam.

HEi mihi, quod dominã nec vir nec fœmina servas,
Mutua nec Veneris gaudia nôsse potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit,
Vulnera, quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses,
Si tuus in quavis prætepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis;
Bellica non dextræ convenit hasta tuæ.
Ista mares tractant: tu spes depone viriles:
Sunt tibi cum domina signa gerenda tua.
Hanc imple meritis, hujus tibi gratia prosit:
Si careas illâ, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamvis habeare molestus:
Non aret effectu, quod voluêre duo.
Aptius ut fuerit precibus tentâsse rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

Quòd amat mulieres cujuscunque formæ sint.

NOn ego mendosos ausim defendere mores,
Falsáque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor, si quid prodest delicta fateri:
In mea nunc demens crimina fassus eo.
Odi: nec possum cupiens non esse, quod odi.
Heu quàm, quod studeas ponere, ferre grave est.
Nam desunt vires ad me mihi júsque regendum:
Auferor ut rapidâ concita puppis aquâ.
Non est certa meos quæ forma invitet amores:
Centum sunt causæ cur ego semper amem.

Sive aliqua est oculos in me dejecta modestos;
Vror: & insidiæ sunt pudor ille meæ.
Sive procax ulla est: capior, quia rustica non est:
Spemque dat in molli mobilis esse toro.
*Aspera si visa est, * rigidasque imitata Sabinas;*
Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
Sive est docta; placet raras dotata per artes:
Sive rudis; placida est simplicitate suâ.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipsa placet.
Est etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet:
Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit, motu capit: altera dura est;
At poterit tacto mollior esse viro.
Hæc quia dulce canit, flectitque facillima vocem:
Oscula cantanti rapta dedisse velim.
Hæc querulas habili percurrit pollice chordas:
Tam doctas quis non possit amare manus?
Illa placet gestu, numerosaque brachia ducit,
Et teneram molli torquet ab arte latus.
Ut taceam de me, qui causâ tangor ab omni:
Illîc, Hippolytum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroïdas æquas,
Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate suâ est, corrumpor utrâque:
Conveniunt voto longa brevisque meo.
Non est culta; subit, quid culiæ accedere possit:
Ornata est; dotes exhibet ipsa suas.
Candida me capiet, capiet me flava puella:
Est etiam in fusco grata colore Venus.
Seu pendent niveâ pulli cervice capilli,
Leda fuit nigrâ conspicienda comâ.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis,
Omnibus historiis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit serior ætas:
Hæc melior specie, moribus illa placet.
Denique quas totâ quisquam probat urbe puellas,
Noster in has omnes ambitiosus amor.

* Severas, difficiles, morosas,

ELEGIA

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

NVllus amor tanti est (abeas, pharetrate Cupido)
Vt mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cùm te peccâsse recordor:
Hei mihi perpetuum nata puella malum!
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ:
Nec data furtivè munera crimen habent.
O utinam arguerem, sic ut non vincere possem!
Me miserum! quare tam bona causa mea est?
Felix, qui, quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua, non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiúmque suo favet ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipse miser vidi, cùm me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuêre tui, conscriptaque vino
Mensa: nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnovi (quid non videatur amanti?)
Verbaque pro certis jussa valere notis.
Jámque frequens ierat mensâ conviva relictâ:
Compositi juvenes unus & alter erant.
Improba tum verò jungentes oscula vidi:
Illa mihi linguâ nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana severó,
Sed tulerit Cupido mollis amica viro:
Qualia credendum est non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
Quid facis? exclamo, Quò nunc mea gaudia differs?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc mihi sunt tecum, tibi sunt communia mecum:
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego, quæque dolor linguæ dictavit: at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
*Quale coloratum *Tithoni conjuge cælum* *Aurora.
Subrubet, aut sponso visa puella novo.

Quale rosæ fulgent inter sua lilia mixtæ,
Aut ubi cantatis Luna laborat equis.
Aut quod, nè longis flaveſcere poſſit ab annis,
Mæonis Aſſyrium fœmina tinxit ebur.
Hic erat, aut aliquis color ille ſimillimus horum:
Et nunquam caſu pulchrior ille fuit.
Spectabat terram: terram ſpectare decebat.
Mœsta erat in vultu: mœsta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Vt faciem vidi, fortes cecidêre lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modo ſævus eram, ſupplex ultróque rogavi,
Oſcula nè nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Jovi.
Torqueor infelix, nè tam bona ſenſerit alter:
Et volo non ex hac illa fuiſſe notâ.
Hæc quoque, quàm docui, multò meliora fuerunt:
Et quiddam viſa eſt addidiciſſe novi.
Quod nimium placuêre, malum eſt: quod tota labellis
Lingua tua eſt noſtris, noſtra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oſcula tantùm
Juncta queror: quamvis hæc quoq; juncta queror.
Illa niſi in lecto nunquam potuêre doceri:
Neſcio quis pretium grande magiſter habet.

ELEGIA VI.

In mortem Pſittaci.

PSittacus Eoîs ales mihi miſſus ab Indis
Occidit: exequias ferte frequenter aves.
Ite piæ volucres & plangite pectora pennis:
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis:
Pro longâ reſonent carmina veſtra tubâ.
Quid ſcelus Ismarii quereris Philomela tyranni?
Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Alitis in varæ miſerum divertite funus,
Magna, ſed antiqua eſt, cauſa doloris Itys.

Omnes

Omnes, quæ liquido libratis in æ̃re pennas,
Tu tamen ante alias turtur amice dole:
Plena fuit vobis omni concordia vitâ:
Et ſtetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oreſti,
Hoc tibi, dum licuit, Pſittace, turtur erat.
Quid tamen iſta fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingenioſa ſonis?
Quid juvat, ut datus es, noſtræ placuiſſe puellæ?
Infelix avium gloria nempe jaces.
Tu poteras virides pennis hebetare ſmaragdos,
Tincta gerens rubro punica roſtra croco:
Non fuit in terris vocum ſimulantior ales:
Reddebas blæſo tam bene verba ſono.
Raptus es invidiâ: non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter fera prælia vivunt:
Forſitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus erat minimo: nec, præ ſermonis amore,
In multos poterunt ora vacare cibos.
Nux erat eſca tibi, cauſæque papavera ſomni,
Pellebátque ſitim ſimplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur: ducitque per æ̃ra gyros
Milvius, & pluviæ gracculus auctor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix inviſa Minervæ;
Illa quidem ſeclis vix moritura novem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago
Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris:
Implentur numeris deteriora ſuis.
Triſtia Phyllacidæ Theríites funera vidit:*
Fámque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ,
Vota procelloſo per mare rapta noto?
Septima lux aderat non exhibitura ſequentem:
Et ſtabat vacuo jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo ſtupuerunt verba palato:
Clamavit moriens lingua, Corinna Vale.

*Proteſilai.

Colle ſub Elyſio nigrâ nemus ilice frondet:
Udaque perpetuo gramine terra viret.
Siqua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obſcœnæ quo prohibentur aves.
Illîc innocui latè paſcuntur olores:
Et vivax phœnix, unica ſemper avis.
Spectat & ipſa ſuas ales Junonia pennas:
Oſcula dat cupido blanda columba mari.
Pſittacus has inter nemorali ſede receptus,
Convertit volucres in ſua vota pias.
Oſſa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus:
Quo lapis exiguus par ſibi carmen habet.
Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulchro.
Ora fuêre mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

Amicæ ſe purgat, quòd ancillam non amet.

ERgo ego ſufficiam reus in nova crimina ſemper?
Ut vincam, toties dimicuiſſe pudet.
Sive ego marmorei reſpexi ſumma theatri;
Eligis è multis unde dolere velis.
Candida ſeu tacito vidit me fœmina vultu,
In vultu tacitas arguis eſſe notas.
Si quam laudavi, miſeros petis ungue capillos:
Si culpo; crimen diſſimulare putas.
Sive color bonus eſt; in te quoque frigidus eſſe:
Seu malus; alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conſcius eſſe:
Æquo animo pœnam, qui meruêre, ferunt.
Nunc temerè inſimulas: credendòque omnia fruſtrà,
Ipſa vetas iram pondus habere tuam.
Aſpice, ut auritus miſerandæ ſortis aſellus
Aſſiduo domitus verbere tardus eat.
Ecce tuum ſolers caput exornare Cypriſſis,
Objicitur dominæ contemerâſſe thorum.
Dii melius, quàm me, ſi ſit peccâſſe libido,
Sordida contemptæ ſortis amica juvet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergáque complecti verbere ſecta velit?

Adde,

Adde, quod ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ sit tibi fida, rogarem?
Quid, nisi ut indicio juncta repulsa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

ELEGIA VIII.

Ad Cypassin ancillam Corinnæ.

Comendis in mille modis perfecta Capillis,
Comere sed solas digna Cypassi Deas,
Et mihi jucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi;
Quis fuit inter nos sociati corporis index;
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui: nec verbo lapsus in illo
Furtivæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quòd in ancillam si quis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carêre bonâ?
Thessalus ancillæ facie Briseïdos arsit:
Serva Mycenæo est Phœbas amata duci.
Nec sum Tantalide, nec forti major Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Ut tamen iratos in te defixit ocellos,
Sensit te totis erubuisse genis.
At quanto, si fortè refert, præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria nostri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis precium mihi dulce repende,
Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
Quid renuis, fingísque novos ingrata timores?
Est unum è dominis promeruisse satis.
Quòd si stulta negas, index anteacta fatebor,
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quóque loco fuerim tecum, quotiéque, Cypassi,
Narrabo dominæ, quótque quibúsque modis.

ELEGIA IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer:
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
Lædis? & in castris vulneror ipse tuis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Æmonius, quem cuspide perculit, heros,
Confossum medicâ postmodo juvit ope?
Venator sequitur fugentia, capta relinquit:
Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma;
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid juvat in nudis hamata recondere tela
Ossibus? ossa mihi nuda reliquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ:
Hinc tibi cum magna laude triumphus erat.
Roma, nisi immensum vires promôsset in orbem,
Stramineis esset tunc quoque densa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros:
Tutáque depositò poscitur ense rudis:
Longaque subductam celant navalia pinum:
Mittitur in saltus carcere liber equus.
Me quoque, qui toties merui sub amore puellæ,
Defunctum placidè vivere tempus erat.
Vive, Deus posito siquis mihi dicat amore,
Deprecer: usque adeò dulce puella malum est.
Cùm bene pertæsum est, animique revanuit ardor,
Nescio quò miseræ turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, spumantia frustrà
Fræna retentantem, durior oris equus;
Ut subitus propè jam prensâ tellure carinam,
Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic me sæpe refert incerta Cupidinis aura:
Notáque purpureus tela resumit amor.
Fige puer: positis nudis tibi præbeor armis:
Hîc tibi sunt vires: hîc tua dextra valet.

Hus

Huc tanquam jussæ veniunt jam sponte sagittæ:
Vix ullis præ me nota pharetra tua est.
Infelix, totâ quicunque quiescere nocte
Sustinet, & somnos præmia magna vocat.
Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modo decipiant voces fallacis amicæ:
Sperando certè gaudia magna feram.
Et modò blanditias dicat: modò jurgia nectat:
Sæpe fruar dominâ: sæpe repulsus eam.
Quòd dubius Mars est, per te privigne Cupido est:
Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multúque tuis ventosior alis:
Gaudidque ambiguâ dúsque negâsque fide.
Si tamen exaudis pulchrâ cum matre Cupido;
Indefessa meo pectore regna gere.
Accedunt regno nimiùm vaga turba puellæ:
Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

Ad Græcinum, quòd eodem tempore duas amet.

TV mihi, tu certè (memini) Græcine, negabas,
Uno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior, per te deprensus inermis:
Ecce duas uno tempore solus amo.
Utráque formosa est: operosæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hâc illa est: hæc est quoq; pulchrior illâ:
Et magis hæc nobis, & magis illa placet.
Errat, ut à ventis discordibus acta phaselus:
Dividuúmque tenent alter & alter amor.
Quid gemmas Ericyna meos sine fine dolores?
Non erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus? quid pleno sydera cœlo?
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quàm si sine amore jacerem.
Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat vacuo dormire cubili,
Et medio latè ponere membra toro.

At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes?
Simque mei lecti non ego solus onus:
Me mea dispeream nullo prohibente puella:
Si satis una potest; si minus una, duæ
Sufficiant: graciles non sunt sine viribus artus:
Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
Decepta est operâ nulla puella meâ.
Sæpè ego lascivæ consumpsi tempora noctis;
Utilis, & forti corpore manè fui.
Felix quem Veneris certamina mutua perdunt:
Dii faciant lethi causa sit ista mei!
Induat adversis contraria pectora telis
Miles; & æternum sanguine nomen emat:
Quærat avarus opes: & quæ lassârit eundo
Æquora perjuro naufragus ore bibat:
At mihi contingat Veneris languescere motu;
Cùm moriar, medium solvar & inter opus.
Atque aliquis nostro lacrymans in funere dicat,
Conveniens vitæ mors fuit ista tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malis docuit mirantibus æquoris undis
Peliaco pinus vertice cæsa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
Utinam, nè quis remo freta longa moveret,
Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce fugit notúmque torum patriósque penates;
Fallacésque vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miserum!) Zephyros Euróque timebo,
Et Gelidum Boream, præcipitémque Notum?
Non illîc urbes, non tu mirabere sylvas:
Una est injusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictósve lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signata puellæ:
Hactenus est tutum: cætera cæca via est.

Et vobis alii ventorum prælia narrent;
Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas;
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis;
Quo lateant Syrtes magna minorque sinu.
Hæc alii referant: at vos quod quisque loquetur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Sero respicitur tellus, ubi fune soluto
Currit in immensum pandа carina salum.
Navita sollicitus jam ventos horret iniquos;
Et prope tam lethum, quàm prope cernit aquam.
Quòd si concussas Triton exasperat undas,
Quàm tibi sit toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fœcundæ sydera Ledæ:
Et, Felix, dicas, quem sua terra tenet.
Tutius est fovisse thorum, legisse libellos,
Threïciam digitis increpuisse lyram.
Ut si vana ferunt volucres mea dicta procellæ;
Æqua tamen puppi sit Galatea tuæ.
Vestrum crimen erit talis jactura puellæ,
Nereïdésque Deæ, Nereïdumque pater.
Vade memor nostri vento reditura secundo:
Impleat illa tuos fortior aura sinus.
Tunc mare in hæc magnus proclinet littora Nereus;
Huc venti spectent; huc agat æstus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniunt in lintea pleni:
Ipsa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego aspiciam notam de littore puppim,
Et dicam, Nostros advehit illa Deos.
Excipiamque humeris, & multa sine ordine carpam
Oscula: pro reditu victima vota cadet.
Inque thori formam molles sternentur arenæ:
Pro mensa tumulus quilibet esse potest.
Illic apposito narrabis multa Lyæo:
Penè sit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis.
Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit;
Cur ego non votis blandiar ipse meis?

Ho-

Hæc mihi quam primùm cælo nitidissimus altè
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat, quòd amicâ potitus sit.

Te triumphales circum mea tempora lauri:
Vicimus: in nostro est ecce Corinna sinu.
Quam vir, quam custos, quam janua firma, tot hostes
Servabant, ne quâ posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
In quâ, quæcunque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cincta: sed est ductu capta puella meo:
Pergama cùm caderent bello superata bilustri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea sepositа est, & ab omni milite discors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
Nec casum fortuna meis immiscuit actis:
Huc ades ô curâ parte triumphe meâ.
Nec belli est nova causa mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax, Asiæque foret.
Fœmina sylvestres Lapithas, populumque biformem
Turpiter appositо vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
Impulit in regno, juste Latine, tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recenti
Immisit socеros, armaque sæva dedit.
Vidi ego pro caviâ pugnantes conjuge tauros:
Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
Me quoque cum multis, sed me sine cæde, Cupido
Jussit militiæ signa movere suæ.

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, ut parientem Corinnam juvet.

Dum labefactat onus gravidi temeraria ventris,
In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
Illa quidem clam me tantum molita periculi,
Irâ digna meâ est: sed cadit ira metu.

Sed

Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo:
Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi, Parætonium, genitalidque arva Canopi
Quæ colis, & Memphin, palmiferámque Pharon,
Quáque celer lato Nilus delapsus ab alveo
Per septem portus in maris exit aquas,
Per tua sacra precor, per Anubidis ora verendi:
Sic tua sacra pius semper Osiris amet:
Pigraque labatur circum donaria serpens;
Et comes in pompa corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus, & in una parce duobus:
Nam vitam domina tu dabis, illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus,
Quâ cingat laurus Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miserata puellas,
Quarum tarda latens corpore tendit onus,
Lenis ades, precibúsque fave Lucina puellæ:
Digna est quam jubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris:
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naso Corinnâ:
Tu modò fac titulo muneribúsque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore;
Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

ELEGIA XV.

In amicam, quòd abortivum ipsa fecerit.

QVid juvat immunes belli cessare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in sua fata manus.
Quæ primà instituit teneros convellere fœtus,
Militiâ fuerat digna perire suâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem;
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum jacerent generis primordia nostri
In vacuo lapides orbe, parandus eras.

Quis

Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Justa recusâsset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necâsset;
Casurus dominæ conditor urbis erat.
Si Venus Æneam gravidâ tenerâsset in alvo;
Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cùm posses nasci formosa, perîsses;
Tentâsset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego, cùm fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis,
Pomáque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura suâ; sine crescere nata:
Est precium parvæ non leve vita moræ.
Vestra quid effoditis subjectis viscera telis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Atque suâ cæsum matre queruntur Itym.
Utraque sæva parens: sed tristibus utraque causis,
Facturâ socii sanguinis, ulta virum est.
Dicite: quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere solicitâ corpora vestra manu?
Hæc neque in Armeniis tigres fecêre latebris:
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impunè, puellæ:
Sæpe, suos utero quæ necat ipsa, perit.
Ipsa perit, fertúrque rogo resoluta capillis:
Et, Meritò, clamant, qui modò cunque vident.
Ista sed æthereas vanescant dicta per auras:
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dii faciles, peccâsse semel concedite tutò:
Et satis est: pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Ad annulum quem dono amicæ dedit.

ANnule formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil nisi dantis amor,
Munus eas gratum: te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.

Tam

Tam bene convenias, quàm mecum convenit illi:
Et digitum justo commodus orbe teras
Felix à dominâ tractaberis annule nostrâ:
Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam subitò fieri mea munera possem
Artibus Æææ, *Carpathiique senis!* *Circes. *Protei.
Tunc ego te cupiam dominæ tetigisse papillas,
Et lævam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamvis angustus, & hærens:
Inque sinum mirâ lapsus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas.
Nève tenax ceram siccáque gemma trahat,
Humida formosæ tangam priùs ora puellæ:
Tantùm nè signem scripta dolenda mihi.
Si dabor ut condar loculis, exire negabo:
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum, mea vita, futurus:
Qui dve tener digitus ferre recuset onus.
Me gere, cùm calidis perfundes imbribus artus,
Damnaque sub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te visâ mea membra libidine surgent:
Et peraget partes annulus ipse viri.
Irrita quid voveo? parvum proficiscere munus:
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, ut ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licèt admoto tellurem sydere findat,
Et micet Icarii stella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multóque fecundior uvis:
Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager.
Perque resurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest: verbo peccavimus uno:
Quæ movet ardores, est procul; ardor adest.

Non

Non ego, si medius Polluce & Caſtore ponar,
In cœli ſine te parte fuiſſe velim.
Solliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
In longas orbem qui ſecuêre vias.
Aut juvenum comites juſſiſſent ire puellas,
Si fuit in longas terra ſecanda vias.
Tunc mihi ſi premerem ventoſas horridus Alpes,
Durum cum domina molle fuiſſet iter.
Cum domina Lybicas auſim perrumpere Syrteis,
Et dare non æquis vela ferenda Notis:
Non quæ virgineo portenta ſub inguine latrant,
Nec timeam veſtros curva Malea ſinus:
Nec quas ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Turbidit, & effuſas ore receptat aquas.
Quòd ſi Neptuni ventoſa potentia vincat,
Et ſubventuros auferat unda Deos;
Tu noſtris niveos humeris impone lacertos:
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe potens Hero juvenis tranaverat undas:
Tunc quoque tranâſſet, ſed via cæca fuit.
At ſine te quamvis operoſi vitibus agri
Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos currentem ruſticus undam,
Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare ſalubres,
Non ego Natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicaſque feros, virideſq; Britannos,
Quæque Prometheo ſaxa cruore madent.
Ulmus amat vites; vitis non deſerit ulmum:
Separor à domina cur ego ſæpe mea?
At mihi te comitem jurabas uſquè futuram,
Per me, perque oculos, qui rapuêre, tuos.
Verba puellarum foliis leviora caducis;
Irritaque, ut viſum eſt, ventus & aura ferunt.
Siqua mei tamen eſt in te pia cura relicta,
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Parvaque quamprimum rapientibus eſſeda mannis,
Ipſa per admiſſas concute lora jubas.

At vos, quà veniet, tumidi subsidite montes:
Et faciles curvis vallibus este viæ.

ELEGIA XVII.

Quòd Corinnæ soli sit serviturus.

Si quis erit, qui turpe putet servire puellæ;
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis, dum me moderatiùs urat,
Quæ Paphon & fluctu pulsa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ mitis quoque præda fuissem;
Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos: facie violenta Corinna est.
Me miserum! cur est tam bene nota sibi?
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus:
Nec nisi compositam se priùs illa videt.
Non tibi si facies nimiùm dat in omnia regnum,
(O facies oculos docta tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes,
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphe mortalis amore Calypso
Capta, recusantem detenuisse virum.
Credimus æquoream Phthio Nereïda regi,
Egeriam justo concubuisse Numæ;
Vulcano Venerem, quamvis, incude relictâ,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar; sed tamen aptè
Jungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges:
Te decet in medio jura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætêre remoto:
Non erit hic vobis inficiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina censu:
Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam:
Ut fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diversi ripâ labuntur eâdem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus:
Nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis:
Ingenio causas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quòd de amoribus scribat.

Cármen ad tratum dum tu perducis Achillem,
Primaque juratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavæ Veneris cessamus in umbra:
Et tener ausuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, Tandem discede, puellæ:
In gremio sedet protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi: lacrymis vix illa retentis,
Me miserum, Cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitq; suos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor, & ingenium sumptis revocatur ab armis:
Résque domi gestas & mea bella cano.
Sceptra tamen sumpsi: curâque Tragœdia nostrâ
Crevit: & huic operi quamlibet aptus eram.
Risit Amor, pallamque meam, pictosq; cothurnos,
Sceptraque privatâ tam cito sumpta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ.
Deque cothurnato Vate triumphat Amor.
Quod licet, ad partes teneri profitemur amoris:
Hei mihi! præceptis torqueor ipse meis.
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyssi,
Scribimus, & lacrymas Phylli relicta tuas:
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iason,
Hippolytique parens, Hipolytúsque legant:
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quàm citò de toto rediit celer orbe Sabinus,
Scriptaq; diversis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
Jam pius Æneas miseræ rescripsit Elissæ:
Quidque legat Phylli, si modo vivit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone litera venit:
Dat votum Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, quà tutum, vati, Macer, arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur amor.

Et

Et Paris eſt illîc, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.
Si bene te novi, non bella libentiùs iſtis
Dicis: & à veſtris in mea caſtra redis.

ELEGIA XIX.

Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

Si tibi non opus eſt ſervatâ, ſtulte, puellâ;
At mihi fac ſerves, quo magìs ipſe velim.
Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acriùs uri:
Ferreus eſt, ſi quis, quod ſinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulſa locum.
Quid fortuna mihi, quæ nunquam fallere poſſit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium verſuta Corinna:
Quîque capi poßem, callida nôrat opem.
Ah quoties ſani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo juſſit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantùmque licebat,
Inſontis ſpeciem præbuit ipſa nocens!
Sic ubi vexârat, tepidóſque refoverat ignes;
Rurſus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat!
Oſcula (Dii magni) qualia, quótque dabat!
Tu quoque, quæ noſtros rapuiſti nuper ocellos,
Sæpe face inſidias: ſæpe rogata nega.
Et ſine me ante tuos projectum in limine poſtes
Longa pruinoſâ frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longóſq; adoleſcit in annos:
Hoc juvat: hæc animi ſunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiúmque potens, in tædia nobis
Vertitur; & ſtomacho, dulcis ut eſca, nocet.
Si nunquam Danaen habuiſſet ahenea turris,
Non eßet Danae de Jove facta parens.
Dum ſervat Juno mutatam cornibus Iô,
Facta eſt, quàm fuerat, gratior ipſa Jovi.
Quod licet, & facile eſt, quiſquis cupit, arbore fronde
Carpat, & è medio flumine ſumat aquam.

Siqua volet regnare diu, deludat amantem.
Heu mihi nè monitis torquear ipſe meis!
Quodlibet eveniat: nocet indulgentia nobis.
Quod ſequitur, fugio: quod fugit, ipſe ſequor.
At tu, formoſæ nimiùm ſecure puellæ.
Incipe, jam primâ claudere nocte domum.
Incipe quis furtim toties tua lumina pulſet,
Quærere; quid latrent nocte ſilente canes;
Quos ferat & referat ſolers ancilla tabellas;
Cur toties vacuo ſecubet illa toro.
Mordeat iſta tuas aliquando cura medullas:
Detque locum noſtris materiámque dolis.
Ille poteſt vacuo furari in littore arenas,
Uxorem ſtulti ſi quis amare poteſt.
Fámque ego præmoneo: niſi tu ſervare puellam
Incipis, incipiet deſinere eſſe mea.
Multa diúque tuli: ſperavi ſæpe futurum,
Cùm bene ſervâſſes, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito:
At mihi conceſſi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor abire?
Nox mihi ſub nullo vindice ſemper erit?
Nil metuam? per nulla traham ſuſpiria ſomnos?
Nil facies cur te jure perîſſe velim?
Quid mihi, cum facili quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia noſtra tuo,
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quære:
Me tibi rivalem ſi juvat eſſe, veta.

PUB. OVID. NASONIS ELEGIARUM SIVE AMORUM Liber III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poetæ, utrum elegos pergat scribere, an potius tragœdias.

Stat vetus, & multos incidua sylva per annos:
Credibile est illi numen ineße loco.
Fons sacer in medio, ſpeluncaque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quærebam Muſa moveret opus.
Venit odoratos Elegeia nexa capillos:
Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens, veſtis tenuiſſima, vultus amantis:
In pedibus vitium cauſa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia paſſu:
Fronte comæ torvâ, palla jacebat humi.
Læva manus ſceptrum latè regale tenebat:
Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi?
O argumenti lente poeta tui!
Nequitiam vinoſa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita ſecta vias.
Sæpe aliquis digito vatem deſignat euntem:
Atque ait, Hic, hic eſt, quem ferus urit amor.
Fabula (nec ſentis) totâ jactaris in urbe,
Dum tua poſtpoſito facta pudore refers.
Tempus erat thyrſo pullum graviore moveri.
Ceſſatum ſatis eſt: incipe majus opus.
Materiâ premis ingenium: cane facta virorum:
Hæc animo dices, area digna meo eſt.

Quod teneræ cantent, lusit tua musa, puellæ;
Primaque per numeros acta juventa suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen:
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: & movit pictis innixa cothurnis
Densum cæsarie terque quaterque caput.
Altera (nam memini) limis subrisit ocellis.
Fallor? an in dextra myrtea virga fuit?
Quid gravibus verbis animosa Tragœdia dixit,
Me premis? an nunquam non gravis esse potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri;
In me pugnâsti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris:
Obruit exiguas regia vasta fores.
Sum levis, & mecum levis est mea cura Cupido:
Non sum materiâ fortior ipse meâ.
Rustica sit sine me lascivi mater Amoris:
Hâc ego proveni lena comésque Deæ.
Quam tu non poteris duro resecare cothurno,
Hæc est blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus quàm tu posse ferendo
Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis obstricti sollicitare fores.
Delabique toro tunicâ velata recinctâ,
Atque impercussos nocte movere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me memini, dum custos sævus abiret,
Ancillæ missam delituisse sinu.
Quid cùm me munus natali misit? at illa
Rupit, & appositâ barbara mersit aquâ.
Prima tuæ movi felicia semina mentis:
Munus habes, quod te jam petit ista meum.
Desierat: cœpi. Per vos utrósque rogamus,
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altóque cothurno:
Jam nunc contracto magnus in orbe sonor.

Alter.

Altera das noſtro victurum nomen amore:
Ergo ades: & longis verſibus adde breves.
Exiguum vati concede Tragœdia tempus.
Tu labor æternus: quod petit illa, breve eſt.
Mota dedit veniam: teneri properentur amores,
Dum vacat: à tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam, curſum equorum ſpectantem.

NOn ego nobilium venio ſpectator equorum:
Cui tamen ipſa faves, vincat ut ille precor.
Ut loquerer tecum, veni, tecúmque ſederem:
Nè tibi non notus, quem facis, eſſet amor.
Tu curſum ſpectes, ego te: ſpectemus utérque
Quod juvet: atq; oculos paſcat uterq; ſuos.
O cuicunque faves felix agitator equorum!
Ergo illi curæ contigit eſſe tuæ.
Hoc mihi contingat ſacro de carcere miſſis
Inſiſtam forti mente vehendus equis,
Et modò lora dabo: modò verbere terga notabo:
Nunc ſtringam metas interiore rotâ.
Si mihi currenti fueris conſpecta, morabor:
Dèque meis manibus lora remiſſa fluent.
Ah quàm penè Pelops Piſæo concidit axe,
Dum ſpectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempe favore ſuæ vicit tamen ille puellæ:
Vincamus dominæ quiſque favore ſuæ.
Quid fruſtrà refugis? cogit nos linea jungi:
Hæc ex lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen à dextra quicunque es, parce puellæ:
Contactu lateris læditur iſta tui.
Tu quoq; qui ſpectas poſt nos, tua contrahe crura,
Si pudor eſt: rigido nec premo terga genu.
Sed nimiùm demiſſa jacent tua pallia terræ:
Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Invida veſtis eras, quæ tam bona crura tegebas:
Quóque magis ſpectes, invida veſtis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
Optavit manibus ſuſtinuiſſe ſuis.

Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ,
Cùm sequitur fortes fortior ipsa feras.
His ego non visis arsi: quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis & cætera posse placere,
Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcescere ventos,
Quas faciant nostrâ mota flagella manu?
An magis hic meus est animi, non aëris, æstus?
Captaque fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis:
Sordida de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit, linguis animisque favete:
Tempus adest plausûs: aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis:
Huc ades, atque meus, fac Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago: me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti, miles: nos odimus arma:
Pax juvat, & medio pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit.
Artifices in te verte Minerva manus.
Ruricolæ Cereri, tenerôque assurgite Baccho:
Pollucem pugiles, Castora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerique potentibus armis
Plaudimus: inceptis annue diva meis.
Dixque novæ mentem dominæ, ut patiatur amari.
Annuit: & motu signa secunda dedit.
Quod Dea promisit, promittas ipsa rogamus:
(Pace loquor Veneris) tu Dea major eris.
Per superos juro testes, pompamque Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura: potes, si fortè juvabit,
Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima jam vacuo patet spectacula Circo,
Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Cui faveas video: vincet cuicunque favebis:
Quid cupias, ipsi scire videntur equi.

Me miſerum ! metam ſpatioſo circuit orbe :
Quid facis ? admoto proximus axe ſubi.
Quid facis, infelix ? perdis bona vota puellæ ;
Tende precor validâ lora ſiniſtra manu.
Favimus ignavo : ſed eum revocate Quirites ;
Et date jactatis undique ſigna togis.
En revocant : at nè turbet toga mota capillos,
In noſtras abdas te licèt uſque ſinus.
Jámque patent iterum reſerato carcere poſtes :
Et volat admiſſis diſcolor agmen equis.
Nunc ſaltem ſupera ſpatióque inſurge patenti :
Sint mea, ſint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ : mea vota ſuperſunt :
Ille tenet palmam : palma petenda mea eſt.
Riſit, & argutis quiddam promiſit ocellis :
Hoc ſatis eſt : alio cætera redde loco.

ELEGIA III.

De amica quæ pejeraverat.

ESſe Deos credámne ? fidem juxata fefellit :
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
Quàm longos habuit nondum jurata capillos,
Tam longos, poſtquam numina læſit, habet.
Candida, candorem roſeo ſuffuſa rubore,
Ante fuit : niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus : pedis eſt aptiſſima forma :
Longa decénſque fuit ; longa decénſque manet.
Argutos habuit ; radiant, ut ſydus, ocelli :
Per quos mentita eſt perfida ſæpe mihi.
Scilicet æterni falſum jurare puellis
Dii quoque concedunt : formaque numen habet.
Pérque ſuos illam nuper jurâſſe recordor,
Perque meos oculos : & doluêre mei.
Dicite Dii : ſi vos impunè fefellerit illa,
Alterius meriti cur ego damna tuli ?
At non invidiæ vobis Cepheïa virgo eſt,
Pro malè formoſâ juſſa parente mori.
Non ſatis eſt, quòd vos habuit ſine pondere teſtes :
Sed mecum luſos ridet inulta Deos.

Vt sua per nostram redimat perjuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.
Aut sine re Deus est nomen, frustráque timetur,
Et stultâ populos credulitate movet;
Aut, si quis Deus est, teneras amat ille puellas:
Et nimium solas omnia posse jubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur ense:
Nos petit invictâ Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
Formosas superi metuunt offendere læsi:
Atque ultrò, quæ se non timuêre, timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curat?
Certe plus animi debet inesse viris.
Jupiter igne suo lucos jaculatur, & arces:
Missaque perjuras tela ferire vetat.
Tot meruere pati: Semele miserabilis arsit:
Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, & toto facio convitia cœlo?
Dii quoq; habent oculos, Dii quoq; pectus habent.
Si Deus ipse forem, numen sine fraude liceret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego jurarem verum jurâsse puellas:
Et non de tetricis dicerer esse Deis.
Tu tamen illorum moderatius utere dono:
Aut oculis certè parce puella meis.

ELEGIA IV.

Ad virum servantem conjugem.

DVre vir, impositò teneræ custode puellæ,
Nil agis: ingenio quæque tuenda suo est.
Siqua metu empto casta est, ea denique casta est:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut jam servâris bene corpus, adultera mens est:
Nec custodiri, ni velit illa potest.
Nec mentem servare potes, licèt omnia claudas:
Omnibus exclusis intus adulter erit.

Cui

Cui peccare licet, peccat minùs: ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obsequio vinces aptiùs ipse tuo.
Vidi ego nuper equum contrà sua fræna tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, ut primùm concessas sensit habenas,
Frænaque in effusas laxa jacere jubas.
Nitimur in vetitum semper, cupimúsque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: & hos unus sæpe fefellit amor.
In thalamo Danae saxo ferróque perenni,
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
Penelope mansit, quamvis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.
Quicquid servatur, cupimus magìs: ipsaq; furem
Cura vocat; pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet ipsa suâ, sed amore mariti.
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non, proba sic, quàm vir servat, sed adultera, chara est:
Ipse timor pretium corpore majus habet.
Indignêre licèt, juvat inconcessa voluptas.
Sola placet, Timeo, dicere siqua potest.
Non tamen Ingenuam jus est servare puellam:
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut possit custos, ego, dicere, feci,
In laudem servi casta sit illa tui.
Rusticus est nimiùm, quem lædit adultera conjux,
Et notos mores non satis urbis habet.
In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati,
Romulus Iliades, Iliadesque Remus.
Quid tibi formosæ, si non nisi casta placebat?
Non possunt ullis ista coire modis.
Si sapis, indulge dominæ; vultusque severos
Exue, nec rigidi jura tuere viri.
Et cole quos dederit: multos dabit uxor amicos.
Gratia sic minimo magna labore venit.

Sic poteris juvenum convivia semper inire;
Et, quæ non tuleris, multa videre domi.

ELEGIA V.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

Amnis arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero: siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras (memini) nec te transire refugi:
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis oppositio nivibus de monte solutis:
Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
Quid properâsse juvat? quid pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hîc standum est? si non datur artibus ullis
Ulterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego, quas habuit pennas Danaëius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum, de quo Cerealia primùm
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum:
Non tulit hæc unquam nec feret ulla dies.
Tu potiùs ripis effusa capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te fortè retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus îsse
Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
Nondum Troja fuit lustris obsessa duobus,
Cùm rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris,
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho, Peneë, Creüsam
Phthiiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Æsopon? quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens.

Cernua

Cornua ſi tua ſunt ubi nunc, Achiloe, requiram;
Herculis iratâ fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Una tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives ſeptena per oſtia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Evadne collectam Aſopide flammam
Vincere gurgitibus non potuiſſe ſuis.
Siccus ut amplecti Salmonida poſſet Enipeus,
Cedere juſſit aquam: juſſa receſſit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava ſaxa volutus
Tyburis Argæi ſpumifer arva rigas:
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patruique nefas, delictaq; Martis,
Errabat nudo per loca ſola pede.
Hanc amnis rapidis animoſis vidit ab undis:
Raucaque de mediis ſuſtulit ora vadis.
Atque ita, Quid noſtras, inquit, teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quò cultus abiêre tui? quid ſola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & teneros lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoraque inſanâ tundis aperta manu?
Ille habet & ſilices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia, pone metus: tibi regia noſtra patebit:
Teque colent amnes: Ilia, pone metus.
Tu centum aut plures inter dominabere nymphas:
Nam centum aut plures flumina noſtra tenent.
Nec me ſperne (precor) tantùm Romana propago:
Munera promiſſis uberiora feres.
Dixerat. Illa oculos in humum dejecta modeſtos
Spargebat tepido flebilis imbre ſinus.
Ter mollita fugam: ter ad altas reſtitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sæva tamen ſcindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente ſonos.

O utinam mea tecta forent, patrióque ſepulchro
Condita dum poterant virginis oſſa tegi.
Cur modò Veſtalis tædas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis deſignor adultera vulgi:
Deſit famoſus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & veſtem timidis prætendit ocellis;
Atque ità ſe in rapidas perdita miſit aquas.
Suppoſuiſſe manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & ſocii jura dediſſe tori.
Te quoque credibile eſt aliquâ caluiſſe puellâ:
Sed nemora & ſylvæ crimina veſtra tegunt.
Dum loquor, increvit latis ſpatioſius undis,
Nec capit admiſſas alveus altus aquas.
Quid mecum, furioſe, tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum, ruſtice, rumpis iter?
Quid, ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum nivibus collecte caducis:
Nec tibi ſunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes inſtar pluviáſque, niveſque ſolutas,
Quas tibi divitias pigra miniſtrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore curſus:
Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te unquam potuit ſitiens haurire viator?
Quis dixit gratâ voce, Perennis eas?
Damnoſus pecori curris, damnoſior agris:
Forſitan hæc alios, me mea damna movent.
Huic ego, næ demens, narrabam fluminum amores,
Factâ ſſe indigno nomina tanta pudet.
Neſcio quid ſpectans, Acheloon & Inachon amnes,
Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi ſoles, ſiccaque ſemper hyems.

ELEGIA VI.

Quod ab amica receptus, cum ea coire non potuit conqueritur.

AVt non formoſa eſt, aut non bene culta, puella;
Aut, puto, non votis ſæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui malè languidus uſus,
Sed jacui pigro crimen onuſque toro.
Nec potui cupiens, etiam cupiente puellâ,
Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem noſtro ſubjecit eburnea collo
Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
Oſculaq; inſeruit cupidâ luctantia linguâ:
Laſcivum teneri ſuppoſuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominúmque vocavit,
Et quæ prætereà publica verba juvant.
Tacta tamen gelidâ veluti mea membra cicutâ,
Segnia propoſitum deſtituêre meum.
Truncus iners jacui, ſpecies, & inutile ſignum:
Nec ſatis exactum eſt, corpus, an umbra forem.
Quæ mihi ventura eſt, ſiquidem eſt ventura ſenectus,
Cùm deſit numeris ipſa juventa ſuis?
Ah pudet annorum, quòd me juvenémque, virúmque,
Nec juvenem nec me ſenſit amica virum!
Sic flammas additura pias æterna ſacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda ſoror.
At nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo eſt.
Exigere à nobis anguſtâ nocte Corinnam,
Et meminit numeros ſuſtinuiſſe novem.
Num mea Theſſalico languent devota veneno
Corpora? num miſero carmen & herba nocent?
Sagave puniceâ defixit nomina cerâ?
Et medium tenues in jecur urget acus?
Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam:
Defixiunt, læſi carmine, fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit: & nullo poma movente fluunt.

Quid

Quid vetat & nervos magicas torpere per artes ?
Forsitan impatiens fit latus inde meum.
Huc pudor accessit facti ; pudor ipse nocebat :
Ille fuit vitii causa secunda mei.
At qualem vidi, qualem tetigique puellam,
Sic etiam tunicâ tangitur illa suâ.
Illius attactu Pylius juvenescere posset,
Tithonúsque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat : sed non vir contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces ?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
Muneris oblati pœnituisse Deos.
Optabam certè recipi ; sum nempe receptus :
Oscula ferre ; tuli : proximus esse, fui.
Quid mihi fortunæ tantum ? quid regna sine usu ?
Quid mihi possedi dives avarus opes ?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis :
Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
Aut tenera quisquam sic surgit manè puella,
Protinus ut sanctos possit adire Deos.
Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
Oscula, non omni sollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certè divósque virósque.
Sed neque tunc vixi : nec vir, ut ante, fui.
Quid juvat, ad surdas si cantet Phemius aures ?
Quid miserum Thamyram picta tabella juvat ?
At quæ non tacitâ formavi gaudia mente ?
Quos ego non finxi dispositique modos ?
Nostra tamen jacuêre, velut præmortua, membra
Turpiter, hesternâ languidiora rosâ.
Quæ nunc ecce vigent intempestiva, valéntque,
Nunc opus exposcunt, militiámque suam.
Quin istîc pudibunda jace pars pessima nostrî :
Sic sim pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis : per te deprênsus inermis
Tristia cum magno damna pudôre tuli.

Hunc

Hanc etiam non eſt mea dedignata puellâ
Molliter admotâ ſollicitare manu.
Sed poſtquam nullas aſſurgere poſſe per artes,
Immemoremque ſui procubuiſſe videt;
Quid me ludis, ait? quis te maleſana jubebat
Invitum noſtro ponere membra toro?
Aut, te trajectis Ææa venefica ramis
Devovet, aut alio laſſus amore venis.
Nec mora: diſſiluit tunicâ velata recinctâ,
Et decuit nudos proripuiſſe pedes.
Néve ſuæ poſſent intactam ſcire miniſtræ,
Dedecus hoc ſumptâ diſſimulavit aquâ.

ELEGIA VII.

Quòd ab amica non recipiatur dolet.

EN quiſquam ingenuas etiamnum ſuſcipit artes?
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat precioſius auro:
At nunc barbaria eſt grandis, habere nihil.
Cùm pulchrè noſtri dominæ placuêre libelli;
Quòd licuit libris, non licet re mihi.
Cùm bene laudavit, laudato janua clauſa eſt:
Turpiter hoc illûc ingenioſus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera cenſu,
Præfertur nobis, ſanguine factus, eques.
Hunc potes amplecti formoſis, ſtulta, lacertis?
Hujus in amplexu, ſtulta, jacere potes?
Si neſcis, caput hoc galeam portare ſolebat:
Enſe latus cinctum, quod tibi ſervit, erat.
Leva manus, cui nunc ſerum male convenit aurum,
Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Quâ periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
Heus ubi mollities pectoris illa tui eſt?
Cerne cicatrices veteris veſtigia pugnæ:
Quæſitum eſt illi corpore quicquid habet.
Forſitan & quoties hominem jugulaverit, ipſe
Indicet: hoc faſſas tangis avara manus?
Ille ego Muſarum, purus Phœbique ſacerdos
Ad rigidas canto carmen inane fores.

Disci te, qui sapitis, non hæc, quæ scimus inertes;
Sed trepidas acies, & fera bella sequi.
Prôque bono versu primum deducite pilum:
Hoc tibi, si velles, posset, Homere, dari.
Iuppiter admonitus nil esse potentius auro,
Corruptæ precium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa,
Ærati postes, ferrea turris erat.
Sed postquam sapiens in munera venit adulter;
Præbuit ipsa sinus & dare jussa, dedit.
At cùm regna senex cœli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æráque, & argentum, cúmque auro pondera ferri
Manibus admôrat: nullaque massa fuit.
At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
Pomaque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quisquam terram scindebat aratro:
Signabat nullo limite fossor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi:
Ultima mortali tum via littus erat.
Contra te solers hominum natura fuisti,
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quid tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terrâ contenta fuisses.
Cur non & cœlum tertia regna petis?
Quà licet affectas cœlum quoque: templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modo Cæsar, habent.
Eruimus terrâ solidum pro frugibus aurum:
Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat census honores:
Indè gravis judex, indè severus eques.
Omnia possideant: illis campúsque forumque
Serviat: hi pacem sævâque bella gerant:
Tantùm nè nostros avidi lucrentur amores:
Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.
At nunc, exaquet tetricas licet illa Sabinas;
Imperat ut captæ, qui dare multa potest.

Mo

Me prohibet custos: in me timet illa maritum:
Si dederim, totâ cedet uterq; domo.
O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
Tam male quæsitas pulvere mutet opes!

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata Deas;
Flebilis indignos Elegeïa solve capillos:
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.
Ille tui vates operis, tua fama; Tibullus,
Ardet in exstructo nomen inane rogo.
Ecce puer Veneris fert eversámque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice, demissis ut eat miserabilis alis,
Pectoraq; infestâ tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas sparsi per colla capilli,
Oraq; singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
Egressum castris, pulcher Iule, tuis.
Nec minùs est confusa Venus moriente Tibullo,
Quàm juveni rupit cùm ferus inguen aper.
At sacri vates, & divûm cura vocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obstupuisse feras?
Et Linon in sylvis idem pater abditus altis
Dicitur invictâ concinuisse lyrâ.
Aspice Mæoniden, à quo, seu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis:
Hunc quoq; summa dies nigro submersit Averno:
Effugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
Tardaq; nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit;
Altera cura recens, altera primus amor.

Quid nos sacra juvant? quid nunc Ægyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cùm rapiant mala fata bonos; (ignoscite fasso)
Sollicitor nullos esse putare Deos.
Vive pius, moriere tamen: cole sacra, colentem
Mors tamen à templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis: jacet ecce Tibullus:
Vix manet è toto parva quod urna capit.
Tene sacer vates flammæ rapuêre rogales?
Pectoribus pasci nec timuêre tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Urere, quæ tantum sustinuere nefas.
Avertit vultus Erycis quæ possidet arces:
Sunt quoque qui lacrymas continuisse negant.
Sed tamen hoc melius, quàm me Phæacia tellus
Ignotum vili suppossuisset humo.
Hîc certè manibus fugientis pressit ocellos
Mater & in cineres ultima dona tulit.
Hîc soror in partem misera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cúmq; tuis sua junxerunt Nemesisq; priorq;
Oscula: nec solos destituêre rogos.
Delia discedens, Feleciis, inquit, amata
Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram:
Cui Nemesis, quid, ait, tibi sunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen & umbra
Restat, in Elysia valle Tibullus erit.
Obvius huic venies, hederâ juvenilia cinctus
Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua est, siqua est modò corporis umbra:
Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
Ossa quieta precor, tutâ requiescite in arna:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA IX.

Ad Cererem, conquerens quòd ejus sacris cum amica concumbere non permittatur.

Annua venerant Cerealis tempora sacri:
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te, Dea, munificam gentes ubicunq; loquuntur:
Nec minùs humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima ferebant
Hac cibus, & teneri cespitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris:
Falce coloratos subsecuitque comas.
Prima jugis tauros supponere colla coegit:
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lacrymis lætari credat amantûm,
Et bene tormentis secubitûque coli?
Nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
Rustica: nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes, (nec fingunt omnia Cretes)
Cretes nutrito terra superba Jove.
Illîc, syderea mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi: testis laudatur alumno:
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium Creteâ diva sub Ida
Figentem certâ terga ferina manu.
Vidit: & ut teneræ flammam rapuêre medullæ,
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor: sulcos arere videres,
Et sata cum minima parte redire sui.
Cùm bene jactati pullârunt arva ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum,
Seminaque in latos ierant æqualiter agros,
Irrita decepti vota colentis erant:

Diva potens frugum sylvis errabat in altis:
Deciderant longæ spicea serta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno:
Omnia, quà tulerat se Dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide:
Et ferus in sylva farra metebat aper.
Optavit Minos similes sibi legifer annos:
Optavit Cereris longùs ut esset amor.
Qui tibi secubitus tristes, Dea flava, fuissent,
Hos cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sum tristis, cùm sit tibi nata reperta,
Regnaq; quàm Juno sorte minora regat?
Festa dies venerémq; vocat, cantúsque, merúmqe:
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA X.

Ad amicam, à cujus amore discedere non potest.

MUlta diúq; tuli; vitiis patientia victa est:
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet asserui jam me, fugíque catenas:
Et quæ non puduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus: & domitum pedibus calcamus amorem:
Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim:
Sæpe tulit lassis succus amarus opem.
Ergo ego sustinui foribus tam sæpe repulsus
Ingenuum durâ ponere corpus humo?
Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clausam, servus ut, ante domum?
Vidi ego? cùm foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens emeritúmq; latus.
Hoc tamen est levius, quàm quòd sum visus ab illo:
Eveniat nostris qostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spatiantis adhæsi,
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas:
Causa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
Et perjuratos in mea damna Deos?

Quid

Quid juvenum tacitos inter convivia nutus,
Verbáque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps, amensq; cucurri:
Veni: & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi sæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui velit ista pati.
Jam mea votivâ puppis redimita coronâ
Læta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere: non ego sum stultus, ut antè fui.
Luctantur, pectúsque leve in contraria ducunt,
Hâc amor, hâc odium: sed, puto, vincet amor.
Odero, si potero; si non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio; fugientem forma reducit:
Aversor morum crimina; corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minùs, aut minùs improba, vellem:
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium; facies exorat amorem:
Me miserum! vitiis plùs valet illa suis.
Parce per ô lecti socialia jura, per omnes,
Qui dant fallendos se tibi sæpe, Deos.
Perque tuam faciem magni mihi numinis instar,
Perque tuos oculos, qui rapuêre meos;
Quicquid eris, mea semper eris: tu selige tantùm
Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Lintea dem potiùs, ventisque ferentibus utar;
Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Dolet amicam suam ità suis carminibus innotuisse, ut rivales multos sibi parârit.

Quis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
Omina non albæ concinuistis aves?
Quódve putem sydus nostris occurrere votis?
Quósve Deos in me bella movere querar?

Quæ modò dicta mea est, quam cœpi solus amare,
Cum multis vereor nè sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic est: ingenio prostitit illa meo.
Et meritò quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpâ facta puella meâ est.
Me lenone placet: duce me perductus amator:
Janua per nostras est adaperta manus.
An prosint dubium est, nocuerunt carmina certè:
Invidiæ nostris illa fuêre bonis.
Cùm Thebæ, cùm Troja foret, cùm Cæsaris acta;
Ingenium movit sola Corinna meum.
O utinam adversis tetigissem carmina Musis,
Phœbus & inceptum destituisset opus!
Nec tamen ut testes nos est audire Poetas:
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibúsque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
Victor Abantiades alite fertur equo.
Idem per spatium Tityon porreximus ingens:
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis;
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis incluſimus utribus Euros:
Proditer in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe ſilicem, de virgine fecimus urſam:
Concinit Odryſium Cecropis ales Itym.
Juppiter aut in aves, aut ſe transformat in aurum,
Aut ſecat impoſitâ virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque ſemina, dentes?
Qui vomerent flammas ore, fuiſſe boves?
Flere genit: Electra, tuas auriga ſorores?
Quæque rates fuerant, nunc maris eſſe Deas?
Averſumque diem menſis furialibus Atrei?
Duraque percuſſam ſaxa ſecuta lyram?
Exit in immenſam fœcunda licentia vatum.
Obligat hiſtoricâ nec ſua verba fide.

Et

Et mea debuerat falsò laudata videri
Fœmina: credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XII.

De Junonis festo.

Cum mihi pomiferis conjux foret orta Phaliscis.
Mœnia contigimus victa Camille tibi.
Casta sacerdotes Junoni festa parabant,
Per celebres ludos, indigenámque bovem.
Grande moræ precium ritus cognoscere, quamvis
Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, & densâ prænubilus arbore lucus:
Aspice; concedes numinis esse locum.
Accipit ara preces, votivaq; thura piorum;
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hîc ubi personuit solemni tibia cantu;
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
Quas aluit campis herba Phalisca suis:
Et vituli nondum metuendâ fronte minaces:
Et minor ex humili victima porcus hara:
Dúxque gregis curvo per tempora dura recurvo:
Invisa est dominæ sola capella Deæ.
Illius indicio sylvis inventa sub altis
Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index:
Et precium autori vulneris ipsa datur.
Qua ventura dea est, juvenes timidæq; puellæ
Præbuerant latas veste jacente vias.
Virginei crines auro gemmâque premuntur;
Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum sanctæ velatæ vestibus albis
Tradita suppositò vertice sacra ferunt.
Ore favent populi tunc, cùm venit aurea pompa:
Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
Argiva est pompæ facies. Agamemnone cæso,
Et scelus, & patrias fugit Halesus opes.
Jámque peterratis profugus terráque marique
Mœnia felici condidit alta manu.

Illo

Ille suos docuit Junonia sacra Phaliscos:
Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIII.

Ad amicam, si pecca ura est, ut occultè peccet.

Non ego, nè pecces, cùm sis formosa, recuso;
Sed nè sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra jubet fieri censura pudicam:
Sed tamen, ut tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcunq; potest peccâsse negare:
Soliq; famosam culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et quæ clàm facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
Oppositâ populum submovet ante serâ.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
Commissi perages indiciúmque tui?
Sit tibi mens melior, saltémq; imitare pudicas:
Tèque probam, quamvis non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito; tantùm fecisse negato:
Nec pudeat coràm verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
Delicijs imple: sit procul indè pudor.
Hinc simul exieris, lascivia protinus omnis
Absit: & in lecto crimina pone tuo.
Illîc nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illîc purpureis condatur lingua labellis:
Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illîc nec voces, nec verba juvantia cessent:
Spondáq; lascivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: sine nescius errem:
Et liceat stultâ credulitate frui.
Cur toties video mitti recipíque tabellas?
Cur pressus prior est interiórque torus?
Cur plus, quàm somno, turbatos esse capillos,
Collíque conspicio dentis habere notam?

Tantùm

Tantùm nos oculos crimen deducis ad ipsos:
Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccâsse fateris:
Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi frustra quod amare necesse est:
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram: nec, quæ celare parabis,
Insequar: & falsi criminis instar erit.
Si tamen in mediâ deprensa tenebere culpâ,
Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato:
Concedunt verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est:
Sit modò, Non feci, dicere lingua memor.
Cùm tibi contingat verbis superare duobus;
Etsi non causâ, judice vince tuo.

ELEGIA XIV.

Ad Venerem, quòd elegis finem imponat.

Quære novum vatem, tenerorum mater amorum:
Traditur hæc elegis ultima meta meis.
Quos ego composui Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuêre meæ.
Si quid id est, usq; à proavis vetus ordinis hæres,
Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quem sua libertas ad honesta coegerat arma,
Cum timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia, quæ campi jugera pauca tenent;
Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poetam,
Quantulacunq; estis, vos ego magna voco.
Cultor puer, puerique parens mihi tempore longo,
Aurea de compo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso graviore Lyæus:
Pulsanda est magnis arena major equis.
Imbelles elegi, genialis Musa, valete,
Post mea mansurum fata superstes opus.

FINIS.

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS

DE ARTE AMANDI *Lib. I.*

Si quis in hoc artem populo non novit amandi;
Me legat, & docto carmine doctus amet.
Arte citæ veloq; rates remoq; reguntur:
Arte leves currus: arte regendus amor.
Curribus Automedon lentisque erat aptus habenis:
Tiphys in Æmonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori:
Tiphys & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est, ætas mollis & apta regi.
Phyllirides puerum citharâ perfecit Achillem,
Atque animos molli contudit arte feros.
Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus jussas præbuit ille manus:
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor amoris:
Sævus uterque puer: natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frænaque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor: quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiatque faces.
Quò me fixit amor, quò me violentius ussit;
Hoc melior factis vulneris ultor ero.
Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentior artes:
Nec nos aëriæ voce monemur avis.
Non mihi sunt visæ Clio, Cliùsque sorores,
Servanti pecudes vallibus Ascra tuis.
Usus opus movet hoc: vati parete perito:
Vera canam: cœptis mater amoris ades.

Este

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæque tegis mediis instita longa pedes.
Nos Venerem tutam concessaq; furta canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primùm miles in arma venis.
Proximus huic labor est placitam exorare puellam:
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus: hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissâ meta terenda rotâ.
Dum licet, & loris passim potes ire solutis;
Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras:
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator cervis ubi retia tendat:
Scit bene quâ frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque materiam longo qui quæris amori,
Ante frequens quo sit, disce, puella loco.
Non ego quærentem ventis dare vela jubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
(Andromedon Perseus nigris portârit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graia puella viro)
Tot tibi namq; dabit formosas Roma puellas:
Hæc habet, ut dicas, quicquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
Æquore quot pisces, fronde teguntur aves.
Quot cælum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ constat in urbe sui.
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Sive petis juvenem; juvenes tibi mille placebunt;
Cogêris voti nescius ipse tui.
Seu te fortè juvat sera & sapientior ætas;
Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen erit.
Tu modò Pompeiâ lentus spatiare sub umbra,
Cùm sol Herculeî tinget a Leonis adit.

Aut

Aut, ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis
Porticus autoris Livia nomen habet.
Quique parare necem miseris patruelibus ausæ
Belides, & stricto barbarus ense pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis,
Cultaq; Judæo septima sacra viro.
Neu fuge Niligenæ Memphitica sacra juvencæ:
Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi.
Et fora conveniunt (quis credere posset?) amori:
Flammaq; in arguto sæpe reperta foro est;
Subdita quà Veneris facto de marmore templo
Appias expressis ærа pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus amore:
Quique aliis cavit, non cavet ille sibi.
Illo sæpe loco desunt sua verba diserto:
Resque novæ veniunt, causaque agenda sua est.
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, ridet:
Qui modò patronus, jam cupit esse cliens.
Sed tu præcipuè curvis venare theatris:
Hæc loca sunt votis fertiliora tuis.
Illîc invenies, quod ames, quod ludere possis;
Quidquæ semel tangas, quidq; tenere velis.
Ut redit, itque frequens longum formica per agmen,
Granifero solitum dum vehit ore cibum;
Aut ut apes saltusq; suos, & olentia nectæ
Pascua, per flores & thyma summa volant:
Sic ruit in celebres cultissima fœmina ludos:
Copia judicium sæpe morata, meum est.
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ:
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti Romule ludos,
Cùm juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neq; marmoreo pendebant vela theatro,
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illîc, quas tulerant nemorosa palatia, frondes
Simpliciter positæ; scena sine arte fuit.

In gradibus ſedit populus de cæſpite factis;
Qualibet hirſutas fronde tegente comas.
Reſpiciunt oculiſque notant ſibi quiſque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa movent.
Dùmque, rudem præbente modum tibicina Thuſco,
Lydius æquatam ter pede pulſat humum;
In medio plauſu (plauſus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ ſigna petenda dedit.
Protinus exſiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ;
Utque fugit viſos agna novella lupos:
Sic illæ timuêre viros ſine lege ruentes;
Conſtitit in nulla, qui fuit antè, color.
Nam timor unus erat, facies non una timoris:
Pars laniat crines: pars ſine mente ſedet.
Altera mœſta ſilet: fruſtra vocat altera matrem:
Hæc queritur, ſtupet hæc: hæc fugit, illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
Et potuit multas ipſe decere pudor.
Siqua repugnabat nimiùm, comitémque negabat;
Sublatam cupido vir tulit ipſe ſinu.
Atque ità, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater eſt, hoc tibi, dixit, ero.
Romule, militibus ſcîſti dare commoda ſolus:
Hæc mihi ſi dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo ſolennia more theatra,
Nunc quoque formoſis inſidioſa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus eſt digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota eſt.
Proximus à domina, nullo prohibente, ſedeto?
Junge tuum lateri, quàm poteſ, uſquè latus.
Et bene te cogit, ſi nolit, linea jungi:
Quî tibi tangenda eſt lege puella loci.
Hîc tibi quæratur ſocii ſermonis origo:
Et moveant primos publica verba ſonos.

Cujus equi veniant, facito ſtudioſe requiras:
Nec mora quiſquis erit, cui favet illa, fave.
At cùm pompa frequens certantibus ibit ephebis;
Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Utque fit, in gremium pulvis ſi fortè puellæ
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, ſi nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
Quælibet officio cauſa ſit apta tuo.
Pallia ſi terræ nimiùm demiſſa jacebunt;
Collige, & immundâ ſedulus effer humo.
Protinus officii precium, patiente puellâ,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Reſpice præterea, poſt vos quicunque ſedebit,
Nè premat oppoſito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos: fuit utile multis,
Pulvinar facili compoſuiſſe manu.
Profuit & tenui ventos moviſſe flabello,
Et cava ſub tenerum ſcamna dediſſe pedem.
Hos aditus Circúſque novo præbebit amori,
Sparſaq; ſollicito triſtis arena foro.
Illâ ſæpe puer Veneris pugnavit arenâ:
Et qui ſpectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangítq; manum poſcitque libellum,
Et quærit, poſito pigvore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telúmque volatile ſenſit.
Et pars ſpectati vulneris ipſe fuit.
Quid modò cum belli navalis imagine Cæſar
Perfidus induxit, Cecropidſque rates?
Nempe ab utróque mari juvenes, ab utróque puellæ
Venêre: atque ingens orbis in urbe fuit.
Quis non invenit turba quod amaret in illa?
Eheu quàm multos advena torſit amor!
Ecce parat Cæſar, domito quod defuit orbi,
Addere nunc oriens ultime noſter eris.
Parthe dabis pœnas: Craſſi gaudete ſepulti,
Signáque barbaricas non bene paſſa manus.
Ultor adeſt, primiſque ducem profitetur in annis:
Bellaque non puero tractat agenda puer.

Parcite

Parcite natales timidi numerare deorum:
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cæleste suis velociùs annis
Surgit & ignavæ fert malè damna moræ.
Parvus erat; manibúsque duos Tirynthius angues
Pressit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoq; qui puer es, quantus tunc Bacche fuisti,
Cùm timuit thyrsos India victa tuos!
Auspiciis animísque patris puer arma movebis,
Et vinces annis auspiciísque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
Cùm tibi sint fratres, fratres ulciscere læsos:
Cúmque pater tibi sit, jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæque tuúsque:
Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:
Stabit pro signis jusque piúmque tuis.
Vincuntur Parthi causâ: vincantur & armis:
Eoas Latio dux meus addat opes.
Mársque pater, Cæsárque pater, date numen euntí:
Est Deus è vobis alter, & alter erit.
Auguror en, vinces, votivaq; carmina reddam,
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes: aciémque meis hortabere verbis:
O desint animis nè mea verba tuis.
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
Telaque ab averso quæ jacet hostis equo.
Quid fugis, ut vincas? quid victos, Parthe, relinquis?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, quâ tu, pulcherrima rerum,
Quatuor in niveis aureus ibis equis.
Ibunt antè duces ovérati colla catenis:
Nè possint tuti, quâ priùs, esse fugâ.
Spectabunt juvenes læti, mistæque puellæ:
Diffundetque animos omnibus illa dies.
Atque aliqua ex illis, dum regum nomina quærit,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ?

Omnia responde, nec tantùm siqua rogabit:
Et quæ nescieris, ut bene nota, refer.
Hic est Euphrates præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios: hæc est Danëia Persis:
Urbs in Achæmeniis vallibus ista fuit.
Ille, vel ille, duces; & erunt quæ nomina dicas:
Si poteris, verè; si minùs, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivia mensis:
Est aliquid præter vina, quod inde petas.
Sæpe illîc positis, teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit amor.
Vinaque cùm bibulas sparsêre Cupidinis alas,
Permanet, & capto stat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas:
Sed tamen aspergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntq; coloribus aptos,
Cura fugit, multo diluitúrque mero.
Tunc veniunt risus: tunc pauper cornua sumit:
Tunc dolor & curæ, rugaq; frontis abit.
Tunc aperit montes ævo rarissima nostro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
Illîc sæpe animos juvenum rapuêre puellæ:
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hîc tu fallaci nimium nè crede lucernæ.
Judicio formæ nóxque merúmque nocet.
Luce Deas cœlóque Paris spectavit aperto:
Cùm dixit Veneri, vincis utrámque Venus.
Nocte latent mendæ, vitióque ignoscitur omni:
Horaque formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tincta murice lana,
Consule de facie corporibúsque diem.
Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
Enumerem? numero cedat arena meo.
Quid referam Baias, prætextaque littora velis,
Et, quæ de calido sulphure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit,
Non hæc, (ut fama est) unda salubris erat.

Ecce

Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partáque per gladios regna nocente manu.
Illa quòd eſt virgo, quòd tela Cupidinis odit,
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia tendas,
Præcipit imparibus vecta Thaleia modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas ſit capienda per artes,
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quiſquis ubique, viri faciles advertite mentes,
Pollicitiſque favens vulgus adeſto meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Poſſe capi; capies: tu modò tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æſtate cicadæ,
Menalius lepori det ſua terga canis,
Fœmina quàm juveni blandè tentata repugnet:
Hæc quoque quam poteris credere nolle, volet.
Utque viro furtiva Venus, ſic grata puellæ eſt:
Vir malè diſſimulat: tectius illa cupit.
Conveniet maribus, nè quam nos ante rogemus;
Fœmina jam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi ſemper adhinnit equo.
Parcior in nobis, nec tam furioſa libido eſt:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, ſed non ut filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice preſſa latet.
Illius lacrymis, quas arbor fundit odora,
Ungimur, & dominæ nomina gutta tenet.
Fortè ſub umbroſis, nemoroſæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat;
Signatus tenui media inter cornua nigro:
Una fuit labes, cætera lactis erant.
Illum Gnoſſiades, Sidoniáde ſque juvenca
Optárunt tergo ſuſtinuiſſe ſuo.
Paſiphae fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formoſas oderat illa boves.

Nota cano: non hoc, quæ centum ſuſtinet urbes,
Quamvis ſit mendax, Creta negare poteſt.
Ipſa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur inaſſuetâ ſubſecuiſſe manu.
It comes armentis: nec ituram cura moratur
Conjugis: & Minos à bove victus erat.
Quid tibi Paſiphaë pretioſas ſumere veſtes?
Ille tuus nullas ſentit adulter opes.
Quid tibi cum ſpeculo montana armenta petenti?
Quid toties poſitas fingis inepta comas?
Crede tamen ſpeculo, quod te negat eſſe juvencam:
Quàm cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos; nullus quæratur adulter:
Sive virum mavis fallere; falle viro.
In nemus & ſaltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties vultu vaccam ſpectavit iniquo,
Et dixit, Domino cur placet iſta meo?
Aſpice, ut ante ipſum teneris exſultat in herbis:
Nec dubito, quin ſe ſtulta placere putet.
Dixit; & ingemit jamdudum de grege duci
Juſſit, & immeritam ſub juga curva trahi:
Aut cadere ante aras commentâque ſacra coegit:
Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæſis?
Atque ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modò ſe fieri Europam, modò poſtulat Iô:
Altera quòd bos eſt, altera vecta bove.
Hanc tamen implevit vaccâ deceptus acernâ
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Creſſa Thyeſtæo ſi ſe alſtinuiſſet amore;
(Ah quantum eſt uni poſſe placere viro!)
Non medium rupiſſet iter currúque retorto
Auroram verſis Phœbus adîſſet equis.
Nilea purpureos Niſo furata capillos,
Puppe cadens celſâ, facta refertur avis.
Altera Scylla maris monſtrum, medicamine Circes,
Pube premit rabidos inguinibúſque canes.

Qui Martem terris, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyræa flamma Creüsæ,
Et nece natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis?
Pœna reversura est in caput ista tuum.
Omnia fœmineâ sunt ista libidine mota?
Acrior est nostrâ, plúsque furoris habet.
Ergò agè nè dubita cunctas superare puellas:
Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen esse rogatæ:
Ut jam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris, cùm sit nova grata voluptas,
Et capiant animos plùs aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris;
Vicinúmque pecus grandius uber habet.
Sed priùs ancillam captatæ nôsse puellæ
Cura sit: accessus molliet illa tuos.
Proxima consiliis dominæ sit ut illa videto:
Néve parum tacitis conscia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:
Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora servant)
Quo facilis dominæ mens sit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætissima rerum,
Ut seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore;
Ipsa patent: blandâ tum subit arte Venus.
Tum cùm tristis erat, defensa est Ilion armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cùm pellice læsa dolebit:
Tunc facies, operâ nè sit inulta tuâ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et secum tenui suspirans murmure dicat,
Ut putò, non poteris ipsa referre vicem.

Tunc de te narret : tunc persuadentia verba
Addat : & insano juret amore mori.
Sed propera, nè vela cadant, iræque residant :
Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipsam profit violare ministram ?
Talibus admissis alea grandis inest.
Hæc ad concubitum fit sedula ; tardior illa :
Hæc dominæ munus temperat ; illa sibi.
Casus in eventu est : licèt hic indulgeat ausis,
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam :
Nec juvenum quisquam, me duce, captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recipitque tabellas,
Corpore, non tantùm sedulitate, placet ;
Fac dominâ potiare priùs : comes illa sequetur :
Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
Hoc unum moneo (si quid modò creditur arti,
Nec mea dicta rapax per mare ventus agat)
Aut nunquàm tentes, aut perfice : tollitur index,
Cùm semel in partem criminis illa venit.
Non avis utiliter viscatis effugiat alis :
Non bene de laxis cassibus exit aper.
Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo ;
Opprime tentatam : nec, nisi victor, abi.
Tunc neque te prodet communi noxia culpâ :
Falsáque erunt dominæ, dictáque nota tibi.
Sed bene celetur : bene si celabitur index,
Notitiæ subierit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis :
Nec semper viridi concava puppis aquæ :
Nec teneras tutum est semper captare puellas :
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies subierit natalis, sive calendæ,
Quas Veneri Marti continuâsse juvat ;
Sive erit ornatus, non ut fuit ante, sigillis,
Sed regum positas Circus habebit opes ;

Differ opus: tunc triſtis hyems, tunc Pleiades inſtant
Tunc & in æquoreâ mergitur Hædus aquâ.
Tunc bene deſinitur: tunc, ſi quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ, naufraga membra ratis.
Tunc licet incipias, quâ flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis ſanguinolenta fuit:
Quâque die redeunt rebus minùs apta gerendis
Culta Paleſtino ſeptima feſta viro.
Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicæ:
Quâque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Cùm bene vitâris, tamen auferet: invenit artem
Fœmina, quâ cupidi carpat amantis opes.
Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem:
Expediet merces téque ſedente ſuas.
Quas illa, inſpicias, ſapere ut videare, rogabit:
Oſſula deinde dabit: deinde rogabit, emas:
Hoc fore contentam multos jurabit in annos.
Nunc opus eſſe ſibi, nunc bene dicet, emi.
Si non eſſe domi, quos des, cauſabere nummos;
Littera poſcetur, nec didiciſſe juvat.
Quid, quaſi natali cùm poſcit munera libo,
Et quoties opus eſt, naſcitur illa ſibi?
Quid, cùm mendaci damno mœſtiſſima plorat,
Elapſúſque cavâ fingitur aure lapis?
Multa legunt tradenda ſibi, data reddere nolunt.
Perdis; & in damno gratia nulla tuo eſt.
Non mihi, ſacrilegas meretricum ut perſequar artes,
Cum totidem linguis, ſint ſatis ora decem.
Cera vadum tentet raſis infuſa tabellis:
Cera tuæ primùm conſcia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas, imitataq; amantûm
Verba: nec exiguas, quiſquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.
Spes tenet in tempus, ſemel eſt ſi credita, longum:
Illa quidem fallax, ſed tamen apta dea eſt.

Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui:
Præteritum tulerit, perdideritque nihil.
Et, quod non dederis, semper videare daturus:
Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic, nè perdiderit, non cessat perdere lusor:
Et revocat cupidas alea sæpe manus.
Hoc opus, hic labor est, primùm sine munere jungi.
Si dederit gratis, quæ dedit, usque dabit.
Ergò eat, & blandis peraretur littera verbis:
Explorétq; animos, primaq; tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Insciaque est verbis capta puella suis.
Disce bonas artes (moneo) Romana juventus;
Non tantum trepidos ut tueare reos.
Quàm populus, judéxque gravis, lectúsque senatus;
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires: nec sis in fronte disertus:
Effugiant voces verba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odii littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaq; verba:
Blanda tamen, præsens ut videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectúmque remittet;
Lecturam spera, propositúmque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati fræna docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus usu:
Interit assiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? quid mollius undâ?
Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.
Penelopen ipsam, pertes modò, tempore vinces:
Capta vides serò Pergama; capta tamen.
Legerit, & nolit rescribere; cogere noli:
Tu modò blanditias fac legat ipsa tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis:
Per numeros veniunt ista gradúsque suos.
Forsitan & primò veniet tibi littera tristis:
Quæq; roget, nè te sollicitare velis.

Quod

Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat ut insis.
Insequere: & voti postmodo compos eris.
Interea sive illa toro resupina feratur;
Lecticam dominæ dissimulanter adi.
Néve aliquis verbis odiosas afferat aures,
Quam potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
Porticus; hîc socias tu quoq; junge moras.
Et modò præcedas, facito: modò terga sequaris;
Et modò festinas: & modo lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquam transire columnis
Sit pudor, & lateri continuâsse latus.
Nec sine te curvo sedeat speciosa theatro:
Quod spectes, humeris afferat illa suis.
Illam respicias, illam mirêre licebit:
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo saltante puellæ:
Et faveas illi, quisquis agatur amans.
Cùm surgit, surgas: donec sedet illa, sedeto:
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista jube faciant, quorum Cybelè ia mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoïda Theseus
Abstulit à nulla tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene comptus, amavit:
Cura Deæ, sylvis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant: fuscentur corpora campo:
Sit bene conveniens, & sine labe toga.
Linguaq; nec rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec malè deformet rigidos tonsura capillos:
Sit coma, sit doctâ barba resecta manu.
Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues:
Inque cava nullus stet tibi nare pilus.
Nec malè odorati sit tristis anhelitus oris:
Nec lædat nares virque paterque gregis.

Cater

Cætera lasciuæ faciant concede puellæ :
Et si quis malè vir quærit habere virum.
Ecce suum vatem Liber vocat : hic quoque amantes
Adjuvat : & flammæ, quâ calet ipse, favet.
Gnossis in ignotis amens errabat arenis,
Quà brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Vtque erat è somno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas ;
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebátque simul (sed utrúmque decebat)
Nec facta est lacrymis turpior illa suis.
Jámque iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abiit, quid mihi fiet ? ait.
Quid mihi fiet ? ait : sonuerunt cymbala toto
Littore, & attonitâ tympana pulsa manu.
Excidit illa metu, rupitque novissima verba :
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis :
Ecce leves Satyri, prævia turba Dei.
Ebrius ecce senex pando Silenus asello
Vix sedet, & pressas continet arte jubas.
Dum sequitur Bacchas, Bacchæ fugiúntq; petúntq;,
Quadrupedem ferulâ dum malus urget eques ;
In caput aurito cecidit delapsus asello :
Clamârunt Satyri ; Surge, agè, surge pater.
Jam Deus in curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theseus, & vox abiêre puellæ :
Terq; fugam petiit, térq; retenta metu est.
Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristæ :
Et levis in madida cana palude tremit.
Cui Deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit :
Pone metum ; Bacchi Gnossias uxor eris.
Munus habe cœlum : cœlo spectabere sydus :
Sæpe reges dubiam Cressa puella, rateni.
Dixit. & è curru, nè tigres illa timeret,
Desilit : impósito cessit arena pede.

Impli-

Implicitamque sinu (neque enim pugnare valebat)
Abstulit : ut facile est omnia posse Deo.
Pars Hymenæe canunt : pars altera Euoè clamant :
Sic coëunt sacro nupta Deúsque toro.
Ergò, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi.
Atque erit in socii fœmina parte tori ;
Nycteliúmque patrem, nocturnúque sacra precare,
Nè jubeant capiti vina nocere tuo.
Hîc tibi multa licet sermone latentia tecto
Dicere ; quæ dici sentiat illa sibi ;
Blanditiásque leves tenui perscribere vino ;
Ut dominam in mensa se legat illa tuam :
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem,
Sæpe tacens vocem verbáque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula ; quâque bibit parte puella, bibas.
Et quemcunque cibum digitis libaverit illa,
Tu pete : dumque petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota, viro placuisse puellæ :
Utilior votis factus amicus erit.
Huic, si forte bibas, sortem concede priorem :
Huic detur capiti missa corona tuo.
Sive sit inferior, seu par, prior omnia sumat :
Nè dubites illi verba secunda loqui.
Tuta frequénsque via est, per amici fallere nomen :
Tuta frequénsque licèt sit via, crimen habet.
Indè propinator nimirum multa propinet,
Et sibi mandatis plura videnda putet.
Certa tibi à nobis dubitur mensura bibendi :
Officium præstent ménsq; pedésque suum.
Furgia præcipuè vino stimulata caveto :
Et nimiùm faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion stultè data vina bibendo :
Aptior est dulci mensa merúmque joco.
Si vox est, canta ; si mollia brachia, salta :
Et quacunque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit :
Fac titubet blæso subdola lingua sono.

Et

Et quicquid dices, faciéſque protervius æquo,
Credatur nimium cauſa fuiſſe merum.
Et bene dic dominæ; bene, cum quo dormiet illa:
Sed malè ſit, tacitè mente precare viro.
At, cùm diſcedit menſa conviva remotâ,
(Ipſa tibi acceſſus turba, locúmque dabit)
Inſere te turbæ: levitérque admotus eunti,
Velle latus digitis: & pede tange pedem.
Colloquii jam tempus adeſt. Fuge ruſtice longè
Hinc pudor: audácem fórſque Venuſque juvant.
Non tua ſub noſtras veniet facundia leges:
Fac tantùm cupias, ſponte diſertus eris.
Eſt & agendus amans, imitandaq; vulnera verbis:
Hîc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor eſt: ſibi quæque videtur amanda:
Peſſima ſit, nulli non ſua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit ſimulator amare:
Sæpe, quod incipiens finxerat eſſe, fuit.
Quo magis ô faciles imitantibus eſte puellæ:
Fiet amor verus, qui modò fictus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere fas eſt,
Vt pendens liquidâ ripa ſubitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam caſtas præconia formæ:
Virginibus curæ, gratáque forma ſua eſt.
Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada ſylvis,
Nunc quoque judicium non tenuiſſe pudet?
Laudatas oſtendit avis Junonia pennas:
Si tacitus ſpectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina curſus,
Deflexæque jubæ, planſíque colla juvant.
Nec timidè promitte: trahunt promiſſa puellas.
Pollicitis teſtes quoſlibet adde Deos.
Juppiter ex alto perjuria ridet amantûm,
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falsò jurare ſolebat
Juppiter: exemplo nunc favet ille ſuo.

Expedit

Expedit esse Deos: &, ut expedit, esse putemus:
Dentur in antiquos thura merúmque focos.
Nec secura quies illos similisque soporì
Detinet: innocui vivite, numen adest.
Reddite depositum: pietas sua fœdera servet:
Fraus absit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impunè puellas:
Hac minùs est unâ fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos, quos posuêre, cadant.
Dicitur Ægyptus caruisse juvantibus arva
Imbribus, atque annos sicca fuisse novem;
Cùm Thrasius Busirin adit, monstrátque piari
Hospitis effuso sanguine posse Jovem:
Illi Busiris, Ties Jovis hostia primus,
Inquit: & Ægypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit: infelix imbuit autor opus.
Justus uterque fuit: neque enim lex justior ulla est,
Quàm necis artifices arte perire suâ.
Ergò & perjuras meritò perjuria fallant:
Exemplo doleat fœmina læsa suo.
Et lacrymæ prosunt: lacrymis adamanta movebis:
Fac madidas videat, si potes, illa genas.
Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore semper)
Deficiunt, udâ lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licet non det, non data sume tamen.
Pugnabit primò fortassis, &, Improbe, dicet:
Pugnando vinci se tamen illa volet.
Tantùm nè noceant teneris malè rapta labellis,
Neve queri possit dura fuisse, cave.
Oscula qui sumpsit, si non & cætera sumpsit;
Hæc quoque, quæ data sunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno post oscula voto!
Hei mihi, rusticitas non pudor ille fuit.
Sim licèt appellent: grata est vis ista puellis:
Quod juvat, invitæ sæpe dedisse volunt.

Qua-

Quæcunque est Veneris subitâ violata rapinâ,
Gaudet: & improbitas muneris instar habet.
At quæ, cùm posset cogi, non tacta recessit,
Cùm simulat vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phœbe: vis est illata sorori:
Et gratus raptis raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Æmonio victa puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat mala præmia formæ
Colle sub Idæo vincere digna Venus.
Jam nurus ad Priamum diverso venerat orbe:
Gratdque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læsi verba mariti:
Nam dolor unius, publica causa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
Veste virum longâ dissimulatus erat.
Quid facis, Æacide? non sunt tua munera lanæ:
Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo:
Pensa quid? in dextra, quâ cadet Hector, habes?
Rejice succinctos operoso stamine fusos:
Quassanda est istâ Pelias hasta manu.
Fortè erat in thalamo virgo regalis eodem:
Hæc illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem victa est: (ita credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cùm jam properaret Achilles:
Fortia nam positâ sumpserat arma colo.
Vis ubi nunc illa est? quid blandâ voce moraris
Autorem stupri Deïdameia tui?
Scilicet, ut pudor est, quiddam cœpisse priorem;
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est propriæ juveni fiducia formæ,
Expectet si quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat: vir verba precantia dicat:
Excipiat blandas molliter illa preces.
Ut potiare, roga: tantùm cupit illa rogari:
Da causam voti principiumque tui.

Juppiter

Iuppiter ad veteres ſupplex heroïdas ibat:
Corripuit magnum nulla puella Jovem.
Si tamen à precibus tumidos accedere faſtus
Senſeris; incepto parce, referq; pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odêre quod inſtat.
Lenius inſtando tædia tolle tui.
Nec ſpes eſt Veneris ſemper profitenda roganti:
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris unda
Debet & à radiis ſyderis eſſe niger.
Turpis & agricolæ, qui vomere ſemper adunco,
Et gravibus raſtris ſub Jove verſat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
Candida ſi fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans: color hic eſt aptus amanti:
Hoc decet: hoc multi non valuiſſe putant.
Pallidus in Lyricen ſylvis errabat Orion:
Pallidus in lenta Naide Daphnis erat.
Arguat & macies animum: nec turpe putâris
Pileolum nitidis impoſuiſſe comis.
Attenuant juvenum vigilatæ tempora noctes,
Curaq;, & immenſo qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miſerabilis eſto:
Ut, qui te videat, dicere poſſit, Amas.
Conquerar? an moneam? mixtum fas eſſe nefáſque?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi, non tutum eſt, quod amas laudare ſodali.
Cum tibi laudanti credidit, ipſe ſubit.
At non Alcides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermioniem Pylades, quâ Pallada Phœbus amavit:
Quidq; tibi geminus, Tyndari, Caſtor erat.
Si quis idem ſperat, laturas poma myricas
Speret: & e medio flumine mella petat.
Nil, niſi turpe, juvat: curæ eſt ſua cuique voluptas:
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.

Hen

Heu facinus non est hostis metuendus amanti,
Quos credis fidos, effuge; tutus eris.
Cognatum fratremque cave, fidumque sodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, hæc oleis: hîc bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Utque levis Proteus modò se tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper.
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos:
Longius insidias curva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulánsve pudenti;
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Indè fit, ut quæ se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cœpti, pars est exhausta laboris;
Hîc teneat nostras anchora jacta rates.

P. OVID.

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS

DE ARTE AMANDI *Lib. II.*

Dicite iò Paan: & iò bis dicite Paan:
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palmâ:
Præferor Ascræo Mæonióque seni.
Talis ab armiferis Priameïus hostes Amyclis
Candida tum rapta conjuge vela dabat.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Victa peregrinis Hippodameia rotis.
Quid properas juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longè, quem peto, portus abest.
Non satis inveniſſe tibi est me vate puellam:
Arte meâ capta est: arte tenenda meâ est.
Nec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illîc: hîc erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, puer & Cytherea favete:
Nunc Erato; nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas possit amor remanere per artes,
Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est, & habet geminas, quibus evolet, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præcluserat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovemque virum, semivirúmque bovem;
Sit modus exilio, dixit, justissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et, quoniam in patria fatis fugitatus iniquis
Vivere non potui, da mihi posse mori.
Da reditum puero, senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce seni.

Dixerat hæc : sed & hæc, & multò plura licebat
Dicere : at egressus non dabat ille viro.
Quod simulac sensit, Nunc, nunc, ô Dædale, dixit,
Materiam, qua sis ingeniosus, habes.
Possidet & terras, & possidet æquora Minos :
Nec tellus nostræ, nec patet unda fugæ.
Restat iter cœli : cœlo tentabimus ire :
Da veniam cœpto Iuppiter alme meo.
Non ego sydereas affecto tangere sedes :
Quò fugiam dominum, nulla, nisi ista, via est.
Per Styga detur iter : Stygias transibimus undas :
Sunt mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala sæpe movent. Quis crederet unquam
Aërias hominem carpere posse vias ?
Remigium volucrum disponit in ordine pennas,
Et leve per lini vincula nectit opus :
Imáque pars ceris astringitur igne solutis :
Finitusque novæ jam labor artis erat.
Tractabat ceramque puer, pennásque ridens :
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater, His, inquit, patria est adeunda carinis :
Hâc nobis Minos effugiendus ope est.
Aëra non potuit Minos, alia omnia clausit :
Quâ licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi non virgo Tegeæa, comésque Bootes ;
Ensifer Orion aspiciendus erit.
Me pennis sectare datis : ego prævius ibo :
Sit tibi cura sequi ; me duce tutus eris.
Nam sive ætherias vicino sole per auras
Ibimus ; impatiens cera caloris erit :
Sive humiles propiore freto jactabimus alas ;
Mobilis æquoreis penna madescet aquis.
Inter utrumq; vola : ventos quoque, nate, caveto :
Quique ferent auræ, vela secunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monstratq; moveri :
Erudit infirmas ut sua mater aves.
Indè suis factas humeris accommodat alas :
Perque novum timidus corpora librat iter.

Fámque

Famq; volaturus parvo dedit oscula nato :
Nec patriæ lacrymas continuêre genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis :
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et movet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus : & cursus sustinet usquè suos.
Famq; novum delectat iter : positóque timore
Icarus audaci fortiùs arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
Vidit : & incertum dextra reliquit opus.
Jam Samos à læva fuerat Naxósque relicta,
Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebinthos erat, sylvísque umbrosa Calydnæ,
Cinctaq; piscosis Astypalæa vadis.
Cùm puer, incautis nimiùm temerarius annis,
Altiùs egit iter, deseruítque patrem.
Vincla labant : & cera Deo propiore liquescit :
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à summo despexit in æquora cælo :
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ : nudos quatit ille lacertos :
Et trepidat : nec, quo sustineatur, habet.
Decidit : atq; cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit :
Clausérunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, non jam pater, Icare, clamat :
Icare clamat, ubi es ? quóve sub axe cælas ?
Icare clamabat : pennas aspexit in undis :
Ossa tegit tellus : æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas :
Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur, Æmonias si quis decurrit ad artes,
Dátque quod à teneri fronte revellit equi.
Non facient, ut vivat amor, Medëides herbæ,
Mixtaque cum magicis Marsa venena sonis.
Phasias Æsoniden, Circe tenuisset Ulyssem,
Si modò servari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis :
Philtra nocent animis, vimq; furoris habent.

Sit procul omne nefas: ut ameris, amabilis esto:
Quod tibi non facies, solave forma dabit.
Sit licèt antiquo Nireus adamatus Homero,
Naiadúmque tener crimine raptus Hylas,
Vt dominam teneas, nec te miserere relictum:
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est: quantúmque accedit ad annos,
Fit minor, & spatio carpitur illa suo.
Nec semper violæ nec semper lilia florent:
Et riget amissâ spina relicta rosâ.
Et tibi jam venient cani, formose capilli:
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam mollire animum, quî duret, & astrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura sit, & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses:
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso,
Remigióque aptas esse negavit aquas!
Hæc Trojæ casus iterúmque iterúmque rogabat:
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore consiterant: illîc quoq; pulchra Calypso
Exigit Odrysii facta cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam fortè tenebat)
Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
Hæc (inquit) Troja est: (muros in littore fecit)
Hic tibi sit Simois: hæc mea castra puta.
Campus erat, (campum fecit) quem cede Dolonis
Sparsimus, Æmonios dum vigil optat equos.
Illîc Sithonii fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reversus equis.
Pluraq; pingebat: subitus cùm Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cum duce castra suo.
Tum Dea, quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, vides?
Ergò agè fallaci timidæ confide figuræ,
Quisquis es: atque aliquid corpore pluris habe.

Dextera

Dextera præcipuè capit indulgentia mentes :
Asperitas odium sævaque bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis ;
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis hirundo est :
Quâsque colit turres, Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prælia linguæ :
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæque viros, nuptásque mariti :
Inque vicem credunt rem sibi semper agi.
Hos decet uxores : dos est uxoria, lites :
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis jussu lectum veniſtis in unum :
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auré sque juvantia verba
Affer : ut adventu læta sit ipsa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor amandi :
Nil opus est illi, qui dabit, arte meâ.
Secum habet ingenium, qui, cùm libet, Accipe, dicit :
Cedimus : inventis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego sum : quia pauper amavi :
Cùm dare non possum munera, verba dabam.
Pauper amet cautè : timeat maledicere pauper :
Multaq; divitibus non patienda ferat.
Me memini iratum dominæ turbâsse capillos :
Hæc mihi quàm multos abstulit ira dies !
Nec puto, nec sensi tunicam laniâsse : sed ipsa
Dixerat : & pretio est illa redempta meo.
At vos (si sapitis) vestri peccata magistri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum cultâ pax sit amicâ :
Et jocus, & causas quicquid amoris habet.
Si non blanda satis, nec erit tibi comis amica :
Perfer, & obdura : postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus :
Franges, si vires experiêre tuas.
Obsequio tranantur aquæ : nec vincere possis
Flumina, si contrà, quàm rapit unda, nates.

Obsequium tigrésque domat tumidósque leones:
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrinâ Atalantâ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus nec mitia facta puellæ
Flêsse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit jusso fallentia retia collo:
Sæpe ferû torvos cuspide fixit apros.
Sensit & Hylxi contentum saucius arcum.
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere sylvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo:
Corpora nec missis jubeo præbere sagittis:
Artis erunt cautæ mollia jussa meæ.
Cede repugnanti: cedendo victor abibis:
Hac modò, quas partes illa jubebit, agas.
Arguit, arguito: quicquid probat illa, probato:
Quod dicit, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, arride: si flêrit, flere memento:
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerósque manu jactabit eburnos;
Tu malè jactato: tu bene jacta dato.
Seu jaciet talos, victam nè pœna sequatur,
Damnosi facito flent tibi sæpe canes.
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit;
Hac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distincta tuis umbracula virgis:
Ipse face in turbâ, quâ venit illa, locum.
Nec dubita teneri scamnum producere lecto:
Et tenero soleam dome vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamvis horrebis & ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi tupe puta (quamvis sit turpe, placebit)
Ingenuâ speculum sustinuisse manu.
Ille fatigatæ vincendo monstra novercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit;
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditur, & lanas excoluisse rudes.

Parua

Paruit imperio dominæ Tyrinthius heros.
I nunc, & dubitæ ferre, quod ipse tulit.
Jussus adesse foro, jussâ maturiùs horâ
Fac semper venias: nec, nisi serus, abi.
Occurras aliquò tibi dixerit; omnia differ:
Curre, nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet, Venias (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus, sitiénsve canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ species amor est: discedite segnes:
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hyems, longæque viæ, sævique dolores
Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum:
Frigidus in nuda sæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pavisse per æstus
Fertur, & in parva delituisse casa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum placitumque negabitur ire,
Atque erit oppositâ janua fulta serâ;
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Læta erit, ut causam tibi se sciet esse periclî:
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras, Leandre, carere puellâ:
Tranabas, animum nôsset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima,
Nec tibi sit servos demeruisse pudor.
Nomine quemque suo (nulla est jactura) saluta:
Junge tuas humiles ambitiose preces.
Sed tamen & servo (levis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ, quâ pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.

Fac plebem (mihi crede) tuam: sit semper in illa
Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo pretioso munere dones:
Parva, sed è parvis callidus apta dato.
Cùm bene dives ager, cùm rami pondere nutant;
Afferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa
Illa: tibi in sacra sint licèt empta viâ.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabit:
At nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quinetiam turdóque licet, missâque coronâ,
Te memorem dominæ testificêre tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus.
Ah pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus?
Hei mihi, non multum carmen honoris habet!
Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
Dummodo sit dives barbarus, ille placet.
Aurea sunt verè nunc secula: plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipse licèt venias Musis comitatus, Homere;
Si nihil attuleris, ibis Homere foràs.
Sunt tamen & doctæ, rarissima turba, puellæ:
Altera, non doctæ; sed tamen esse volunt.
Utraque laudetur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacunque sono.
His ergo, atque illis, vigilatum carmen in ipsas
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eras per te facturus, & utile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum:
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam servo, si vincula sæva remittis;
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua sit: titulus donetur amicæ.
Perde nihil: partes illa petentis agat.
Sed te, cuicunque est retinendæ cura puellæ,
Attonitum formâ fac putet esse suâ.

Sive

Sive erit in Tyriis ; Tyrios laudabis amictus ;
Sive erit in Cois ; Coa decere puta.
Aurata est ; ipso tibi sit pretiosior auro :
Gausapa si sumit ; Gausapa sumpta proba.
Astiterit tunicata : Moves incendia, clama :
Sed timidâ caveat frigore voce roga.
Compositum discrimen erit ; discrimina lauda ;
Torserit igne comam ; torte capille places.
Brachia saltantis, vocem mirare canentis :
Et cùm desierit, verba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum venire licebit
Quod juvat : & quædam gaudia vocis habe.
Si fuerit torvâ violentior ipsa Medusâ ;
Fiet amatori lenis & æqua suo.
Tantùm nè pateas verbis simulator in illis,
Effice : nec vultu destrue verba tuo.
Si latet ars, prodest : affert deprensa pudorem,
Atque adimit merito tempus in omne fidem.
Sæpe sub autumnum, cùm formosissimus annus,
Plenaque purpureo subrubet uva mero ;
Cùm modò frigoribus premimur, modò solvimur æstu :
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat : sed si malè firma cubabit,
Et vitium cæli senserit ægra sui ;
Tunc amor & pietas tua sit manifesta puellæ :
Tunc sere, quæ plenâ postmodo falce metas.
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi :
Pérque tuas fiant, quæ sinit illa, manus.
Et videat flentem : nec tædeat oscula ferre :
Et sicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove : sed cuncta palàm : quotiéscque licebit,
Quæ referas illi, somnia læta vide.
Et veniat quæ lustret anus lectúmque locúmque :
Præferat & tremulâ sulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ vestigia curæ :
In thalamos multis hæc via fecit iter.
Ne tamen officiis odium quæratur ab ægris,
Sit suus in blanda sedulitate modus.

Nève

Nève cibos præbe, nec amari pocula succi
Porrige: rivalis misceat illa tuus.
Sed non, quo dederas à littore carbasa, vento
Vtendum, medio cum potiare freto.
Dum novus errat amor, vires sibi colligit usu:
Si bene nutricris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo,
Quique venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat: nihil assuetudine majus:
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te semper videat; tibi semper præbeat aures:
Exhibeat vultus nóxque dieque tuos.
Cùm tibi major erit fiducia posse requiri;
Tunc procul absenti cura futurus eris.
Da requiem: requietus ager bene credita reddit:
Terráque cælestes arida sorbet aquas.
Phyllida Demophoon præsens moderatiùs ussit:
Exarsit telis acriùs illa datis.
Penelopen absens solers torquebat Ulysses:
Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.
Sed mora tuta brevis: lenteseunt tempore curæ;
Vanescítque absens, & novus intrat amor.
Dum Menelaus abest, Helene, ne sola jaceret,
Hospitis est tepido nocte recepta sinu.
Quis stupor hic Menalaë fuit? tu solus abibas:
Iisdem sub tectis hospes & uxor erant.
Accipitri timidas credis furiose columbas:
Plenum montano credis ovile lupo.
Nil Helene peccat: nil hîc committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium dando tempúsque locúmque:
Quo, nisi consilio est usa puella tuo?
Quid faciat? vir abest, & adest non rusticus hospes:
Et timet in vacuo sola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine solvo:
usa est humani commoditate viri.

Sed

Sed neq; fulvus aper media tam sævus in ira est,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes;
Nec lea, cùm catulis lactentibus ubera præbet,
Nec brevis ignaro vipera læsa pede;
Fœmina quàm, socii deprênsâ pellice lecti,
Ardet: & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammâsque ruit: positóq; decore
Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.
Conjugis admissum, violataq; jura mariti,
Barbara per natos Phasias ulta suos.
Altera dira parens (hæc est, quàm cernis, hirundo)
Aspice signatum sanguine pectus habet.
Hoc bene composito, hoc firmos rumpit honores:
Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Nec mea vos uni donat censura puellæ:
Dii melius: vix hoc nupta tenere potest.
Ludite; sed furto celetur culpa modesto:
Gloria peccati nulla petenda tui est.
Nec dederis munus, cognôsse quod altera possit:
Nec sint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et nè te capiat latebris sibi fœmina notis,
Non uno est semper conveniendа loco.
Et, quoties scribis, totas priùs ipse tabellas
Inspice: plus multæ, quàm sibi missa, legunt.
Læsa Venus justa arma movet, telúmq; remittit:
Et modò, quæ questa est ipsa, querare facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa
Casta fuit: vitio est improba facta viri.
Audierat, laurúmq; manu vittisque ferentem
Pro nata Chrysen non voluisse sua.
Audierat, Lyrnesi tuos abducta dolores,
Bellaq; per turpes longiùs îsse moras.
Hæc tantùm audierat: Priameïda viderat ipsa,
Victor erat prædæ præda pudenda suæ.
Inde Thyestiaden animo thalamóque recepit:
Et malè peccantem Tyndaris ulta virum est.
Quæ bene celâris, siquâ tamen acta patebunt,
Illa licèt pateant, tu tamen usq; nega.

Tu neque subjectus, solito neq; blandior esto:
Hæc animi multùm signa nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo: pax omnis in illo est:
Concubitu prior est inficianda Venus.
Sunt qui præcipiant herbas satureia nocentes
Sumere: judiciis ista venena meis.
Aut piper urticæ mordacis semina miscent,
Tritaq; in annoso flava pyretra mero.
Sed Dea non patitur sic ad sua munera cogi,
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidius Alcathoï qui mittitur urbe Pelasgâ
Bulbus, & ex horto quæ venit herba salax,
Ovaque sumantur: sumantur Hymettia mella,
Quæque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Erato converteris artes?
Interior curru meta terenda meo est.
Qui modò celabas monitu tua crimina nostro,
Flecte iter, & monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea est: non semper eodem
Impositos vento panda carina vehit.
Nam modò Threïcio Boreâ, modò currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, sæpè Noto.
Aspice, ut in curru modò det fluitantia rector
Lora: modò admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia servit:
Et, si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerúmq; secundis:
Nec facile est æquâ commoda mente pati.
Ut levis absumptus paulatim viribus ignis
Ipse latet, summo candet in igne cinis;
Sed tamen extinctas admoto sulphure flammas
Invenit, & lumen, quod fuit ante, redit:
Sic, ubi pigra situ, securaq; pectora torpent;
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidámque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quantum, & quoties numero comprendere nequit
Felicem, de quo læsa puella dolet!

Quæ ſimul invitas crimen pervenit ad aures,
Excidit: & miſeræ vóxque colórque fugit.
Ille ego ſim, cujus laniet furioſa capillos:
Ille ego ſim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrymans: quem torvis ſpectet ocellis:
Quo ſine non poſſit vivere, poſſe velit.
Si ſpatium quæras, breve ſit, quo læſa queratur:
Ne vires lentâ colligat illa morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis,
Inque tuo fiens eſt accipienda ſinu.
Oſcula da flenti: Veneris da gaudia flenti:
Pax erit: hoc uno ſolvitur ira modo.
Cùm bene ſævierit, cùm certa videbitur hoſtis;
Tunc pete concubitus fœdera: mitis erit.
Illîc depoſitis habitat concordia telis:
Illo (crede mihi) gratia nata loco eſt.
Quæ modò pugnârunt, jungunt ſua roſtra columbæ,
Quarum blanditias verbaq; murmur habet.
Prima fuit rerum confuſa ſine ordine moles:
Unaq; erat facies, ſydera, terra, fretum.
Mox, cœlum impoſitum eſt terris: humus æquore cinc-
Inq; ſuas partes ceſſit inane chaos. (ta eſt:
Sylva feras cepit, volucres agitabilis aer:
In liquida piſces delituiſtis aqua.
Tum genus humanum ſolis errabat in agris:
Hîſque meræ vires, & rude corpus erat.
Sylva domus fuerat; cibus herba, cubilia frondes:
Jámque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollîſſe voluptas:
Conſtiterant uno fœmina virque toro.
Quid facerent, ipſi nullo didicêre magiſtro:
Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet quod amet: cum quo ſua gaudia jungat,
Invenit in media fœmina piſcis aqua,
Cerva parem ſequitur: ſerpens ſerpente tenetur:
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta ſalitur ovis: tauro quoq; læta juvenca eſt:
Suſtinet immundum ſima capella marem.

In

In furias agitantur equæ, spatióque remoto
Per loca dividuos amne sequuntur equos.
Ergò agè, & iratæ medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem sola doloris habent.
Illa Machaonios superant medicamina succos:
His, ubi peccâris, restituendus eris.
Hæc ego cùm canerem, subitò manifestus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus; sacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus adest.
Is mihi, Lasciui, dixit, præceptor amoris,
Duc agè discipulos ad mea templa tuos.
Est ubi diversum famâ celebrata per orbem
Littera, cognosci quæ sibi quemq; jubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit,
Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
Cui color est, humero sæpe patente cubet.
Qui sermone placet, taciturna silentia vitet:
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti;
Nec sua vesanus scripta poeta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti:
Certa Dei sacro est hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quisquis sapienter amabit,
Vincet, & è nostra, quod petet, arte feret.
Credita non semper sulci cum fœnore reddunt:
Nec semper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum est: plus est quod lædit amantes:
Proponant animo multa ferenda suo.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
Cærula quot bacchas Pallados arbor habet;
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit îsse foras, quam tu fortasse videbis:
Isse foras, & te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissâ janua nocte:
Perfer, & immundâ ponito corpus humo.

Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?
Postibus, & duræ supplex blandire puellæ,
Et capiti demptas limine pone rosas.
Cùm volet, accedes: cùm te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est quare tibi possit amica
Dicere, Non omni tempore sensus abest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus instat:
Magna canam: toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur: sed nulla nisi ardua virtus,
Difficilis nostrâ poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe: victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere: nil istis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: scribet, nè tange tabellas:
Unde volet, veniat: quòque libebit, eat.
Hæc in legitima præstant uxore mariti,
Cùm tener ad partes tu quoque somne venis.
Hæc ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mènè palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula quæstus
Sum data: barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est,
Quo veniunt alii conciliante viri.
Sed melius nescisse fuit: sine furta tegantur,
Nè fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quò magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras:
Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis: ubi par fortuna duorum est,
In causam damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo;
Mulciberis capti Mársque Venúsque dolis.

Mars

Mars pater insano Veneris turbatus amore
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior ulla est)
Rustica Gradivo difficilisque fuit:
Ah quoties lasciva pedes risisse mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palàm simul est Vulcanum imitata; decebat:
Multáque cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primò celare solebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio solis (quis Solem fallere posset?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quam mala Sol exempla moves! pete munus ab ipsa:
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscurus, lectum circáque superque,
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos: præbent spectacula capti:
Vix lacrymas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hîc aliquis videns, In me, fortissime Mavors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiva resolvit
Corpora: Mars Creten occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profecit, Vulcane, quod antè tegebant;
Liberiùs faciunt: & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stultè feciſſe fateris:
Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.
Hoc vetui; vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos
Excipite arcanâ verba notata manu.
Ista viri captent, si jam captanda putabunt;
Quos facient justos ignis & unda viros.
En iterum testor: nil hîc, nisi lege remissum:
Luditur in nostris instita nulla jocis.

Quis

Quis Cereris ritus audet vulgare profanus,
Magnáque Thrëiciâ ſacra reperta Samo?
Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus:
At contrà gravis eſt culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quod fruſtra captatis arbore pomis,
Tantalus in media garrulus aret aqua!
Præcipuè Cytherea jubet ſua ſacra taceri:
Admonco, veniat nè quis ad illa loquax.
Condita ſi non ſunt Veneris myſteria ciſtis,
Nec cava veſanis ictibus æra ſonant:
Attamen inter nos medio verſantur in uſu:
Sic tamen inter nos, ut latuiſſe velint.
Ipſa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur lævâ ſemireducta manu.
In medio paſſimque coit pecus: hoc quoque viſo
Avertit vultus ſæpe puella ſuos.
Conveniunt thalami furtis & janua noſtris:
Párſque ſub injecta veſte pudenda latet.
Et ſi non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus, atque aliquid luce patente minus.
Tum quoq; cùm ſolem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, ſed quercus tecta cibúmque dabat;
In nemore atq; antris, non ſub Jove juncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
Atque emitur magno nil, niſi poſſe loqui.
Scilicet excuties omnes, ubi quæque puella eſt;
Cuilibet ut dicas, Hæc quoque noſtra fuit.
Nec deſint, quas tu digitis oſtendere poſſis:
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam quæ vera negarent,
Et nulli non ſe concubuiſſe ferunt.
Corpora ſi nequeunt, quæ poſſunt nomina tangunt,
Famáque, non facto crimine, crimen habet.
I nunc, claude fores cuſtos odioſe puellæ:
Et centum duris poſtibus adde ſeras.
Quid tuti ſupereſt, ubi nominis extat adulter,
Et credi, quod non contigit eſſe, cupit?

Nos etiam veros parcè profitemur amores:
Tectáque sunt solidâ mystica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellis:
Utile quæ multis dissimulâsse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers, assuesce; feres bene: multa vetustas
Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus;
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis spatio duratа resistet,
Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes de corpore mendas:
Quódque fuit vitium, desinit esse morâ.
Ferre novæ naves taurorum terga recusant:
Assiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala: fusca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis; si flava, Minervæ:
Sit gracilis, macie quæ malè visa suâ est.
Dic agilem, quicunque brevis; quæ turgida, plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule: quæ rigidus munera censor habet.
Præcipuè si flore caret, meliúsque peractum est
Tempus, & albentes jam ligat illa comas.
Utilis, ô juvenes, aut hæc, aut serior ætas:
Iste ferat segetes, iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
Jam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare navigiis, aut vomere scindite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus & vires, operámque afferte puellis:
Hoc quoque militia est: hoc quoque fecit opes.
Adde, quòd est illis operum prudentia major:
Solus & artifices qui facit, usus adest.

Illæ munditiis annorum damna rependunt :
Et faciunt curâ, nè videantur anus.
Vtque velis, Venerem jungunt per mille figuras :
Invenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas ;
Quod juvat, ex æquo fœmina virque ferunt.
Odi concubitus, qui non utrinque resolvunt :
Hoc est, cur pueri tangar amore minùs.
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse :
Siccâque de lanâ cogitat ipsa suâ.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas :
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas :
Vtque morer, me me sustinedmque, roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos :
Langueat, & tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
Quæ citò post septem lustra venire solent.
Qui properant, nova mista bibant : mihi fundet avi-
Consulibus priscis condita testa merum. (tum
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere ventis :
Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere posses ?
Et melior Gorge, quàm sua mater, erat ?
Ad Venerem quicunque voles attingere feram ;
Si modò durâris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes :
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte suâ sine te celeberrima verba loquentur :
Nec manus in lecto leva jacebit iners.
Invenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula tingit amor.
Fecit in Andromache priùs hoc fortissimus Hector :
Non solùm bellis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrnesside magnus Achilles,
Cùm premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te manibus tangi Briseï sinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece semper erant.

An fuit hoc ipsum, quod te lasciva juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda voluptas,
Sed sensim tarda perficienda mora.
Cùm loca repperéris, quæ tangi fœmina gaudet;
Non obstet, tangas quo manus illa, pudor.
Aspicies oculos tremulo fulgore micantes:
Ut sol in liquida sæpe refulget âqua.
Accedant quæstus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptáque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus usus
Desere, nec cursus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul: tunc plena voluptas,
Cùm pariter victi fœmina vírque jacent.
Hic tibi servandus tenor est, cùm libera dantur
Ocia, furtivum nec timor urget opus.
Cùm mora non tuta est, totis incumbere remis
Utile, & admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi: palmam date grata juventus:
Sertáque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Æacides dextrâ, pectore Nestor erat;
Quantus erat Chalchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru; tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri: mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meo superârit Amazona ferro,
Inscribat spoliis, Naso magister erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ:
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVID

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS

DE ARTE AMANDI *Lib. III.*

PRima dedi Danais in Amazonas arma: supersunt
næ tibi dem, & turbæ, Penthesilea, tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
Faverit, & toto qui volat orbe Puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis, Cur virus in angues
Adjicis, & rapidis tradis ovile lupis?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis:
Spectetur meritis quæque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem,
Quo premat Atrides crimine major habet;
Si scelere Oeclides Talaonia Erypbiles
Vivus, & in vitis ad Styga venit equis:
Est pia Penelope, lustris errantibus duobus,
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden, & quæ comes îsse marito
Fertur, & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ conjux Pegasæa redemit:
Próq; viri est uxor funere lata sui.
Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit
Iphias: In medias desiluitq; rogos.
Ipsa quoque & cultu est & nomine fœmina virtus:
Nec mirum populo si placet ipsa suo.
Non tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte:
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil nisi lascivi per me discuntur amores:
Fœmina præcipuo quo sit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec sævos excutit arcus:
Parcius hæc video tela nocere viris.

Sæpe viri fallunt, teneræ non sæpe puellæ:
Paucaque, si quæras, crimina fraudis habent.
Thasiadem matrem fallax dimisit Iason:
Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto sola relicta loco.
Quære novem currisse vias dicatur, & audi
Depositis sylvis Hyllida flêsse comis.
Et famam pietatis habet: tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis, Elisa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: Nescistis amare
Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent, sed me Cytharea docere
Jussit: & ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruêre puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices genimi fecêre libelli:
Hæc quoq; pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat ante maritæ,
Mox cecinit laudes prosperiore lyrâ,
Si bene te nôsti, cultas ne læde puellas:
Gratia, dum vivis, ista petenda tibi est.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillo
Constiterat) folium, granaq; pauca dedit.
Sensimus acceptum numen quoque: purius æther
Fulsit: & è toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium, petite hinc præcepta puellæ,
Quas pudor, & leges, & sua jura sinunt.
Venturæ memores jam nunc estote senectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite; cunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præterijt, rursum revocabitur unda:
Nec quæ præterijt hora redire potest.
Mendum est ætate, cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.
Hæc ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hæc mihi de spina grata corona data est.

Tempus

Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida desertâ nocte jacebis anus.
Nec tua frangetur nocturnâ janua rixâ:
parsa nec invenies limina manè rosâ.
Quàm citò (me miserum!) laxantur corpora rugis,
Et perit, in nitido qui fuit ore, color!
Quàsque fuisse tibi canas à virgine juras
Spargentur subitò per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas:
Nec faciunt cervos cornua jacta senes.
Vestra sine auxilio fugiunt bona: carpite florem
Cui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quòd & partus faciunt breviora juventæ
Tempora: continuâ messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori:
Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
Ut taceam de te, quem nunc quoq; luget, Adoni:
Unde habet Æneam Hermioneque Venus?
Ite per exemplum, genus ô mortale, Dearum:
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis? omnia constant:
Mille licèt sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum: silices tenuantur ab usu.
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetat oppositô lumen de lumine sumi?
Quisve cavum vastas in mare fervet aquas?
Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.
Quid? nisi quam sumis, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
Damna vetat: damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
Dum sumus in portu, provehat aura levis.
Ordiar à cultu: cultis bene liber ab uvis
Provenit: & culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus: formâ quota quæq; superbit?
Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit;
Idaliæ similis sit licèt illa Deæ.

Corpora si veteres non sic coluêre puellæ:
Nec veteres cultus sic habuêre viri.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata veniret:
Cui tegmen septem terga fuêre boum.
Simplicitas rudis ante fuit; nunc aurea Roma est:
Et magnas domiti possidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt:
Alterius dices illa fuisse Jovis.
Curia, consilio quæ nunc dignissima tanto est,
De stipula, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc sub Phœbo ducibusq; palatia fulgent,
Quid nisi araturis pascua bobus, erant?
Prisca juvent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor: hæc ætas moribus apta meis.
Non, quia nunc terræ lentum subducitur aurum,
Lectaque diverso littore concha venit:
Non, quia decrescunt effosso marmore montes:
Nec, quia ceruleæ mole fugantur aquæ:
Sed quia cultus adest; nec nostros mansit in annos
Rusticitas, priscis illa superstes avis.
Vos quoq; non caris aures onerate lapillis,
Quos leget in viridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graves insuto vestibus auro:
Per quas nos petitis sæpe fugatis opes.
Munditiis capimur, nec sint sine lege capilli:
Admotæ formam dantque petantque manus.
Nec genus ornatûs unum est: quod quamq; decebit,
Eligat: & speculum consulat ante suum.
Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum summâ nodum sibi fronte relinqui,
Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactantur utroque:
Talis es assumptâ, Phœbe canore, lyrâ.
Altera succinctæ religetur more Dianæ:
Ut solet, attonitas cùm petit illa feras.

Han

Hanc dedit inflatos laxè jacuisse capillos :
Illa sit astrictis impediendа comis.
Hanc decet ornari t studine Cylleneâ :
Sustineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neque ramosi numerabis in ilice frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ ;
Nec mihi tot cultæ numero comprendere fas est :
Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma : sæpe jacere
Hesternam credas : illa repexa modo est.
Ars casum simulat : sic captâ ut vidit in urbe
Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euæ,
Sustulit in currus Gnossi relicta suos.
O quantùm indulget vestro natura decori,
Quarum sunt multis damna pianda modis !
Nos malè detegimur : raptique ætate capilli,
Ut Boreâ frondes excutiente, cadunt.
Fœmina canitiem Germanis inficit herbis :
Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit densissima crinibus emptis ;
Próque suis alios effcit ære suos.
Nec pudor est emisse palàm : venisse videmus
Herculis ante oculos virgineúmq; chorum.
Quid de veste loquar ? non jam segmenta requiro,
Nec quæ bis Tyrio murice lana rubet.
Cùm tot prodierint precio leviore colores ;
Quis furor est census corpore ferre suos ?
Aëris ecce color, tum cùm sine nubibus aër,
Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas.
Ecce tibi similis qui quondam Phrixon & Hellen
Diceris Indis eripuisse dolis.
Hic undas imitatur, habet quoq; nomen ab undis :
Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
Ille crocum simulat : croceo velatur amictu,
Roscida lucíferos cùm Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos, hic purpureos amethystos,
Albentésve rosas, Threicidmve gruem.

Nec

Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala desunt:
Et sua vellcribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cùm vere tepenti
Vitis agit gemmas, pigraq; fugit hyems;
Lana tot, aut plures succos bibit: elige certos:
Nam non conveniens omnibus unus erit.
Pulla decet niveas: Briseïda pulla decebat:
Cùm rapta est, pullâ tum quoque veste fuit.
Albæ decent fuscas: albis Cephei placebas:
Sic tibi vestit, pressa Seriphos erat.
Quàm sæpe admonui, nè trux caper iret in alas,
Nève forent duris aspera crura pilis!
Sed non caucasea docco de rupe puellas:
Quæq; bibunt undas, Myse Caïce, tuas.
Quia, si præcipiam, nè fuscet inertia dentes?
Oraque susceptâ manè laventur aquâ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ:
Sanguine quæ verò non rubet, arte rubet.
Arte supercilii confinia nuda repletis:
Parvaq; sinceras velat aluta genas.
Nec pudor est oculos tenui signare favillâ,
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
Parvus, sed curâ grande libellus opus.
Hinc quoq; præsidium læsæ petitote puellæ:
Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensâ deprendat amator
Pixidas: ars faciem dissimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Cesypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere succus ovis?
Nec coram mistas cervæ sumpsisse medullas,
Nec coràm dentes perfricuisse probem.
Ista dabunt faciem; sed erunt deformia visu:
Multaq;, cùm fiunt turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duraq; massa fuit.

Annum

Annulus ut fiat, primo colliditur aurum :
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis asper erat, nunc nobile signum :
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus :
Aptiùs à summa consp iciêre manu.
Cur mihi nota tui causa est candoris in ore ?
Claude fores thalami ; quæ rude cogis opus.
Multa viros nescire decet : pars maxima rerum
Offendet, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro
Inspice, quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire :
Nec nisi summotis forma paranda viris.
At non, pectendos corâm præbere capillos,
Ut jaceant fusi per tua colla, veto.
Illo præcipuè, nè sis morosa, caveto
Tempore : nec lapsas sæpe resolve comas.
Tuta sit ornatrix : odi, quæ sauciat ora
Unguibus, & raptâ brachia figit acu.
Devovet, & tangit dominæ caput illa : simúlque
Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat :
Ornetúrve bonæ semper in æde Deæ.
Dictus eram subitò cuidam venisse puellæ ;
Turbida perversas induit illa comas.
Hostibus eveniat tam fœdi causa pudoris :
Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum ; turpis sine gramine campus,
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.
Non mihi seniſtis Semele Ledæque docendæ
Pérque fretum falso Sidoni vecta bove :
Aut Helene, quam non stultè, Menelaë, reposcis ;
Tu quoq; non stultè, Troice raptor, habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræq; puellæ :
Pluraq; sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minùs artis opem præceptaq; quærunt :
Est illis sua dos forma sine arte potens.

Cùm

Cùm mare compositum est, securus navita cessat :
Cùm tumet, auxiliis assidet ille suis.
Rara tamen mendi facies caret : occule mendas :
Quisque pates, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, sedeas ; nè stans videare sedere :
Inque tuo jaceas quantulacunq; toro.
Hîc quoque, nè possit fieri mensura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veste pedes.
Quæ nimis est gracilis, plures velamina filo
Sumat : & humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tingat sua corpora virgis :
Nigrior ad Pharis confuge piscis opem.
Pes malus in nivea semper celetur alutâ :
Avida nec vinclis crura resolve tuis.
Conveniant tenues scapulis analectides altis :
Angustum cinctâ fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu, quodcunq; loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber unguis erit.
Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur :
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi ; ridendo maxima damna feres.
Quis credat ? discunt etiam videre puellæ :
Quæritur atque illis hæc quoq; parte decor.
Sint modici rictus : sint parvæ utrinque lacunæ :
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu :
Sed leve nescio quid fœmineúmque sonent.
Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno :
Cùm risu læta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum quiddam, atq; inamabile rictu :
Ut rudit è scabra turpis asella molâ.
Quæ non ars docuit discunt lacrymare decenter :
Quæq; volunt plorant tempore, quoq; modo.
Quid, cùm legitimâ fraudatur littera voce,
Blæsaque sit justo lingua coacta sono ?
Inscitia decor est, quædam male reddere verba :
Discunt posse minus, quàm potuêre, loqui.

Omn

Omnibus his, quando prosunt, impendite curam:
Discite fœmineo corpora ferre gradu.
Est & incessu pars non temnenda decoris:
Alligat ignotos illa fugâtque viros.
Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit, extensos fertque superba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat: ingentes varica fertque gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoq; rusticus; alter
Motus in incessu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, à læva conspicienda manu.
Hoc vos præcipuè niveæ decet: hoc ubi vidi,
Oscula ferre humero, quà patet usque, libet.
Monstra maris Sirenes erant, quæ voce canorâ
Quaslibet admissas detinuêre rates.
His sua Sisyphides auditis penè resolvit
Corpora: nam sociis illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellæ:
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris,
Et modò Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuisse sinistrâ
Nesciat, arbitrio fœmina docta meo.
Saxa ferâsque lyrâ movit Rhodopeius Orpheus,
Tartareâsque lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu, vindex justissime matris,
Fecerunt muros officiosa novos.
Quamvis mutus erat, voci favisse putatur
Piscis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Disce etiam duplici genialia nablia palmâ
Vertere: conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, sit Cöi nota poetæ,
Sit quoque vinosi Teia Musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lascivius illâ?
Cuive pater vasri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum:

*Dicta*que

Dictáque Varroni fulvis insigna villis
Vellera, germanæ Phryxe quærenda tuæ:
Et profugum Æneam, altæ primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis:
Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
Carmina, quæis partes instruit ille duas.
Déque tribus libris, titulus quos signat Amorum,
Elige: quos docili molliter ore legas.
Vel tibi compositâ cantetur epistola voce:
Ignotum hoc aliis ille notavit opus.
O ità Phœbe velis, ità vos pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, novémque Deæ.
Quis dubitat quin scire velim saltare puellam,
Ut moveat posito brachia jussa sono?
Artifices lateris, scenæ spectacula, amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum dicere jactus
Ut sciat, & vires tessera missa tuas.
Et modò treis jactet numeros: modò cogitet aptè,
Quam jubeat partem callida, quámque vocet.
Cautáque non stultè latronum prælia ludat:
Unus cùm genuino calculus hoste perit.
Bellatórque suo prensus sine compare pugnet:
Æmulus inceptum sæpe recurrat opus.
Reticuláque pilæ læves fundantur aperto:
Nec, nisi quam tollas, ulla movenda pila est.
Vt genus in totidem tenui ratione redactum
Spicula, quæ menses lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrinque lapillos,
In qua vicisse est, continuâsse suos.
Mille fac esse locos: turpe est, nescire puellam
Ludere: ludendo sæpe paratur amor.
Sed minimus labor est sapienter jactibus uti:
Maius opus mores composuisse suos.
Tunc summe incauti, studióque aperimur in ipso:
Nudáque per lusus pectora nostra patent.

Ira ſubit, deforme malum, lucrique cupido,
Furgiáque, & rixæ, ſollicitúſque dolor.
Crimina dicuntur: reſonat clamoribus æther:
Invocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
Juppiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus eſt ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit natura puellis:
Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celereſque pilæ, jaculúmque, trochique,
Armáque, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidiſſima Virgo:
Nec Thuſcus placidis devehit amnis aquis.
At licet, & prodeſt Pompeias ire per umbras,
Virginis ætherei cùm caput ardet equis.
Viſite laurifero ſacrata palatia Phœbo:
Ille Parætonias merſit in alta rates.
Quæq; ſoror conjúxque ducis monumenta paravant,
Navalíque gener cinctus honore caput.
Viſite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
Viſite conſpicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatæ ſanguine arenæ:
Metáque ferventi circumeunda rotâ.
Quod latet, ignotum eſt: ignoti nulla cupido:
Fructus abeſt, facies cum bona teſte caret.
Tu licèt & Thamyram ſuperes atque Orphea cantu;
Nox erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nunquam pinxiſſet Apelles;
Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur ſacris, niſi tantùm fama poetis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regúmque poetæ:
Præmiáque antiqui magna tulêre chori.
Sanctaque majeſtas, & erat venerabile nomen
Vatibus: & largæ ſæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

Nunc

Nunc hederæ ſine honore jacent : operataque doctis
Cura vigil Mouſis, nomen inane habet.
Sed famæ invigilare juvat. Quis nôſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus ?
Quis Danaën nôſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet,
Inque ſua turri perlatuiſſet anus ?
Utilis eſt vobis, formoſæ cura puellæ,
Sæpe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædatur ut unam :
Et Jovis in multas devolat ales aves.
Sæpe quoque det populo mulier ſpecioſa videndam :
Quem trahat è multis, forſitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat ſtudioſa placendi :
Et curam totâ mente decoris agat.
Caſus ubiq; valet : ſemper tibi pendeat hamus,
Quo minimè credis gurgite, piſcis erit.
Sæpe canes fruſtra nemoroſis montibus errant :
Inque plagas nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromede potuit ſperare revincta,
Quàm lacrymas ulli poſſe placere ſuas ?
Funere ſæpe viri vir quæritur : ire ſolutis
Crinibus, & fletus non tenuiſſe decet.
Sed vitate viros cultum formámque profeſſos :
Quique ſuas ponunt in ſtatione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
Errat, & in nulla ſede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cùm vir ſit lævior ipſâ ?
Forſitan & plures poſſit habere viros.
Vix mihi credetis ; ſed credite : Troja maneret,
Præceptis Priami ſi foret uſa ſenis.
Sunt qui mendaci ſpecie graſſantur amoris,
Perque aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquidâ mitidiſſima nardo :
Nec brevis in rugas cingula preſſa ſuas.
Nec toga decipiat filo tenuiſſima : nec ſi
Annulus in digitis alter & alter erit.
Forſitan ex horum numero cultiſſimus ille
Tur ſit, & uratur veſtis amore tuæ.

Redde meum, clamant ſpoliatæ ſæpe puellæ :
Redde meum, toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta videt lites, Appiadéſq; Deæ.
Sunt quoq; non dubiâ quædam mala nomina famâ:
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Diſcite ab alterius veſtris timuiſſe querelis :
Janua fallaci nè ſit aperta viro.
Parcite Cecropides juranti credere Theſeo :
Quos faciet teſtes, fecit & ante Deos.
Et tibi Demophoon Theſeï criminis hæres,
Phyllide deceptâ, nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite verbis :
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa poteſt vigiles flammas extinguere Veſtæ,
Et rapere è templis, Inachi, ſacre tuis,
Et dare miſta viro tritis aconita cicutis ;
Accepto Venerem munere ſiqua negat.
Fert animus propiùs conſiſtere : ſupprime habenas,
Muſa : nec admiſſis excutiare rotis.
Verba vadum tentet abiegnis ſcripta tabellis ?
Accipiat miſſas apta miniſtra notas.
Inſpice : dumq; leges, ex ipſis collige verbis,
Fingat, an ex animo, ſollicitúſque roget.
Poſtq; brevem reſcribe moram: mora ſemper amantes
Incitat, exiguum ſi modò tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti :
Nec tamen edurè, quod petit ille, nega.
Fac timeat, ſperétque ſimul : quotiéſque remittes,
Spes magis hinc veniat certa, minúſque metus.
Munda, ſed è medio, conſuetaque verba, puellæ,
Scribite : ſermonis publica forma placet.
Ah quoties dubiis ſcriptis exarſit amator,
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ !
Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
Eſt vobis veſtros fallere cura viros ;
Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas :
Pignora nec juveni credite veſtra novo.

Vidi ego pallentes iſto terrore puellas,
Servitium miſeras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora ſervat:
Sed tamen Ætnæi fulminis inſtar habet.
Judice me, fraus eſt conceſſa, repellere fraudem:
Armáque in armatos ſumere, jura ſinunt.
Discere conſueſcat multas manus una figuras:
Ah pereant per quos iſta monenda mihi!
Nec, niſi deletis, tutum eſt reſcribere, ceris:
Nec tegat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur ſcribentis ſemper amator:
Illa ſit in veſtris, qui fuit ille, notis.
Si licet à parvis animum ad majora referre,
Plenáque curvato pandere vela ſinu.
Pertinet ad faciem rapidos compeſcere mores.
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ: nigreſcunt ſanguine venæ:
Lumina Gorgoneo ſævius angue micant.
Procul hinc, dixit, non eſt mihi tibia tanti,
Ut vidit vultus Pallas in amne ſuos.
Vos quoque ſi media ſpeculum ſpectetis in ira,
Cognoſcat faciem vix ſatis ulla ſuam.
Nec minus in vultu damnoſa ſuperbia veſtro:
Comibus eſt oculis allicienda amor.
Odimus immodicos (experto credite) faſtus.
Sæpe tacens odii ſemina vultus habet.
Spectantem ſpecta: ridenti mollia ride:
Innuet, acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi præluſit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta ſuâ.
Odimus & mœſtas: Tecmeſſam diligat Ajax;
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquam ego te Andromache, nec te Tecmeſſa roga-
Ut mea, de vobis altera, amica foret. (rem
Credere vix videor, niſi cogat credere partus,
Vos ego cum veſtris concubuiſſe viris.
Scilicet Ajaci mulier mœſtiſſima dixit,
Lux mea quæque ſolent verba juvare viros.

Quis vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit jure regendos:
Huic equites, illi signa tuenda dedit.
Vos quoq; de nobis, quem quisq; erit aptus in usum,
Inspicite: & certo ponite quémque loco,
Munera det dives: jus qui profitebitur, adsit:
Facundus causam sæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantùm:
Nam Chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ:
Nomen habet Nemesis; Cynthia nomen habet.
Vesper, & Eoa novêre Lycorida terræ:
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quòd insidiæ sacris à vatibus absunt:
Et facit ad mores ars quoq; nostra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor urget habendi:
Contempto colitur lectus & umbra foro.
Sed facile hæremus, validóq; perurimur æstu:
Et utinìùm certâ scimus amare fide.
Scilicet ingenium placidâ mollitur ab arte:
Et studio mores conveniente euunt.
Vatibus Aoniis faciles estote puellæ:
Numen inest illis, Pieridésque favent.
Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli:
Sedibus æthereis spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poetis:
Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen, nec primâ fronte rapaces
Este: novus viso casse resistet amans.
Sed neq; rector equum, qui nuper sensit habenas,
Comparibus frænis, artificémque regit:
Nec stabiles animos annis, viridémque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & castris nunc primùm notus amoris,
Qui tetigit thalamos præda novella tuos.
Te solam nôrit: tibi semper inhæreat uni.
Cingenda est altis sepibus ista seges.

Effuge rivalem : vinces, dum sola tenebis,
Non bene cum sociis regna Venúsque manent.
Ille vetus miles sensim & sapienter amabit :
Multaq; tironi non patienda feret.
Nec franget postes, nec sævis ignibus uret,
Nec dominæ teneras appetet ungue genas :
Nec scindet tunicásve suas, tunicásve puellæ :
Nec raptus flendi causa capillus erit.
Ista decent pueros ætate & amore calentes :
Hic fera compositâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida teda,
Ut modò montanis sylva recisa jugis.
Certior hic amor est ; brevis, & fœcundior ille :
Quæ fugiunt celeri carpite poma manu.
Omnia tradentur : portas reserabimus hosti,
ut sit in infido proditione fides.
Quod datur ex facili longum malè nutrit amorem.
Miscenda est lætis rara repulsa jocis.
Ante fores jaceant : crudelis janua, clamant :
Multaq; submisse, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus, succo renovamur amaro :
Sæpe perit ventis obruta cymba suis.
Hoc est, uxores quod non patiatur amari :
Conveniunt illas, cùm voluêre, viri.
Claude fores : duro dicat tibi janitor ore,
Non potes : excluſam te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes : pugnetur acutis :
Non dubito, telis quin petar ipse meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Solum se thalamos speret habere tuos.
Postmodo rivalem, partitaque fœdera lecti
Sentiat : has artes tolle, senescit amor.
Tunc bene fortis equus reserato carcere currit,
Cùm quos prætereat, quósve sequatur, habet.
Quælibet extinctos injuria suscitat ignes.
En ego, confiteor, Non nisi læsus amo.
Causa tamen minimùm nè sit manifesta doloris :
Pluraque sollicitus, quàm sciat, esse putet.

Incitet & ficti tristis custodia servi,
Et nimium duri cura molesta viri.
Quæ venit ex tuto, minùs est accepta voluptas:
Ut sis liberior Thaïde, finge metus.
Cùm meliùs foribus possis, admitte fenestrâ:
Inque tuo vultu signa timentis habe.
Callida prosiliat, dicatque ancilla, Perimus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Sed miscenda tamen Venus est secura timori:
Nè tanti noctes non putat esse tuas.
Quâ vafer eludi possit ratione maritus,
Quâque vigil custos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata sit custodia nuptæ:
Hoc decet: hoc leges, jusque pudorq; jubent.
Te quoq; servari, modò quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas, ad mea sacra veni.
Tot licet observent, adsit modò certa voluntas,
Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obstabit custos, nè scribere possis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conscia cùm possit scriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido fascia lata sinu?
Cùm possit soleâ chartas celare ligatas,
Et vincto blandas sub pede ferre notas?
Caverit hæc custos: pro charta conscia tergum
Præbeat; inque suo corpore verba ferat.
Tuta quoq; est, fallitque oculos è lacte recenti
Littera: carbonis pulvere tange, leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acrisio servandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciet custos? cùm sint tot in urbe theatra:
Cùm spectet junctos illa libenter equos:
Cùm sedeat Phariæ sacris operata juvencæ:
Quòque sui comites ire vetantur, eat:
Cùm fugit à templis oculos bona diva virorum,
Præterquam si quos illa venire jubet:

Cùm, custode foris tunicam servante puellæ,
Celent furtivos balnea multa jocos:
Cùm, quoties opus est, fallax ægrotet amica,
Et celet lecto quemlibet ægra suo.
Nomine cùm doceat, quid agatur adultera clavis:
Quáque petet, non det janua sola vias.
Fallitur & multo custodis cura Lyæo:
Illa vel Hispano lecta sit uva jugo.
Sunt quoq; quæ faciant altos medicamina somnos,
Victaq; Lethæâ lumina nocte premant.
Nec malè deliciis odiosum conscia tardis
Detinet: & longâ jungitur illa morâ.
Quid juvat ambages præceptaq; parva monere?
Cùm minimo custos munere possit emi.
Munera (crede mihi) placant hominésque Deósque:
Placatur donis Jupiter ipse datis.
Quid faciet sapiens? stultus quoq; munere gaudet:
Ipse vir, accepto munere, mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in ævum:
Sæpe dabit, dederit quas semel, ille manus.
Quæstus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent:
Et lepus hic aliis exagitatus erit.
Hæc quoque quæ præbet lectum studiosa, locúmque,
(Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimiùm vobis formosa ancilla ministret:
Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quò feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor, & indicio prodor ab ipse meo?
Non avis aucupibus monstrat quâ parte petatur:
Non docet infestos currere cerva canes.
Viderit utilitas: ego cæpta fideliter edam:
Lemniadum gladios in mea fata dabo.
Efficite, & facile est, ut nos credamus amari:
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabiliùs juvenem, & suspiret ab imo
Fœmina: tam serò cur veniátque roget.

Acce-

Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus:
Et laniet digitis illius ora suis.
Jamdudum persuasus erit: miserebitur ultrò:
Et dicet, Curâ carpitur ipsa meâ.
Præcipuè si cultus erit, speculóque placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
Sùd tu quæcunque est, moderatè injuria turbet:
Nec sis audità pellice mentis inops.
Nec citò credideris: quantum citò credere lædat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est propè pupureos colles floremis Hymetti
Fons sacer, & viridi cespite mollis humus.
Sylva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
Rosmaris, & laurus, nigraq; myrtus olent.
Nec densum foliis buxum, fragilèsque myricæ,
Nec tenues Cytisi, cultaque pinus abest.
Lenibus impulsæ Zephyris, auráque salubri,
Tot generum frondes, herbaq; summa tremit.
Grata quies Cephalo: famulis canibúsque relictis
Lassus in hac juvenis sæpè resedit humo.
Quæq; meos releves æstus, cantare solebat,
Accipienda sinu mobilis aura veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè sedulus aures
Auditos memori detulit aure sonos.
Procris ut accepit nomen, quasi pellicis, auræ;
Excidit: & subito mota dolore fuit.
Palluit ut sera, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas nova læsit hyems.
Quæq; suos curvant matura Cydonia ramos,
Cornaq; adhuc nostris non satis apta cibis.
Vtq; animus rediit, tenues à pectore vestes
Rumpit: & indignas saucíat ungue genas
Nec mora: per medias sparsis furibunda capillis
Evolat, ut thyrso concita Baccha, vias.
Ut propè perventum est, comites in valle reliquit:
Ipsa nemus tacito clàm pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm sic malè sana lateres
Proceri? quis attoniti pectoris ardor erat?

Jam jam venturam, quæcunq; erat aura, putabas
Scilicet : atque oculis probra videnda tuis.
Nunc veniſſe piget (neque enim deprendere velles)
Nunc juvat : incertus pectora verſat amor.
Credere quæ jubeant, locus eſt, & nomen, & index,
Et, quia mens ſemper, quod timet, eſſe putat.
Vidit ut oppreſſam, veſtigia corporis, herbam ;
Pulſantur trepidi corde micante ſinus.
Jámque dies medius tenues contraxerat umbras,
Inque pari ſpatio veſper & ortus erant :
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia ſylvis,
Oraque fontanâ fervida ſpargit aquâ.
Anxia Procri lates : ſolitas jacet ille per herbas :
Et, Zephyri molles, auraque, dixit, ades.
Ut patuit miſeræ jucundus nominis error ;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit : & appoſitas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum
Corripit : in dextra tela fuêre manu.
Quid facis, infelix ? non eſt fera : ſupprime tela :
Me miſerum, jaculo fixa puella tuo eſt.
Hei mihi, conclamat, fixiſti pectus amicum :
Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior, ſed nullâ pellice laſa :
Hoc faciet poſitam te mihi terra levem.
Nomine ſuſpectam mihi ſpiritus exit in auram :
Jam morior : charâ lumina conde manu.
Dixit : & incauto paulatim pectore lapſus
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.
Ille ſinu dominæ morientia pectora mæſto
Suſtinet, & lacrymis vulnera ſæva lavat.
Sed repetamus iter. Nudis mihi rebus agendum eſt,
Ut tangat portus feſſa carina ſuos.
Scilicet expectas, ut te in convivia ducam :
Et quæris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni : poſitâque decens incede lucernâ :
Grata mora venies : maxima lena mora eſt.

Et,

Et, si turpis eris, formosa videbere cunctis:
Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis: est quidam gestus edendi:
Ora nec immundâ tota perunge manu.
Néve diu præsume dapes, sed desine citrà
Quam cupias, paulò quàm potes, esse minus.
Priamides Helenen avidè si spectet edentem,
Oderit, & dicet, Stulta rapina mea est.
Aptius est, decet atque magis potare puellas,
Cum Veneris puero non malè Bacche facis.
Hoc quoq, qua patiens caput est: animúsq; pedésque
Constent: nec quo sint singula, bina vide.
Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo:
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est positâ succumbere mensâ:
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Ulteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sit quæq; modos a corpore certos
Sumite: non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis erit, resupina jaceto:
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
Parva vehatur equo: quòd erat longissima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulùm cervice reflexa
Fœmina, per longum conspicienda latus.
Cui femur est juvenile, carent quoque cætera mendâ;
Semper in obliquo fusa sit illa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phillëia mater,
Solvere: & effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris: simplex, minimíque laboris,
Cùm jacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
Vera magis vobis, quàm mea Musa canet.

Si

Siqua fides arti, quam longo fecimus usu;
Credite: præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Fœmina: & ex æquo res juvet ista duos.
Nec blandæ voces, jucundaq; murmura cessent:
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
Quo pariter debent fœmina virque frui.
Tantùm, cùm finges, nè sis manifesta caveto:
Effice per motum luminaq; ipsa fidem.
Quod juvat, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet ista notas.
Gaudia post Veneris quæ poscit munus amantem,
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
Aptiùs in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: Cycnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui juga nostra suo.
Ut quondam juvenes, ita nunc mea turba puellæ
Inscribant spoliis, Naso magister erat.

P. OVID.

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS

DE *REMEDIO AMORIS* LIB. I.

LEgerat hujus Amor titulum nomémq; libelli:
Bella mihi (video) bella parantur, ait.
Parce tuum vatem ſceleris damnare Cupido,
Tradita qui toties te duce ſigna tuli.
Non ego Tydides, à quo tua ſaucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes; ego ſemper amavi:
Et ſi, quid faciam nunc quoque, quæris; Amo.
Quinetiam docui, quâ poſſis arte parari:
Et, quæ nunc ratio eſt, impetus ante fuit.
Nec te, blande puer, nec noſtras prodimus artes:
Nec nova præteritum muſa retexit opus.
Si quis amat quod amare juvat, feliciter ardet:
Gaudeat, & vento naviget ille ſuo,
At, ſi quis malè fert indignæ regna puellæ:
Nè pereat, noſtræ ſentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A trabe ſublimi triſte pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat ſua pectora ferro?
Invidiam cædis pacis amator habes.
Qui, niſi deſierit, miſero periturus amore eſt;
Deſinat: & nulli funeris autor eris.
Et puer es: nec te quicquam, niſi ludere, oportet;
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella ſagittis:
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet haſtâ:
Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus utimur, artes:
Et quarum vitio nulla ſit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ,
Et tegat ornatas multa corona fores.

Fac coeant furtim juvenes timidæq; puellæ :
Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modo jurgia posti
Dicat : & exclusis flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris sine crimine mortis?
Non tua fax avidos digna subire rogos.
Hæc ego : movit Amor gemmatas aureus alas,
Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti juvenes præcepta venite,
Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare :
Una manus vobis vulnus opémque feret.
Terra salutiferas herbas, eadémque nocentes
Nutrit : & urticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoq; dicta, puellæ,
Credite : diversis partibus arma damus.
E quibus, ad vestros si quid non pertinet usus ;
Attamen exemplo multa docere potest.
Utile propositum est sævas extinguere flammas,
Nec servum vitiis pectus habere tuum.
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro :
Et per quod novies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
Dardanias ventis vela dedisse rates.
Nec dolor armâsset contra sua viscera matrem,
Quæ socii damno sanguinis ulta virum est.
Arte meâ Tereus, quamvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruisset avis.
Da mihi Pasiphaën ; jam tauri ponet amorem :
Da Phædram ; Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis ; Helenen Menelaus habebit :
Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos ;
Hæsisset capiti purpura, Nise, tuo.
Me duce, damnosas homines compescite curas :
Rectaque cum sociis, me duce, navis eat.

Naso

Naſo legendus erat tunc, cùm didiciſtis amare:
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor vitiis ſuppreſſa levabo
Pectora: vindictæ quiſque favete ſuæ.
Te precor, ô vates, adſit tua laurea nobis,
Carminis, & medicæ, Phœbe, repertor opis.
Tu pariter vati, pariter ſuccurre medenti:
Utraque tutelæ ſubdita cura tuæ eſt.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus;
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.
Opprime, dum nova ſunt, ſubiti mala ſemina morbi:
Et tuus, incipiens ire, reſiſtat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit uvas:
Et validas ſegetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus ſummâ tellure revelli:
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Quale ſit id quod amas, celeri circumſpice mente:
Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluêre moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minùs aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperítq; alimenta morando:
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides magnis de fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si citò ſenſiſſes quantum peccare parabas,
Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod fuerat primo ſanabile vulnus,
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus aſſiduè, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ:
Et mala radices altiùs arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore ſedit amor?

Majus

Majus opus superest : sed non, quia sereor ægro
Advocat, ille mihi destituendus erit.
Quâ læsus fuerat, partem Peantius heros
Debuerat celeri præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos,
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modo nascenteis properabam pellere morbos :
Admoveo tardam nunc quoq; lentus opem.
Ani nova, si possis, sedare incendia tentes :
Aut ubi per vires procubuêre suas.
Dum furor in cursu est, currenti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cùm discedere possit,
Pugnat in adversas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Respuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tum, cùm sua vulnera tangi
Jam sinit, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet ? non hoc illa monenda loco est.
Cùm dederit lacrymas, animúmque expleverit ægrum
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet : data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quinetiam accendas vitia irritèque vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.
Ergò, ubi visus eris nostrâ medicabilis arte,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciant : hæc, quæ fecêre, tuentur :
Hæc sunt jucundi causa cibúsque mali.
Otia si tollas, periêre Cupidinis arcus :
Contemptæq; jacent & sine luce faces.
Quam platanas rivo gaudet, quàm populus undâ,
Et quàm limosâ canna palustris humo;
Tam Venus otia amat : finem qui quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age tutus eris.
Languor, & immodici sub nullo vindice somni,
Aleaque, & multo tempora quassa mero,

Eri-

Eripiunt omnes animo ſine vulnere vires :
Affluit incautis inſidioſus amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes :
Da vacuæ menti, quo teneatur opus.
Sunt fora, ſunt leges, ſunt quos tuearis amici :
Vade per urbanæ ſplendida caſtra togæ.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe : deliciæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova cauſa triumphi,
Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis.
Vince Cupidineas pariter, Parthásq; ſagittas :
Et refer ad patrios bina trophæa Deos.
Ut ſemel Ætola Venus eſt à cuſpide læſa ;
Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quæritur, Ægiſtus quare ſit factus adulter :
In promptu cauſa eſt : deſidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis,
Quò tulerat vires Græcia tota ſuas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat :
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit : nè nil ageretur, amavit.
Sic venit ille puer, ſic puer ille manet.
Rura quoq; oblectant animos, ſtudiúmque colendi :
Quilibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros,
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue verſatâ Cerealia ſemina terrâ,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aſpice curvatos pomorum pondere ramos,
Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aſpice labentes jucundo murmure rivos :
Aſpice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptaq; ſaxa capellæ,
Ut referant hædis ubera plena ſuis.
Paſtor inæquali modulatur arundine carmen :
Nec deſunt comites, ſeduln turba, canes.
Parte ſonant aliâ ſylvæ mugitibus altæ,
Et queritur vitulum mater abeſſe ſuum.

Quid cùm ſuppoſitos fugiant examina fumos,
Vt relevent denſpti vimina curva favi?
Poma dat Autumnus: formoſa eſt meſſibus Æſtas:
Vr præbet flores: igne levatur Hyems.
Temporibus certis maturam ruſticus uvam
Colligit, & nudo ſub pede muſta fluunt.
Temporibus certis deſectas alligat herbas,
Et tonſam raro pectine verrit humum.
Ipſe potes riguis plantas deponere in hortis:
Ipſe potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit inſitio; fac ramum ramus adoptet:
Stétque peregrinis arbor operta comis.
Cùm ſemel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi ſtudium cole: ſæpe receſſit
Turpiter à Phœbi victa ſorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo ſectare ſagaci:
Nunc in frondoſis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos,
Aut cadat adverſâ cuſpide foſſus aper.
Nocte fatigatum ſomnus, non cura puellæ
Excipit: & pingui membra quiete levat.
Lenius eſt ſtudium, ſtudium tamen, alite captâ,
Aut lino, aut calamis, præmia parva ſequi:
Vel, quæ piſcis edax avido male devorat ore,
Abdere ſupremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediſcis amare,
Ipſe tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantum, quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis, & occurret deſertæ nomen amicæ:
Stabit & in media pes tibi ſæpe viâ.
Sed quantò minus ire voles, magis ire memento:
Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias opta: nec te peregrina morentur
Sabbata: nec damnis Allia nota ſuis.
Nec quot tranſieris, ſed quot tibi, quære, ſuperſint
Aſtilia: nec, maneas ut propè, finge moras.

Tempora

Tempora nec numera, nec crebrò respice Romæ:
Sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoste fugâ est.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Esse: sed ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
Æger: & oranti mensa negata mihi est.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec sitiens ora lavabis aquâ:
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At precium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen est artis tristissima janua nostræ:
Et labor est unus, tempora prima pati.
Aspicis, ut pressos urant juga prima juvencos?
Ut nova velocem cingula lædat equum?
Forsitan à laribus patriis exire pigebit:
Sed tamen exibis; deinde redire voles.
Nec te lar patrius, sed amor revocabit amicæ:
Prætendes culpæ splendida verba tuæ.
Cùm tamen exieris, centum solatia curæ
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec satis esse putes discedere: lentus abesto,
Dum perdat vires, sitque sine igne cinis.
Quòd nisi firmatâ properâris mente reverti;
Inferet arma tibi sæva rebellis amor.
Quicquid eras, fueris; sitiens avidúsque redibis:
Et spatium damno cesserit omne tuo.
Viderit, Æmoniæ si quis mala pabula terræ,
Et magicas artes posse juvare putat.
Ista veneficii vetus est via: noster Apollo
Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce, non tumulo prodire jubebitur umbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex aliis alios transibit in agros:
Nec subito Phœbi pallidus orbis erit.
Ut solet, æquoreas ibit Tyberinus in undas:
Ut solet, in nivcis Luna vehetur equis.

Nulla recumbatas deponent pectora curas :
Nec fugiet vivo sulphure victus amor.
Quid te Phasiacæ juverunt gramina terræ,
Cùm cuperes patriâ, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerunt, Circe, Perseïdes herbæ,
Cùm tibi Neritias abstulit aura rates ?
Omnia fecisti, nè callidus hospes abiret :
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia fecisti, nè te fervus ureret ignis :
Longus at invito pectore sedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras,
Non poteras animi vertere jura tui.
Dicaris his etiam, cùm jam discedere vellet,
Dulichium verbis detinuisse ducem,
Non ego, quod primùm (memini) sperare solebam,
Jam precor, ut conjux tu mea esse velis :
Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar :
Quod Dea, quòd magni filia Solis eram.
Nè properes oro, spatium pro munere posco :
Quid minus optari per mea vota potest ?
Et freta mota vides : & debes illa timere :
Utilior velis postmodo ventus erit.
Quæ tibi causa fugæ ? non hîc nova Troja resurgit :
Non aliquis socios rursus ad arma vocat.
Hic amor, hic pax est, in qua male vulneror una :
Totaque sub regnô terra futura tuo est.
Illa loquebatur : navem solvebat Ulysses :
Irrita cum velis verba tulêre Noti.
Ardet, & assuetas Circe tendebat ad artes :
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergò quisquis opem nostrâ tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibúsque fidem.
Si te causa potens dominâ retinebit in urbe ;
Accipe, consilium quod sit in urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque semel.

Sed, cui tantum animi est, illum mirabor & ipse :
Et dicam, monitis non eget iste meis.
Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediscis amare,
Nec potes, & velles posse, docendus eris.
Sæpe refer tecum scelerataæ facta puellæ,
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet : nec eâ contenta rapinâ est :
Sub titulum nostros misit avara lares.
Sic mihi juravit : sic me jurata fefellit :
Ante suas quoties passa jacere fores !
Diligit ipsa alios : à me fastidit amari :
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet.
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus :
Hæc refer : hinc odii semina quære tui.
Atque utinam posses etiam facundus in illis
Esse : dole tantum, sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puella :
Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis ager Podalirius herbis :
Et (fateor) medicus turpiter ager eram.
Profuit assiduè vitiis insistere amicæ :
Idque mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala, dicebam, nostræ sunt crura puellæ !
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Brachia quàm non sunt nostræ formosa puellæ :
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant. (mantem.
Quàm brevis est ! nec erat : quam multum posvit a-
Hinc odio venit maxima causa meo.
Et mala sunt vicina bonis : errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ :
Judiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, si plena est ; si fusca est, nigra vocetur ;
In gracili macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est :
Et poterit dici rustica, siqua proba est.

Quinetiam quacumque caret tua dote puella,
Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
Exige quod cantet, siqua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit siqua movere pedem.
Barbara sermone est; fac tecum multa loquatur:
Non didicit chordas tangere; posce lyram.
Durius incedit; fac ut ambulet: omne papillæ
Pectus habent tumidæ; fascia nulla tegat.
Si male dentata est: narra quod rideat illa:
Mollibus est oculis; quod fleat illa, refer.
Proderit & subitò, cùm se non finxerit ulli,
Ad dominam celeres manè tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis auróque teguntur
Omnia: pars minima est ipsa puella sui.
Sæpè, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras:
Decipit hac oculos ægide dives amor.
Improvisus ades; deprendes tutus inermem:
Infelix vittis excidet illa suis.
Non tamen huic nimiùm præcepto credere tutum est:
Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tum quoque, compositis sua cùm linit ora venenis;
Ad dominæ vultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas invenies, & verum mille colores,
Et fluere in tepidos æsypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas:
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi quæ medio Veneris præstemus in usu,
Eloquar: ex omni est parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsêre libellos,
Quorum censurâ Musa proterva mea est.
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe;
Quàm volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni livor detrectat Homeri:
Quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.

Et tua ſacrilegæ laniârunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
Summa petit livor: perflant altiſſima venti:
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.
At tu quicunque es, quem noſtra licentia lædit;
Si ſapis, ad numeros exige quæque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
Deliciis illîc quis locus ille poteſt?
Grande ſonant Tragici: Tragicos decet ira cothurnos:
Verſibus è mediis ſoccus habendus erit.
Liber in adverſos hoſtes ſtringatur Iambus:
Seu celer, extremum ſeu trahit ille pedem,
Blanda pharetratos Elegeia cantet amores:
Et levis arbitrio ludat amica ſuo.
Callimachi numeris non eſt dicendus Achilles:
Cydippe non eſt oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaïda partes?
Peccat, in Andromache Thaïda quiſquis agat.
Thaïs in arte mea eſt: laſcivia libera noſtra eſt.
Nil mihi cum vitta eſt: Thaïs in arte mea eſt.
Si mea materiæ reſpondet Muſa jocoſæ;
Vincimus, & falſi criminis acta rea eſt.
Rumpere livor edax: magnum jam nomen habemus:
Majus erit; tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimiùm properas: vivam modò, plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam juvat, & ſtudium famæ mihi creſcit honore:
Principio clivi noſter anhelat equus.
Tantum ſe nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.

PUB. OVID. NASONIS SULMONENSIS

DE *REMEDIO AMORIS* LIB. II.

Hactenus invidiæ respondimus: attrahe lora
Fortiùs, & gyro curre poeta tuo.
Ergò ubi concubitus, & opus juvenile petetur,
Et propè promissæ tempora noctis erunt;
Gaudia nè dominæ, pleno si corpore sumes,
Te capiant; ineas quamlibet ante velim.
Quamlibet inventas, in qua tua prima voluptas
Desinat: à prima proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima frigore soles,
Sole juvant umbræ: grata fit unda siti.
Et pudet, & dicam: Veneris quoque junge figuram,
Quà minimè jungi quamque decere putes.
Nec labor efficere est. Rarò tibi vera fatentur:
Et nihil est quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
Turpiaque admisso membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas,
Lassaque cum tota corpora mente jacent;
Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam,
Tactúsque tibi non videare diu:
Tunc animo signa, quæcunque in corpore menda est:
Luminaque in vitiis illius usque tene.
Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoq;) parva vocabit;
Sed quæ non prosunt singula, multa juvant.
Parva secat morsu spatiosum vipera taurum:
A cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna: præceptaque in unum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.

Sed

Sed quia ſunt totidem mores, totidémque figuræ;
Non ſunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non poſſunt offendi pectora facto,
Forſitan hoc, alio judice, crimen erit.
Ille quòd obſcœnas in aperto corpore partes
Viderat; in curſu qui fuit, hæſit amor.
Ille, quòd à Veneris rebus ſurgente puellâ,
Vidit in immundo ſigna pudenda toro.
Luditis ô ſi quos potuerunt iſta movere,
Afflârant tepidæ pectora veſtra faces.
Attrahat ille puer contentos fortius arcus;
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid, qui clàm latuit reddente obſcœna puellâ,
Et vidit quæ mos ipſe videre vetat?
Dii melius, quàm nos moneamus talia quenquam:
Ut proſint, non ſunt experienda tamen.
Hortor, & ut pariter binas habeatis amicas:
Fortior eſt, plures ſi quis habere poteſt.
Secta bipartito cùm mens diſcurrit utroque;
Alterius vires ſubtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos:
Magnaque ſubducto ſtipite flamma perit.
Non ſatis una tenet ceratas anchora puppes:
Nec ſatis eſt liquidis unicus hamus aquis.
Qui ſibi jampridem ſolatia bina paravit,
Jampridem ſummâ victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ malè creditus uni,
Nunc ſaltem novus eſt inveniendus amor.
Paſiphaës Minos in Progne perdidit ignes;
Ceſſit ab Idea conjuge victa prior.
Amphilochi frater nè Phegida ſemper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonen ſummos tenuiſſet in annos,
Si non Oebaliâ pellice læſa foret.
Conjugis Odryſio placuiſſet forma tyranno:
Sed melior claſſæ forma ſororis erat.

Quid moror exemplis, quorum me turba fatigant?
Successore novo vincitur omnis amor.
Parciùs è multis mater desiderat unum,
Quàm quæ fleus clamat, Tu mihi solus eras.
Et, nè fortè putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria nostra foret)
Vidit & Atrides (quid enim non ille videret,
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?)
Marte suo captam Chryseïda victor amabat:
At senior stultè flebat ubique pater.
Quid lacrymas odiose senex? bene contigit illi:
Officio natam lædis, inepte, tuo
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Jusserat, & patriâ est illa recepta domo;
Atrides, ait, Est illius proxima forma,
Et, si prima sinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Sin minùs imperium sentiet ille meum.
Quòd si quis vestrûm factum hoc accusat, Achivi;
Est aliquid validâ sceptra tenere manu.
Nam, si rex ego sum, nec mecum dormiat illa;
In mea Thersites regna licebit eat.
Dixit: & hanc habuit solatia magna prioris:
Et prior est curâ cura repulsa novâ.
Ergò assume novas autore Agamemnone flammas:
Et tuus in bivio detineatur amor.
Quæris ubi invenias? artes tu perlege nostras:
Plena puellarum jam tibi navis erit.
Quòd si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
Utile mortales edocet ore meo.
Quamvis infelix mediâ torreberis Ætnâ,
Frigidior dominæ fac videare tuæ.
Et sanum simula; nec, si quid fortè dolebis,
Sentiat: & ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere flammas:
Non sunt imperii tam fera jussa mei.

Quod non est simula, positôsque imitare furores :
Sic facies verè quod meditatus eris.
Sæpe ego, nè biberem, volui dormire videri :
Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simulârat amare :
In laqueos auceps decideritque suos.
Intrat amor mentes usu : dediscitur usu :
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte ; venito.
Veneris, & fuerit janua clausa ; feras.
Nec dic blanditias, nec dic convitia posti :
Nec latus in duro limine pone tuum.
Postera lux aderit : careant tua verba querelis :
Et nulla in vultu signa dolentis habe.
Jam ponet fastus, cùm te languere videbit :
Hoc etiam nostrâ munus ab arte feres.
Te quoq; fallet amor, dum sit tibi finis amandi.
Propositis frænis sæpe repugnat equus.
Utilitas lateat : quod non profitebere, fiet.
Quæ nimis apparent retia vitat avis.
Nec tibi tam placeat, quòd eam contemnere possis :
Sume animos, animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet ; quamvis revocabere, transi :
Est data nox ; dubita nocte venire datâ.
Posse pati facile est : tibi nè patientia desit,
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et præcepta potest quisquam mea dura vocare ?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes ;
Mille mali spe ies, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto :
Auxilium multis succus & herba fuit
Mollior es, nec abire potes, vinctúsque teneris,
Et tua sævus amor sub pede colla premit ;
Desine luctari : referant tua carmina venti :
Quâque vocant fluctus, hâc tibi remus eat.

Ex-

Explenda eſt ſitis iſta tibi, quâ perditus ardes :
Cedimus : è medio jam licèt amne bibas.
Sed bibe plus etiam quàm quòd præcordia poſcunt :
Guttere fac pleno ſumpta redundet aqua.
Et fruere uſque tuâ, nullo prohibente, puellâ :
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære mali : faciunt & tædia finem.
Jam quoque, cùm credas poſſe cavere, mane.
Dum bene te cumulas, & copia tollit amorem :
Et faſtiditâ non libet eſſe domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit :
Hunc ſi tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, ut ſua ſit, nè quis ſibi ſubtrahat illam ;
Ille Machaoniâ vix ope ſanus erit.
Plus amat è natis mater plerùmque duobus,
Pro cujus reditu, quòd gerit arma, timet.
Eſt prope Collinam templum venerabile portam :
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt iſtîc lethæus Amor, qui pectora ſanat :
Inque ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illîc & juvenes votis oblivia poſcunt :
Et ſiqua eſt duro capta puella viro.
Hic mihi ſic dixit : (dubito, verúſne Cupido,
An ſomnus fuerit : ſed puto ſomnus erat)
O, qui ſollicitos modò das, modò demis amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naſo, tuis.
Ad mala quiſq; animum referat ſua ; ponet amorem
Omnibus illa Deus plúſve minúſve dedit.
Qui Puteal, Janúmque timet, celere ſque calendas
Torqueat hunc æris mutua ſumma ſui.
Cui durus pater eſt ; in voto cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotatâ pauper cum conjuge vivit :
Uxorem fato credat obeſſe ſuo.
Eſt tibi rure bono generoſæ fertilis uvæ
Vinea ; nè naſcens uſta ſit uva, time.

Ille habet in reditu navem : mare ſemper iniquum
Cogitet, & damno littora ſæva ſuo.
Filius hunc miles, hanc filia nubilis angat :
Et quis non cauſas mille doloris habet ?
Ut poſſes odiſſe tuam, Pari, funera fratrum
Debueras animo ſæpe referre tuo.
Plura loquebatur placide puerilis imago :
Deſtituit ſomnus, ſi modò ſomnus erat.
Quid faciam ? media navem Palinurus in unda
Deſerit ; ignotas cogor inire vias.
Quiſquis amas, loca ſola (nocent loca ſola) caveto :
Quò fugis ? in populo tutior eſſe potes.
Nam tibi ſecretos augent ſecreta furores :
Eſt opus auxilio : turba futura tibi eſt.
Triſtis eris, ſi ſolus eris : domiuæque relictæ
Ante oculos facies ſtabit, ut ipſa, tuos.
Triſtior idcirco nox eſt, quàm tempora Phœbi :
Quæ relevet luſtus turba ſodalis abeſt.
Nec fuge colloquium : nec ſit tua janua clauſa :
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, bui curet Oreſtem.
Hîc quoque amicitiæ non levis uſus erit.
Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſylvæ ?
Certa necis cauſa eſt, incomitata fuit.
Ibat, ut Aonio referens trieterica Baccho
Ire ſolet fuſis barbara turba comis.
Et modò, quâ poterat, latum ſpectabat in æquor :
Nunc in arenoſa laſſa jacebat humo.
Perfide Demophoon, ſurdas clamabat ad undas.
Ruptaque ſingultu verba loquentis erant.
Limes erat tennis longâ ſubnubilus umbrâ
Quà tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſeræ via. Viderit inquit :
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Aſpicit & ramos : dubitat, refugitque quod audet :
Et timet, & digitos ad ſua colla refert.

Slthoni

Sithoni, tunc certè vellem, nè sola fuisses:
Non flêsset positis Phyllida sylva comis.
Phyllidis exemplo nimiùm secreta cavete,
Læse vir à domina, læsa puella viro.
Præstiterat juvenis quicquid mea Musa jubebat;
Inque suæ portu pene salutis erat.
Decidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ deciderant tela, resumpsit amor.
Si quis amas, nec vis; facito contagia vites:
Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.
Dum spectant læsos oculi, læduntur & ipsi:
Multaq; corporibus transitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis,
De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnis ingeniosa sumus.
Alter item jam sanus erat: vicinia læsit:
Occursum dominæ non tulit ille suæ.
Vulnus in antiquum rediit malè firma cicatrix:
Successumque artes non habuêre meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Utile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quæ ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat: officium néve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si possis, orbis habendus erit.
Non facilè esuriens positâ retinebere mensâ:
Et multum saliens incitat unda sitim.
Non facile est taurum visâ retinere juvencâ:
Fortis equus visæ semper adhinnit equæ.
Hæc ubi præstiteris, ut tandem littora tangas,
Non ipsam satis est deseruisse tibi:
Et soror, & mater valeant, & conscia nutrix,
Et quisquis dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat servus: nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.

Nec

Nec, ſi ſcire voles quid agat, tamen ipſe rogabis:
Perſer: erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque qui cauſam fugitivi quæris amoris,
Déque tua domina multa querenda refers;
Parce queri: meliùs ſic te ulciſcêre tacendo,
Dum deſideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quam te deſiſſe loquaris.
Qui nimiùm multis, Non amo, dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quàm ſubito: lentè deſine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens ſolet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Pérque gradus molles emoriatur amor.
Sed modò dilectam ſcelus eſt odiſſe puellam:
Exitus ingeniis convenit iſte feris.
Nec curandus adeſt, odio qui finit amorem:
Aut amat, aut ægrè deſinit eſſe miſer.
Turpe, vir & mulier, junctî modò, protinus hoſtes:
Non iſtas lites Appias ipſa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant. Ubi nulla ſimultas
Incidit, admonitu liber oberrat amor.
Fortè aderat juvenis: dominam lectica tenebat:
Horrebant ſævis omnia verba minis.
Jámque vadaturus, Lecticâ prodeat, inquit:
Prodierat; viſâ conjuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidêre tabellæ:
Venit in amplexus: atque ita, Vincis ait.
Tutius eſt, aptúmque magis diſcedere pace,
Quàm petere à thalamis litigioſa fora.
Munera quæ dederas, habeas ſine lite jubeto:
Eſſe ſolent magno damna minora bono.
Quod ſi vos aliquis caſus conducat in unum:
Mente memor totâ, quæ damus arma, tene.
Hîc opus eſt armis: hîc, ô fortiſſime, pugna:
Vincenda eſt telo, Penthefilea, tuo.

Nunc tibi rivalis, nunc durum limen amicæ,
Nunc subeant mediis irrita verba Deis.
Nec compone comas, cùm sis venturus ad illam:
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit ut placeas aliena cura puellæ:
Jam face ut è multis illa sit una tibi.
Sed, quid præcipuè vestris conatibus obstet,
Eloquar; exemplo quemque docente suo.
Desinimus tarde, quia nos speramus amari:
Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Néve puellarum lacrimis moveare caveto:
Ut flerent, oculos erudiêre suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantûm,
Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare divortia malis:
Nec dic quid doleas, clàm tamen usque dole.
Nec peccata refer, nè diluat ipsa caveto:
Ut melior causâ causa sit illa tuâ.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichias furiali more sagittas,
Nec raptos ausim tingere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas;
Nec sacer arte meâ laxior arcus erit.
Consilium est, quodcunque cano: parete canenti:
Utque facis, cœptis Phœbe saluber ades.
Phœbus adest: sonuêre lyræ: sonuêre pharetræ.
Signa Deum nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amycleis medicatum vellus ahenis
Murice cum Tyrio turpius illud erit.
Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
Incipiet dominæ quemque pudere suæ:
Utraque formosæ Paridi potuêre videri:
Sed tibi collatam vincis utramque Venus.

Ne

Nec ſolam faciem ; mores quoque confer & artes :
Tantùm judicio nè tuus obſit amor.
Exiguum eſt quod deinde canam : ſed profuit illud
Exiguum multis ; in quibus, ipſe fui.
Scripta cave relegas blandæ ſervata puellæ :
Conſtantes animos ſcripta relecta movent.
Omnia pone feros (quamvis invitus) in ignes :
Et dic, ardoris ſit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum :
Tu timidè flammis perfida verba dabis ?
Si potes, & ceras remove : quid imagine mutâ
Carperis ? hoc periit Laodamia modo.
Et loca ſæpe nocent : fugito loca conſcia veſtri
Concubitûs : cauſas illa doloris habent.
Hîc fuit, hîc cubuit : thalamo dormivimus illo :
Hîc mihi laſcivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu revocatur amor : vulnúſque novatum
Scinditur : infirmis culpa puſilla nocet.
Ut pene extinctum cinerem ſi ſulphure tangas,
Vivet ; & ex minimo maximus ignis erit :
Sic, niſi vitaris quicquid revocabit amorem ;
Flamma redardeſcet, quæ modo nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugiſſe Capharea puppes,
Tèque ſenex luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niſeïde *navita gaudet :*
Tu loca, quæ nimiùm grata fuêre, cave.
Hæc tibi ſint Syrtes : hæc Acroceraunia vita :
Hîc vomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non poſſunt aliquo cogente juberi ;
Sæpe tamen caſu facta juvare ſolent.
Perdat opes Phædra ; parces Neptune nepoti :
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnoſſida feciſſes inopem ; ſapienter amâſſet :
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ ceperit Irum ?
Nempe quòd alter egens, altera pauper erat.

Non

Non habet unde ſuum paupertas paſcat amorem:
Non tamen hoc tanti eſt, pauper ut eſſe velis.
At tanti tibi ſit non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, cantúſque, lyræque,
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.
Illîc aſſiduè ficti cantantur amantes.
Quid caveas, actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneras nè tange poetas:
Summoveo doctes impius ipſe meas.
Callimachum fugito: non eſt inimicus amori:
Et cum Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli,
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea neſcio quid carmina tale ſonant.
Quòd niſi dux operis vatem fruſtratur Apollo;
Amulus eſt noſtri maxima cauſa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quenquam:
Inque ſuo ſolam crede jacere toro,
Acriùs Hermionen ideò dilexit Oreſtes,
Eſſe quòd alterius cœperat illa viri.
Quid Menelaë doles? ibas ſine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lætus abeſſe tuâ.
Ut Paris hanc rapuit; tum demum uxore carere
Non potes: alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abducta Briſeïde flebat Achilles,
Illam Pliſthenio gaudia ferre viro.
Nec fruſtra flebat: fecit (mihi credite) Atrides,
Quod ſi non faceret, turpiter eſſet iners.
Certè ego feciſſem, nec ſum ſapientior illo:
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, ſibi quòd nunquam tactam Briſeïda jurat
Per ſceptrum; ſceptrum non putat eſſe Deos.

Dii faciant possis, dominæ transire relictæ
Limina, proposito sufficiantque pedes.
Et poteris, modò velle tene: nunc fortiter ire,
Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in amœno
Esse puta: remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimium rivale dolebas,
Vellem desineres hostis habere loco.
Aut certè, quamvis odio remanente, saluta:
Oscula cùm poteris jam dare, sanus eris.
Ecce cibos etiam (medicinæ fungar ut omni
Munere) quos fugias, quósque sequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minùs erucas aptum est vitare salaces.
Et quicquid Veneri corpora nostra parat.
Utilius sumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe brevius monitus experiêre meos.
Cuncta parant animos Veneri, nisi plurima sumas,
Ut stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis:
Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat: siqua est inter utrumque, nocet.
Hoc opus exegi: fessæ date serta carinæ:
Contigimus portum, quò mihi cursus erat.
Postmodò reddetis sacro pia vota poetæ.
Carmine sanati fœmina virque meo.

FINIS.

DE NUCE ELEGIA.

NUx ego juncta viæ, cùm sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: nisi si peccare videtur
Annua cultori poma referre suo.
At priùs arboribus, tunc cùm meliora fuerunt
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores sertis ornare solebant
Agricolæ fructu proveniente Deos.
Sæpe tuas igitur, Liber, miratus es uvas:
Mirata est oleas sæpe Minerva suas.
Pomaque læsissent matrem, nisi subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quinetiam exemplo pariebat fœmina nostro:
Nullaque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis sterilem prætentibus umbram,
uberior quavis arbore venit honor;
Nos quoq; fructiferæ (si nux modò ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
Uvaq; læsa domum, læsaq; bacca venit.
Nunc uterum vitiat, qua vult formosa videri:
Raraque in hoc ævo est, quæ velit esse parens.
Certè ego, si nunquam peperissem, tutior essem:
Ista Clytemnestrâ digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascentes supprimet uvas:
Orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat malóque pyróque;
Destituent sylvas utraque poma suas.
Quæq; sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hæc cerasus; stipes inanis erit.
Non equidem invideo: nunquam tamen illa feritur,
Quæ sterilis solâ est conspicienda comâ.

Cernite

Cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modò nil quare percutiantur habent.
At mihi sæva nocent mutilatis vulnera ramis:
Nudaque decerpto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes inducta rapinæ:
Sustineant aliæ poma; quærentur idem.
Sic reus ille ferè est, de quo victoria lucro
Esse potest: inopis vindice facta carent,
Sic timet insidias, qui se scit ferre viator
Quod timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola peter; soli quia causa petendi est:
Frondibus intactis cætera turba viret.
Nam quòd habent frutices aliquando proxima nobis
Fragmina, quòd læso vimine multa jacent;
Non istis sua facta nocent: vicinia damno est.
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idque fide careat, si non, quæ longiùs absunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergò, si sapiant, & mentem verba sequantur,
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quàm miserum est, odium damnis accedere nostris,
Méque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed puto magna mei est operoso cura colono:
Inveniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte meâ facilis contempto nascor in agro:
Pársque loci, quo sto, publica pene via est.
Me, sata nè lædam (quoniam sata lædere dicor).
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias saturnia deputat umbras;
Duratam renovat non mihi fossor humum.
Sole licèt, siccâque siti perfura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.
At cùm maturas fisso nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica sæva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis,
Ne possim lapidum verbera sola queri.
Poma cadunt mensis non interdicta secundis:
Et condit lectas parca colona nuces.

Has puer aut certo rectas diverberat ictu,
Aut pronas digito bisve semelve petit.
Quatuor in nucibus, non ampliùs, alea tota est:
Cum sibi suppositis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter: & optat
Tangat ut è multis qualibet una suam.
Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar:
Ut divinatus auferat augur opes.
Fit quoque decreta qualem cœleste figura
Sydus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi distincta est gradibus, quæ constitit intus
Quot tetigit virgâ, tot capit inde nuces.
Vas quoque sæpe cavum spatio distante locatur,
In quod missa levi nux cadat una manu.
Felix secreto quæ nata est arbor in agro,
Et soli domino ferre tributa potest.
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicina pulverulenta viâ est.
Illa suo, quæcunq; tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus:
Ante diémque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc: tenero est in lacte, quod intra
Nec mala sunt ulli nostra futura bono. (est:
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
Præfestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti,
Majorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis foliis ubi nuda cacumina vidit,
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Astibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris invisa colonis,
Nec ventus fraudi, sólve, gelúve fuit.
Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
Quæque fuit multis, est mihi præda malo.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefanda
Conjugis Aonium misit in arma virum.

Hesper i

Hesperii regis pomaria tuta fuissent :
Una sed immensas arbor habebat opes.
At rubus, & sentes tantummodo lædere natæ,
Spinaque vindictâ cætera tuta suâ est.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis,
Missa petunt avidâ saxa proterva manu.
Quid, si non aptas solem fugientibus umbras,
Finditur Icario cùm cane terra, darem ?
Quid nisi suffugium nimbos vitantibus essem,
Non expectatâ cum venit imber equâ ?
Omnia cùm faciam, cùm præstem sedula cunctis
Officium : laxis officiosa petor.
Hæc mihi perpessæ, domini patienda querela est :
Causabor, quare sit labidosus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque falce remittit :
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo invisa aliis, uni mihi frigora prosunt :
Illo me tutam tempore præstat hyems.
Nuda quidem tunc sum : nudam tamen expedit esse :
Nec spolium de me, quod petat hostis, habet.
At simul induimus nostris sua munera ramis ;
Sæva novos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hic aliquis dicat, Quæ publica tangunt,
Carpere concessum est : hoc via juris habet.
Si licet hoc, oleas distringite : cadite messes :
Improbe vicinum carpe vindor olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas :
Sitq; tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum primâ de fronte tabernæ
Tollat : & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, per grandes ille lapillos :
Et quæscunque potest tollere, tollat opes.
Sed neq; tolluntur : nec, dum regit omnia Cæsar,
Incolumis tanto præside raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit :
Auxilium toto sparsit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, mediâ si luce palámque
Verberor, & tutam non licet esse nucem ?

Ergò nec nidos foliis hærere, nec ullam
Sedibus in nostris stare videtis avem.
At lapis in ramo sedit quicunque bifurco,
Hæret, & ut captâ victor in arce manet.
Cætera sæpe tamen potuêre admissa negari:
Et crimen vox est inficiata suum.
Nostra notat fusco digitos injuria succo,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus est: illo maculata cruore
Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido missi fulminis igne peti!
Atque utinam subitæ raperent mea poma procellæ,
Vel possem fructus excutere ipsa meos.
Sic ubi detracta est à tetibi causa perîcli:
Quod superest tutum, Pontice Castor, habes.
Quid mihi tunc animi est, cùm sumit tela viator,
Atque oculis plagæ destinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera vulnera trunco,
Quem sub humo radix vinclaque curva tenent.
Corpora præbemus plagis: ut sæpe sagittis,
Cùm populus manicas deposuisse vetat:
Vtve gravem patiens ubi tolli vacca securim,
Aut stringi cultros in sua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuisse putâstis:
Sed metus in nobis causa tremoris erat.
Si merui, videórque nocens; imponite flammæ,
Et liceat miseræ dedecus esse semel.
Si nec cur urar, nec cur exvidar habetis;
Parcite: sic cæptum perficiatis iter.

DE
MEDICAMINE FACIEI
ELEGIA.

Discite, quæ faciem commendet cura puellæ,
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum quondam Cerealia perdere jussit
Munera mordaces interière rubi.
Cultus & in pomis succos emendat acerbos:
Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent: auro sublimia tecta linuntur:
Nigra sub impositio marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile deliciis India præbet ebur.
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quàm se rura paterna coli.
Cùm matrona premens altum rubicunda sedile:
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos:
Ipsa dabat virgas cæsaq; ligna foco.
At vestræ teneras matres peperêre puellas:
Vultis inauratâ corpora veste tegi:
Vultis adornatos positu variare capillos:
Conspicuas gemmis vultis habere manus:
Indutis collo lapides Oriente petitos:
Et quantos onus est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum si vobis cura placendi,
Cùm comptos habeant secula nostra viros.
Fœmineâ vestri potiuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Per se quæq; paret, & quos vemetur amores,
Refert: munditiâ crimina nulla meret.
Rure latent, finguntq; comas: licèt arduus illas
Celet Athos, cultas altus habebit Athos.

Est etiam placuisse sibi quæcunque voluptas :
Virginibus cordi gratáque forma sua est,
Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat : & formâ muta superbit avis.
Sic potiùs nos tangit amor, quàm fortibus herbis,
Quas maga terribili subsecat arte manu.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo :
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues :
Nec redit in fontes unda supina suos.
Et quamvis aliquis Temesæa removerit æra :
Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela : puellæ
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum est : formam populabitur ætas
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit :
Et veniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum :
Pérque suos annos hinc bene pendet amor.
Dic agè cùm teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quæ Libyci ratibus miscere coloni,
Exue de palea tegminibúsque suis.
Par erui mensura, decem madefiat ab ovis,
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras,
Lenta jube scabrâ frangat asella molâ.
Et quæ prima cadent vivaci cornua cervo,
Contere : in hæc solidâ sexta face assis eat.
Namque ubi pulverea fuerint confusa farinæ,
Protinus in mundis omnia cerne cavis.
Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat :
Sextantémque trahat gummi cum semine Thusco :
Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunque afficiat tali medicamine vultum,
Fulgebit speculo lævior illa suo.

Nec tu pallentes dubita nudare lupinos :
Et simul instantis corpora finge feræ.
Utraque sex habeant æquo discrimine libras :
Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter subigenda lacertis :
Sed justum tritis uncia pondus erit.
Addita da querulo volucrum medicamina nido :
Ore fugant maculas : Halcyonea vocant.
Pondere si quæris quo sim contentus in illis ;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Ut coeant, aptèque lini per corpora possint ;
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis thura Deos, irataque numina placent ;
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus ubi misceueris radenti corpora nitro ;
Ponderibus justis fac sit utrumque trahens.
Parte minus quartâ direptum cortice gummi,
Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.
Hæc ubi contrieris per densa foramina cerne :
Pulvis ab infuso melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis :
Quinque parent marathi scrupula, myrrha novem,
Arenti sque rosæ quantum manus una prehendat,
Cùmq; Ammoniaco mascula thura sale.
Ordea quem faciunt, illis infunde cremorem :
Aquent expensas cum sale thura rosas.
Tempore sit parvo mulier licèt illita vultum ;
Horrebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
Contereret, teneris illineretque genis.

Cætera desiderantur.

De

De PVLICE Elegia, quam satis non constat esse OVIDII nec cujusquam eruditioris.

PArve pulex, & amara lues inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu laceras corpus teneru, durissime, morsu:
Cujus cùm fuerit plena cruore cutis,
Emittis maculas nigro de corpore fuscas;
Lævia membra quibus commaculata rigent.
Cùmq; tuum lateri rostrum defigis acutum,
Cogitur è somno surgere virgo gravi.
Perq; sinus erras: tibi pervia cætera membra:
Is quocunque placet; nil tibi sæve latet.
Ah piget, & dicam: cùm strata puella recumbit,
Tu femur avellis, crurag; aperta subis.
Ausus es interdum per membra libidinis ire,
Et turbare locis gaudia nata suis.
Dispeream, nisi jam cupiam fieri meus hostis,
Promptior ut fieret ad mea vota via.
Si sineret natura mihi, quò verterer in te;
Et quod sum natus, posse redire daret:
Vel si carminibus possem mutarier ullis:
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, si plus medicamina possunt,
Vellem naturæ jura novare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes
Contulerint, res est notificata satis.
His ego mutatus, si sic mutabilis essem,
Hærerem in tunicæ margine virgineæ.
Indè means per crura meæ sub veste puellæ,
Ad loca quæ vellem me citò surriperem.
Cùmq; illa dudum lædens nil ipse cubarem:
Donec de pulice rursus homo fierem.

Sed si forte novis virgo perterrita monstris
Exciret famulos ad mea vincla suos.
Aut tentata meis precibus succumberet illa:
Aut mox ex homine verterer in pulicem.
Rursus mutatus, fundéque preces mille,
Afferrem cunctos in mea vota Deos.
Illam dum precibus, vel vi superator haberem,
Et jam nil mallet, quàm sibi me socium.

DE

De *PHILOMELA* Elegia, nec ea quidem *Ovidii.*

DUlcis amica veni noctis solatia præstans:
Inter aves etenim nulla tibi similis.
Tu Philomela potes vocum discrimina mille,
Mille potes varios ipsa referre modos.
Nam quamvis aliæ volucres modulamina tentent;
Nulla potest modulis equivalere tuis.
Insuper est avium spatis garrire diurnis:
Tu cantare simul nocte dieque potes.
Parus enim quamvis per noctem tinninet omnem;
At sua vox nulli jure placere potest.
Dulce Palara sonat, quam dicunt nomine Drostam
Sed fugiente die nempe quieta silet.
Et Merulus modulans tam pulchris concinit odis:
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente novos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tunc mitilans.
Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc pisitat ore:
Sed quod manè canunt vespere non recolunt.
Cacabat hinc Perdix: hinc gratitat improbus Ans
Et castus Turtur atque Columba gemunt.
Plausitat arboreâ clamans de fronde Palumbes:
In fluviisque natans sorte tetrinit Anas.
Grus gruit: inq; glomis Cycni propè flumina dre
Accipiter pipat: Milvus hiansque lipit. (san
Cucurrire solet Gallus: Gallina gracillat:
Pupillat Pavo: trinsat Hirundo vaga.
Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpare probatur:
Et crocitat Corvus: Graculus at frigulat.
Glotorat immenso de turre Ciconia rostro:
Pessimus at Passer tristia flendo pipit.
Psittacus humanas depromit voce loquelas,
Atque suo domino χαῖρ, valéque sonat.
Pica loquax varias modulatur gutture voces:
Scurrili strepitu, quicquid & audit, ait.

E

Et cuculi cuculant: fritinit rauca Cicada:
Bombilat ore legens munera mellis Apes.
Bubulat horrendum ferali carmine bubo,
Humano generi tristia fata ferens.
Strix nocturna sonans, & Vespertilio stridunt:
Nocturna lucifuga cucubat in tenebris.
Ast ululant Vlulæ lugubri voce canentes:
Inque paludiferis Butio bubit aquis.
Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Consimili modo zinzilulare sciunt.
Scribere me voces avium Philomela coegit,
Quæ cantu cunctas ex superat volucres.
Sed jam quadrupedum fari discrimina vocum
Nemine cogente nunc ego sponte sequar.
Tigrides indomitæ raucant: rugiuntque Leones:
Panther caurit amans: Pardus hiando felit.
Dum Lynces orcando fremunt, Vrsus ferus uncat:
Ast Lupus ipse ululat: frendit agrestis Aper.
Et Barrus barrit: Cervi glocitant & Onagri:
Ast Taurus mugit, & celer hinnit Equus.
Quirritat Verres: tardus rudit, oncat Asellus:
Blacterat hinc Aries, & pia balat Ovis.
Sordida Sus pascens raris per gramina grunnit:
At mutire capris Hirce petulce soles.
Ritè Canis latrat: fallax Vulpecula gannit:
Glaucitat & Catulus: at Lepores vagiunt.
Mus avidus mintrat: velox Mustellaq; dintrit:
Et Grillus grillat: desticat inde Sorex.
Ecce venenosus serpendo sibilat anguis:
Garrula limosis Rana coaxat aquis.
Has volucrum voces descripsi, quadrupedúmque,
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas species animantium nemo notavit:
Atque sonos ideo dicere quis poterit?
Cuncta suo domino depromunt munera laudum:
Seu semper silcant, sive sonare queant.

Fragmentum *Ovidii Nasonis*, fi
Somnium, repertum nuper in vetustiſ-ſimo codice ex Epigrammatis.

NOx erat, & ſomnus laſſos ſubmiſit ocellos:
Terruerant animum talia viſa meum.
Colle ſub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat: & in ramis multa latebat avis.
Area gramineo ſuberat viridiſſima prato,
Humida de guttis lene ſonantis aquæ.
Ipſe ſub arboreis vitabam frondibus æſtum:
Fronde ſub arborea ſed tamen æſtus erat.
Ecce, petens variis immiſtas floribus herbas,
Conſtitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cùm cecidêre recentes:
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quòd adhuc ſpumis ſtridentibus albet,
Et modò ſiccatam lacte reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
Cúmque ſua teneram conjuge preſſit humum.
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,
Atque iterum paſto paſcitur ante cibo.
Viſus erat, ſomno vires adimente ferendi,
Cornigeram terrâ depoſuiſſe caput.
Huc levibus cornix pennis delapſa per auras
Venit, & in viridi garrula ſedit humo.
Terque bovis niveæ petulanti pectore voſtro
Fodit: & albentes abſtulit ore notas.
Illa locum taurúmque diu cunctata reliquit:
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utque procul vidit carpentes pabula tauros;
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc ſe raput, gregibúſque immiſcuit illis:
Et petiit herbæ fertilioris opem.
Dic age, nocturnæ quicunque es imaginis augur,
Si quid habent veri, viſa quid iſta ferant.
Sic ego: Nocturnæ ſic dixit imaginis augur,
Expendens animo ſingula dicta ſuo:

Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed malè vitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est: aptus color ille puellæ est:
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quòd rostro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lena movebat anus.
Quòd cuncta data diu taurum sua vacca reliquit;
Frigidus in viduo destituêre toro.
Livor, & adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
Fugit: & ante oculos nox stetit alta meos.

Ejusdem, ex Epigrammatis.

QVantùm Virgilius magno concessit Homero,
Tantùm ego Virgilio Naso Poëta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre Poetam:
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notavi,
Errorem ignarus nè quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine versus:
Æneïdos totum corpus ut esse putent.
Affirmans gravitate meâ, non carmine, nullo
Livore, hunc titulum præposuisse tibi.

VIr magnus bello, nulli pietate secundus,
Æneas odio Junonis pressus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in undis
Naufragus: & tandem Lybicas dimissus ad oras,
Ignarusq; loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognovit Elissæ.
Quinetiam nebulâ septus pervenit ad urbem,
Abreptos undis socios [illegible] classe recepit.
Hospitióque usus Didus per cuncta benignæ,
Excidium trojæ jussus narrare parabat.

FINIS.

Mr Thomas Twissell

BRITISH MUSEUM
15 71
MAY

4	0	0
2	11	0
0	19	0
0	8	0
7	18	0

Thomas Twissell
Bus Book

4	0	0
0	19	
3	8	
7		